

ARENDALE KOMMUNE

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2023-2026

Oppdatert pr. 09.02.2023

Innholdsfortegnelse

A.	Handlings- og økonomiplan 2023-2026	3
B.	Bystyrets vedtak 15.12.2022	3
C.	Vedlegg	13
	Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune	13
	Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer	22
	Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak.....	23
	Vedlegg 4: Endringer i investeringer etter vedtak 10-årsplan	36
	Vedlegg 5: Betalingssatser Arendal kommune	40
	Vedlegg 6: Tilskudd og overføringer til andre	71
D.	Kommunedirektørens forslag 03.11.2022	73

A. Handlings- og økonomiplan 2023-2026

Arendal bystyre behandlet i møte 15. desember 2022 formannskapetets innstilling til handlings- og økonomiplan for 2023-2026, herunder årsbudsjett 2022 (sak 226/2022). Bystyrets vedtak framkommer i protokoll fra bystyrets møte (jf. kapittel B).

I samsvar med bystyrets vedtak er følgende oversikter oppdatert:

- obligatoriske oversikter for Arendal kommune, jf. vedlegg 1
- enhetenes økonomiske rammer, jf. vedlegg 2
- obligatoriske oversikter for kommunale foretak, jf. vedlegg 3
- endringer i investeringer etter vedtak 10-årsplan, jf. vedlegg 4
- priser for betaling av kommunale ytelser eller tjenester, jf. vedlegg 5
- tilskudd og overføringer til andre, jf. vedlegg 6

Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan følger etter bystyrets vedtak og oppdaterte vedlegg i dette dokumentet.

B. Bystyrets vedtak 15.12.2022

A) Handlings- og økonomiplan for perioden 2023-2026

1. Arendal bystyre vedtar fremlagt forslag til handlings- og økonomiplan for Arendal kommune konsolidert for perioden 2023-2026.
2. Arendal bystyre legger Handlings- og økonomiplanens drifts- og investeringsrammer for perioden 2023-2026 legges til grunn for planlegging og drift av virksomhetene.

B) Årsbudsjett for 2023

1. Arendal bystyre vedtar forslag til budsjett for 2023 som fremstilt i skjema bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt drift pr. enhet, bevilgningsoversiktinvestering og brutto investeringer pr. prosjekt.
2. Arendal bystyre vedtar enhetenes økonomiske rammer.
3. Arendal bystyre vedtar bevilgningsoversikt drift, bevilgningsoversikt investering og brutto investeringer pr. prosjekt for Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF slik det er fremstilt i vedlegg 3 i kommunedirektørens forslag.
4. Arendal bystyre vedtar, i medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstav a), at:
 - Eiendomsskatt skal skrives ut for alle faste eiendommer i hele kommunen forskatteåret 2023.
 - Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget fra «verk/bruk» redusert med fem syvendedeler i 2023, jfr. overgangsregel til eiendomsskattelovens §§ 3 og 4, første ledd.
 - Den generelle skattesatsen settes til 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget.
 - Med hjemmel i eiendomsskatteloven § 12 bokstav a settes skattesatsen for bolig- og fritidseiendommer til 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget. Eiendomsskattegrunnlaget for bebygde bolig- og fritidseiendommer er lik 70 % av eiendomsskattetakst.

- Næringseiendommer, ubebygde eiendommer og annet som ikke er bolig- og fritidseiendommer settes med skattesats på 3,7 promille.
 - Bolig- og fritidseiendommer tilordnes et bunnfradrag på 225 000 kroner.
 - Skattesats for det særskilte skattegrunnlaget settes til 7 promille.
 - Arendal bystyre vedtar i medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b, at bygning som erfredet iht. lov, fritas for eiendomsskatt.
 - Eiendomsskatten skal betales i minst to terminer.
 - Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen vedtekter vedtatt av bystyret 24.09.2020.
5. Arendal bystyre vedtar eiendomsgebyr, salgs- og leiepriser i henhold til kommunedirektørens innstilling i vedlegg 4.
 6. Arendal bystyre vedtar å gi kommunedirektøren fullmakt til å gjennomføre lokale lønnsforhandlinger etter de ulike lokale forhandlingshjemlene i hovedtariffavtalen.
 7. Arendal bystyre vedtar å oppta lån til investeringsformål etter kommunelovens § 14-15 i alt 363,678 mill. kroner i 2023 i samsvar med investeringsbudsjettet, jf. vedlegg 1, økonomisk oversikt investering. Avdrag beregnes i tråd med forskrift og krav til minimumsavdrag.
 8. Arendal bystyre vedtar at kommunens utlån til Arendal eiendom KF til investeringsformål belastes kommunens gjennomsnittlige innlånsrente. For lån til Arendal havnevesen KF belastes rente iht. Kommunalbankens flytende p.t. rente.
 9. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å benytte inntil 150 mill. kroner av trekkrettigheten i Sparebanken Sør.
 10. Arendal bystyre vedtar å oppta startlån på 150 mill. kroner hos Husbanken for videre utlån jf. vedlegg 1, bevilgningsoversikt investering.
 11. Arendal bystyre vedtar at mottatte investeringsinntekter i løpet av 2023 (salg av tomter, avhending av utstyr og lignende) avsettes til investeringsfond/ekstraordinære avdrag på lån. Dette gjelder også for salgsinntekter i de kommunale foretakene.
 12. Dersom Stortinget vedtar at tilskudd til sykehjem og omsorgsboliger faller bort vil kommunedirektøren legge frem et revidert investeringsforslag tidlig i 2023.
 13. Arendal bystyre vedtar at ved avslutning av investeringsprosjekter skal eventuelle ledige lånemidler avsettes til egen balansekonto for ubrukte lånemidler, avsluttede prosjekter. Disse nyttes til ekstraordinære avdrag på opptatte investeringslån. Ubrukte lånemidler fra avsluttede investeringsprosjekter kan alternativt benyttes til reduksjon av låneopptak. Kommunedirektøren gis fullmakt til å velge det alternativet som passer best for forvaltningen av kommunens gjeld.
 14. Arendal bystyre gir kommunedirektøren, innenfor vedtatt budsjetttramme, fullmakt til å overføre driftsmidler til investeringsbudsjettet når utgiftene i henhold til budsjett- og regnskapsforskriften skal føres i investeringsregnskapet.
 15. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å flytte midler mellom kommunale barnehager og stab ved endringer i barnetall/bemanning.
 16. Arendal bystyre vedtar å gi kommunedirektøren fullmakt til å kunne fordele sentralt avsatte midler på kommunedirektørens enhet 1101 og 1103 til respektive enheter (lønnsmidler, pensjon, fagmidler under stabene).
 17. Arendal bystyre gir kommunedirektøren fullmakt til å justere budsjettet, inkl. enhetenes rammer, i tråd med endelige budsjettforutsetninger fra pensjonskassene.
 18. Arendal bystyre vedtar å øke overføring fra Arendal eiendom KF til 10 mill. kroner i 2023.
 19. Arendal bystyre vedtar at eventuelle driftsmessige justeringer knyttet til vedtak av statsbudsjettet dekkes ved bruk av disposisjonsfond.
 20. Arendal bystyre gir kommunedirektøren mandat til å utrede om dagens forvaltning av boliger, formålsbygg, og eiendom for øvrig er økonomisk bærekraftig.
 21. Arendal bystyre gir kommunedirektøren mandat til å starte utredning vedrørende fremtidsrettet skolestruktur i lys av elevtallsutviklingen.
 22. Arendal bystyre legger til grunn at det arbeides politisk og administrativt med å få til endringer i kommunenes inntektssystem hvor inntektsutjevningen økes.

Endringer:

DRIFTSBUDSJETTET

Bystyret gjør også i år noen endringer i kommunedirektørens forslag til budsjett. Flere av tiltakene som berører oppvekst handler å prioritere tidlig innsats og forebygging (venstreforskyvning). Det samme gjelder for flere endringer i omsorgstjenestene til for eksempel hjemmebaserte tjenester, hjelpemidler og aktivitetssenter.

Bystyret legger til grunn at kommunen får kr 11 millioner mer i utbytte fra Agder Energi i 2023 enn det kommunedirektøren har budsjettet med. Det kan budsjetteres med 2 millioner kroner i merinntekt fra konsesjonskraft. Bystyret finner ikke rom for å øke budsjettet til by-jubileet med kr 0,9 millioner, slik kommunedirektøren foreslår. IMDI ønsker at kommunen tar imot flere flykninger i 2023. Mesteparten av midlere vil gå til bosetting, men noen av midlene kan benyttes til generelle forebyggende og inkluderende tiltak.

Bystyret ønsker ikke å trekke kr 10 millioner ut av skolene i Arendal, da dette vil forringe opplæringstilbudet.

Det er viktig at barnevernet lykkes med sine oppgaver. Det foreslåtte kutt i barnevernets budsjett reversere med kr 2 millioner i 2023.

Bystyret ser det som krevende å legge inn så store økonomiske nedtrekk innen omsorg som kommunedirektøren foreslår. Vi finner det nødvendig å styrke budsjettet for omsorgstjenester med kroner 9 millioner kroner.

Kommunedirektøren har annonsert at det skal komme en sak om aktivitetssentrene (dagsentere). Mulige endringer i dagsenterstrukturen på Solhaug og andre steder kan komme som oppfølging av en plan for dagaktivitetstilbudet. Bystyret reversere derfor i budsjettet kuttet til dagsenteret på Solhaug.

Den nye avklaringsavdelingen i øverste etasje på legevaktsbygget vil gi 16 nye plasser. Når kommunal øyeblikkelig hjelp flytter fra Myratunet til legevaktsbygget vil det skape 9 flere sykehjemssenger på Myratunet. Bystyret støtter bemanningsjusteringene som må gjøres mellom Solhaug, Myratunet og den nye avklaringsavdelingen. Bystyret ser det som krevende å bygge ned de resterende institusjonsplassene på Solhaug, men ser at endringene som foreslås kan bidra til at best mulig ressursutnyttelse og venstreforskyving, gitt de midler vi har.

Bystyret ønsker ikke å øke konsernbidraget til Arendal Eiendom fra 6 til 10 millioner i 2023, da en slik økning i konsernbidraget kan redusere renholdet og/eller vedlikeholdet av formålsbygg.

Bystyret ber kommunedirektøren, daglig leder i Arendal eiendom og daglig leder i Arendal Næringselskap AS legge frem en utredning om hvordan Arendal kommune i fremtiden bør organisere arbeidet med formålsbygg, boliger, næringsbygg og næringsareal. Det bør spesielt sees på om vi driver effektivt i forhold til andre kommuner og om det foregår dobbeltarbeid. Utredningen bør peke på en optimal organisering i forhold til effektiv drift og god forvaltning av kommunens verdier. Medvirkning fra tillitsvalgte gjennomføres i tråd med avtaleverket. Bystyret forutsetter at gjennomgangen gjøres administrativt og at det ikke settes av midler til ekstern konsulent. Utredningen legges frem for nytt bystyret etter valget i 2023.

Avlastning/foreldreveiledning er viktige tiltak for foreldre som har barn med store hjelpebehov. Dersom budsjettet til avlastning ikke styrkes vil avlastningstilbudet i 2023 bli redusert. Det bevilges 1,2 millioner mer til avlastning/foreldreveiledning. Det er avgjørende å holde oppe fremdriften på bygging av bofelleskap, slik at de som trenger det får et hjem og at det frigjøres kapasitet på avlastningen.

Det er satt av 0,3 millioner i tilskudd til assistanse for personer som trenger det for å komme på ferie.

Bystyret ønsker at vi allerede i 2023 iverksetter de første tiltakene for å følge opp rusplanen som ble vedtatt i bystyret i november 2022. Administrasjonen skal arbeide videre med rusplanen, herunder vurdere hvordan vi skal styrke tjenestetilbudet på kvelder. Det settes av 1,0 millioner, jfr. rusplanen tiltak 6, for å holde trykket i dette arbeidet oppe.

Bystyret ønsker å stimulere til at aktuelle hjelpemidler blir mer kjent for aktuelle brukergrupper. Hensiktsmessige hjelpemidler er av stor betydning for å klare seg i sitt egen hjem. Det bør i 2023 etableres et utstillingsrom for hjelpemidler i det gamle teknobadbygget som kommunen leier på Krøgenes. Her kan hjemmeboende eldre og deres familier få kjennskap til aktuelle hjelpemidler og velferdsteknologi.

Kommunen bør gjøre mer for å bidra til at personer vil bo lengre hjemme ved å tilby praktisk hjelp, f. eks. hjelp til snømåking, flytting til en mer hensiktsmessig bolig, våropprydding i hagen mv. Kommunen har et godt tilbud med praktisk bistand i hjemmene, men bør vi i tillegg opprette et ressursteam der pensjonister, ungdomsskoleelever, personer som er på ulike tiltak kan bidra, som et supplement? Det er i budsjettet satt opp et mindre beløp til et prosjekt (0,2 million). Tiltaket kan gjerne kobles opp mot en frivilligsentral eller annen frivillighet. Beløpet som er satt av i budsjettet kan være til ledelse og transport/mat for frivillige. Brukerbetaling kan være som for praktisk bistand. Bystyret ber om en sak.

Bystyret ser behov for tiltak som kan bidra til bedre forebygging rettet mot barn og unge. Det bevilges midler til

- Fritidskassen for ferietilbud til lavinntektsfamilier
- Kulturkammeret
- Fritidstiltak på Asdal og Nedenes skole
- Biblioteket.

Bystyret forutsetter at flate kutt i kulturenheten ikke løses med redusert bevilgning til lag og foreninger.

Det settes av midler øremerket til inkluderingstiltak. Beløpet på kr. 0,7 millioner til er til formannskapets disposisjon. Beløpet er ikke reservert til en bestemt aktør, men erfaring tilsier at beløpet kan være til hjelp for personer eller grupper som har vansker med å få hverdagen til å gå rundt.

Det er fra 2024 satt inn noen midler til styrking av fritidskontaktordningen.

Med økende arbeid til startlån og bostøtte er det behov for å styrke bemanningen. I budsjettet er det lagt inn en ny stilling i NAV med virkning fra ca. 1. mai 2023.

Både for det etablerte næringslivet og som følge av ny industrireiseing må det arbeides intens med både kommuneplan og reguleringsplaner. Det settes av ressurser til ny stilling for å arbeide med plansaker, med virkning fra ca 1. mai 2023.

Cos-kurs – Circle of Security – er et foreldreveiledningskurs som vår helsestasjon tilbyr nybakte foreldre. Kurset gir foreldre verktøy til bedre å forstå hvilke behov barn har. Cos- kurs er å sette familiene i stand til å klare seg selv og er god forebygging.

Jobbkollektivet er en nystartet ideell forening som arbeider for at personer med fysisk funksjonshemming får brukt sine talenter og evner. Foreningen har søkt kommunen om 500.000 for å gjennomføre et pilotprosjekt for 10 deltakere. Bystyret bevilger kr 350 000 som et oppstartstilskudd.

Bredbånd er i dag en forutsetning for å delta i samfunnet. Bredbånd er ikke bygget ut i alle deler av kommunen. Ved å øke det kommunale budsjettet med kr. 500 000 kan en lettere utløse bidrag fra andre, slik at flere får sikker bredbåndtilgang.

I tråd med sak: 221/2022 Kommunalt byggetilskudd til foreningseide bygg og anlegg 2023.

Gis følgende foreningseide bygg støtte:

Søker 1. Samvirkende Fagforeninger: Fagforeningenes Hus/Bakgården, kr. 250.000.

Tilskuddet gis med vilkår om at det inngås en avtale/heftelse på eiendommen som sikrer kommunen adgang til å bruke bakgården i det omfang vi har gjort (sommerkonserter og Arendalsuke- arrangementer).

Søker 2. Øyestad Speidergruppe: Speiderhytta, Ytre Skauholmen, kr 100.000.

Søker 3. Arendalsbanens Venner: Rise stasjon, kr. 50.000.

Søker 6. Sørlandskirken: Barbu scene, kr 250.000.

Legevakten leier i dag en bil fra sykehuset. Bystyret ber om en sak hvor det belyses hvilke gevinster, både økonomisk og bemanningsmessig, man kan oppnå ved å drifte legebilen på legevakta i kommunal regi.

Lokale krefter arbeider for å etablere et nærmiljøanlegg ved Stuenes skole. En kommunal bevilgning på 1 million kroner vil utløse mye frivillig innsats. Det må gjøres nødvendige avtaler med Arendal Eiendom før pengene til prosjektet kan utbetales.

Canal Street er en viktig kulturinstitusjon og tilskuddet fra kommunen økes med kr. 100 000 i 2023.

Media Service har søkt kommunen om kr. 150 000 til filmen «Folket som forsvant». Filmen skal dokumentere historien om fantene som levde og drev handel langs kysten. Det bevilges kr 100 000 til filmen.

Bystyret ser at det vil bli krevende å etablere en ny frivilligsentral i 2023. Beløpet som er avsatt til dette – kr. 250 000 - fordeles på de fire etablerte frivilligsentralene.

Det er satt av penger til to viktige miljø/landbrukstiltak, grøfting av innmark og miljøkalkulator for landbruket. Fordeles av landbruksforum.

Ny støtteordning til private: Etablere en støtteordning til ulike typer reparatører i kommunen. Hensikten er å stimulere til gjenbruk og sirkulærøkonomi. Kommunedirektøren bes lage retningslinjer for ordningen. Det legges inn 200.000 kr pr. år.

Etablere en støtteordning for skolehager, andelslandbruk og urbant landbruk. Kommunedirektøren bes lage retningslinjer for ordningen. Det legges inn 200.000 kr pr. år.

Det framgår av budsjettet at kommunen må trekke veksler på disposisjonsfondet for å saldere budsjettet.

Endringer til kommunedirektørens driftsbudsjett	2023	2024	2025	2026
Økt utbytte Agder Energi	kr 11 000 000	kr 9 600 000	kr 9 600 000	kr 7 700 000
Økte konsesjonskraftsmidler	kr 2 000 000	kr 2 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Reduksjon byjubileet	kr 900 000			
Økt antall flykninger	kr 13 000 000	kr 13 000 000	kr 13 000 000	kr 13 000 000
Kostnad til bosetting av flere nye flyktninger	-kr 10 000 000	-kr 10 000 000	-kr 10 000 000	-kr 10 000 000
Reversere kutt barnehage	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000
Reversere kutt skole	-kr 10 000 000			
Reversere kutt barnevern	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000	-kr 2 000 000
Reversere kutt helse	-kr 9 000 000	-kr 9 000 000	-kr 9 000 000	-kr 9 000 000
Reversere kutt: Dagsenter Solhaug/opprettholde kapasitet dagsenter	-kr 1 000 000	-kr 1 000 000	-kr 1 000 000	-kr 1 000 000
Reversere deler av konsernbidrag Arendal Eiendom	-kr 4 000 000	-kr 6 000 000		
Økt etterspørsel avlastning/foreldreveiledning	-kr 1 200 000	-kr 1 200 000	-kr 1 200 000	-kr 1 200 000
Tilskudd til ferie for personer med funksjonsnedsettelse (sak)	-kr 300 000	-kr 300 000	-kr 300 000	-kr 300 000
Etablere kveldsteam rus (rusplanen pk. 6)	-kr 1 000 000	-kr 3 000 000	-kr 3 000 000	-kr 3 000 000
Styrke hjelpemidler, velferdteknologi og utstillingsarena	-kr 1 200 000	-kr 600 000	-kr 600 000	-kr 600 000
Utlysning prosjekt: Styrke praktisk bistand hjemmeboende eldre	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Redusere til formannskapets disposisjon	kr 200 000			
Økte rammer fritidskassa og ferietilbud til lavinntektsfamilier	-kr 1 000 000	-kr 1 000 000	-kr 1 200 000	-kr 1 200 000
Økt støtte kulturkammeret	-kr 600 000	-kr 600 000	-kr 600 000	-kr 600 000
Økt støtte til fritidstiltak Nedenes skole	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Økt støtte til fritidstiltak Asdal skole	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Økte rammer bibliotek	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000
Inkluderings tiltak (formannskapet)	-kr 700 000			
Reversering kutt fritidskontakt		kr 500 000	kr 500 000	
Ny stilling NAV bostøtte/startlån	-kr 600 000	-kr 800 000	-kr 800 000	-kr 800 000
Ny stilling plan	-kr 600 000	-kr 800 000	-kr 800 000	-kr 800 000
Cos-kurs	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000
Oppstatstilskudd Jobbkollektivet	-kr 350 000			
Bredbånd	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000	-kr 500 000
Støtte til foreningseidebygg søknad 1	-kr 250 000			
Støtte til foreningseidebygg søknad 2	-kr 100 000			
Støtte til foreningseidebygg søknad 3	-kr 50 000			
Støtte foreningseidebygg søknad 6	-kr 250 000			
Leie til eie av legebil legevakt med egne ansatte		kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Økt rammetilskudd/økt befolkningsvekst		kr 6 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000
Økte renteutgifter og avdrag (Helsehus m.fl)	-kr 32 000	-kr 885 000	-kr 3 901 000	-kr 7 903 000
Tilskudd til nærmiljøanlegg Stuenes (Sørfjell)	-kr 1 000 000			
Økt støtte til Canal Street	-kr 100 000	-kr 100 000	-kr 100 000	-kr 100 000
Støtte til filmen «Folket som forsvant»/Media service	-kr 100 000			
Ikke opprette ny frivilligsentral	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000	kr 250 000
Økt støtte til eksisterende frivilligsentraler	-kr 250 000	-kr 250 000	-kr 250 000	-kr 250 000
Støtte til grøfting av innmark (fordeles av landbruksforum)	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Støtte til miljøkalkulator for landbruket	-kr 100 000	-kr 100 000	-kr 100 000	-kr 100 000
Støtte til MDGs forslag om tilskudd til reparatører	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Støtte til MDGs forslag om tilskudd skolehager mm	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000	-kr 200 000
Møte for foreldre om forebygging	-kr 50 000			
Sum endringer	-kr 23 182 000	-kr 9 285 000	-kr 5 501 000	-kr 11 903 000
Bruk av felles disposisjonsfond	kr 23 182 000	kr 9 285 000	kr 5 501 000	kr 11 903 000

INVESTERINGSBUDSJETTET

Det er gledelig at tilskudd til bofelleskap og sykehjemsplasser/heldøgnsomsorg via Husbanken videreføres på 2022 nivå i statsbudsjettet. Bystyret legger til grunn i tråd med justert budsjett at Helsehuset er ferdig i 2026 og fortsatt aktiv jobbing og gode prosesser rundt bofelleskapene som skal bygges.

Det settes av 1,8 millioner til å flytte to av de fire nødboligene (midlertidige boligtilbud) fra Torbjørnsbu til annet sted i kommunen, alternativt skaffe to nye. Hensikten er å skape et tryggere tilbud. Tilsvarende beløp settes av i 2024.

I 2023 skal kommunedirektøren i tråd med rusplanens pk 9 gjøre følgende utredning:

«Det nedsettes en gruppe som gis mandat til å se nærmere på alternative løsninger for bruk –og plasseringer av boliger til personer i aktiv rus. Arbeidsgruppas mandat skal også omhandle egnede boliger til personer i ettervern, herunder overgangsbolig. Behov for egne boliger til kvinner skal også utredes nærmere.» Bystyret har derfor satt av noe penger til alle boliger for dette formål fra 2024. Når utredningen foreligger må summene justeres. Ny strategi kan også medføre endrede kostnader i forhold til personal

med videre, også dette må man komme tilbake til i budsjett for 2024. Bystyret legger til grunn at også Torbjørnsbu bofelleskap vurderes i denne sammenheng.

Det settes av midler til trafikksikkerhet.

Investeringene knyttet til Jaktekaia og rådhusbrygga flyttes fra 2024 til 2025.

Inntektene som kommer fra salg av Møllers Asyl skal benyttes til utbedring av kommunale barnehager, særlig kjøkkenfasiliteter.

Kommunedirektøren bes vurdere om investeringsbeløpet på 3 millioner som er avsatt til Kloppedalsmyra kan nedskaleres. Avtaler gjort med lag og foreninger forventes ivaretatt. Bystyret ber om en melding.

Endringer til kommunedirektøren investeringsbudsjett	2023	2024	2025	2026
Endringer investering				
Fremskynne helsehus		kr 45 000 000	kr 45 000 000	kr 110 000 000
Flytte/skaffe midlertidigboliger bort fra Torbjørnsbu til to nye steder ut + to	kr 1 800 000	kr 1 800 000		
Oppfølging av boliger rusplan tiltak 9 - boliger		kr 9 000 000	kr 12 000 000	kr 12 000 000
Jaktekaia/Rådhusbrygga		-kr 20 000 000	kr 20 000 000	
Trafikk sikkerhetstiltak	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000	kr 1 000 000
Økte/reduerte låneopptak	kr 2 800 000	kr 36 800 000	kr 78 000 000	kr 123 000 000

Vedtatte tilleggsforslag:

- Hjemmesykepleien:** Bystyret ønsker våren 2023 en sak som belyser status og utviklingsmuligheter i hjemmesykepleien, en tjeneste som er og blir utrolig sentral for våre innbyggere. Saken bør belyse:
 - Hvordan forstå avvikene mellom budsjett og regnskap som vi har hatt de siste årene?
 - Hvordan skape et best mulig datagrunnlag for at hjemmesykepleien gis et realistisk budsjett i årene som kommer. Belyse hvor langt vi har kommet med ressurs- og aktivitetsbasert finansiering (RAF), og vise hvordan RAF kan bidra til god tjenesteyting og effektiv drift i årene som kommer.
 - Hvordan kan kommunen legge bedre til rette for at hjemmesykepleien bidra til å redusere eller forsinke innleggelser i institusjon, jfr. innsatstrappa.
 - Hvordan sette hjemmesykepleien i stand til å håndtere en situasjon med lavere institusjonsdekning fram til et nytt omsorgsbygg på Saltrød står ferdig (jfr. endringene på Solhaug og økning i antall innbyggere over 80 år)?
 - Beskrive trekk ved hjemmesykepleien i Arendal sammenlignet med tilsvarende tjeneste i andre kommuner som drifter tjenesten på en god og effektiv måte.
 - Gjøre rede for arbeidet med heltid og kompetanseutvikling og omtale hvordan evaluering og effektmåling av det utviklingsarbeid som gjøres i hjemmesykepleien legges opp.
- Offentlig fellesinnkjøp på Agder (OFA):** Bystyret ber om en evaluering av OFA-samarbeidet. Hva er kommunens samlede erfaringer med å være med i innkjøpssamarbeidet? På hvilke områder fungerer samarbeidet mindre godt? Hvilke muligheter har kommunen til å gå ut av avtaler når en kan åpenbart kjøpe til en rimeligere pris? Bør ikke slike avtaler har åpninger for å avslutte innkjøpsavtaler når prisforutsetninger endres vesentlig?

- 3) **Lederspenn:** Arendal Bystyret ber om en sak i løpet av våren 2023 som tematiserer lederspennet innenfor helse og omsorg. Sammenlignet med andre kommuner.
- 4) **Lærlinger:** Bystyret ber om en sak om den videre satsing på lærlinger og lære kandidater. Saken bør drøfte tiltak for å oppnå 145 (3 pr 1000 innbyggere) lærlingeplasser i kommunen, inkludert foretakene, i slutten av perioden. Antall lærlinger i 2023 bør ikke reduseres til 115, men holdes på minimum 118. Saken bør også si noe om hvor mange som får jobb etter endt læreløp.
- 5) **Lekbasert læring:** Lek, fysisk aktivitet og trivsel er viktig, og det er ingen tvil i om at de henger sammen. Det gjøres mye godt arbeid ute i skolene våre for å differensiere metodikk og undervisningsmetoder, for at alle elever skal mestre skolehverdagen sin. Flere Arendalsskoler har faste dager for uteskole og ukeplanfestet lek og lekbasert læring. Dette arbeidet ønsker bystyret å gi sin anerkjennelse til. Lekbasert læring bør systematisk videreutvikle for hele arendalsskolen.
- 6) **Overgang fra grunnskole og videregående:** I tråd med forslag til ny opplæringslov ber vi om en sak der overgangen mellom ungdomsskoler og videregående skoler blir temaet. Best mulig samarbeid mellom laget rundt eleven på ungdomsskolen og det nye laget som eleven møter på videregående skole er viktig. Også den individuelle utdannings- og yrkesrådgivingen i ungdomsskolene er viktig for å sikre at elevene velger rett linje, og for å utforme en god plan for overgangen fra kommune til fylkeskommune. God rådgiving og gode overganger vil redusere dropout og unødvendig bruk av ungdomsretten. Agder fylkeskommune bør konsulteres når saken utformes for å sikre et tett samarbeid.
- 7) **Mangfold:** Det bør settes tydelige mål for alle elementene i LIM-arbeidet. Målene bør tilpasses Likestillt arbeidsliv, som kommunen er med på.
- 8) **Omsorgsboliger:** Det diskuteres ofte som om boalternativene for eldre er enten sykehjem eller å bo hjemme. Sykehjem er for syke og sterkt pleietrengende. Å bo hjemme alene i høy alder kan oppleves som utrygt, upraktisk og ensomt. Det er behov for en mellomløsning i form av omsorgsboliger med bemanning og felles arealer for felles aktiviteter og sosialt samvær. I landets kommuner finnes det mange varianter av omsorgsboliger bygget og drevet av både kommuner og private. Per i dag har Arendal 212 omsorgsboliger hvorav 143 med base. Antallet innbyggere over 80 år var ved utgangen av 2022 ca. 2100. Prognoser fra SSB for Arendal viser at vi kan forvente at antallet innbyggere over 80 år vil øke med 1124 til år 2030. Bystyret ber kommuneadministrasjonen være positive til og legge til rette for private initiativ for bygging av omsorgsboliger.
- 9) **Tørn:** Tørn er et prosjekt som er dratt i gang av KS for å videreutvikle helse- og omsorgssektoren. I piloter i bl.a. Kongsberg og Sandefjord har man allerede fått gode resultater i form av lavere arbeidspress og høyere jobbtilfredshet blant de ansatte. I Arendal ble en Tørnpilot startet opp i Koordinerende enhet i 2022. Bystyret ber om en melding hvor vi får status på Tørn arbeidet i Arendal.
- 10) **Minibusser:** Bystyret ber om en sak der kommunens minibusser kan brukes bedre, f.eks. tilbringertjeneste for kommunale barnehager til svømmetilbud o.l., samt aktivitetstilbud for eldre,

(dagsentertilbud og eldretreff mm).

- 11) **Jernbane:** Bystyret ber om en sak hvordan Arendalsbanen og Sørlandsbanen kan styrkes for å få en mer aktiv rolle i det grønne skiftet.
- 12) **Mindre reguleringsendringer:** Det vises til bystyresak 220/2022 Melding om endret tolkningspraksis i dispensasjonssaker. Bystyre ber om en sak hvor man vurderer gebyrnivået på mindre reguleringsaker.
- 13) **Leie til eie – nye modeller:** Arendal kommune har god erfaring med leie til eie. Generelt så har vi bare den enkleste formen for leie til eie ved at folk som har et leie forhold kan søke om startlån og flytte i egen bolig. I strategiplanen for bolig åpnes det for andre mer avanserte modeller, hvor kommunen eller andre eier boligen/leilighetene og beboer går gradvis fra å leie til å eie i løpet av noen år. Bystyret ber om en sak som drøfter en utvidet leie til eie modell for vår kommune.
- 14) **Evaluerings av temperatur:** Bystyret forventer at evalueringen av temperaturen i klasserommene kommer som sak i januar. I det videre arbeidet anbefaler vi at Helsedirektoratets veileder legges til grunn.
- 15) **Samarbeid med Skolegård:** Bystyret ber om en sak hvor vi ser om vi kan videreutvikle Hovetun i samarbeid med Skolegård (Abildsø gård) til et tilbud for 3-10 klasse. I samme sak belyses også Sandum skole og andre forhold som påvirker det spesialpedagogiske arbeidet.
- 16) **Psykisk helse barn og unge.** Arendal bystyre ber kommunedirektøren fremme en sak på status psykisk helse for barn og unge i sær i kjølevannet av C19 og komme med en tiltaksplan med ressursbruk der de ulike tilbudene i kommunen vises.
- 17) **Næringspolitisk handlingsplan 2024-2030.** Dagens plan går ut i 2023 og Arendal bystyre bes sette i gang en bredt forankret prosess for å få på plass en ny næringspolitisk handlingsplan for perioden 2024-2030.
- 18) **Arendal som frikommune.** Arendal bystyre ber kommunedirektøren fremskynde og prioritere en sak knyttet til Arendal som frikommune. Dette i kjølevannet av alle de prosessene kommunen står ovenfor i kommende år knyttet til industriell og næringsmessig utvikling og vekst.
- 19) **Brukerskole til personer med demens.** Arendal bystyre ber kommunedirektøren om å fremme en sak i 2023 knyttet til oppstart.
- 20) **Inkluderende skolepraksis.**
Bystyret ber Kommunedirektøren sørge for at skolene på systemnivå jobber systematisk for å øke sin kompetanse på inkluderende praksis i tråd med den nye opplæringsloven.
Slik at komplekse alvorlige skolevansker/ fravær kan unngås, etter inspirasjon fra Asker kommune
- 21) Arendal bystyre ber om melding til bystyret med informasjon om hvilke resultater kommunen har på integreringsarbeidet
- 22) **Strategi for sirkulærøkonomi:** Sirkulærøkonomi betyr at alle ressurser går i kretsløp i stedet for at det utvinnes nye ressurser, produseres og kastes. En strategi for sirkulær økonomi kan inneholde både noe om å lage og kjøpe produkter som det skal være mulig å bruke lenge og gjenbruke, og noe om gjenvinning av avfall til nye ressurser. Kommunedirektøren bes utarbeide forslag til en strategi for sirkulærøkonomi som en del av kommunens innkjøpsstrategi. Kommunedirektøren bes vurdere om det

kan innføres midlertidig innkjøpsstopp f.eks. for nye møbler, altså at nye-innkjøp erstattes av gjenbruk, bruktkjøp og reparasjon.

- 23) **Skogbruk:** Hogst i hekketid skal ikke forekomme i kommunens egen skog. Bystyret ber om en egen sak i løpet av vinteren februar 2023.

C. Vedlegg

Vedlegg 1: Obligatoriske oversikter Arendal kommune

Bevilgningsoversikt drift

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	-1 506 381	-1 539 814	-1 591 995	-1 608 263	-1 506 381	-1 365 839
Inntekts- og formuesskatt	-1 388 193	-1 407 429	-1 414 524	-1 422 103	-1 388 193	-1 363 662
Eiendomsskatt	-150 500	-157 500	-162 500	-166 500	-150 500	-150 420
Andre generelle driftsinntekter	-84 318	-71 802	-58 484	-56 326	-84 318	-51 028
Sum generelle driftsinntekter	-3 129 392	-3 176 545	-3 227 503	-3 253 192	-3 129 392	-2 930 949
Sum bevilgninger drift, netto	3 121 287	3 090 433	3 106 349	3 113 949	3 121 287	2 603 246
Avskrivninger	120 320	135 500	146 777	146 777	120 320	95 642
Sum netto driftsutgifter	3 241 607	3 225 933	3 253 126	3 260 726	3 241 607	2 698 888
Brutto driftsresultat	112 215	49 388	25 623	7 534	112 215	-232 062
Renteinntekter	-125 660	-134 951	-143 801	-150 972	-125 660	-58 633
Utbytter	-123 040	-60 983	-60 933	-37 983	-123 040	-24 558
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	172 801	199 346	206 056	226 139	172 801	84 681
Avdrag på lån	98 668	103 398	107 616	116 245	98 668	166 532
Netto finansutgifter	22 769	106 810	108 938	153 429	22 769	168 022
Motpost avskrivninger	-120 320	-135 500	-146 777	-146 777	-120 320	-95 642
Netto driftsresultat	14 664	20 698	-12 216	14 186	14 664	-159 682
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	16 141	16 141	16 141	16 141	14 226	17 447
Avsetninger til bundne driftsfond	2 671	300	300	300	979	43 191
Bruk av bundne driftsfond	-4 481	0	0	0	-6 581	-14 954
Avsetninger til disposisjonsfond	10 855	2 976	2 976	2 976	7 640	167 213
Bruk av disposisjonsfond	-39 850	-40 115	-7 201	-33 603	-18 187	-53 214
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-14 664	-20 698	12 216	-14 186	-14 664	159 682
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift - netto pr. enhet

Enhet	Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
1101	Kommunedirektøren m/stab	170 004	156 910	141 294	129 790	148 491	138 379
1102	Felles finansiering drift	-22 039	-12 531	-11 380	-11 245	-113 506	-108 794
1103	Felles overføringer og drift	1 024 957	1 025 011	1 069 289	1 090 752	870 176	752 392
1207	Østre Agder	6 415	4 544	4 544	4 544	4 266	4 466
1201	Kommunalteknikk og geodata	-75 476	-73 526	-73 526	-73 526	-50 661	-41 311
1202	Kultur	89 468	87 355	88 480	88 980	77 939	74 590
1203	Brann	32 583	32 340	32 340	32 340	32 549	31 176
1205	Vitensenteret	4 929	4 729	4 729	4 729	5 323	1 226
1206	Arendal voksenopplæring	39 897	39 877	38 477	38 477	33 907	33 231
1208	Byutvikling, plan og byggesak	8 850	8 195	8 195	8 195	0	0
1209	Næringsutvikling	7 750	4 984	4 984	4 984	0	0
1306	NAV Arendal	181 781	171 881	167 659	164 665	140 680	135 370
1302	Koordinerende enhet	139 654	151 084	151 084	151 084	124 069	130 326
1303	Mestring og habilitering	177 392	177 512	177 512	177 512	175 049	167 248
1304	Hjemmebaserte tjenester	265 566	265 566	265 566	265 566	251 248	262 147
1305	Institusjon 1	139 402	139 402	139 402	139 402	138 313	152 517
1307	Østre Agder krisesenter	4 737	4 737	4 737	4 737	4 575	4 285
1308	Legevakten	17 866	18 662	18 662	18 662	14 539	17 007
1310	Institusjon 2	61 534	45 434	35 534	35 534	62 492	63 955
1403	Lunderød skole og ressurscenter	31 913	31 913	31 913	31 913	25 873	25 171
1410	Birkenlund skole	38 630	37 735	37 735	37 735	36 273	36 110
1411	Asdal skole	43 109	42 111	42 111	42 111	40 434	42 770
1412	Stuenes skole	44 704	43 667	43 667	43 667	43 479	42 933
1413	Nedenes skole	40 746	39 801	39 801	39 801	39 584	39 415
1414	Stinta skole	46 471	45 392	45 392	45 392	42 934	43 436
1415	Roligheden skole	43 060	42 061	42 061	42 061	40 062	40 761
1416	Hisøy skole	38 693	37 799	37 799	37 799	36 053	37 918
1417	Eydehavn skole	13 065	12 761	12 761	12 761	12 476	11 987
1418	Flosta skole	9 502	9 292	9 292	9 292	9 226	10 440
1419	Moltemyr skole	34 975	34 177	34 177	34 177	32 900	34 750
1420	Myra skole	20 283	19 813	19 813	19 813	19 888	20 417
1421	Nesheim skole	10 201	9 964	9 964	9 964	9 988	10 639
1422	Rykene oppvekstsenter	21 854	21 479	21 479	21 479	21 007	20 561
1423	Sandnes skole	18 973	18 533	18 533	18 533	18 790	20 447
1424	Strømmen oppvekstsenter	22 046	21 727	21 727	21 727	20 554	21 034
1450	Tromøy barnehagene	11 421	11 421	11 421	11 421	10 015	10 974
1451	Stemmehagen barnehage	15 130	15 130	15 130	15 130	14 178	15 221
1452	Gullfakse barnehage	10 352	10 352	10 352	10 352	8 544	10 150
1453	Strømsbuåsen barnehage	11 136	11 136	11 136	11 136	11 834	11 788
1454	Jovannslia barnehage	10 509	10 509	10 509	10 509	8 139	12 371
1455	Engene barnehage	9 450	9 450	9 450	9 450	8 191	8 199
1456	Lia barnehage	7 235	7 235	7 235	7 235	6 546	3 157
1301	Livsmestring	108 021	110 271	110 771	110 771	103 462	97 836
1402	Spesialpedagogiske tjenester	42 344	42 344	42 344	42 344	39 741	45 091
1404	Barnevern	109 333	109 333	109 333	109 333	103 657	85 052
1406	Helsestasjon	32 861	32 861	32 861	32 861	29 128	26 405
AK	Arendal	3 121 287	3 090 433	3 106 349	3 113 949	2 712 405	2 603 246

Økonomisk oversikt etter art - drift

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	-1 506 381	-1 539 814	-1 591 995	-1 608 263	-1 388 836	-1 365 839
Inntekts- og formuesskatt	-1 388 193	-1 407 429	-1 414 524	-1 422 103	-1 328 889	-1 363 662
Eiendomsskatt	-150 500	-157 500	-162 500	-166 500	-148 500	-150 420
Andre skatteinntekter	-300	-300	-300	-300	-300	-416
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-84 018	-71 502	-58 184	-56 026	-33 900	-50 611
Overføringer og tilskudd fra andre	-453 290	-439 154	-444 003	-443 868	-511 047	-686 822
Brukerbetalinger	-93 314	-86 954	-86 954	-86 954	-100 351	-104 466
Salgs- og leieinntekter	-410 203	-410 203	-410 203	-410 203	-347 466	-342 955
Sum driftsinntekter	-4 086 199	-4 112 856	-4 168 663	-4 194 217	-3 859 288	-4 065 192
Lønnsutgifter	1 932 371	1 901 470	1 882 011	1 876 475	1 754 104	1 825 096
Sosiale utgifter	539 965	535 083	555 083	555 083	490 726	456 083
Kjøp av varer og tjenester	1 354 895	1 350 247	1 365 178	1 386 083	1 230 550	1 246 484
Overføringer og tilskudd til andre	240 863	229 945	235 238	227 334	195 889	209 825
Overføringer - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Avskrivninger	120 320	135 500	146 777	146 777	100 760	95 642
Fordelte utgifter - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	4 198 414	4 162 244	4 194 286	4 201 751	3 772 029	3 833 130
Brutto driftsresultat	112 215	49 388	25 623	7 534	-87 260	-232 062
Renteinntekter	-125 660	-134 951	-143 801	-150 972	-63 070	-58 633
Utbytter	-123 040	-60 983	-60 933	-37 983	-29 800	-24 558
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	172 801	199 346	206 056	226 139	101 765	84 681
Avdrag på lån	98 668	103 398	107 616	116 245	181 048	166 532
Netto finansutgifter	22 769	106 810	108 938	153 429	189 943	168 022
Motpost avskrivninger	-120 320	-135 500	-146 777	-146 777	-100 760	-95 642
Netto driftsresultat	14 664	20 698	-12 216	14 186	1 923	-159 682
Disponering eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	16 141	16 141	16 141	16 141	14 226	17 447
Avsetninger til bundne driftsfond	2 671	300	300	300	979	43 191
Bruk av bundne driftsfond	-4 481	0	0	0	-6 581	-14 954
Avsetninger til disposisjonsfond	10 855	2 976	2 976	2 976	7 640	167 213
Bruk av disposisjonsfond	-39 850	-40 115	-7 201	-33 603	-18 187	-53 214
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-14 664	-20 698	12 216	-14 186	-1 923	159 682
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Investeringer i varige driftsmidler	232 940	226 480	266 800	325 220	175 715	398 206
Tilskudd til andres investeringer	5 900	5 900	5 900	5 900	4 500	3 528
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	11 600	11 600	11 600	11 600	11 600	31 504
Utlån av egne midler	164 690	203 422	481 508	488 812	297 907	377 201
Avdrag på lån	97 115	98 913	102 917	114 703	0	24 863
Sum investeringsutgifter	512 245	546 315	868 725	946 235	489 722	835 301
Kompensasjon for merverdiavgift	-15 328	-5 856	-4 220	-14 644	-6 893	-14 454
Tilskudd fra andre	-16 984	-1 860	-1 260	-44 860	-2 625	-193 378
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	-610
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	-34 220
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-97 115	-98 913	-102 917	-114 703	0	-22 178
Bruk av lån	-366 678	-423 546	-744 188	-755 888	-465 979	-553 452
Sum investeringsinntekter	-496 105	-530 175	-852 585	-930 094	-475 497	-818 293
Videreutlån	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	168 644
Bruk av lån til videreutlån	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-150 000	-168 644
Avdrag på lån til videreutlån	33 274	33 729	34 213	34 681	34 000	69 010
Mottatte avdrag på videreutlån	-33 274	-33 729	-34 213	-34 681	-34 000	-81 744
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	-12 733
Overføring fra drift	-16 141	-16 141	-16 141	-16 141	-14 226	-17 447
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	11 200
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	1 972
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-16 141	-16 141	-16 141	-16 141	-14 226	-4 275
Fremført til inndekning i senere år udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer pr. prosjekt

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026
1006	Arendal eiendom KF - utlån	144 240	133 422	397 508	411 312
1009	Arendal havnevesen KF - utlån	20 450	70 000	84 000	77 500
SUM brutto investering - utlån mot KF		164 690	203 422	481 508	488 812
Brann	Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	4 500	4 500	4 500	4 500
Helse og omsorg	Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene	3 000	3 000	3 000	3 000
Helse og omsorg	Utskifting bil Ellengård	-	300	-	-
Helse og omsorg	Innsatsteam - utskifting biler	850	-	-	850
Helse og omsorg	Transporttjenesten - buss	850	-	-	850
Helse og omsorg	CarAdmin hjemmebaserte tjenester	-	-	-	300
Kirkelig Fellesråd	Kirkegårder	1 500	1 500	1 500	1 500
Kirkelig Fellesråd	Kirker	1 250	1 250	1 250	1 250
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Etablering hovedplan vei	-	350	-	-
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	-	-	-	54 500
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	-	2 000	-	2 000
Kommunalteknikk	Innføring av droneteknologi (2022)	330	200	-	200
Kommunalteknikk	Lage strødepoter med tak	1 000	-	-	-
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	1 500	5 000	4 500	2 000
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	2 000	1 500	1 500	750
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	400	200	-	-
Kommunalteknikk	Rehabilitering gatelys	8 000	2 700	1 000	1 000
Kommunalteknikk	Solborg trafo, beredskap, ladestruktur og garderober (2022)	3 300	3 300	2 000	-
<i>Kommunalteknikk</i>	<i>Trafikksikkerhetstiltak</i>	1 500	1 500	1 500	1 500
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	-	500	-
Kommunalteknikk	Veidatabase	350	100	-	-
Kultur, park og idrett	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	200	-	-	-
Kultur, park og idrett	Biblioteket - teknisk utstyr	150	200	250	-
Kultur, park og idrett	By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	-	-	-	300
Kultur, park og idrett	Dagsturhytte - Agder-prosjekt	1 500	-	-	-
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen Myra	45 000	-	-	-
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Turstier nærområder	100	100	100	100
Kultur, park og idrett	Kulturkammeret - teknisk utstyr	-	150	-	150

Kultur, park og idrett	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	-	150	-	150
Kultur, park og idrett	Lekeplassutstyr	-	500	-	500
Kultur, park og idrett	Maskinkjøp park/idrett	-	500	-	500
Kultur, park og idrett	Nærmiljøanlegg Kloppedalsmyra (2022) - konsekvens av vei	-	3 000	-	-
Kultur, park og idrett	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	-
Kultur, park og idrett	Tilrettelegging friområder	250	250	250	250
Oppvekst	Oppvekst - inv. møbler/utstyr	760	780	800	820
Overføring fra drift	Avsetning tap startlån	3 150	3 150	3 150	3 150
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd AKP	10 000	10 000	10 000	10 000
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600
SUM brutto investeringer AK - investeringslån ekskl. selvkost		94 740	48 980	38 600	92 720
VA	Fornylse ledningsanlegg	50 000	50 000	50 000	50 000
VA	Forsterkning hovedanlegg	90 000	130 000	180 000	185 000
VA	Utbygging nye utbyggingsområder	15 000	15 000	15 000	15 000
Oppmåling	Landmålerutstyr	700	-	700	-
SUM brutto investeringer selvkost		155 700	195 000	245 700	250 000
1006	AE KF - konserninterne avdrag	10 248	10 190	12 184	15 578
1009	AH KF - konserninterne avdrag	86 867	88 723	90 733	99 125
Sum konserninterne avdrag		97 115	98 913	102 917	114 703
Sum brutto investeringer AK konsern		512 245	546 315	868 725	946 235
1000	Startlån	150 000	150 000	150 000	150 000
Sum brutto investeringer AK konsern inkl. startlån		662 245	696 315	1 018 725	1 096 235

Brutto investeringer 2023-2026 pr. prosjekt med finansiering og ramme

Tall i 1 000	Prosjekt	Budsjett-ramme	Tildelt tidl. år	2023-2026				2023			
				Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån	Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån
Brann	Østre Agder Brannvesen - biler og utstyr	Samle	IA	18 000	3 600	5 040	9 360	4 500	900	1 260	2 340
Helse og omsorg	Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene	Samle	IA	12 000	2 400	-	9 600	3 000	600	-	2 400
Helse og omsorg	Utskifting bil Ellengård	Løpende	IA	300	60	-	240	-	-	-	-
Helse og omsorg	Innsatsteam - utskifting biler	Løpende	IA	1 700	340	-	1 360	850	170	-	680
Helse og omsorg	Transporttjenesten - buss	Løpende	IA	1 700	340	-	1 360	850	170	-	680
Helse og omsorg	CarAdmin hjemmebaserte tjenester	300	-	300	60	-	240	-	-	-	-
Andre	Kirkegårder	Løpende	IA	6 000	-	-	6 000	1 500	-	-	1 500
Andre	Kirker	Løpende	IA	5 000	-	-	5 000	1 250	-	-	1 250
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	Løpende	IA	2 000	400	-	1 600	500	100	-	400
Kommunalteknikk	Etablering hovedplan vei	1 000	650	350	70	-	280	-	-	-	-
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	Løpende	IA	2 000	400	-	1 600	500	100	-	400
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	74 500	-	54 500	10 900	43 600	-	-	-	-	-
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	Samle	IA	4 000	800	-	3 200	-	-	-	-
Kommunalteknikk	Innføring av droneteknologi (2022)	1 030	-	730	146	-	584	330	66	-	264
Kommunalteknikk	Lage strødepoter med tak	3 000	2 000	1 000	200	-	800	1 000	200	-	800
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	Løpende	IA	13 000	2 600	-	10 400	1 500	300	-	1 200
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	Løpende	IA	5 750	1 150	-	4 600	2 000	400	-	1 600
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	1 700	1 240	600	-	-	600	400	-	-	400
Kommunalteknikk	Rehabilitering gatelys	Løpende	IA	12 700	2 540	-	10 160	8 000	1 600	-	6 400
Kommunalteknikk	Solborg trafo, beredskap, ladestruktur og garderobes (2022)	8 600	-	8 600	1 720	-	6 880	3 300	660	-	2 640
Kommunalteknikk	Trafikksikkerhetstiltak	Løpende	IA	6 000	1 200	-	4 800	1 500	300	-	1 200
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	Løpende	IA	1 000	200	-	800	500	100	-	400

Kommunalteknikk	Veidatabase	1 500	1 050	450	90	-	360	350	70	-	280
Kultur, park og idrett	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	7 146	6 946	200	-	-	200	200	-	-	200
Kultur, park og idrett	Biblioteket - teknisk utstyr	Løpende	IA	600	120	-	480	150	30	-	120
Kultur, park og idrett	By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	Løpende	IA	300	60	-	240	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Dagsturhytte - Agder-prosjekt	1 500	-	1 500	300	724	476	1 500	300	724	476
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen Myra (inkl. forprosjekt)	46 800	1 800	45 000	9 000	15 000	21 000	45 000	9 000	15 000	21 000
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Turstier nærområder	Løpende	IA	400	80	-	320	100	20	-	80
Kultur, park og idrett	Kulturkammeret - teknisk utstyr	Løpende	IA	300	60	-	240	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	500	200	300	60	-	240	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Lekeplassutstyr	Løpende	IA	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Maskinkjøp park/idrett	Samle	IA	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Nærmiljøanlegg Kloppedalsmyra (2022) - konsekvens av vei	3 000	-	3 000	600	600	1 800	-	-	-	-
Kultur, park og idrett	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	1 000	400	600	120	-	480	200	40	-	160
Kultur, park og idrett	Tilrettelegging friområder	Løpende	IA	1 000	200	-	800	250	50	-	200
Oppvekst	Oppvekst - inv. møbler/utstyr	Samle	IA	3 160	632	-	2 528	760	152	-	608
Overføring fra drift	Avsetning tap startlån	IA	IA	12 600	-	12 600	-	3 150	-	3 150	-
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd AKP	IA	IA	40 000	-	40 000	-	10 000	-	10 000	-
Overføring fra drift	Egenkapitaltilskudd KLP	IA	IA	6 400	-	6 400	-	1 600	-	1 600	-
Overføring fra drift	Markedsbidrag Norac Stadion	IA	IA	-	-	5 562	-5 562	-	-	1 391	-1 391

Selvkost	Fornyelse ledningsanlegg	Samle	IA	200 000	-	-	200 000	50 000	-	-	50 000
Selvkost	Forsterkning hovedanlegg	Samle	IA	585 000	-	-	585 000	90 000	-	-	90 000
Selvkost	Utbygging nye utbyggingsområder	Samle	IA	60 000	-	-	60 000	15 000	-	-	15 000
Selvkost	Landmålerutstyr	Løpende	IA	1 400	-	-	1 400	700	-	-	700
Sum brutto investeringer med finansiering				1 121 440	40 048	129 526	951 866	250 440	15 328	33 125	201 988

Forklaringer:

Samlebevilgninger: Gruppe av prosjekt som har en samlebevilgning i budsjettet. For eksempel boliger, prosjekter innen vann og avløp, og mulighetsstudier innen et område.

Løpende bevilgning: Formål som har en fast løpende årlig bevilgning som skal dekke flere tiltak. For eksempel turveier, veiforsterkning og kollektivtrafikk.

IA: Forkortelse for "ikke aktuelt".

Vedlegg 2: Enhetenes økonomiske rammer

Enhet	Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
1101	Kommunedirektøren m/stab	170 004	156 910	141 294	129 790	145 043	153 430
1102	Felles finansiering drift	-3 124 178	-3 102 594	-3 117 359	-3 124 824	-2 816 856	-2 752 943
1103	Felles overføringer og drift	1 010 957	1 025 011	1 069 289	1 090 752	870 176	760 834
1207	Østre Agder	4 544	4 544	4 544	4 544	3 897	3 867
1201	Kommunalteknikk og geodata	-73 526	-73 526	-73 526	-73 526	-52 818	-40 025
1202	Kultur	88 585	86 985	88 110	88 610	77 211	75 252
1203	Brann	32 340	32 340	32 340	32 340	32 612	31 664
1205	Vitensenteret	4 729	4 729	4 729	4 729	4 323	5 321
1206	Arendal voksenopplæring	39 617	39 877	38 477	38 477	32 491	35 178
1208	Byutvikling, plan og byggesak	7 995	8 195	8 195	8 195	0	0
1209	Næringsutvikling	4 984	4 984	4 984	4 984	0	0
1306	NAV Arendal	181 781	171 881	167 659	164 665	140 680	133 904
1302	Koordinerende enhet	139 654	151 084	151 084	151 084	124 069	128 643
1303	Mestring og habilitering	177 392	177 512	177 512	177 512	175 049	169 813
1304	Hjemmebaserte tjenester	265 566	265 566	265 566	265 566	251 248	261 117
1305	Institusjon 1	139 402	139 402	139 402	139 402	138 313	151 663
1307	Østre Agder krisesenter	4 737	4 737	4 737	4 737	4 575	4 776
1308	Legevakten	17 866	18 662	18 662	18 662	14 539	17 072
1310	Institusjon 2	61 534	45 434	35 534	35 534	62 492	68 489
1403	Lunderød skole og ressurscenter	31 913	31 913	31 913	31 913	25 873	24 949
1410	Birkenlund skole	38 630	37 735	37 735	37 735	36 273	35 518
1411	Asdal skole	43 109	42 111	42 111	42 111	40 434	42 764
1412	Stuenes skole	44 704	43 667	43 667	43 667	43 479	42 943
1413	Nedenes skole	40 746	39 801	39 801	39 801	39 584	39 728
1414	Stinta skole	46 471	45 392	45 392	45 392	42 934	43 363
1415	Roligheden skole	43 060	42 061	42 061	42 061	40 062	40 718
1416	Hisøy skole	38 693	37 799	37 799	37 799	36 053	37 917
1417	Eydehavn skole	13 065	12 761	12 761	12 761	12 476	12 276
1418	Flosta skole	9 502	9 292	9 292	9 292	9 226	10 176
1419	Moltemyr skole	34 975	34 177	34 177	34 177	32 900	34 632
1420	Myra skole	20 283	19 813	19 813	19 813	19 888	20 522
1421	Nesheim skole	10 201	9 964	9 964	9 964	9 988	10 639
1422	Rykene oppvekstsenter	21 854	21 479	21 479	21 479	21 007	21 329
1423	Sandnes skole	18 973	18 533	18 533	18 533	18 790	20 409
1424	Strømmen oppvekstsenter	22 046	21 727	21 727	21 727	20 554	21 136
1450	Tromøy barnehagene	11 421	11 421	11 421	11 421	10 015	11 188
1451	Stemmehagen barnehage	15 130	15 130	15 130	15 130	14 178	15 298
1452	Gullfakse barnehage	10 352	10 352	10 352	10 352	8 544	10 337
1453	Strømsbuåsen barnehage	11 136	11 136	11 136	11 136	11 834	12 068
1454	Jovannslia barnehage	10 509	10 509	10 509	10 509	8 139	12 463
1455	Engene barnehage	9 450	9 450	9 450	9 450	8 191	8 194
1456	Lia barnehage	7 235	7 235	7 235	7 235	6 546	2 927
1301	Livmestring	108 021	110 271	110 771	110 771	103 462	99 900
1402	Spesialpedagogiske tjenester	42 344	42 344	42 344	42 344	39 741	45 092
1404	Barnevern	109 333	109 333	109 333	109 333	103 657	86 110
1406	Helsestasjon	32 861	32 861	32 861	32 861	29 128	29 349
Sum		0	0	0	0	0	0

Vedlegg 3: Obligatoriske oversikter kommunale foretak

Bevilgningsoversikt drift Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-170 987	-178 757	-188 056	-201 931	-123 030	-107 361
Avskrivninger	86 000	86 000	86 000	86 000	82 000	80 274
Sum netto driftsutgifter	-84 987	-92 757	-102 056	-115 931	-41 030	-27 088
Brutto driftsresultat	-84 987	-92 757	-102 056	-115 931	-41 030	-27 088
Renteinntekter	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-1 600	-2 704
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	86 120	92 034	99 323	104 806	47 375	39 540
Avdrag på lån	86 867	88 723	90 733	99 125	77 255	73 354
Netto finansutgifter	170 987	178 757	188 056	201 931	123 030	110 190
Motpost avskrivninger	-86 000	-86 000	-86 000	-86 000	-82 000	-80 274
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	2 829
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	-6 534
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	3 705
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-2 829
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art - drift Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	-385 470	-399 261	-404 975	-416 765	-320 508	-314 052
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	-1
Salgs- og leieinntekter	-67 876	-67 876	-67 876	-67 876	-67 076	-63 382
Sum driftsinntekter	-453 345	-467 136	-472 850	-484 640	-387 584	-377 435
Lønnsutgifter	75 174	75 174	75 174	75 174	68 033	68 316
Sosiale utgifter	22 949	22 949	22 949	22 949	20 857	16 165
Kjøp av varer og tjenester	152 810	162 620	154 970	153 320	146 338	158 490
Overføringer og tilskudd til andre	31 425	27 636	31 701	31 266	29 325	27 103
Overføringer - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Avskrivninger	86 000	86 000	86 000	86 000	82 000	80 274
Fordelte utgifter - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Sum driftsutgifter	368 358	374 379	370 794	368 709	346 554	350 347
Brutto driftsresultat	-84 987	-92 757	-102 056	-115 931	-41 030	-27 088
Renteinntekter	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-1 600	-2 704
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	86 120	92 034	99 323	104 806	47 375	39 540
Avdrag på lån	86 867	88 723	90 733	99 125	77 255	73 354
Netto finansutgifter	170 987	178 757	188 056	201 931	123 030	110 190
Motpost avskrivninger	-86 000	-86 000	-86 000	-86 000	-82 000	-80 274
Netto driftsresultat	0	0	0	0	0	2 829
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	-6 534
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	3 705
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	0	0	0	0	0	-2 829
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering Arendal eiendom KF

Tall i hele 1 000	Opprinnelig budsjett 2023	Opprinnelig budsjett 2024	Opprinnelig budsjett 2025	Opprinnelig budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Arendal eiendom KF						
Investeringer i varige driftsmidler	287 094	324 100	665 560	761 000	309 980	214 417
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	8 330
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	22 178
Sum investeringsutgifter	287 094	324 100	665 560	761 000	309 980	244 925
Kompensasjon for merverdiavgift	-38 059	-29 260	-103 512	-114 800	-39 996	-36 814
Tilskudd fra andre	-79 795	-98 668	-31 040	-84 888	-6 577	-14 344
Salg av varige driftsmidler	-25 000	-62 750	-133 500	-150 000	-5 000	-21 632
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-144 240	-133 422	-397 508	-411 312	-258 407	-188 196
Sum investeringsinntekter	-287 094	-324 100	-665 560	-761 000	-309 980	-260 986
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	16 061
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	16 061
Fremført til inndekning i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal eiendom KF

Tall i 1 000	Prosjekt	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026
AE	Arendal kultur- og rådhus - ombygging ventilasjon inneklime	5 000	-	-	-
AE	ENØK-tiltak	6 500	-	-	-
AE	Fjellsikring	800	800	800	800
AE	Formålsbygg - brukerstyrte endringer	7 000	10 000	10 000	10 000
AE	Kjøp og utvikling av tomter og boliger	40 000	26 000	26 000	25 000
Eiendomsutvikling	Dyvikheia boligfelt	-	-	5 000	50 000
Eiendomsutvikling	Marisberg	15 000	-	-	-
Eiendomsutvikling	Marisberg, videre utvikling	8 000	30 000	25 000	25 000
Eiendomsutvikling	Natvig felt B - boligfelt	10 000	31 000	-	-
Eiendomsutvikling	Østenbuskogen boligfelt	17 000	35 000	35 000	35 000
Eiendomsutvikling	Østenbutoppen - kommunalt formål	-	5 000	5 000	-
Eiendomsutvikling	Østre Mørfjær boligfelt	5 000	40 000	40 000	40 000
Helse og omsorg	BOF kommunal II - 6 leiligheter	1 000	30 000	29 000	-
Helse og omsorg	BOF Moldfaret - kommunal - 6 leiligheter	10 000	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 1 - 6 leiligheter	15 000	15 000	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 2 - 6 leiligheter	-	1 000	30 000	-
Helse og omsorg	BOF privat 3 - 6 leiligheter	20 000	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 4 - 6 leiligheter	-	-	30 000	-
Helse og omsorg	BOF privat 5 - 6 leiligheter	-	-	-	1 000
Helse og omsorg	BOF privat 6 - 6 leiligheter	-	-	-	1 000
Helse og omsorg	BOF privat 7 - 6 leiligheter	-	-	-	1 000
Helse og omsorg	BOF privat 8 - 6 leiligheter	-	-	-	1 000
Helse og omsorg	Felles vaskeri og produksjonskjøkken	-	-	27 000	10 000
Helse og omsorg	Fullsprinkling av Færvik BOS	800	-	-	-
Helse og omsorg	Færvik BOS - ombygging	14 000	-	-	-
<i>Helse og omsorg</i>	<i>Heldøgns omsorgssenter Saltrød</i>	5 000	50 000	250 000	510 000
Helse og omsorg	Hjemmebaserte tjenester - samlokalisering (2022)	-	-	-	2 100
Helse og omsorg	Hjemmesykepleie Bjorbekk - utbedring av omsorgsbolig	-	-	2 100	-
Helse og omsorg	Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	25 000	-	-	-
Helse og omsorg	Jovanntunet - strømaggregat	1 200	-	-	-
Helse og omsorg	Jovanntunet - utebod og asfaltering rundt bygget	-	-	-	100
Helse og omsorg	Krisesenter for menn	900	-	-	-
Helse og omsorg	Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	51 764	-	-	-
Helse og omsorg	Madshaven - asfaltert rullestolvei	-	-	160	-
Helse og omsorg	Myratunet - ombygging når KØH flytter ut	500	2 500	-	-

Helse og omsorg	Nyskogen brakke	800	-	-	-
Helse og omsorg	Oppgradering Røed	-	-	-	1 000
Helse og omsorg	Pasientvarslingsanlegg	4 580	-	-	-
Helse og omsorg	Utbygging Flosta, avd. C	1 600	-	-	-
Helse og omsorg	Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	300	-	-	-
Kultur, park og idrett	Ombygging Sør Amfi og ny turnhall	-	20 000	123 500	10 000
Levekår	Boliger med bemanning - rus og psyk.	-	3 000	6 000	-
Levekår	Lassens hus - inventar	500	-	-	-
NAV	Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne	-	6 000	-	6 000
Oppvekst	Barnehage Lia	-	-	1 000	20 000
Oppvekst	Endring demografi/oppfølging skolebruksplanen	8 000	8 000	8 000	-
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg	5 850	-	-	-
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg - inventar	3 700	-	-	-
AE	Offentlig toalett sentrum	500	-	-	-
Helse og omsorg	Flytte/skaffe midl. boliger bort fra Torbjørnsbu til to nye steder (2+2)	1 800	1 800	-	-
Helse og omsorg	Oppfølging av boliger rusplan tiltak 9 - boliger	-	9 000	12 000	12 000
Sum brutto investeringer Arendal eiendom KF		287 094	324 100	665 560	761 000

Brutto investeringer Arendal eiendom KF 2023-2026 med finansiering og ramme

Tall i 1 000	Prosjekt	Budsjett-ramme	Tildelt tidl. år	2023-2026				2023			
				Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån	Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån
AE	Arendal kultur- og rådhus - ombygging ventilasjon inneklima	5 000	-	5 000	1 000	-	4 000	5 000	1 000	-	4 000
AE	ENØK-tiltak	6 500	-	6 500	1 300	-	5 200	6 500	1 300	-	5 200
AE	Fjellsikring	Løpende	IA	3 200	640	-	2 560	800	160	-	640
AE	Formålsbygg - brukerstyrte endringer	Løpende	IA	37 000	7 400	-	29 600	7 000	1 400	-	5 600
AE	Kjøp og utvikling av tomter og boliger	Samle	IA	117 000	-	28 080	88 920	40 000	-	9 600	30 400
Eiendomsutvikling	Dyvikheia boligfelt	243 000	-	55 000	-	-	55 000	-	-	-	-
Eiendomsutvikling	Marisberg	35 000	20 000	15 000	-	-	15 000	15 000	-	-	15 000
Eiendomsutvikling	Marisberg, videre utvikling	153 500	40 500	88 000	-	-	88 000	8 000	-	-	8 000
Eiendomsutvikling	Natvig felt B - boligfelt	41 000	-	41 000	-	-	41 000	10 000	-	-	10 000
Eiendomsutvikling	Østenbuskogen boligfelt	172 000	-	122 000	-	-	122 000	17 000	-	-	17 000
Eiendomsutvikling	Østenbutoppen - kommunalt formål	10 000	-	10 000	-	-	10 000	-	-	-	-
Eiendomsutvikling	Østre Mørfjær boligfelt	166 000	-	125 000	-	-	125 000	5 000	-	-	5 000
Helse og omsorg	BOF kommunal II - 6 leiligheter	60 000	-	60 000	12 000	9 288	38 712	1 000	200	-	800
Helse og omsorg	BOF Moldfaret - kommunal - 6 leiligheter	55 742	45 742	10 000	2 000	11 148	-3 148	10 000	2 000	-	8 000
Helse og omsorg	BOF privat 1 - 6 leiligheter	31 000	1 000	30 000	6 000	24 800	-800	15 000	3 000	-	12 000
Helse og omsorg	BOF privat 2 - 6 leiligheter	31 000	-	31 000	6 200	24 800	-	-	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 3 - 6 leiligheter	31 000	11 000	20 000	4 000	24 800	-8 800	20 000	4 000	-	16 000
Helse og omsorg	BOF privat 4 - 6 leiligheter	31 000	1 000	30 000	6 000	24 800	-800	-	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 5 - 6 leiligheter	31 000	1 000	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 6 - 6 leiligheter	31 000	-	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 7 - 6 leiligheter	31 000	-	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Helse og omsorg	BOF privat 8 - 6 leiligheter	31 000	-	1 000	200	-	800	-	-	-	-

Helse og omsorg	Felles vaskeri og produksjonskjøkken	50 000	1 000	37 000	7 400	-	29 600	-	-	-	-
Helse og omsorg	Fullsprinkling av Færvik BOS	6 000	5 200	800	160	-	640	800	160	-	640
Helse og omsorg	Færvik BOS - ombygging	25 700	11 390	14 000	2 800	-	11 200	14 000	2 800	-	11 200
Helse og omsorg	<i>Heldøgns omsorgssenter Saltrød</i>	840 000	25 000	815 000	163 000	-	652 000	5 000	1 000	-	4 000
Helse og omsorg	Hjemmebaserte tjenester - samlokalisering (2022)	4 100	-	2 100	420	-	1 680	-	-	-	-
Helse og omsorg	Hjemmesykepleie Bjorbekk - utbedring av omsorgsbolig	2 100	-	2 100	420	-	1 680	-	-	-	-
Helse og omsorg	Inventar - legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser	25 000	-	25 000	5 000	-	20 000	25 000	5 000	-	20 000
Helse og omsorg	Jovanntunet - strømaggregat	1 200	-	1 200	240	-	960	1 200	240	-	960
Helse og omsorg	Jovanntunet - utebod og asfaltering rundt bygget	100	-	100	20	-	80	-	-	-	-
Helse og omsorg	Krisesenter for menn	8 000	7 100	900	180	-	720	900	180	-	720
Helse og omsorg	Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser*	300 000	248 236	51 764	10 353	126 675	-85 264	51 764	10 353	70 195	-28 784
Helse og omsorg	Madshaven - asfaltert rullestolvei	160	-	160	32	-	128	-	-	-	-
Helse og omsorg	Myratunet - ombygging når KØH flytter ut	3 000	-	3 000	600	-	2 400	500	100	-	400
Helse og omsorg	Nyskogen brakke	800	-	800	160	-	640	800	160	-	640
Helse og omsorg	Oppgradering Røed	50 000	-	1 000	200	-	800	-	-	-	-
Helse og omsorg	Pasientvarslingsanlegg	4 580	-	4 580	916	-	3 664	4 580	916	-	3 664
Helse og omsorg	Utbygging Flosta, avd. C	5 400	3 800	1 600	320	-	1 280	1 600	320	-	1 280
Helse og omsorg	Utskifting flere kjøkken (Jovanntunet, Oddenveien, Myra bofellesskap)	900	600	300	60	-	240	300	60	-	240
Kultur, park og idrett	Ombygging Sør-Amfi og ny turnhall	153 500	-	153 500	30 700	20 000	102 800	-	-	-	-
Levekår	Boliger med bemanning - rus og psyk.	9 000	-	9 000	1 800	-	7 200	-	-	-	-
Levekår	Lassens hus - inventar	2 000	1 500	500	100	-	400	500	100	-	400
NAV	Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne	Løpende	IA	12 000	2 400	-	9 600	-	-	-	-
Oppvekst	Barnehage Lia	45 000	-	21 000	4 200	-	16 800	-	-	-	-
Oppvekst	Endring demografi/oppfølging skolebruksplanen	Samle	IA	24 000	4 800	-	19 200	8 000	1 600	-	6 400
Oppvekst	Ny barnehage Marisberg	47 600	41 750	5 850	1 170	-	4 680	5 850	1 170	-	4 680

Oppvekst	Ny barnehage Marisberg - inventar	3 700	-	3 700	740	-	2 960	3 700	740	-	2 960
AE	Offentlig toalett sentrum	500	-	500	100	-	400	500	100	-	400
Helse og omsorg	Flytte/skaffe midl. boliger bort fra Torbjørnsbu til to nye steder (2+2)	3 600	-	3 600	-	-	3 600	1 800	-	-	1 800
Helse og omsorg	Oppfølging av boliger rusplan tiltak 9 - boliger	33 000	-	33 000	-	-	33 000	-	-	-	-
Sum brutto investeringer med finansiering				2 037 754	285 631	294 391	1 457 732	287 094	38 059	79 795	169 240

Forklaringer:

Samlebevilgninger: Gruppe av prosjekt som har en samlebevilgning i budsjettet. For eksempel boliger, prosjekter innen vann og avløp, og mulighetsstudier innen et område.

Løpende bevilgning: Formål som har en fast løpende årlig bevilgning som skal dekke flere tiltak. For eksempel turveier, veiforsterkning og kollektivtrafikk.

IA: Forkortelse for "ikke aktuelt".

Bevilgningsoversikt drift Arendal havn KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Arendal havnevesen KF						
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum generelle driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	-24 487	-27 068	-27 626	-50 855	-15 768	-16 593
Avskrivninger	10 592	10 592	10 592	10 592	0	10 395
Sum netto driftsutgifter	-13 896	-16 476	-17 034	-40 263	-15 768	-6 198
Brutto driftsresultat	-13 896	-16 476	-17 034	-40 263	-15 768	-6 198
Renteinntekter	-258	-265	-269	-274	-250	-305
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	187
Renteutgifter	13 083	15 885	18 348	20 709	5 112	2 680
Avdrag på lån	10 248	10 190	12 184	15 578	10 592	8 120
Netto finansutgifter	23 073	25 810	30 262	36 012	15 454	10 683
Motpost avskrivninger	-10 592	-10 592	-10 592	-10 592	0	-10 395
Netto driftsresultat	-1 415	-1 258	2 636	-14 843	-313	-5 910
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	1 415	1 258	-2 636	14 843	313	5 910
Mindreforbruk	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	1 415	1 258	-2 636	14 843	313	5 910
Fremført til inndekning i senere år	0	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt etter art - drift Arendal havn KF

Beskrivelse	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	0	0	0	0	0	0
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0
Andre skatteinntekter	0	0	0	0	0	0
Andre overføringer og tilskudd fra staten	0	0	0	0	0	0
Overføringer og tilskudd fra andre	0	0	0	0	0	-960
Brukerbetalinger	0	0	0	0	0	0
Salgs- og leieinntekter	-48 763	-53 073	-54 038	-77 782	-40 985	-46 100
SUM DRIFTSINTEKTER	-48 763	-53 073	-54 038	-77 782	-40 985	-47 060
Lønnsutgifter	11 130	11 419	11 599	11 829	10 779	7 800
Sosiale utgifter	2 901	2 975	3 022	3 082	2 666	1 738
Kjøp av varer og tjenester	10 165	11 529	11 708	11 931	10 773	20 372
Overføringer og tilskudd til andre	30	31	31	32	1 000	557
Avskrivninger	10 592	10 592	10 592	10 592	0	10 395
SUM DRIFTSUTGIFTER	34 867	36 597	37 004	37 519	25 217	40 862
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-13 896	-16 476	-17 034	-40 263	-15 768	-6 198
Renteinntekter	-258	-265	-269	-274	-250	-305
Utbytter	0	0	0	0	0	0
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	187
Renteutgifter	13 083	15 885	18 348	20 709	5 112	2 680
Avdrag på lån	10 248	10 190	12 184	15 578	10 592	8 120
NETTO FINANSUTGIFTER	23 073	25 810	30 262	36 012	15 454	10 683
Motpost avskrivninger	-10 592	-10 592	-10 592	-10 592	0	-10 395
NETTO DRIFTSRESULTAT	-1 415	-1 258	2 636	-14 843	-313	-5 910
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	1 415	1 258	-2 636	14 843	313	5 910
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT	1 415	1 258	-2 636	14 843	313	5 910
Regnskapsmessig mindreforbruk - utgår fra 2020	0	0	0	0	0	0
FREMØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering Arendal havn KF

Tall i hele 1 000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Arendal havnevesen KF						
Investeringer i varige driftsmidler	38 500	70 000	84 000	77 500	39 500	53 129
Tilskudd til andres investeringer	0	0	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	0	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	38 500	70 000	84 000	77 500	39 500	53 129
Kompensasjon for merverdiavgift	0	0	0	0	0	0
Tilskudd fra andre	-18 050	0	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-20 450	-70 000	-84 000	-77 500	-39 500	-53 129
Sum investeringsinntekter	-38 500	-70 000	-84 000	-77 500	-39 500	-53 129
Videreutlån	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	0	0	0	0
Netto utgifter videreutlån	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	0	0	0	0	0	0
Fremført til inndecking i senere år - udekket beløp	0	0	0	0	0	0

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1 000	Prosjekt	Forslag budsjet 2023	Forslag budsjet 2024	Forslag budsjet 2025	Forslag budsjet 2026
Eydehavn Masterplan	Areal	-	10 000	14 000	-
Eydehavn Masterplan	Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	30 000	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Nabokjøp	-	5 000	5 000	5 000
Eydehavn Masterplan	Ny kai - Eydehavn	-	-	20 000	60 000
Eydehavn Masterplan	Ny linje Kai Biozin. Våt bulk/tankanlegg	-	-	-	10 000
Eydehavn Masterplan	Sandvikodden	2 500	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Sanering/forurensning	-	-	2 000	-
Kaianlegg og infrastruktur	Fergekai lokalferger	1 000	-	7 000	-
Kaianlegg og infrastruktur	Gjestehavn 2022	1 000	1 000	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Kommunale brygger	-	1 500	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Pollen oppgradering 2025	-	-	500	-
Kaianlegg og infrastruktur	Rådhusbrygga	-	-	1 500	-
Kaianlegg og infrastruktur	Småbåthavner	1 500	-	1 500	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Kran/convei/transportbelte	-	40 000	20 000	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Landstrømanlegg Cruise kai	-	10 000	10 000	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Teknisk utstyr/infrastruktur - hovedprosjekt	2 500	2 500	2 500	2 500
Sum brutto investeringer Arendal havnevesen KF		38 500	70 000	84 000	77 500

Brutto investeringer Arendal havnevesen KF 2023-2026 med finansiering og ramme

Tall i 1 000	Prosjekt	Budsjett-ramme	Tildelt tidl. år	2023-2026				2023			
				Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån	Brutto inv.	Mva-komp.	Tilskudd og andre inntekter	Bruk av lån
Eydehavn Masterplan	Areal	29 000	5 000	24 000	-	-	24 000	-	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	30 000	-	30 000	-	18 050	11 950	30 000	-	18 050	11 950
Eydehavn Masterplan	Nabokjøp	15 000	-	15 000	-	-	15 000	-	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Ny kai - Eydehavn	80 000	-	80 000	-	-	80 000	-	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Ny linje Kai Biozin. Våt bulk/tankanlegg	40 000	-	10 000	-	-	10 000	-	-	-	-
Eydehavn Masterplan	Sandvikodden	18 100	15 600	2 500	-	-	2 500	2 500	-	-	2 500
Eydehavn Masterplan	Sanering/forurensning	5 000	3 000	2 000	-	-	2 000	-	-	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Fergekai lokalferger	8 000	-	8 000	-	-	8 000	1 000	-	-	1 000
Kaianlegg og infrastruktur	Gjestehavn 2022	Løpende	IA	2 000	-	-	2 000	1 000	-	-	1 000
Kaianlegg og infrastruktur	Kommunale brygger	1 500	-	1 500	-	-	1 500	-	-	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Pollen oppgradering 2025	900	400	500	-	-	500	-	-	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Rådhusbrygga	2 500	1 000	1 500	-	-	1 500	-	-	-	-
Kaianlegg og infrastruktur	Småbåthavner	Løpende	IA	3 000	-	-	3 000	1 500	-	-	1 500
Teknisk utstyr/infrastruktur	Kran/convei/transportbelte	60 000	-	60 000	-	-	60 000	-	-	-	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Landstrømanlegg Cruise kai	20 000	-	20 000	-	-	20 000	-	-	-	-
Teknisk utstyr/infrastruktur	Teknisk utstyr/infrastruktur - hovedprosjekt	Løpende	IA	10 000	-	-	10 000	2 500	-	-	2 500
Sum brutto investeringer med finansiering				270 000	-	18 050	251 950	38 500	-	18 050	20 450

Forklaringer:

Samlebevilgninger: Gruppe av prosjekt som har en samlebevilgning i budsjettet. For eksempel boliger, prosjekter innen vann og avløp, og mulighetsstudier innen et område.

Løpende bevilgning: Formål som har en fast løpende årlig bevilgning som skal dekke flere tiltak. For eksempel turveier, veiforsterkning og kollektivtrafikk.

IA: Forkortelse for "ikke aktuelt".

Vedlegg 4: Endringer i investeringer etter vedtak 10-årsplan

Endringer i investeringer etter vedtak 10-års investeringsplan – Arendal kommune

Tall i hele 1000	2023	2024	2025	2026
Avsetning tap startlån	2 150	2 150	2 150	2 150
Bomuldsfabriken - Utskifting varebil	-	-	-	- 400
Bomuldsfabriken kunsthall, forprosjekt kafe og uteområde	- 300	-	-	-
Digital tjenesteutvikling - teknisk sektor (2022)	- 300	-	- 250	-
Etablering av snødepot	- 500	- 2 000	-	-
Eventyrhula og auditoriet (2022)	- 450	-	-	-
Eyde Energipark kjølevann	- 216 800	- 106 800	-	-
Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	-	- 54 500	- 20 000	54 500
Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	- 2 000	-	- 2 000	-
Jaktekaia/rådhusbygga? oppgradering (2022)	-	- 20 000	-	-
Jovanntunet - bil	-	-	- 300	-
Kafe og uteområde Bomuldsfabriken kunsthall (2022)	-	- 2 000	-	-
Kanalgården/Kilden - teknisk utstyr	- 150	-	- 150	-
Kirker	-	-	-	250
Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen Myra	10 000	-	-	-
Kulturenheten - Turstier nærområder	- 200	- 200	- 200	- 200
Laserfotografering	-	- 400	-	-
Marin grunnkartlegging	- 250	- 250	-	-
Maskinkjøp park/idrett	-	- 500	-	- 500
Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
Minibuss Sandum og Hovetun (2022)	- 200	-	-	-
Musikkbinger/møteplasser for barn og unge i oppvekstområdene	- 750	- 750	-	- 750
Ny båt skjærgårdstjenesten	-	-	- 5 000	-
Ny isprep.maskin	-	-	-	- 2 000
Oppgradering uteområde Kulturkammeret (2022)	- 1 200	-	-	-
Reasfaltering	- 2 500	- 2 500	- 2 500	- 2 500
Rehabilitering idrettshus Lunderød	-	-	-	- 6 000
Rehabilitering kunstgress Stuenes	-	-	-	- 3 000
Solborg driftsstasjon	-	-	-	- 850
Tilrettelegging friområder	- 250	- 250	- 250	- 250
Trafikksikkerhetstiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Turvei Nesheim - Granestua (2022)	- 4 000	-	-	-
Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	-	- 500	-	- 500
Videreutvikling av kartløsning (2022)	- 400	- 200	-	-
Sum endringer	-218 100	-188 700	-28 500	39 950

Endringer i investeringer etter vedtak 10-års investeringsplan – Arendal eiendom KF

Tall i hele 1000	2023	2024	2025	2026
Kjøp og utvikling av tomter og boliger	40 000	26 000	26 000	25 000
Følgende prosjekter slått sammen til "Kjøp og utvikling av tomter og boliger"				
- Eiendomsutviklingsprosjekter	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
- Erverv av tomt til boliger	- 5 000	- 5 000	- 5 000	- 5 000
- Kjøp av boliger	- 20 000	- 6 000	- 6 000	- 10 000
- Tomterverv private BOF	- 5 000	- 5 000	- 5 000	-
Formålsbygg - brukerstyrte endringer	7 000	10 000	10 000	10 000
Følgende prosjekter slått sammen til "Formålsbygg - brukerstyrte endringer"				
- Brukerstyrte endringer	- 3 000	- 3 000	- 3 500	- 3 500
- Eksisterende svømmebasseng	- 1 000	- 1 000	-	-
- ENØK-tiltak	- 3 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
- Kultur- og idrettsbygg	- 1 000	- 1 500	- 1 500	- 2 000
- Lovpålagt - myndighetskrav	- 4 000	- 4 000	- 4 000	- 4 000
- Rehabilitering barnehager og skolebygg	- 3 000	- 3 000	- 7 000	- 7 000
- Rehabilitering omsorgsbygg	- 3 000	- 3 000	- 6 000	- 6 000
- Uteområder skole og barnehage	- 2 000	- 2 000	- 2 000	- 2 000
Asdal idrettshall	-	- 45 000	-	-
Barnehage Lia	- 1 000	- 20 000	- 23 000	20 000
Barnehage sentrum	-	-	-	- 32 000
BOF 1 privat	- 1 000	-	-	-
BOF 2 privat	- 1 000	- 14 000	15 000	-
BOF 3 privat	- 4 000	-	-	-
BOF 4 privat	- 14 000	- 16 000	30 000	-
BOF 5 privat	- 5 000	- 25 000	-	1 000
BOF 6 privat	- 30 000	-	-	1 000
BOF 7 privat	- 1 000	- 30 000	-	1 000
BOF 8 privat	-	- 1 000	- 30 000	1 000
Dyvikheia boligfelt	-	- 5 000	- 45 000	-
ENØK - nytt prosjekt	6 500	-	-	-
Felles vaskeri- og produksjonskjøkken	- 27 000	- 10 000	15 000	10 000
Forprosjekt Romstølen Vest	- 500	-	-	-
Frisklivssentralen (sentrum)	-	- 10 000	-	-
Klatrehall Sør-Amfi	-	-	-	- 1 000
Legevakt/KØH	380	-	-	-

Marisberg barnehage	- 3 900	-	-	-
Moltemyr idrettshall	-	- 33 000	-	-
Ombygging Sør-Amfi og ny turnhall	- 83 500	- 50 000	123 500	10 000
<i>Heldøgns omsorgssenter Saltrød</i>	-210 000	-350 000	190 000	375 000
Oppgradering Røed	-	-	- 1 000	- 48 000
Plankemyra omsorgsboliger - bygningstilpasninger og heis	- 1 800	- 5 500	-	-
Østenbuskogen boligfelt	- 15 000	-	-	-
Flytte/skaffe midlertidigboliger bort fra Torbjørnsbu til to nye steder to + to	1 800	1 800	-	-
Offentlig toalett sentrum	500	-	-	-
Oppfølging av boliger rusplan tiltak 9 - boliger	-	9 000	12 000	12 000
Sum endringer	-402 520	-612 200	271 500	334 500

Endringer i investeringer etter vedtak 10-års investeringsplan – Arendal havn KF

Tall i hele 1000	2023	2024	2025	2026
Ny havnebåt	- 2 500	-	- 8 000	-
Kran/convei/transportbelte	- 40 000	20 000	20 000	-
Ny linje kai Biozin. Våt bulk/tankanlegg	- 10 000	- 30 000	-	10 000
Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	- 5 000	20 000	-	-
Ny Kai - Eydehavn	- 60 000	- 20 000	20 000	60 000
Landstrømanlegg Cruisekai	- 10 000	-	10 000	-
Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	- 10 000	- 20 000	30 000	-
Areal	- 10 000	- 4 000	14 000	-
Hotellheia	- 6 000	-	-	-
Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro	30 000	-	- 30 000	-
Sum endringer	- 123 500	- 34 000	56 000	70 000

Vedlegg 5: Betalingssetser Arendal kommune

Innholdsfortegnelse

1	Administrasjon	42
1.1	Bevillingsgebyr	42
1.2	Gebyr for prøver	42
2	Samfunnsutvikling	42
2.1	Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus	42
2.2	Leie av lokaler – Eureka kursrom	43
2.3	Arendal og omegn skøytebane	43
2.4	Bibliotek	43
2.5	Leie av lokaler – Arendal bibliotek	44
2.6	Bomuldsfabriken	44
2.7	Kulturkammeret	45
2.8	Kulturskole	46
2.9	Vitensenteret Sørlandet	46
2.10	Voksenopplæring norskurs og prøver	47
2.11	Betalingssetser kommunale bygg og anlegg	47
2.12	Stinta Svømmehall	48
2.13	Betalingssetser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi	48
2.14	Heis til Fløyheia - utenom ordinære åpningstider	49
3	Personrettede tjenester	49
3.1	Helse- og levekårstjenester	49
3.2	Transport i helse- og levekårstjenesten	50
3.3	Vaksinasjonskontor	50
3.4	Barnehage	51
3.5	Skole – SFO	51
4	Teknisk	52
4.1	Parkering	52
4.2	Skiltplaner	52
5	Selvkost	52
5.1	Vann og avløp	52
5.2	Slamtømming, utslippstillatelse, kontroll og tilsyn	55
5.3	Renovasjon	58
5.4	Oppmåling	58
6	Bygg og reguleringsplaner	63
6.1	Byggesaksgebyrer	63
6.2	Plansaksgebyr	66
7	Østre Agder brannvesen	68

7.1 Østre Agder brannvesen.....	68
8 Kirkeverge.....	70
8.1 Gravfesteavgift	70
9 Regnskap	70
9.1 Fakturagebyr.....	70

1 Administrasjon

1.1 Bevillingsgebyr

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Skjenkebevilling – minstegebyr pr. år	5 400	5 500	5 800	5,5 %	
Salgsbevilling – minstegebyr pr. år	1 740	1 760	1 850	5,1 %	
En enkelt bestemt anledning	5 400	5 500	5 800	5,5 %	
Liten enkeltanledning	780	780	790	1,3 %	
Ambulerende skjenkebevilling pr. gang	390	400	420	5,0 %	

1.2 Gebyr for prøver

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Kunnskapsprøven	400	400	400	-	Pr. prøve
Etablererprøven	400	400	400	-	Pr. prøve

2 Samfunnsutvikling

2.1 Leie av lokaler – Arendal gamle rådhus

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Alle festlokaler	7 000	7 200	7 400	2,8 %	Ved større arrangement som bryllup må alle lokaler leies. Eksklusiv rengjøring
Festiviteten	3 800	3 900	4 000	2,6 %	Eksklusiv rengjøring
Grønnsalen	3 500	3 600	3 700	2,8 %	Eksklusiv rengjøring
Blåsalen	3 500	3 600	3 700	2,8 %	Eksklusiv rengjøring
Jurysalen	3 500	3 600	3 700	2,8 %	Eksklusiv rengjøring

Renhold utføres av rådhusets renholdspersonale og kommer i tillegg. Hvis behov for rengjøring utover dette kan Arendal kommune sende tilleggsregning. All form for servering avtales direkte med Røed produksjonskjøkken på telefon 37 06 53 08/ 991 55 214.

2.2 Leie av lokaler – Eureka kursrom

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
					Be om pristilbud for lengre leieperioder
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) – HEL DAG	3 900	4 025	4 145	3 %	61 plasser
Kursrom 1 og 2 (Amfiet) - 3 TIMER	2 200	2 275	2 340	3 %	61 plasser

2.3 Arendal og omegn skøytebane

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Enkeltbillett familie	100	100	100	-	2 voksne og 2 barn.
Enkeltbillett voksne over 16 år	60	60	60	-	
Enkeltbillett barn	25	25	25	-	
Sesongkort voksne over 16 år	750	750	750	-	
Sesongkort barn	375	375	375	-	
Leie av skøyter	60	60	60	-	Pr. gang
Sliping av hockeyskøyter	60	60	60	-	Pr. gang
Sliping av lengdeløpskøyter	110	110	110	-	Pr. gang
2. gangs purregebyr voksne	100	100	100	-	Ingen endring

2.4 Bibliotek

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
1. gangs purregebyr voksne	50	50	50	-	
2. gangs purregebyr voksne	100	100	100	-	
1. gangs purregebyr barn	0	0	0	-	
2. gangs purregebyr barn	0	0	0	-	
Etter 2. purring blir det sendt ut erstatningskrav.					

Purregebyrer er ikke å regne som en ordinær inntekt men et virkemiddel for å sikre omløp av samlingen. Størrelsen på gebyret tilpasses det vi ser i andre biblioteker, og utviklingen nå er at stadig flere avvikler purregebyrer helt.

2.5 Leie av lokaler – Arendal bibliotek

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Auditoriet innenbys foreninger og organisasjoner	350	350	350	-	Tillegg 750 kroner for bruk av høytaleranlegg og videokanon.
Auditoriet utenbys lag og næringsliv	840	840	1 000	160	
Bruk av høytaleranlegg, mikrofoner og/eller projektor	750	750	1 000	250	
Kursrom-næringsliv, pr time	840	840	1 000	160	Pr. time

Ingen økning for lokale lag og foreninger, egne takster for Arendalsuka

2.6 Bomuldsfabriken

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Inngangsbilletter:					
Voksne	-	-	90	-	
Student/honnør	-	-	Fri entre	-	
Barn/unge	-	-	Fri entre	-	
Billedkunstnere	-	-	Fri entre	-	
Torsdager	-	-	Fri entre	-	
Gruppeomvisninger:					
Dagtid: 09:00-16:00	-	-	950	-	
Kveldstid: 17:00-23:00	-	-	1 500	-	
Utleie lokaler:					
Foredragssal dag: 09:00-16:00	-	-	2 000	-	
Foredragssal selskap/kveld: 17:00-24:00	-	-	4 000	-	
Verksted dag	-	-	2 000	-	
Verksted kveld	-	-	4 000	-	

2.7 Kulturkammeret

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Møterom (Celle 1-3, Smuget, Tingrettsalen)			500		Kommunal virksomhet pr. time (ikke relatert til målgruppen)
Møterom (Celle 1-3, Smuget, Tingrettsalen)			3 500		Kommunal virksomhet pr. dag (ikke relatert til målgruppen)
Spesialrom (Smia, Kraftverket Kafe, Klangkammeret, Drivverket)			450		Kommunal virksomhet (med fokus på målgruppen) Tilretteleggingsgebyr på 450 kr pr time med mindre leietaker ønsker å gjøre dette selv. Vi beregner 2 tilretteleggingstimer pr arrangement. Utover dette er det ikke kostnad for leie pr time/dag.
Spesialrom (Smia, Kraftverket Kafe, Klangkammeret, Drivverket)			700		Kommunal virksomhet pr. time (ikke relatert til målgruppen)
Spesialrom (Smia, Kraftverket Kafe, Klangkammeret, Drivverket)			4 900		Kommunal virksomhet pr. dag (ikke relatert til målgruppen)
Spesialrom (Smia, Kraftverket Kafe, Klangkammeret, Drivverket)			900		Andre aktører (stat, fylkeskommune, privat, kommersiell) pr. time
Spesialrom (Smia, Kraftverket Kafe, Klangkammeret, Drivverket)			6 300		Andre aktører (stat, fylkeskommune, privat, kommersiell) pr. dag
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			450		Kommunal virksomhet (med fokus på målgruppen). Tilretteleggingsgebyr på 450 kr pr time med mindre leietaker ønsker å gjøre dette selv. Vi beregner 2 tilretteleggingstimer pr arrangement. Utover dette er det ikke kostnad for leie pr time/dag.
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			700		Kommunal virksomhet pr. time (ikke relatert til målgruppen)
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			4 900		Kommunal virksomhet pr. dag (ikke relatert til målgruppen)
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			1 000		Andre aktører (stat, fylkeskommune, privat, kommersiell) pr. time
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			7 000		Andre aktører (stat, fylkeskommune, privat, kommersiell) pr. dag
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			400		Preprod/konsert/forestilling: Andre aktører eks. teknikere pr. time
Kraftverket Scene/Hjertekammeret			2 800		Andre aktører eks. teknikere pr. dag
Leie av teknisk personell pr. time eks mva			650		

2.8 Kulturskole

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Vokal-/instrumentundervisning	1 950	1 950	1 950	-	Pr. halvår
Visuell kunst	1 950	1 950	1 950	-	Pr. halvår
Scenekunst/drama	1 950	1 950	1 950	-	Pr. halvår
Samspillgruppe gylne saksofon	700	1 000	1 000	-	Pr. halvår
Korall kor	1 000	1 000	1 000	-	Pr. halvår
Kulturskolekoret	1 000	0	0	-	Pr. halvår
Fake news band	700 *	1 000	1 000	-	Pr. halvår
Frikar duo	700 *	1 000	1 000	-	Pr. halvår
Aktivitetsgrupper på Helsestasjonen og institusjoner	5 850	5 850	5 850	-	Ved salg av en klokke time pr. uke pr. halvår
Instrumentkarusell pakke	17 550	17 550	17 550	-	Pr. halvår
Instrumentkarusell ind.	1 000	1 000	1 000	-	Pr. halvår
Leie av instrument	500	500	500	-	Pr. halvår (Eks moms)
Søskenmoderasjon/deltakelse i flere aktiviteter	25 % red.	25 % red.	25 %	-	
Instruktørtjenester aspirantkorps, juniorkorps, Arendals Unge Strykere en klokke time pr uke	5 850	5 850	5 850	-	Pr. halvår
Makspris per familie med samme betaler	9 000	9 000	9 000	-	Pr. halvår

2.9 Vitensenteret Sørlandet

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Barn u/2 år	Gratis	Gratis	Gratis		
Barn	130	130	130		2 -15 år
Voksen	130	130	130		
Årskort barn	480	520	520		
Årskort voksen	480	520	520		
For øvrige priser ved Vitensenteret henvises det til nettsiden.					

2.10 Voksenopplæring norskkurs og prøver

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Kveld 6 t/uke	5 750	6 000	6 180	3	Pr. semester - Varighet 12 uker
Kveld 3 t/uke	3 600	3 600	3 700	2.7	Pr. semester - Varighet 12 uker
75 timer samfunnskunnskap			5 700		Pr. kurs
Nettkurs	1 500	4 500	4 600	2.2	Pr. semester
Jobbfokus		9 800	10 000	2	Pr. semester
Samfunnskunnskapsprøve	800	850	900	5,8	
Statsborgerprøve	800	850	900	5.8	
Norskprøven, muntlig del	800	850	900	5.8	
Norskprøven, skriftlig 3 deler	800	850	900	5.8	
Norskprøven, delprøver	400	450	470	4.4	
Norskkurs dagtid 15 timer		10 300	10 600	2.9	Pr semester
Norskkurs dagtid 20 t		13 700	14 100	2.9	pr semester
Norskprøven, skriftlig og lytte C1		1 000	1 030	3	Pr. prøve
Norskprøven, lese og muntlig C1		1 500	1 545	3	Pr. prøve
MOT	10 500	10 800	11 100	2.7	Pr. semester

2.11 Betalingsatser kommunale bygg og anlegg

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Lag og foreninger i Arendal kommune	-	-			Vedtatt av bystyret 20.06.2013
Kommersielle/private/utenbys:					
Grupperom/klasseom o.l. inntil 100 m2	190	200	210	5 %	Pr. time
Gymsaler o.l. inntil 300m2	240	250	260	4 %	Pr. time
Idrettshaller/utendørsanl. 300 m2	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Spesialrom (musikkrom, kjøkken o.l.)	190	200	210	5 %	Pr. time
Svømmebasseng 12,5 m	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Svømmebasseng 25 m	360	370	380	2,7 %	Pr. time
Grendehus Roligheden skole, amfi	510	550	560	1,8 %	Pr. time
Grendehus Roligheden skole, amfi, kantine	1 000	1 100	1 200	9 %	Pr. time
Depositum nøkler/nøkkelkort	650	650 – brikke Nøkkel 1500	750 –brikke Nøkkel 1600	15 % 6,6%	
Dersom byggdrifter på grunn av leietakers forhold må møte utenfor vanlig arbeidstid, faktureres leietaker, uavhengig av gratisprinsippet. Det samme gjelder dersom leieforholdet medfører økte renholdskostnader. (Manglende rydding, fjerning av søppel, etc.)					
	Helg 2022	Hverdag etter arbeidstid 2022	Helg 2023	Hverdag etter arbeidstid 2023	
Pris for fremmøte byggdrifter pr. gang	1 400	2 000	1 500	2 100	

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Pris renhold pr. påbegynte time	800	1 200	900	1 300	
Dersom bygget forlates med åpne/ulåste dører eller vinduer faktureres 2 000 kroner i tillegg.					

2.12 Stinta Svømmehall

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Barn under 16 år	30	35	40	14 %	Pr. gang
Pensjonister/student	40	45	50	11 %	Pr. gang
Pensjonister/student	320	330	340	3 %	Klippekort 10 klipp
Voksen	50	55	60	9 %	Pr. gang
Voksen	400	425	440	3,5 %	Klippekort 10 klipp

2.13 Betalingsatser Arendal idrettspark/Sparebanken Sør Amfi

	2021	2022	2023	2023	Meknad
Flerbrukshallen - begge baner	1 900	2 000	2 100	5 %	Pr. time
Flerbrukshallen - Bane 1	1 000	1 100	1 200	10 %	Pr. time
Del A	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Del B	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Del D	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Flerbrukshallen- Bane 2	1 000	1 100	1 200	10 %	Pr. time
Del A	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Del B	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Del C	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Oppvarmingsflata	590	600	610	1,7 %	Pr. time
Turnhallen u/utstyr	1 900	2 000	2 100	5 %	Pr. time
Tennishallen	2 500	3 000	3 500	16,7 %	Pr. time
Bane 1	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Bane 2	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Bane 3	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Bane 4	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Møterom:					
104 - Blokk - 60m2 - 20pl.	300	310	320	3,22 %	Pr. time
204 - Rundvandt - 74m2 - 32pl.	300	310	320	3,22 %	Pr. time
205 - Airball - 56m2 - 24pl.	300	310	320	3,22 %	Pr. time
206 - Zorro - 56m2 - 24pl.	300	310	320	3,22 %	Pr. time
207 - Bøtte - 93m2 - 30pl.	390	400	410	2,5 %	Pr. time
215 - 2 min - 70m2 - 20pl.	300	310	320	3,22 %	Pr. time
Baner og møterom leies kun ut pr. time. Ved leie ut over 12 timer og/eller døgn, vil Arendal eiendom KF fastsette en pris i hvert enkelt tilfelle.					

2.14 Heis til Fløyheia - utenom ordinære åpningstider

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Årskort		500	550	10 %	Tilgang i 1 år
Månedskort		75	100	33,3 %	Tilgang i 1 måned
Døgnkort		25	30	20 %	Tilgang i 1 døgn

3 Personrettede tjenester

3.1 Helse- og levekårstjenester

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Praktisk bistand (pr. time):					
Under 2G (pr. mnd.)	210	210	220	-	Maks (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
2 -3G	286	295	310	5 %	Pr. mnd. - Tak 1 653
3 -5G	450	464	487	5 %	Pr. mnd. - Tak 2 499
Over 5G	528	544	571	5 %	Pr. mnd. - Tak 4 127
Vask av tøy:					
Leie av håndklær og sengetøy	230	239	250	5 %	Pr. mnd.
Vask av privat tøy	451	469	492	5 %	Pr. mnd.
Enkeltoppdrag kun vask	66	69	72	5 %	Pr. kg - Vask av privat tøy inkl. sengetøy + moms
Enkeltoppdrag inkl. stryking/rulling	103	107	112	5 %	Pr. kg - Enkeltoppdrag kun vask + moms
Leie/kjøp av kommunale hjelpemidler:					
Leie av kommunalt utstyr	150	150	158	5 %	Pr. gjenstand. Maksbeløp 400 kr
Kjøp av utstyr	selvkost + 125	Utgår, har ikke salg av hjelpemidler		-	Tilleggspris pr. gjenstand
Mat:					
Middag kafeteria	100	100	100	0 %	Pr. stk.
Middag hjemmeboende	90	90	90	0 %	Pr. stk.
Frokost/ kveld	45	45	45	0 %	Pr. stk.
Alle måltider	4 326	4 326	4 326	0 %	Pr. mnd.
Dagopphold/dagavdeling	95	95	105	10,5 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Korttidsopphold sykehjem	175	175	185	5,7 %	Pr. døgn (settes lik statens satser vedtatt i statsbudsjettet)
Tillegg for transport	56	56	58	3 %	Pr. gang
Leie basseng Bjorbekktunet:					
Grupper funksjonshemmede	440	440	440	0 %	Pr. gang

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Andre	93	93	93	0 %	Pr. person
Ansatte	45	45	45	0 %	Pr. person
Trygghetsalarm:					
Under 2G	278	287	301	5 %	Pr. mnd.
Fra 2 – 4G	584	602	632	5 %	Pr. mnd.
Over 5G	709	731	767	5 %	Pr. mnd.

* Arendal kommune vil oppjustere satsene i tråd med vedtak i statsbudsjettet.

3.2 Transport i helse- og levekårstjenesten

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Sats 1 Transport til og fra dag og aktivitetstilbud – alle grupper. Pris for 1 dag pr. uke	260	268	276	3 %	Pr. mnd.
Pris 2 dager pr. uke	517	533	549	3 %	Pr. mnd.
Pris 3 dager pr. uke	774	798	822	3 %	Pr. mnd.
Pris 4 dager pr. uke	1 035	1 067	1 099	3 %	Pr. mnd.
Pris 5 dager pr. uke	1 299	1 339	1 379	3 %	Pr. mnd.
Kjøring med kommunale biler (BVT, oppfølgingstjenesten etc.)	4	4	4	0 %	4 kroner pr. km inntil 20 km, 3 kroner etter 20 km. To personer 2 kr. pr. km.
Tak pr. mnd. for kjøring korte turer med kommunale tjenestebiler	1 435	1 479	1 553	5 %	Pr. mnd.
Bolig:					
Husleie inkl. alarm v/boliggjøring	8 071	8 313	8 562	3 %	Pr. mnd.
Husleie v/boliggjøring ellers	7 950	8 188	8 433	3 %	Pr. mnd.
Servicepakke v/boliggjøring	147	151	156	3 %	Pr. mnd.

3.3 Vaksinasjonskontor

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Gruppekonsultasjon(2 eller flere) pris pr person)	135	135	145	7 %	Pris pr. konsultasjon
Konsultasjon voksen	205	210	225	7 %	
Konsultasjon barn 0-16 år	100	100	115	15 %	
Oppfølgende konsultasjon	100	100	115	15 %	
Se egne priser for vaksiner på kommunens nettside, disse oppdateres løpende i tråd med gjeldende innkjøpspriser.					

3.4 Barnehage

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Oppholdsbetaling barnehager pr måned i forhold til inntektsgrunnlag – full plass = 41 timer pr. uke	2 730	2 815 (1. halvår) / 3 050 (2. halvår)	3 000	-	Søskenmoderasjon: 30% for barn nr.2 Søskenmoderasjon: 100% for barn nr.3 eller flere
Redusert foreldrebetaling	592 167	607 750	607 750	0 %	Hvis maksprisen er høyere enn 6% av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, skal man ha redusert pris.
Matsservering i barnehage	350	350	350	0 %	Prisen justeres ved redusert plass.
Gratis kjernetid	583 650	598 825	598 825	0 %	Alle 2-, 3-, 4-, og 5-åringene, og barn med utsatt skolestart som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timer gratis kjernetid i barnehage pr. uke.
*Maksimalprisen for barnehageplass og inntektsgrensen for redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid vedtas av Stortinget i forbindelse med det årlige budsjettarbeidet. Arendal kommune vil oppjustere satsene i tråd med dette.					

3.5 Skole – SFO

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Full plass (12 timer pr. uke eller mer).	2 950 (2 790)	3 000 (2 830)	3 150 (2950)	5 %	Prisene inkluderer mat. SFO som ikke har matsservering har følgende pris (gitt i parentes).
Redusert plass (til og med 11 timer pr. uke)	2 300 (2 140)	2 350 (2 180)	2 470 (2270)	5 %	SFO som ikke har matsservering har følgende pris (gitt i parentes).
1. trinn full plass.			880 (680)	-	SFO uten matsservering gitt i parentes.
1. trinn redusert plass.			200 (gratis)	-	SFO uten matsservering gitt i parentes.
Pr. dag for ukedager barnet ikke ellers går i SFO	260	270	285	6 %	

4 Teknisk

4.1 Parkering

	2021	2022	2023	Merknad
Betalingssatser på kommunale parkeringsplasser og i Torvet P-Hus:				Priser inkludert MVA
Jernbanestasjonen	15	15	15	Timeparkering
Jernbanestasjonen	90	90	90	Heldagsparkering
Branntomta	15	15	15	Timeparkering
Branntomta	90	90	90	Heldagsparkering
Bendisklev	35	35	35	Timeparkering, maks 1 time.
Torvet øst				
Torvgaten, Strandgaten, Peder Thomassons gate, Østregate (nederste kvartal) Østregate 2. kvartal	0	0	0	Gratis parkering, maks 30 minutter.
Kirkeplassen, Kittelsbukta, Friergangen	0	0	0	Gratisparkering, maks 30 minutter.
Langbryggenfortau, Nesbakken, Nygaten, Østregate 3. kvartal, Hylleveien	25	25	25	Timeparkering, maks 2 timer.
Munkegaten, Østregate (toppen), klevgaten	25	25	25	Timeparkering, maks 2 timer.
Torvet p-hus, hele døgnet	20	20	20	Pr. time
Torvet p-hus	150	150	150	Maks pr. døgn
P-Hus Torvet - leie inne	16 000	16 000	16 000	Pr. år
P-Hus Torvet - leie på taket	7 500	7 500	7 500	Pr. år
Sentrum; Tyholmen, Kastellveien, Gml. Kittelsbukta - Leieplass	7 500	7 500	7 500	Pr. år
Sentrumsnære plasser; Skytebanen, Høyveien, Munkejordet, Strømsbunneset, Fløyveien, Hansnesveien og Vrengen - Leieplass	4 700	4 700	4 700	Pr. år

4.2 Skiltplaner

	2021	2022	2023	Merknad
Utarbeidelse av skiltplaner	815	815	815	Pr. time. Minimum 1 630 kroner pr. plan

5 Selvkost

Ramme for gebyrberegning:

Tjenestene beregnes etter selvkost, som innebærer at det tjenesten koster dekkes i sin helhet inn via gebyrer for tjenesten, jf. kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Generasjonsprinsippet praktiseres, og gjennom dette vurderes overskudd og underskudd og avregnes mot bundne fond.

5.1 Vann og avløp

Gebyrberegningen for vann og avløp er hjemlet i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012, samt nasjonale retningslinjer om vann- og avløpsgebyrer fra 2014.

1. Tilkoblingsgebyr

Tilkoblingsgebyr for bolig (pr boenhet), fritidsbolig eller annet bygg på eget gnr/bnr faktureres samtidig med godkjenning av søknad om tilkobling til offentlig vann- og/eller avløpsnett. Tilkoblingsgebyr næringsbygg faktureres etter beregnet areal. Tilkoblingsgebyr for småbåthavn faktureres som næring, minste takst. Gebyret faktureres ved første gangs tilkobling.

2. Årsgebyr

Årsgebyret består av et abonnementsgebyr og et forbruksgebyr.

2.1 Abonnementsgebyr

Abonnementsgebyret er årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for vann- og/eller avløpstjenester.

Abonnementsgebyret differensieres etter brukerkategori:

- Abonnementsgebyr for næring betales av næringseiendommer og offentlige virksomheter. Abonnementsgebyret er delt inn i tretten brukerkategorier i henhold til deres årlige vannforbruk.
- Abonnementsgebyr for forsamlingshus, idrettsforeninger, grendehus og andre lag og foreninger som driver sine hus på ikke kommersielt grunnlag.
- Abonnementsgebyr pr. boenhet.
- Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig.
- Abonnementsgebyr for småbåthavn.

Gebyret for næringseiendommer/småbåthavner fastsettes på grunnlag av fjorårets vannforbruk, basert på kommunens kapitalkostnader. Abonnementsgebyr for vann og avløp for næringsbygg baseres på abonnementsgebyr for bolig ganget opp etter beregnet forbruk:

0-200 m ³ x 2	201-500 m ³ x 3,5	501-1 000 m ³ x 5
1 001-2 000 m ³ x 7,5	2 001-4 000 m ³ x 10	4 001-7 000 m ³ x 12,5
7 001-10 000 m ³ x 14	10 001-15 000 m ³ x 15	15 001-25 000 m ³ x 16
25 001-50 000 m ³ x 17	50 001-100 000 m ³ x 18	100 001-150 000 m ³ x 19
over 150 001 m ³ x 20		

2.2 Forbruksgebyr

Forbruksgebyret er et variabelt gebyr basert på grunnlag av målt eller beregnet vannforbruk.

2.2.1 Målt forbruk (vannmåler)

Forbruksgebyret baseres på faktisk vannforbruk (vannmåler) og pris pr. m³. Avløpsmengde regnes lik vannmengde. Unntak fra dette må dokumenteres av abonnenten og gjelder kun for næringsabonnenter.

2.2.2 Beregnet forbruk (areal beregnet ut fra bebyggelsens bruttoareal)

Forbruksgebyret baseres på stipulert forbruk og pris pr. m³. Beregnet forbruk (m³) beregnes slik: Bruttoareal (BRA, m²) x spesifikt forbruk (m³/m²), der arealet beregnes som bruksareal BRA (m²) etter NS 3940 og spesifikt forbruk er satt til 1,25 m³/m².

3. Årlig vannmålerleie:

Kommunen eier vannmåleren for alle abonnenter. Alle kostnadene for installasjon, drift, avlesning m.m. dekkes av abonnenten. Det betales en årlig leie for måler. Alle priser inkl. mva. vann- og avløpsgebyrene og målerleie faktureres over 12 terminer.

t.o.m ¾"	Kr 210,- inkl mva (168,- uten mva)
25 – 50 mm	Kr 537,50 inkl mva (430,- uten mva)
51 – 150 mm	Kr 1.875,- inkl mva (1.500,- uten mva)
Kombimåler	Kr 1.250,- inkl mva (1.000,- uten mva)

Vann

Vann:	2 021	2 022	2 023	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr. boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal:				
<= 500 m ²	9 375	9 375	9 375	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	Inkl. mva.
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	Inkl. mva.
Tilkoblingsgebyr småbåthavn	9 375	9 375	9 375	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	1 156	1 256	1 700	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	1 734	1 884	2 550	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr forsamlingslokale	116	126	170	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr næring	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³	12,71	13,70	18,59	Inkl. mva.
Tilleggsgebyr for merarbeid (vannmåleravlesning)	1 500	1 500	1 500	Inkl. mva.

Avløp

Avløp:	2 021	2 022	2 023	Merknad
Tilkoblingsgebyr pr boenhet i bolig, fritidsbolig og bygg på eget gnr/bnr	6 250	6 250	6 250	Inkl. mva., ved tilknytning
Tilkoblingsgebyr næring beregnet etter areal:				
<= 500m ²	9 375	9 375	9 375	Inkl. mva.
>500m ² <=1 000m ²	15 625	15 625	15 625	Inkl. mva.
>1 000 m ²	18 750	18 750	18 750	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. boenhet i bolig og bygg på eget gnr/bnr	2 375	2 375	2 891	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr pr. fritidsbolig	3 563	3 563	4 337	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr – forsamlingslokale	238	238	289	Inkl. mva.
Abonnementsgebyr næring	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Jf. tabell pkt. 2.1	Inkl. mva.
Forbruksgebyr pr. m ³	20,50	20,50	24,88	Inkl. mva.

5.2 Slamtømming, utslippstillatelser, kontroll og tilsyn

Slamtømming

Gebyrregulativ for slamtømming er hjemlet i Lov av 13. mars 1981 nr.6 om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) § 26, § 30 annet og tredje ledd og § 34, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsystem

Kommunen fastsetter og regulerer årlige grunngebyret for slamtømming. Grunngebyret (**G**) danner grunnlaget for beregning av årsgebyret og tilleggsgebyrer.

2. Gebyrgrupper

Gebyrgruppe 1

Slamanlegg som tømmes hvert annet år etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag
4 m ³	A=	G	1
6 m ³	A=	"	1,5
8 m ³	A=	"	2
10 m ³	A=	"	2,5
12 m ³	A=	"	3

Følgende formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag}$

Gebyrgruppe 2

Slamanlegg som tømmes en eller flere ganger i året etter en fastlagt tømmerutine:

Tankvolum inntil	Årsgebyr	Grunngebyr	Grunnlag	Antall tømminger pr år
4 m ³	A=	G	2,0	Y
6 m ³	A=	"	3,0	"
8 m ³	A=	"	4,0	"
10 m ³	A=	"	5,0	"
12 m ³	A=	"	6,0	"

Følgene formel benyttes ved beregning av årsgebyret: $\text{Årsgebyr} = \text{Grunngebyr} \times \text{Grunnlag} \times \text{Antall tømminger pr år}$.

Minste årsgebyr for gebyrgruppe 1 og gebyrgruppe 2 beregnes ut fra tømming av en 4 m³ tank. Gebyr for tanker over 12m³ beregnes ut fra samme prinsipp som vist i tabeller over.

Årsgebyr for fellesanlegg fordeles på antall abonnenter tilknyttet anlegget. Dersom anlegg består av flere slamavskillere som er knyttet sammen, beregnes årsgebyr ut fra det totale tankvolum.

3. Gebyr for ekstratømming

Ved ekstratømming påløper gebyr tilsvarende ordinært slamgebyr for gjeldene anlegg, samt transportgebyr.

4. Gebyr for tømning på anrop

Ved tømning på anrop påløper gebyr tilsvarende gebyrgruppe 2, samt transportgebyr.

5. Tilleggsgebyr

Ikke klargjort etter varsel	0,5 G
Transportgebyr tømning m/bil	0,5 G
Tømning m/bil utenom normal arbeidstid	1,5 G
Slangeutlegg 31 – 49m	0,2 G
Slangeutlegg 50 – 70m	0,4 G
Gebyr for ekstra bil	1,5 G

Følgende benyttes ved beregning av slangeutlegg over 70m: Årsgebyr for slangeutlegg over 70m = 0,4G (slangeutlegg 50-70m) + 1,5G (gebyr for ekstra bil).

Slamtømming

Slamtømming:	2 021	2 022	2 023	Merknad
Grunngebyr for slamtømming (G)	1 700	1 360	1 360	Inkl. mva.

Utslippstillatelser og tilsyn

Gebyrregulativ for utslippstillatelser og tilsyn er hjemlet i Forskrift av 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 11-4, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 52a, samt lokal forskrift.

1. Gebyrsatsene

Det betales ett tilsynsgebyr pr avløpsanlegg. For felles anlegg fordeles gebyret på antall boenheter tilknyttet anlegget. Anlegg som består av separat rensing for gråvann og sortvann betaler ett kontrollgebyr. Av tilsynsgebyr og gebyr for behandling av utslippstillatelser beregnes det ikke mva.

2. Innbetaling av gebyrer

Gebyr for tilsyn er fastsatt som årlig gebyr. Saksbehandlingsgebyr faktureres når søknad om utslipp er behandlet.

Utslippstillatelser og tilsyn

Utslippstillatelser:	2 021	2 022	2 023	Merknad
Behandlingsgebyr utslippssøknad:				
Anlegg 1 – 15 pe	5 430	6 500	6 500	Unntatt mva.
Anlegg 16 pe og større	7 660	8 500	8 500	Unntatt mva.
Tilsyn/kontrollgebyr separate avløpsanlegg	500	600	600	Unntatt mva.

Renovasjon

Gebyrregulativ for renovasjon er hjemlet i Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall

(forurensningsloven) § 30 annet og tredje ledd, § 31 første ledd samt § 34, samt lokal forskrift.

Agder Renovasjon IKS (ARIKS) ivaretar kommunens oppgaver innen innsamling og behandling av avfall fra husholdninger og fritidseiendommer. I henhold til vedtak i Formannskapet 27.06.2019 har selskapet også fått ansvar for alle administrative oppgaver innenfor renovasjon inkludert beregning, fakturering og innkreving av renovasjonsgebyrer. Kommunene har imidlertid fortsatt ansvar for fastsettelse av gebyrer og renovasjonsforskrifter. ARIKS er et interkommunalt selskap for Arendal, Froland og Grimstad kommune.

1. Årsgebyr

Årsgebyr består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr.

1.2 Abonnementsgebyr

Årsgebyrets faste del som skal dekke kommunens faste kostnader for renovasjonstjenester.

1.3 Restavfallsgebyr

Årsgebyrets variable del er beregnet ut fra volum på restavfallsbeholder, dvs. 140L, 240L eller 660L beholder.

2. Abonnements typer

2.1 Standardabonnement

Et standardabonnement består av 140 liters beholdere. Større volum på restavfall kan bestilles mot økning i restavfallsgebyr.

2.2 Delt abonnement

Årsgebyr for delt abonnement består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr fordelt på antall boenheter som deler abonnementet. Restavfallsgebyr beregnes ut ifra volum for restavfallsbeholder, dvs. 140L, 240L eller 660L beholder.

2.3 Miniabonnement

Årsgebyr for miniabonnement består av abonnementsgebyr og 50 % av restavfallsgebyr tilsvarende 140L restavfallsbeholder.

2.4 Abonnement for nedgravde containere

Årsgebyr for nedgravde containere består av abonnementsgebyr og restavfallsgebyr tilsvarende 140L restavfallsbeholder.

2.5 Fritidsabonnement

Fritidsabonnement utgjør 60 % av standard årsgebyr.

3. Tilleggsgebyr og fradrag

Ekstra henteavstand gir 20 % tilleggsgebyr av årsgebyr.

Ekstra volum i delt abonnement tilsvarer restavfallsgebyr for 140L restavfallsbeholder. Enkeltabonnenter i et delt abonnement kan bestille ekstra volum til restavfall med minimum varighet på 6 måneder.

Hjemmekompostering gir 20% reduksjon av årsgebyr.

5.3 Renovasjon

Renovasjon:	2 021	2 022	2 023	Merknad
Abonnementsgebyr (fast gebyr)	1 304	1 330	1 377	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr (variabelt gebyr) - standardabonnement 140L	3 043	3 104	3 213	Inkl. mva.
Renovasjon standard (fast og variabelt gebyr) - beholdere 140L	4 347	4 434	4 590	Inkl. mva.
Restavfallsgebyr pr. liter	21,7	22,17	22,95	Inkl. mva.

5.4 Oppmåling

OPPMÅLING

Gebyrregulativet baseres på selvkostprinsippet for tjenesteområdene oppmålingsforretninger og eierseksjonering. Hjemmel for å kreve gebyrer for saksområdene fremgår av følgende bestemmelser:

- Lov om eiendomsregistrering (1.1.2018) (Matrikkeloven) § 32, og forskrift om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften, 26. Juni. 2009) § 16.
- Eierseksjonsloven (1.1.2018) § 15
- Forskrift om unntak fra tidsfrister i saker som krever oppmålingsforretning

(**Hjemmel:** Fastsatt av Arendal bystyre 10. desember 2009 med hjemmel i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 13, jf. forskrift 26. juni 2009 nr. 864 om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften) § 18 tredje ledd.)

1 GEBYRREGULATIV FOR ARBEID ETTET MATRIKKELLOVEN

Timepriser som benyttes der gebyrer fastsettes etter medgått tid:

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Oppmålingsingeniør	1 000	1 000	1 000	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time
Merkantil-/oppmålingshjelp	800	800	800	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

1.1 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET

1.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn, areal som skal benyttes til utbyggingsformål som krever markarbeid.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 -2000m2	16 000	16 000	16 000	
2 000 -3000m2	18 000	18 000	18 000	
3 000 -4000m2	20 000	20 000	20 000	
4 000 -5000m2	22 000	22 000	22 000	

5 000 -10000m ²	22 000	22 000	22 000	+ Økning pr. påbegynt daa. 1 500 kroner
Over 10000m ²	29 500	29 500	29 500	+ Økning pr. påbegynt daa. 750 kroner

1.1.2 Oppretting av grunneiendom og fest grunn, areal som skal benyttes til tilleggsareal, garasjetomt, parkeringsanlegg som krever markarbeid.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 -200m ²	6 000	6 000	6 000	
200 -400m ²	8 000	8 000	8 000	
400 -600m ²	10 000	10 000	10 000	
600 -800m ²	12 000	12 000	12 000	
800 -1 000m ²	14 000	14 000	14 000	
1 000 -2 000m ²	16 000	16 000	16 000	
Over 2 000m ² – gebyrsatser etter punkt 1.1.1				

Ved oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning, se i tillegg punkt 1.2.

For saker som ikke krever markarbeid, se punkt 1.10.

1.1.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon som krever markarbeid.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 -50m ²	4 000	4 000	4 000	
50 -200m ²	6 000	6 000	6 000	
200 -400m ²	8 000	8 000	8 000	
400 -2 000m ²	12 000	12 000	12 000	
Over 2 000m ²	12 000 (+)	12 000 (+)	12 000 (+)	+2 000 kroner pr. påbegynte dekar

For saker som ikke krever markarbeid, se gebyrpunkt 1.10.

1.1.4 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.1.5 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.2 OPPRETNING AV MATRIKKELENHET UTEN FULLFØRT OPPMÅLINGSFORRETNING

1.2.1 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning	2 000	2 000	2 000	Pr. bruksnummer. kommer i tillegg til gebyr etter pkt.1.1.1 eller 1.1.2

1.2.2 Ved utsatt merking etter avholdt oppmålingsforretning

	2 021	2 022	2 023	Merknad
1 punkt	2 500	2 500	2 500	
Overskytende grensepunkter	500	500	500	Forutsetter merking ved samme forretning

1.3 AVBRUDD I OPPMÅLINGSFORRETNING ELLER MATRIKULERING

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre.

Dersom saken trekkes før forretning er berammet, kreves det ikke gebyr.

Minstegebyr hvis saken er påbegynt, kr 2 500.

1.4 GRENSEJUSTERING

1.4.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes ut i fra aktuelle arealsats i tabellen under + tillegg pr. nytt grensepunkt for saker som ikke krever markarbeid, se gebyrpunkt 1.10.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 -200m ²	6 000	6 000	6 000	
200 -400m ²	8 000	8 000	8 000	
400 -500m ²	10 000	10 000	10 000	

1.4.2 Anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.5 AREALOVERFØRING

1.5.1 Grunneiendom, festegrunn og jordsameie

Gebyr fastsettes av aktuelle arealsats i tabellen under + tillegg.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 -200m ²	6 000	6 000	6 000	
200 -400m ²	8 000	8 000	8 000	
400 -600m ²	10 000	10 000	10 000	
600 -800m ²	12 000	12 000	12 000	
800 -1 000m ²	14 000	14 000	14 000	
1 000 -2 000m ²	16 000	16 000	16 000	
Over 2 000m ²				Gebyrsatser etter pkt. 1.1.1
Tillegg pr. overføring	2 500	2 500	2 500	

For saker som ikke krever markarbeid, se pkt. 1.10

1.5.2 Anleggseiendom

Gebyr for volumoverføring mellom anleggseiendommer faktureres etter medgått tid. Minstegebyr kr 7 500.

1.6 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT

	2 021	2 022	2 023	Merknad
1 til 2 punkt	4 000	4 000	4 000	
3 til 5 punkt	1 000	1 000	1 000	Pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt	550	550	550	Pr. punkt

1.7 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSE DER GRENSEN IKKE TIDLIGERE ER KOORDINATBESTEMT

Der grensen følger terrengdetaljer (t.d. steingjerde, fjellfot), regnes 25 løpemeter som ett punkt. Klarlegging av servitutter som medfører merarbeid, gebyrlegges etter medgått tid.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
1 til 2 punkt	5 000	5 000	5 000	
3 til 5 punkt	1 200	1 200	1 200	Pr. punkt
Grensepunkt utover 5 punkt	650	650	650	Pr. punkt

1.8 PRIVATE GRENSEAVTALER

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

1.9 OPPRETNING AV GRUNNEIENDOM, FESTEGRUNN OVER STØRRE SAMMENHENGENDE AREALER TIL LANDBRUKS-, ALLMENN FRITIDS-, OG ANDRE ALLMENNUTTIGE FORMÅL.

Gebyr fastsettes etter medgått tid. Minstegebyr kr 5 000.

1.10 SAKER SOM IKKE KREVER MARKARBEID

Dersom det ikke er nødvendig med markarbeider, betales gebyr med 65 % av gebyrsatsen i aktuelt pkt.

1.11 GEBYRER TIL STATLIGE ETATER

Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som f.eks. tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal disse utgiftene viderefaktureres til rekvisenten. Vedr. utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, se pkt. 1.13.

1.12 GEBYR VEDRØRENDE UTTAK AV ANDRE OPPLYSNINGER

Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvisenten. Utskriving og innkreving av statlige og kommunale gebyrer, samt utgifter til uttak av andre opplysninger, skal skje samordnet.

1.13 URIMELIG GEBYRER

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de

kostnadene kommunen har hatt, kan avdelingsleder Geodata av eget tiltak fast-sette et passende gebyr. Avdelingsleder - Geodata kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

1.14 BETALINGSTIDSPUNKT

Gebyret skal kreves inn etterskuddsvis. I spesielle tilfeller kan gebyret kreves inn forskuddsvis.

1.15 ENDRINGER I GRUNNLAGET FOR MATRIKKELFØRING AV SAKEN

Gjør rekvisenten under sakens gang endringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, reduseres ikke gebyret.

1.16 UTSTEDELSE AV MATRIKKELBREV

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Matrikkelbrev	175	175	175	Satser iht. Statens kartverk

2 GEBYR FOR BEHANDLING ETTER EIERSEKSJONSLOVEN

Gebyr fastsettes etter medgått tid.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Saksbehandler seksjonering	1 000	1 000	1 000	Pr. time. Medgått tid rundes oppover til nærmeste time

Generelle bestemmelser/opplysninger.

Der fornyet søknad om seksjonering eller reseksjonering av et bruksnummer fører til godkjenning eller nytt avslag, skal halvparten av tidligere betalt gebyr komme til fratrukk dersom søknaden kommer til kommunen innen tre måneder etter dato for første avslag (Kommer ny søknad på et senere tidspunkt, skal det betales fullt gebyr).

Av oppmålingsgebyr beregnes det ikke mva.

Oppmålingsforretning over uteareal som inngår i en seksjon

Jfr. gebyrsatser i gebyrregulativ for forvaltningsoppgaver etter matrikkelloven, pkt 1.1.3, samt pkt 1.16 (utstedelse av matrikkelbrev)

Avbrudd

Dersom en sak blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, betales gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har hatt.

6 Bygg og reguleringsplaner

Ramme for gebyrberegning:

Bygg og reguleringsplaner leverer tjenester både innenfor og utenfor det som omfattes av kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Der hvor tjenestene faller innenfor regelverket praktiseres gebyrberegning etter selvkost. Se nærmere beskrivelse under hvert område.

6.1 Byggesaksgebyrer

Kapittel A - Alminnelige bestemmelser/opplysninger

A 0 Hjemmelsgrunnlag

Gebyrregulativ er en lokal forskrift etter forvaltningsloven kapittel (kap.) 7 vedtatt av Arendal bystyre med hjemmel i lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven (pbl.)) § 33-1.

Gebyrregulativet trer i kraft fra 1. januar 2021 og gjelder for alle søknader som kommunen mottar etter denne datoen.

Tjenester som kommunen leverer relatert til byggesaksbehandling, herunder innregistrering, føring i lovpålagte registre/statistikker, fakturering, kontorhold m. m avregnes etter selvkost.

Vurdering av en klage før den går til klagebehandling hos Fylkesmannen, og veiledning etter forvaltningsloven før en sak er kommet til behandling omfattes ikke av selvkostprinsippet.

A 1 Betaling

Den som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Gebyrkravet rettes mot tiltakshaver. Faktura utsendes når vedtak fattes.

Gebyr skal være betalt innen 30 dager regnet fra fakturadato. Ved for sen betaling kreves purregebyr på 10 % av inkassosatsen. Må det purres flere ganger, kreves det i tillegg til purregebyr, morarente (forsinkelsesrente) i samsvar med lov om renter.

Dersom det er betalt for mye gebyr tilbakebetales dette. Det utbetales rente 3 % for tidsrommet fra kommunens vedtaksdato til det tidspunkt gebyret tilbakebetales.

Alle priser er oppgitt i norske kroner.

Omsetning av tjenester som ledd i offentlig myndighetsutøvelse er unntatt fra merverdiavgift (merverdiavgiftsloven § 3-9, 1.ledd).

A 2 Annet

Bystyret kan vedta endringer i satsene/justeringer i regulativet ved den årlige budsjettbehandlingen eller ved budsjettendringer.

17 % av gebyrinntektene avsettes til tilsyn.

I saker der kommunen rekvirerer sakkyndig bistand for gjennomføring av tilsyn kan kommunen kreve dekning av faktiske utgifter. Utgiftene belastes tiltakshaver.

Makspris pr. mottatt sak er kr. 160.000,-

A 3 Utrekningsgrunnlag

Satsene angir bruksareal (BRA) som definert i norsk standard (NS 3940). Dersom det søkes om flere bygninger i samme søknad skal bruksarealet summeres. Med mindre annet er angitt vil tiltak som ikke har målbart nytt/endret bruksareal etter NS3940 betale beløp som for 0 m². Dette gjelder f.eks. søknader om kun riving. Bruksareal rundes ned til helt tall (f.eks. 9.9 m² =9 m²).

Dersom delingssak og byggesak fremmes i samme søknad skal det betales gebyr både etter kap. B og kap. C.

Dersom det også behandles søknad om dispensasjon i tillegg til behandling etter kap B og C, påløper det i tillegg gebyr for dette jf. kap. D.

Dersom byggesak og reguleringsplan behandles sammen jfr. pbl § 12-15 betales gebyr etter kap. B i tillegg til gebyr for behandling av reguleringsplan.

Kapittel B - Byggesaker (Behandling av søknad etter pbl §§ 20-1,20-3, 20-4)

B 1 - Flyttet til A 3

B 2 Behandlinger av søknader etter pbl § 20-1/§§ 20-3 og 20-4

Alle søknader betaler etter satsene i B3.

Reduksjoner fra B3 og maks satser for særskilte angitt tiltak som fremmes i egne søknader fremgår i tabellen her:

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Dersom en byggesøknad etter kap. B3 avslås	50 % av ordinært gebyr etter kap. B	5 000	5 000	Etter arealsatsene i B3
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl § 20-3	maks 30 000 av B3	maks 30 000 av B3	maks 30 000 av B3	
Driftsbygninger i landbruket omsøkt etter pbl § 20-4, b)	maks 10 000 av B3	maks 10 000 av B3	maks 10 000 av B3	
Varig bruksendring etter pbl § 20-1, d)	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	50 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	
Tidsbestemt bruksendring etter pbl § 20, d)	25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	25 % av satsen i B3 for areal som skal endre bruk	
Pbl § 20-4,a) Varig og tidsbestemt bruksendring fra tilleggsdel til hoveddel eller omvendt innenfor en bruksenhet	3 000	3 000	3 000	
Pbl § 20-1, g) oppdeling samt annen ombygging som medfører fravikelse av bolig	50 % av B3, maks 30 000	50 % av B3, maks 30 000	50 % av B3, maks 30 000	
Pbl § 20-1, g) sammenføring av bruksenheter i boliger	3 000	3 000	3 000	
Pbl § 20-1,j) midlertidige bygg/konstruksjoner/enkle uisolerte prefabrikkerte telthaller	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	betaler maks 30 000 av B3	
Pbl § 20-1, f) oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner	3 000	3 000	3 000	

B 3 Arealats

	2 021	2 022	2 023	Merknad
0 m2	-	5 000	5 000	
0 - 15 m2	9 300	7 000	7 000	

15 - 50 m2	9 300	9 300	9 300	+210 kr/m2 som overskrider 15 m2
50 - 100 m2	16 555	16 555	16 555	+155 kr/m2 som overskrider 50 m2
100 - 200 m2	24 300	24 300	24 300	+116 kr/m2 som overskrider 100 m2
200 - 600 m2	35 900	35 900	35 900	+55 kr/m2 som overskrider 200 m2
600 - 1 000 m2	57 900	57 900	57 900	+33 kr/m2 som overskrider 600 m2
over 1 000 m2	71 100	71 100	71 100	+14 kr/m2 som overskrider 1 000 m2
over 7 350 m2		160 000	160 000	

B 4 Særskilte søknader

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Endring av tillatelse uten økt bruksareal (pr. søknad)	3 000	3 000	3 000	
Endring av tillatelse med økt bruksareal (pr. søknad)	betaler arealsats i B3	3 000 + areal sats i B3 for det økte bruksarealet	3 000 + areal sats i B3 for det økte bruksarealet	
Igangsettingstillatelse (pr. søknad)	3 700	3 700	3 700	
Midlertidig brukstillatelse (pr. søknad)	1 600	2 000	2 000	Økt arbeid med sakstypen
Ferdigattest	1 600	1 600	1 600	

Kapittel C – Delingssaker (behandling av søknader etter pbl, 20-4, d)

Kapittel C

	2 021	2 022	2 023	Merknad
Fradeling av tomt til byggeformål i der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan	8 000	8 000	8 000	
Fradeling av tomter til byggeformål i der tomtedelingen er fastsatt i reguleringsplan, 2 eller flere tomter	-	12 000	12 000	
Fradeling av tomt til byggeformål, der tomtedelingen ikke fremgår av reguleringsplan	14 000	14 000	14 000	
Fradeling av tomter til byggeformål, der tomtedelingen ikke fremgår av reguleringsplan, 2 eller flere tomter	-	18 000	18 000	
Alle andre typer tiltak etter pbl § 20-1, bokstav m, der omsøkte fradelte areal er mer enn 1000 m2	8 000	8 000	8 000	

Alle andre typer tiltak etter pbl § 20-1, bokstav m, der omsøkte fradelte areal er mindre enn 999 m2	-	4 000	4 000	
--	---	-------	-------	--

Kapittel D– Dispensasjon (behandling av dispensasjon jf. pbl § 19-2)

Dersom det er søkt dispensasjon fra flere bestemmelser skal det tas 100 % gebyr kun for den dyreste.

D 1 Fra kommuneplanens arealdel:

	2 021	2 022	2 023	Merknad
64 150 - Midlertidig dispensasjon		4000	4 000	
64 151 - Fra kommuneplanen		6000	6 000	
64 152 - Fra LNF formål på eiendom med eksisterende bolig/fritidsbolig eller tomt for tilsvarende etablert etter 01.01.2010		3000	3 000	
64 153 - Fra reguleringsplanen		9000	9 000	
64 154 - Fra reguleringsplanen - byggegrense mot veg		3000	3 000	
64155 - Fra pbl. § 1-8 avsatt andre formål enn bebyggelse og anlegg	9 200	9 000	9 000	
64157 - Fra pbl. § 1-8 der eiendommen er avsatt i arealplan til bebyggelse og anlegg	4 200	4 000	4 000	
64158 - Fra pbl § 29-4	9 200	9 000	9 000	
64159 - Fra pbl §§ 18-1, 18-2	6 600	9 000	9 000	

6.2 Plansaksgebyr

E 0 Hjemmelsgrunnlag

Plansaksbehandling omfatter tjenester innenfor og utenfor regelverket for selvkost, hjemlet i kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. I Plan og bygningsloven §33-1 fremgår det at brukerbetaling maksimalt kan dekke selvkost for tjenesten, og dette omfatter saksbehandling av reguleringsplanen frem til førstegangs behandling, samt mindre reguleringsendringer avregnes etter selvkost.

All saksbehandling etter førstegangs behandling er ikke omfattet av selvkost.

E 1 Generelle bestemmelser

Prisene for plansaker oppført blir vedtatt av bystyret, og omtales som gebyrregulativet.

E 2 Forslag til detaljreguleringsplan, etter pbl § 12-3, 2.ledd

E 2-1

Det gis gebyrfritak for lag og foreninger (ideelle organisasjoner) når det reguleres til fordel for allmennheten.

E 2-2

Dersom planen ikke inneholder areal etter E 2-1 betales minimumspris jfr. E 2-5.

	2 021	2 022	2 023	Merknad
64200 - E 2-3 For de arealene på plankartet hvor det foreslås formål fastsatt i pbl § 12-5, unntatt formålene nr. 3 Grønnstruktur og nr. 5 LNF.	14 000	21 000	21 000	Pr. daa.
64200 - E 2-4 For de arealene på plankartet hvor det foreslås gitt hjemmel for oppføring av bygninger høyere enn grensen fastsatt i pbl § 29-4.	35 000	52 500	52 500	Pr. daa.
64201 - E 2-5 Tillegg for plan med konsekvensutredning	35 000	52 500	52 500	
64200 - E 2-6 Minimumspris/maksimumspris	105 000/420 000	115 000/630 000	115 000/630 000	
64220 - E 3 Forslag til endringer, pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret, mindre enn 2 daa.		20 000	20 000	
64221 - E 4a Forslag til endringer, pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret 2,1 til 10 daa.		40 000	40 000	
64222 - E 4b Forslag til endringer pbl § 12-14, 2.ledd. Areal som foreslås endret større enn 10,1 daa.		60 000	60 000	
64230 - E 5a Oppstartsmøte. Fast gebyr for oppstartsmøte.	1 : > 28 000	34 000	34 000	

7 Østre Agder brannvesen

7.1 Østre Agder brannvesen

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Alaravgift til brannvesen ved direkte alarmtilknytting:				3 %	
Med sprinkelanlegg	7 480	7 704	7 935	231	
Andre alarmanlegg	7 480	7 704	7 935	231	
Tilknytningsavgift alle anlegg	3 740	3 852	3 968	116	
Utrykking til unødige alarmer:					
Bedrifter, institusjoner og andre med overføring av alarm tilknyttet 110-sentralen.	6 258	6 446	6 639	193	
Utrykking til helårsboliger med automatisk brannalarm	3 731	3 843	3 958	115	Gjelder der ØABV har tegnet avtale om utrykking med vaktelskap. 3,26 x RI
Utrykking til støtte for kommunal omsorgsetat samt andre tjenester som ikke anses som akutt og livstruende.	6 258	6 446	6 639	193	Gjelder hjemmesykepleietjenesten, helsetjenesten mfl.
Utføring av tjenester og oppgaver:					
Ansatt/mannskap pr. anvendt time (min 1 time) inkl. kjøring	1 025	1 056	1 088	32	Endret til min 3 timer (KS satser)
Utrykkingskjøretøy pr. time. (Min 3 time)	718	740	762	22	Endret til min 3 timer
Båt pr. anvendt time. (Min 3 time)	615	633	652	19	
Småutstyr/verktøy pr. anvendt time. (Min 1 time)	205	211	217	6	
Bark pr. sekk	113	116	290	174	
Absorbent	287	296	200	-96	
Engangslenser med skjørt (til opptak av olje) 25m	6 150	6 335	6 525	190	
Engangslenser 25m	4 100	4 223	4 990	767	
Feiertjenester:					
Feiergebyrer	320	350	350	0	Gjelder Arendal. Beløp inkl. MVA.
Feiertjenester som ikke er lovpålagt:	640	659	679	20	
Arbeid på fyrkjele i boligenhet	-	630	649	19	
Kamerakontroll på skorstein/pipe	781	804	828	24	Pr. kontroll
Fresing av skorstein/pipe pr time	718	740	762	22	Pr. mann
Opplysninger til eiendomsmegler	308	317	327	10	

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Kontroll av nyinstallert ildsted i eksisterende bolig	998	1 028	1 059	31	
Utleie av materiell og utstyr:					
Motorsprøyt pr. time	400	412	424	12	Eksklusiv drivstoff
Lensepumpe pr. time	492	507	522	15	
Brannslange pr. lengde (25m) pr døgn	103	106	109	3	
Leie av Bronto skylift pr time	2 563	2 640	2 719	79	
Vannstøvsuger pr. døgn	492	507	522	15	Eksklusiv drivstoff (nytt min 3 timers krav)
Undervisning, kurs og øvelser:					
Slokkeøvelse, varme arbeiderkurs	300	310	319	9	Pr. pers
Priser utarbeides på forespørsler om ekstern øvelse etter henvendelse.					Etter avtale
Brannforebyggende kurs (7,5 timer). Pris pr person inkl. undervisningsmatr, lunsj/bevertning.	2 511	2 560	2 637	77	
Kontoll av håndslukkere:					Sjekk av manometer og pulver, med attestasjon
Alle apparatyper	154	159			Utføres ikke for privatpersoner lenger
Kommunale bygg	103	106	109	3	
Periodisk trykktesting	461	475	489	14	
Annet:			0	0	
Nedbrenning av hus	45 019	46 370	47 761	1 391	Egen øvelse for ØABV
Leie av ATV Polaris 6-hjulning (på tilhenger med tilhenger)	2 563	2 640	2 719	79	Døgnpris

8 Kirkeverge

8.1 Gravfesteavgift

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Festeavgift pr. år	340	350	360	3 %	
Navnet minnelund innenbys boende	12 000	12 000	12 000	0 %	
Navnet minnelund utenbys boende	17 000	17 000	17 000	0 %	
Anonym minnelund innenbys boende	8 000	8 000	8 000	0 %	
Anonym minnelund utenbys boende	13 000	13 000	13 000	0 %	

9 Regnskap

9.1 Fakturagebyr

	2021	2022	2023	Økning	Merknad
Gebyr på papirfaktura	65	65	65	0 %	
Avtalegiro/eFaktura	0	0	0	0 %	

Vedlegg 6: Tilskudd og overføringer til andre

<u>Formål</u>	<u>Budsjett 2022</u>	<u>Søknad 2023</u>	<u>Vedtatt 2023</u>	<u>Forklaring</u>
<u>Prosjekt/arrangementsstøtte lag /foreninger/ andre</u>				
Musikk/kunst	180 000		180 000	Løpende søknader
Barn og unge	170 000		170 000	Løpende søknader
Idrett	150 000		150 000	Løpende søknader
Øvrige lag/foreninger/andre	120 000		120 000	Løpende søknader
<u>Driftstøtte lag og foreninger</u>				
Driftstøtte til lag og foreninger	1 250 000		1 250 000	BS/22. Driftsstøtte
Driftstøtte til foreningseide fritidsklubber og mekkeklubber	400 000		400 000	BS/22. Driftsstøtte
Støtte til lysløyper drevet av idrettslag	100 000		100 000	BS/21. Driftsstøtte.
Støtte til økte strømutgifter Tromøy fritidsklubb	50 000		0	BS/22. Driftsstøtte
Friluftslivets ferdselsårer - tilskudd lokale turstier	100 000		100 000	Løpende søknader
<u>Driftstilskudd kulturinstitusjoner</u>				
Sørnorsk filmsenter	100 000	200 000	100 000	Samarbeidsavtale BS 20/124
Scenekunst Sør	83 000	86 000	83 000	
AAMA/Utbygging Kuben	3 025 000		3 025 000	Eieravtale
AAMA/driftsstøtte Kuben	2 420 000		2 420 000	Eieravtale
AAMA/driftsstøtte Eydehavn museet	407 000		407 000	Eieravtale
Brattekleiv Skipsverft	650 000		650 000	Eieravtale
Kløckers hus/ Flaskeskutesamlingen	255 000		260 000	Avtale
Bomsholmen museum	115 000		115 000	Må inn i søknadssystem
Boy Leslie	70 000		70 000	Må inn i søknadssystem
Museumstjenesten	185 000		185 000	Avtale bør inngås
Stiftelsen Arkivet	30 000	40 000	40 000	
Sørnorsk jazzsenter	75 000	100 000	75 000	
Agder musikkråd	105 000	110 000	105 000	
Agder Kunstsenter	50 000	100 000	50 000	
Canal Street	200 000		300 000	Eieravtale
Søtte til filmen "folket som forsvant"/Media service			100 000	Ettårig, BS vedtak
<u>Diverse driftstilskudd Kultur</u>				
Friluftsrådet Sør – kr 11,01 pr innbygger	476 000		501 000	Kommunalt oppgavefelleskap
Øynaheia løypelag, tilskudd turløyper	278 000		287 000	Avtale til 31.12.2028
Granestua tursenter, tilskudd turløyper	400 000		400 000	Avtale til 31.12.2026
Tilskudd åpne turhytter (Bjørnebo, Tjenna, Granestua)	15 000		15 000	Sedvane
Kulturhusmillionen	1 000 000		1 000 000	Avtale til 01.01.2027
Driftsstøtte kulturhuset	2 500 000		2 500 000	Avtale til 01.01.2027
Investeringsstøtte til renovering eller etablering av kunstgressbaner**	1 000 000		1 000 000	BS/22. Er fordelt frem t.o.m 2025
Utviklingsstøtte idrettsleiren/HoveUKA	75 000	150 000	75 000	Vedtatt BS
Idrettsgalla Sør	50 000	85 000	50 000	
Tilskudd til nærmiljøanlegg Stuenes (Sørfjell)			1 000 000	
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)	50 000	50 000	50 000	

<u>Formål</u>	Budsjett 2022	Søknad 2023	Vedtatt 2023	Forklaring
Kommunal støttet til Eydehavn, Tromøy, Tyholmen og Hisøy Frivilligsentral	1 050 000		1 250 000	Forpliktelse gitt statlig tilskudd
Frivilligsentralene statlig del*	1 792 000		1 792 000	
Frivilligsentral Eydehavn, Driftstøtte til Fritidsklubb Eydehavn/Studio 38	700 000		700 000	BS/21. Driftsstøtte
Frivilligsentral Tromøy, Driftstøtte til Fritidsforum Tromøy	650 000		700 000	BS/22. Driftsstøtte
Diverse driftstilskudd, andre				
Gatejuristen Arendal	100 000	100 000	100 000	
Kirkens bymisjon, T5 Senteret	1 084 000	1 200 000	1 200 000	Avtale bør inngås
Kirkens bymisjon (gateentreprenørene), Enter Fri	1 000 000	1 000 000	1 000 000	Avtale til 1.1.2023, må fornyes.
Stiftelsen evangeliesenteret, Evangeliesentercafeen	50 000	100 000	50 000	
Kirkens SOS	100 000	200 000	100 000	
Alternativ til vold	1 099 000		1 145 000	Avtale
Frelsesarmeen, Homestart	616 000	650 000	636 000	Avtale bør inngås
Tilskudd VTA	4 491 000		4 612 000	Avtale
Fair play Agder	46 000		46 000	BS vedtak
Agder idrettskrets, Aktiv på dagtid	290 000	334 036	334 000	
Fontenehuset	250 000		1 250 000	Nylig vedtatt av BS
Wataha Camp	0	250 000	0	
NOK Agder	173 000	218 000	173 000	
MONK AS		100 000	0	
Atrop	250 000	250 000	0	Fikk tilskudd i 2022.
Jobbkollektivet		350 000		BS vedtak
Norsk forfattersentrum		50 000	0	
Støtte til grøfting av innmark (fordeles av landbruksforum)			200 000	BS vedtak
Tilskudd til reparatører			200 000	BS vedtak
Tilskudd skolehager			200 000	BS vedtak
Kommunalt byggetilskudd til foreningseide bygg og anlegg				
Samvirkende fagforeninger	0	433 125	250 000	Engangsstøtte
1.Øyestad Speidergruppe	0	450 000	100 000	Engangsstøtte
Arendalsbanens Venner	0	50 000	50 000	Engangsstøtte
Sørlandskirken	0	760 000	250 000	Engangsstøtte
SUM	27 625 000		33 671 000	

*Kommunen søker på vegne av sentralene. Kommunen antar at beløpet videreføres.

**Fordelt i samarbeid med Arendal idrettsråd: 2022/Trauma, 2023/Øyestad, 2024/Grane, 2025/Hisøy.

ARENDALE KOMMUNE

Handlings- og økonomiplan 2023-2026

Kommunedirektørens forslag 03.11.2022

Innholdsfortegnelse

1	<u>Kommunedirektørens innledning</u>	4
2	<u>Organisering</u>	5
3	<u>Overordnede føringer for økonomiplanperioden</u>	7
3.1	<u>Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel</u>	7
3.2	<u>Økonomiske rammebetingelser</u>	7
3.3	<u>Finansielle måltall</u>	8
3.4	<u>Levekår, folkehelse og demografi</u>	9
4	<u>Prosess HØP 2023-2026</u>	16
4.1	<u>Kommunedirektørens saldering</u>	16
5	<u>Satsingsområder</u>	17
6	<u>Klimabudsjett</u>	19
6.1	<u>Arendal kommunes klimamål</u>	19
6.2	<u>Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)</u>	20
6.3	<u>Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden</u>	22
6.4	<u>Klimatiltak 2023-2026</u>	22
7	<u>Driftsbudsjett</u>	30
7.1	<u>Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune</u>	30
7.2	<u>Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene</u>	43
7.3	<u>Konsolidert driftsbudsjett</u>	45
8	<u>Anskaffelser</u>	47
9	<u>Investeringsbudsjett og finansforvaltning</u>	48
9.1	<u>Forutsetninger og konsekvenser</u>	48
9.2	<u>Finansforvaltning</u>	50
9.3	<u>Totale investeringer</u>	55
9.4	<u>Investeringer i Arendal kommune</u>	56
9.5	<u>Investeringer i Arendal eiendom KF</u>	57
9.6	<u>Investeringer i Arendal havnevesen KF</u>	60
9.7	<u>Utvikling finansielle måltall - investering</u>	62
10	<u>Arbeidsgiverstrategi</u>	63
10.1	<u>Status</u>	63
10.2	<u>Utfordringer</u>	63
10.3	<u>Prioriteringer</u>	64
11	<u>Administrative tjenester</u>	71
11.1	<u>Beskrivelse av området</u>	71
11.2	<u>Driftsbudsjett med endringer</u>	74
11.3	<u>Investeringsbudsjett</u>	76
12	<u>Samfunnsutvikling</u>	77
12.1	<u>Beskrivelse av området</u>	77
12.2	<u>Status</u>	78
12.3	<u>Utfordringer</u>	81
12.4	<u>Prioriteringer</u>	84
12.5	<u>Driftsbudsjett med endringer</u>	90

12.6	Investeringsbudsjett	93
13	Personrettede tjenester	95
13.1	Beskrivelse av området	95
13.2	Status	96
13.3	Utfordringer	101
13.4	Prioriteringer	105
13.5	Driftsbudsjett med endringer	109
13.6	Investeringsbudsjett	114
14	Arendal eiendom KF	115
14.1	Beskrivelse av området	115
14.2	Status	115
14.3	Utfordringer	116
14.4	Prioriteringer	117
14.5	Driftsbudsjett med endringer	117
15	Arendal havnevesen KF	119
15.1	Beskrivelse av området	119
15.2	Status	119
15.3	Utfordringer	119
15.4	Prioriteringer	120
15.5	Driftsbudsjett med endringer	121
16	Vedlegg	Feil! Bokmerke er ikke definert.
	Vedlegg 6: KOSTRA –handlings- og økonomiplan 2023-2026	122

1 Kommunedirektørens innledning

Usikkerhet om de økonomiske rammene har preget kommunedirektørens arbeid med HØP- 2023-2026.

-Krigen i Ukraina gjør at nesten alt av premisser egentlig er i spill.

-Hvordan nysalderingen av statsbudsjettet for inneværende år blir mht. koronakompensasjon og skatteinngang **vet vi ingenting om.**

-Om det blir endringer i inntektssystemet i vår favør når nylig fremlagt NOU om inntektssystemet for kommunene blir behandlet i Stortinget våren 2023 **vet vi ingenting om.**

-Om rentenivået vil fortsette å stige, eller snu fordi presset i landets økonomi plutselig opphører, **vet vi ingenting om.**

-Om dagens bilde med hensyn til strømpriser, fortjeneste for kraftverkseiere som oss, mv. fremover endres vesentlig **vet vi ingenting om.**

I dette usikre landskapet har kommunedirektøren etter beste evne forsøkt å ta utgangspunkt i en forsvarlig, men usikker inntektsramme og et forsøk på kvalifisert gjetning når det gjelder utgifter til renter og strøm.

Samtidig som kommunens økonomi, i likhet med innbyggernes private økonomi, er mer usikker enn noen gang er Arendal totalt sett i en svært positiv utvikling. Befolkningsveksten er nå større enn på svært lenge. Hovedbildet er et optimistisk næringsliv og et omdømme for Arendal som knapt har vært bedre i dette århundre. Omdømme er imidlertid en flyktig størrelse som er krevende og langsiktig å bygge opp, men raskt å rive ned.

I respekt for innbyggerne som har klare behov for kommunens tjenester og næringslivet som trenger tilrettelegging for å hente ut det vekstpotensialet som nå foreligger, legger kommunedirektøren opp til en gradvis tilpasning av inntekter og utgifter framover. De to første årene salderes budsjettet med fond, og først i 2025 vil netto driftsresultat være positivt gitt at forutsetningene holder og tiltakene gjennomføres.

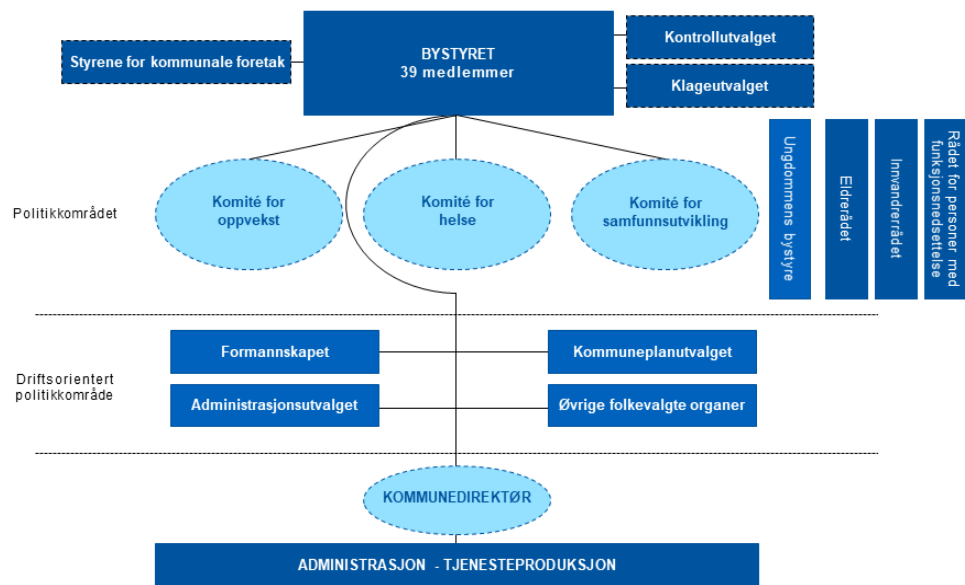
Arendal 27.10.2022

Harald Danielsen

Kommunedirektør

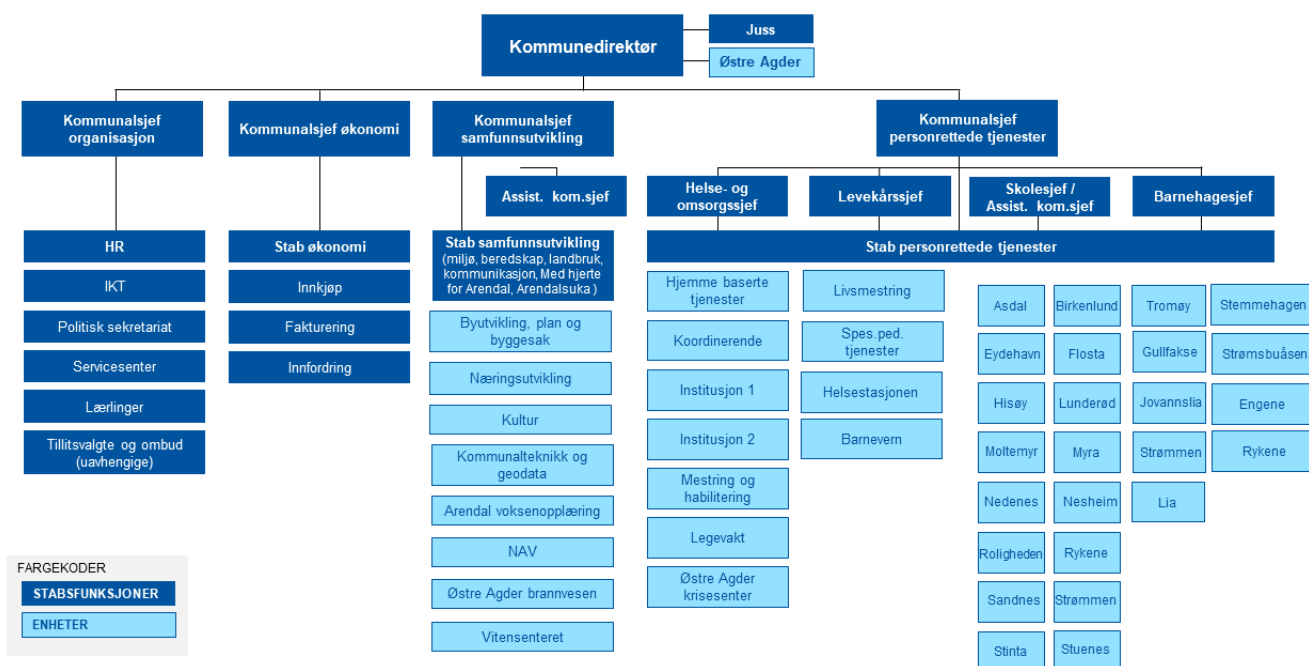
2 Organisering

Politisk organisering

Arendal kommune er politisk organisert etter formannskapsmodellen med bystyret som øverste organ. Dette er hovedmodellen i kommuneloven, og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvis representasjon i bystyret.

Administrativ organisering

Den øverste ledelsen i Arendal kommune består av kommunedirektøren og 4 kommunalsjefer. Kommunalsjef for samfunnsutvikling har en assisterende kommunalsjef. Under kommunalsjef for personrettede tjenester er det 4 tjenesteledere, hvorav en også er assisterende kommunalsjef. Nivået under her igjen består av enhetsledere og avdelingsledere.

Det planlegges, budsjetteres og rapporteres på enhetsnivå.

Fra 01.01.2023 opprettes 2 nye enheter under Samfunnsutvikling. Dette er enhet Byutvikling, plan og byggesak og Næringsutvikling. Enhetene er skilt ut fra Stab samfunnsutvikling.

3 Overordnede føringer for økonomiplanperioden

3.1 Sammenheng handlings- og økonomiplan og samfunnsdel

Handlings- og økonomiplanen samler kommuneplanens handlingsdel, økonomiplan og årsbudsjett i ett dokument. Kommuneloven legger til grunn at det skal være en kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og økonomiplan.

Kommuneplanens handlingsdel viser prioriteringer og tiltak for å nå de langsiktige målene i samfunnsdelen og andre temaplaner. Kommuneplanens handlingsdel rulleres årlig.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, og gi en realistisk og fullstendig oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver innenfor drift og investering. Økonomiplanen skal omfatte minst en fireårs periode og revideres årlig.

Årsbudsjett er en bindende plan for kommunens midler, og anvendelsen av disse i kommende år (Kommuneloven § 14-5). Årsbudsjettet konkretiserer økonomiplanen og gjelder hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og revideres årlig.

3.2 Økonomiske rammebetingelser

Føringer fra statsbudsjettet

Kommunene får en realvekst i frie inntekter på 1,7 mrd. kroner fra 2022. Dette er høyere enn intervallet som ble lagt til grunn i kommuneproposisjonen for 2023. Oppjusteringen må sees i sammenheng med at anslaget for demografikostnader som finansieres av frie inntekter har økt med 0,9 mrd. kroner som følge av SSBs nye befolkningsframskrivninger fra juli 2022. Det er knapt noe økt handlingsrom igjen for kommunesektoren når en tar hensyn til demografikostnadene.

Det er ikke knyttet forventninger til at særskilte statlige satsinger og prioriteringer skal finansieres innenfor realveksten i 2023.

I statsbudsjettet foreslås det at inntektsskatteøren øker med 0,2 prosentpoeng til 11,15 % for 2023. Det er ingen endring i måltallet for skattens andel av samlede inntekter, med andre ord skal disse også i 2023 utgjøre 40 % av samlede inntekter.

Lønns- og prisveksten fra 2022 til 2023 (deflator) anslås til 3,7 %. Årslønnsveksten anslås til 4,2 % og den kommunale prisveksten anslås til i størrelsesorden 3,0 %.

Arendal har en beregnet vekst i korrigerede frie inntekter på 3,5 % fra 2022 til 2023 (oppført i vedlegg til statsbudsjettet). Økte kostnader knyttet til kommunens demografi innebærer at kommunen ikke opplever økt økonomisk handlingsrom. I tillegg ser kommunedirektøren med bekymring på høye strømpriser, økt rente og stor grad av usikkerhet rundt det økonomiske handlingsrommet for kommunen framover.

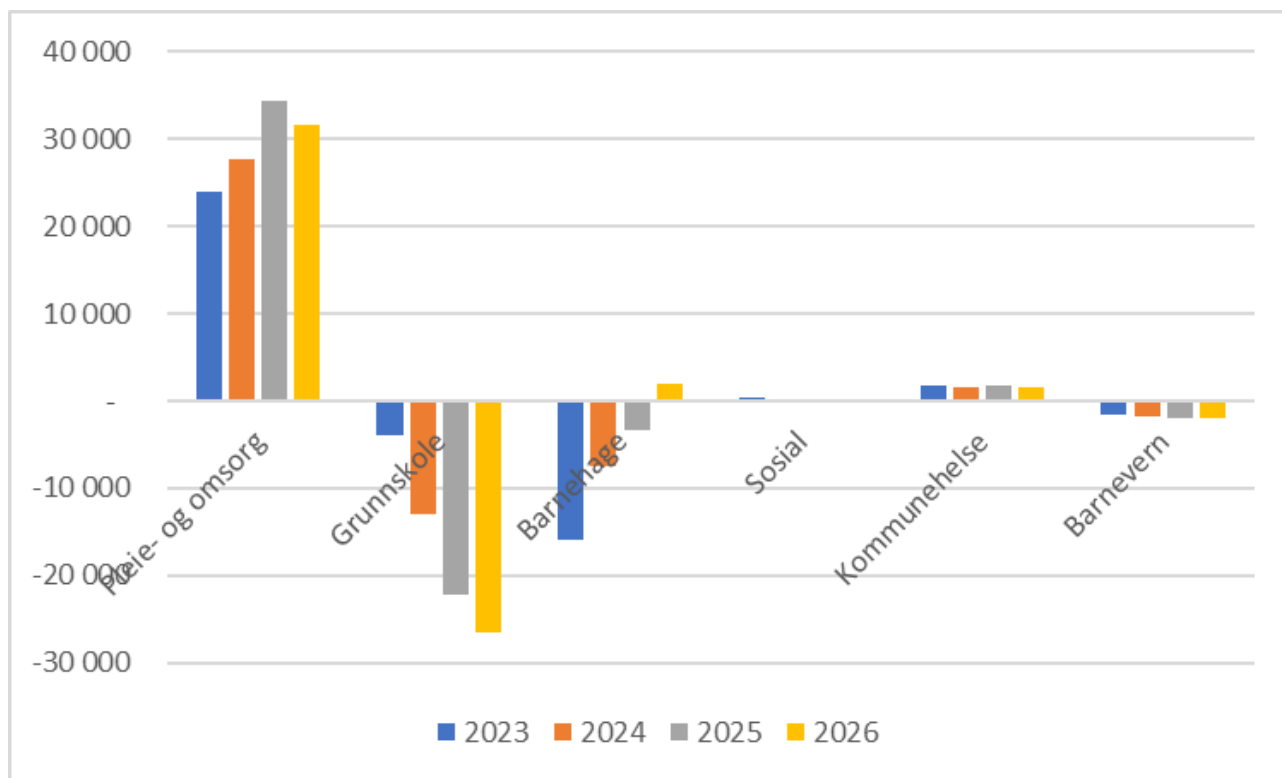
Endring i demografikostnader

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover basert på en endring i sammensetningen av befolkningen i kommunen. Modellen under er utarbeidet av KS og gir et beregnet anslag for hva befolkningsframskrivninger vil bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. I beregningene benyttes landsgjennomsnittets utgifter pr. innbygger og 2022-kroner. Endringer i brutto utgiftsbehov som kommer frem i modellen vil måtte finansieres av både frie inntekter, øremerkede tilskudd og brukerbetaling med mer.

KS understreker at modellen primært er laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov fremover. Ved bruk av modellen må man være varsom med å legge for stor vekt på utviklingen i det enkelte år, da framskrivninger for enkeltår i tillegg til å være usikre, også er svært følsomme for avvik mellom befolkningsframskrivingene og faktisk befolkningsutvikling.

Modellen bruker SSBs middelalternativ for befolkningsframskriving (MMMM). For Arendal vil denne framskrivingen mest sannsynlig være for lav gitt effekten av Morrow-etableringen, men modellen illustrerer likevel godt hvordan demografiendringer skaper endringer i kostnadsbildet i handlingsplanperioden. Dette er gjelder særlig økning i kostnader til pleie og omsorg og reduksjon i kostnader for skole og barnehage. Det relative forholdet mellom disse tjenestene vil i begrenset grad endre seg med økt befolkningsvekst.

Demografikostnader i Arendal fordelt på tjenestegrupper - endring fra 2022 (i 1000 kroner)

Kommunens økonomi og KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. KOSTRA er kommunens eksterntregnskap og gir viktig styringsinformasjon som er grunnlag for kommunens prioriteringer, og presenteres i vedlegg 6. KOSTRA oversiktene viser at Arendal har lavere frie inntekter enn kommunene/gruppene det er naturlig å sammenligne oss med. Kommunens gjeld er høy og høyere enn sammenligningsgruppene og det er svært lite på disposisjonsfond og mindre enn for sammenligningsgruppene. KOSTRA dataene synliggjør at kommunes økonomi er svært krevende ved inngangen til handlingsplanperioden. Det er i vedlegg også vist sammenligninger på tjenestene som viser hvordan kommunen prioriterer ressurser ift. sammenlignbare kommuner over tid. Og for tjenestene ser vi at Arendal kommune prioriterer ressursene noe ulikt og kostnadsbildet varierer også fra tjeneste til tjeneste.

3.3 Finansielle måltall

Bystyret har, som pålagt i ny kommunelov, vedtatt finansielle måltall for Arendal kommune. I dette ligger det også en forventning om at både politisk og administrativ ledelse vil legge disse til grunn for økonomisk og driftsmessig planlegging.

- Netto driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-års perioden. Kommunedirektøren og formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå 1,75 % netto driftsresultat hvert enkelt år.
- Felles disposisjonsfond (ekskl. enhetenes disposisjonsfond) skal til enhver tid være over 100 mill.

kroner.

- Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet skal i planperioden ikke økes utover et lånetak som er på 3 430 mill. kroner for 2023. Nivået skal oppjusteres årlig med 1,75 %.

I forslag til handlings- og økonomiplan for 2023-2026 oppnår vi ingen av de finansielle måltallene. For videre drøfting av måloppnåelse vises det til kapittel 7 Driftsbudsjett og 8 Investeringsbudsjett.

3.4 Levekår, folkehelse og demografi

Kommunen har store utfordringer knyttet til:

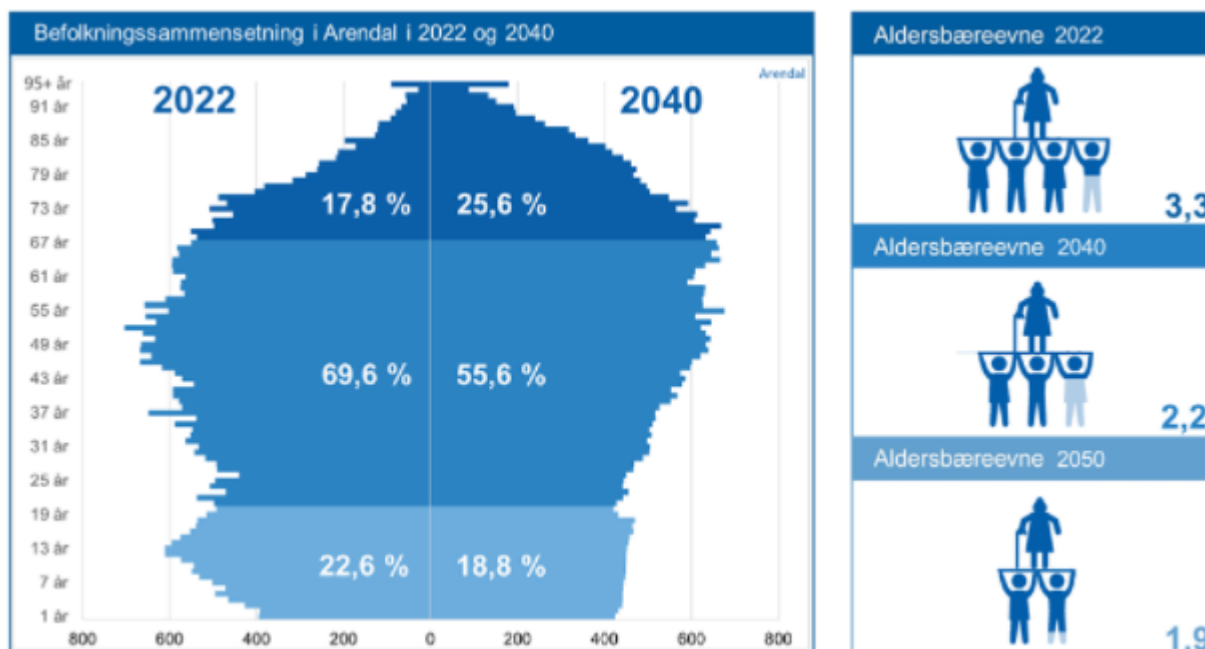
- Store endringer i kommunens demografi
- Lavekår og folkehelse
- Utenforskap

Kommunen opplever nå en vekst i både arbeidsplasser og folketall. Dette er en trend som har snudd for kommunen de siste årene.

Det vises også til kommunens utviklingsnotat som ligger på kommunens nettside (www.arendal.kommune.no/statistikk). Dette gir en grundigere gjennomgang av kommunens utfordringsbilde knyttet til levekår, folkehelse og demografi.

Demografi

Prognosene viser at kommunens folketall vil øke fremover, men at økningen i stor grad kommer i de eldre aldersgruppene. Forsørgelsesbyrden er forholdet mellom de som må forsørges og dem som er yrkesaktive, og denne utfordres ved at det stadig blir færre innbyggere i arbeidsfør alder i forhold til personer i alderen 67+. Dette vises i figuren under, der Arendal i 2022 har 3,3 personer i arbeidsfør alder pr. person over 66 år. Dette er lavere enn nasjonale verdier (4.0). Fram mot 2040 og 2050 endrer dette seg mye. Dette er basert på befolkningsprognosene til SSB, middelalternativet med middel innvandring (MMMM).

Grafen under viser SSBs framskriving og det de kaller middelalternativet (MMMM) for de som er 80 år eller eldre, fordelt på kjønn.

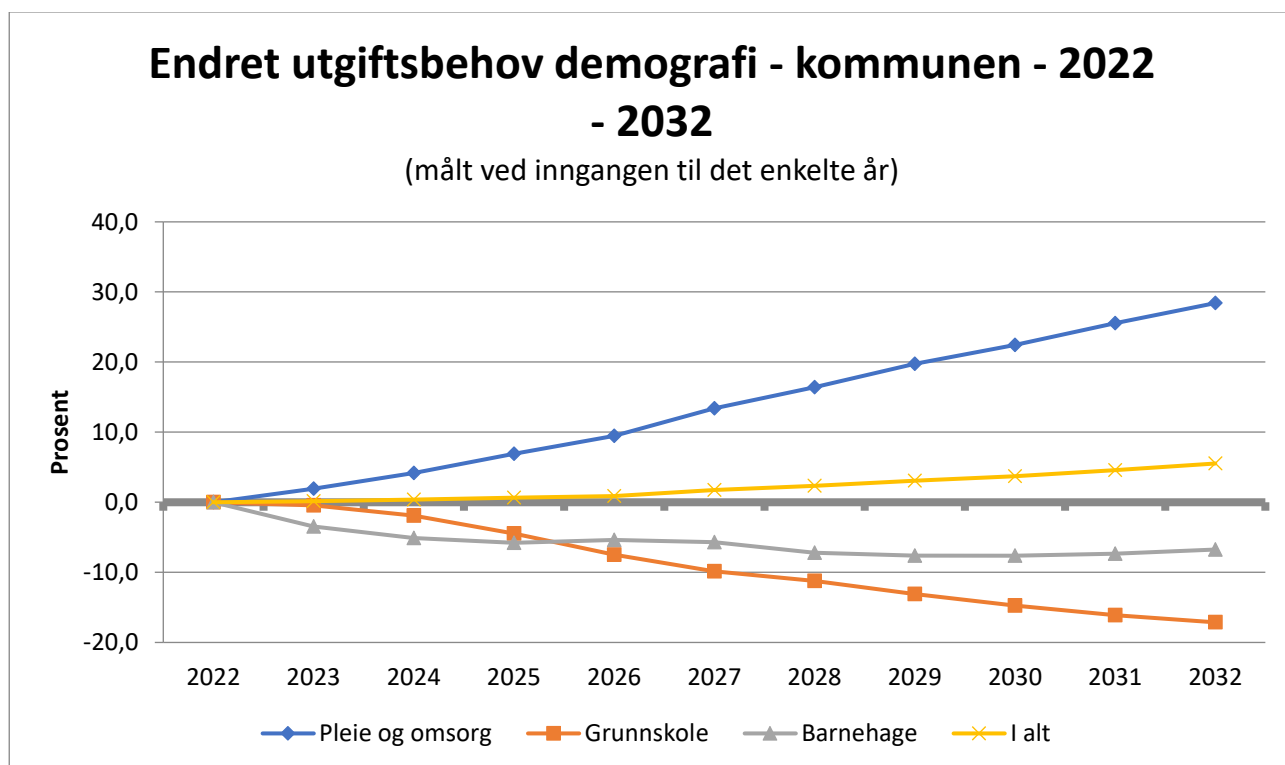

80 år+, Kilde SSB, MMMM

Det blir færre yrkesaktive pr. hjelpetrengende fremover. For å gi gode og forsvarlige tjenester må vi organisere arbeidet annerledes.

Kompensasjon for demografikostnader i inntektssystemet

Kostnadene for kommunen vil endre seg fremover fordi sammensetningen av befolkningen endres. Det blir færre barn og flere gamle. Grafen under viser hvordan kostnadene for kommunen fremover vil endres på grunn av endret befolknings sammensetning. Kostnadene øker innen pleie og omsorg og går ned i grunnskole og barnehage. Dette illustreres under.

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2022 – 2032 (målt ved inngangen til det enkelte år).

Modellen er utarbeidet av KS og illustrerer endring i brutto kostnadsnivå gitt endring i befolkning, alt annet likt. Det er SSBs middelalternativ som er lagt til grunn i befolkningsprognosen. Prognosen endrer seg når

kommunen tar høyde for etableringen av Morrow og dermed økt befolkningsvekst, men like fullt illustrerer modellen hvordan det blir relativt færre barn og unge og hvordan kostnaden til pleie og omsorg vil vokse.

Kommunen må selv vurdere befolkningsendringene. Når barnetallene går ned og antall eldre øker bør budsjettmidlene følge utviklingen i kommunen. Den lilla linjen illustrerer sum endring i utgiftsbehov for kommunen, og det er den som ligger til grunn for økt rammetilskudd. For å dekke forventede merkostnader til pleie og omsorg må kommunen over tid omdisponere budsjettmidler fra grunnskole og barnehage.

Levekår og folkehelse

Kommunen scorer gjennomgående dårligere enn Agder og landet på levekårsindikatorer. Å få flere gjennom skoleløpet, flere i arbeid, sikre riktig kompetanse og skape gode møteplasser for utsatte grupper og innbyggere generelt, blir viktig for å løse og å forebygge levekårsutfordringer.

- Antall personer i aldersgruppe 15-24 år med psykiske plager øker, særlig blant unge kvinner. For den voksne aldersgruppen er det ingen økning når en ser begge kjønn samlet, men generelt er det flere kvinner enn menn som er brukere av primærhelsetjenesten på grunn av psykiske lidelser. Alle verdiene ligger over landsgjennomsnittet. (Kommunehelsa statistikkbank, FHI).
- Det er en økning av ungdom som melder om søvnproblemer, 33 % jenter og 26 % gutter sover mindre enn 6 timer (UngData 2022, Agder)
- 7 % av ungdommer på vg1-vg3 har brukt andre rusmidler enn alkohol og hasj 1 gang eller mer siste 12 måneder. 12 % har brukt hasj. I tillegg har 19 % vært beruset 11 ganger eller mer på alkohol siste 12 måneder. (UngData 2022, Agder)
- Overvekt og fedme ved sesjon 1 frem til 2021, viser en positiv utvikling for kvinner, som nå ligger tilnærmet lik landsgjennomsnittet. For menn har det vært en negativ utvikling siden 2017, og unge menn ligger 6 % over landsgjennomsnittet (FHI).
- Forventet levealder er 79,1 år for menn og 83 år for kvinner i Arendal. Dette er 8 måneder under landsgjennomsnittet for begge kjønn (FHI).
- Flere drikker alkohol 2-3 ganger i uka, eller oftere (Fylkeshelseundersøkelsen, 2019).
- Det er 2,4 % flere i Arendal enn ellers i landet som har anmeldt vold og mishandling (Norge 6,9%) (FHI)
- Andelen med relativ lavinntekt i husholdninger har økt hvert år siden 2010, men tegn til utflating siste måling (FHI).
- Det er en større andel barn som vokser opp i lavinntektshusholdninger enn i landet for øvrig (FHI).
- Det er 6,4 år forskjell i forventet levealder mellom de med lav og høy utdanning (menn 7,2/kvinner 5,6), som er en større forskjell enn for resten av landet både med antall år og forskjellen mellom kjønn (FHI).
- Det er en økning i andel uføre (FHI).
- Personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i gruppen med vedvarende lav inntekt, (34 % innvandrere og 9 % befolkning unntatt innvandrere-IMDI)

Levekårsindikatorer SSB utvikling 2012-2020

Arendal kommune har bestilt 17 levekårsindikatorer tre ganger fra årene 2012, 2018 og 2020 fra SSB. Disse er levert på sonenivå, men også for hele kommunen. Tabellen under viser et utdrag av indikatorene, og de grønne markerte cellene viser indikatorer med en positiv endring.

Grønn viser pos utvikling	Lav utdanning, 30-39 år	Høy utdanning, 30-39 år	Ikke oppnådd kompetanse, 21-29 år	Personer i lav-inntekts husholdninger, EU-60	Barn i lav-inntektshusholdninger, EU-60	Registrert ungdomsledighet 15-29 år	Unge uføre pensjonister, 18-44 år	Barn med barnevernstiltak
	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel	Andel
Arendal 2020	23,2	42	35,3	9,8	12,9	3	7,9	4,5
Arendal 2018	24,1	41	36,3	10,4	13,1	2,1	6,5	4,4
Arendal 2012	19,7	39,7	38,0	9,1	10,4	3,3	4,4	4,5
	Antall	Antal	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Arendal 2020	1259	2279	1460	4325	1157	225	1124	403
Arendal 2018	1308	2221	1512	4515	1225	163	962	419
Arendal 2012	1044	2 098	1 623	3 799	991	269	660	430

Levekårssonene - ulikheter internt i kommunen

Arendal kommune har valgt ut 17 indikatorer fra SSB som beskriver levekårene i Arendal. Arendal kommune er inndelt i 30 levekårssoner, og når statistikk presenteres pr. levekårszone gir det en oversikt over lokale områder med grobunn for levekårsproblemer. Tabellen under viser 10 av 30 levekårssoner i Arendal kommune som samlet har en større opphopning av levekårsutfordringer sammenlignet med de andre sonene. Statistikk er 2020 tall fra SSB.

Grunnlaget er summen av alle levekårsindikatorer. Gjennomsnittscore kan gå fra 1-30. 1 = ingen utfordringer og 30 = store utfordringer.

Tabellen viser også endringer i gjennomsnittscore fra 2012 analysen. Minus (-) betyr en lavere gjennomsnittscore fra forrige analyse, som betyr en positiv endring fra 2012 for den aktuelle sonen sett i sammenheng med kommunens andre levekårssoner. Vi ser at de levekårssonene som er rangert med minst levekårsutfordringer også hadde det i 2012, og at det har vært en større positiv utvikling i disse enn i de øvrige sonene.

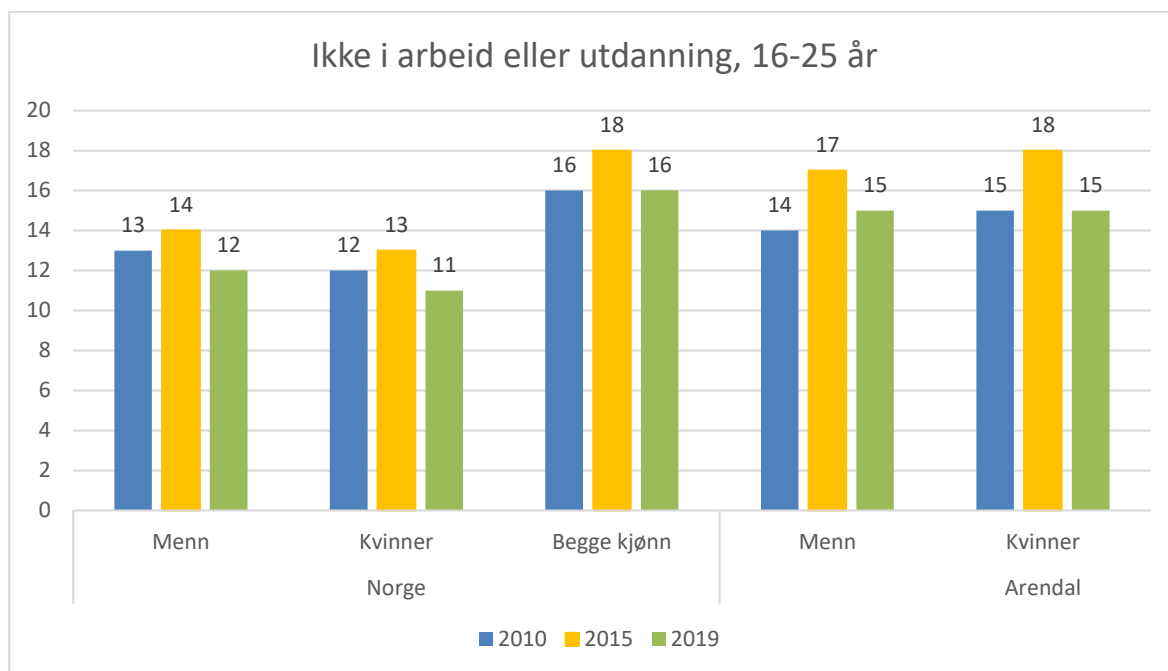
Levekårszone	Gjennomsnittscore 2020	Endring fra 2012-2020
21 Birkenlund_1	20,1	-1,3
18 Stinta	20,3	1,5
24 Saltrød_1	20,9	-1,3
22 Birkenlund_2	21,8	3,5
17 Sentrum_3	22,1	1,6
25 Saltrød_2	23,1	0,5
15 Sentrum_1	24,6	-0,2
19 Moltemyr_1	24,7	0,8
20 Moltemyr_2	25,8	-1,1
16 Sentrum_2	27,3	0,7

Kilde: www.arendal.kommune.no/statistikk

Utenforskap

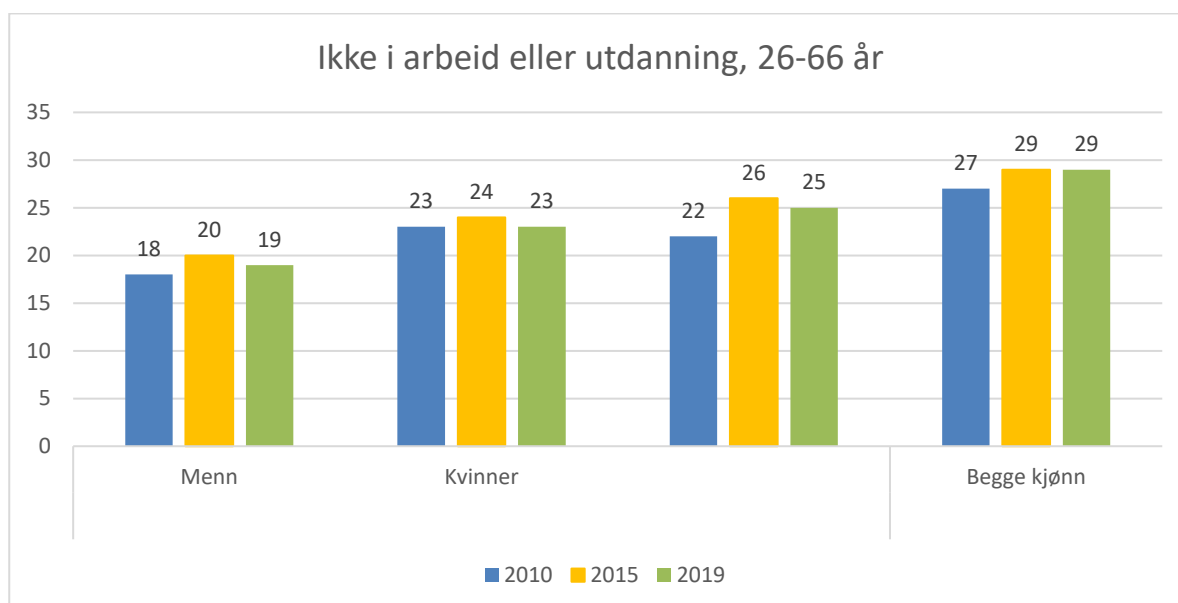
Sammenlignet med landssnittet har Arendal vesentlig flere i arbeidsfør alder som verken er i arbeid eller under utdanning.

Det er færre i Arendal enn i landet og Agder som fullfører videregående skole på normert tid. Utdanningsnivået er lavere i Arendal enn snittet for landet. Lavt utdanningsnivå er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning. Både i landet som helhet og i Arendal er det noen flere menn enn kvinner blant de unge som står utenfor arbeid og utdanning.

Andel (%) av aldersgruppen 16-25 år som er uten tilknytning til arbeid eller utdanning

Kilde: kommunehelsa statistikkbank

Andel (%) av aldersgruppen 26-66 år som ikke er tilknyttet arbeid eller utdanning

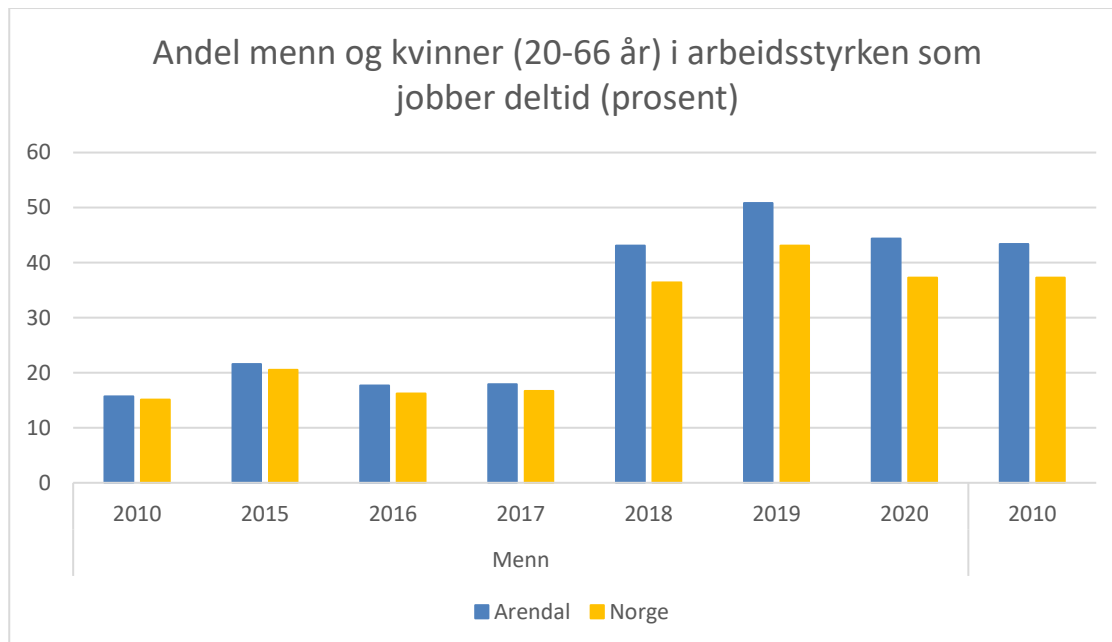
Kilde: kommunehelsa statistikkbank

Andelen i arbeidsfør alder som står utenfor arbeid og utdanning er tydelig høyere i Arendal enn for landet.

Det er en flere kvinner enn menn som står utenfor både landet som helhet og i Arendal. Dette skyldes at flere kvinner går ut av arbeidslivet som unge eldre.

Arendal og resten av Agder har mange unge uføretrygdede (18-44 år). I denne aldersgruppen er over 1 000 personer i Arendal uføretrygdet. Antall uføretrygde har økt de siste årene.

Sysselsettingsgraden er lavere i Arendal sammenliknet med landsnittet. Vi har flere kvinner som jobber deltid enn landsnittet. Det er et stort potensial å få flere til å arbeide i større stillingsprosjenter, særlig kvinner.

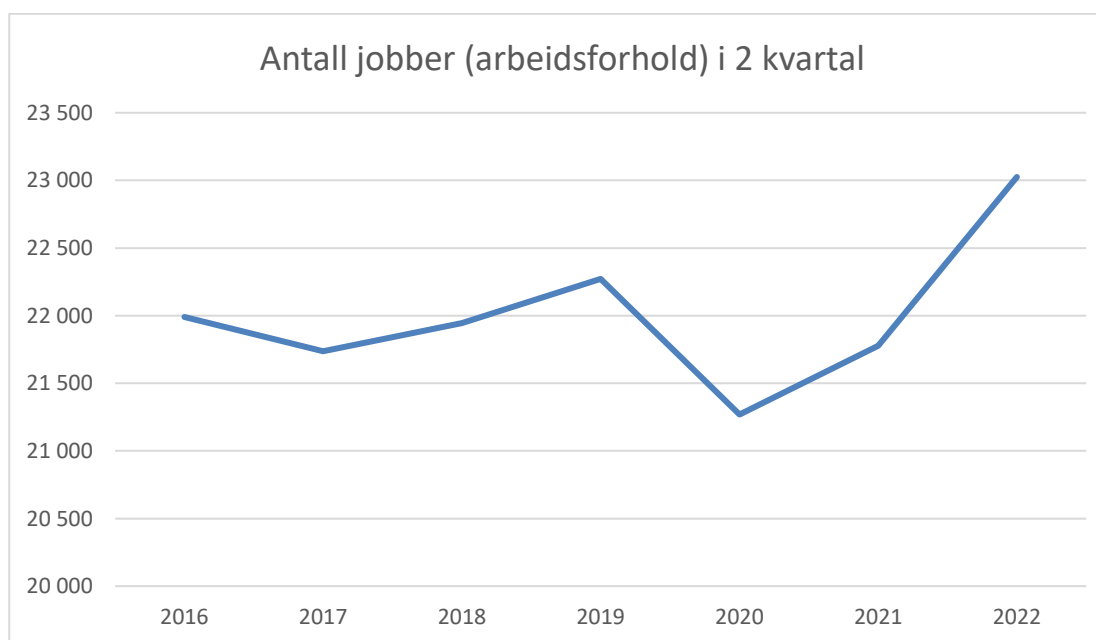
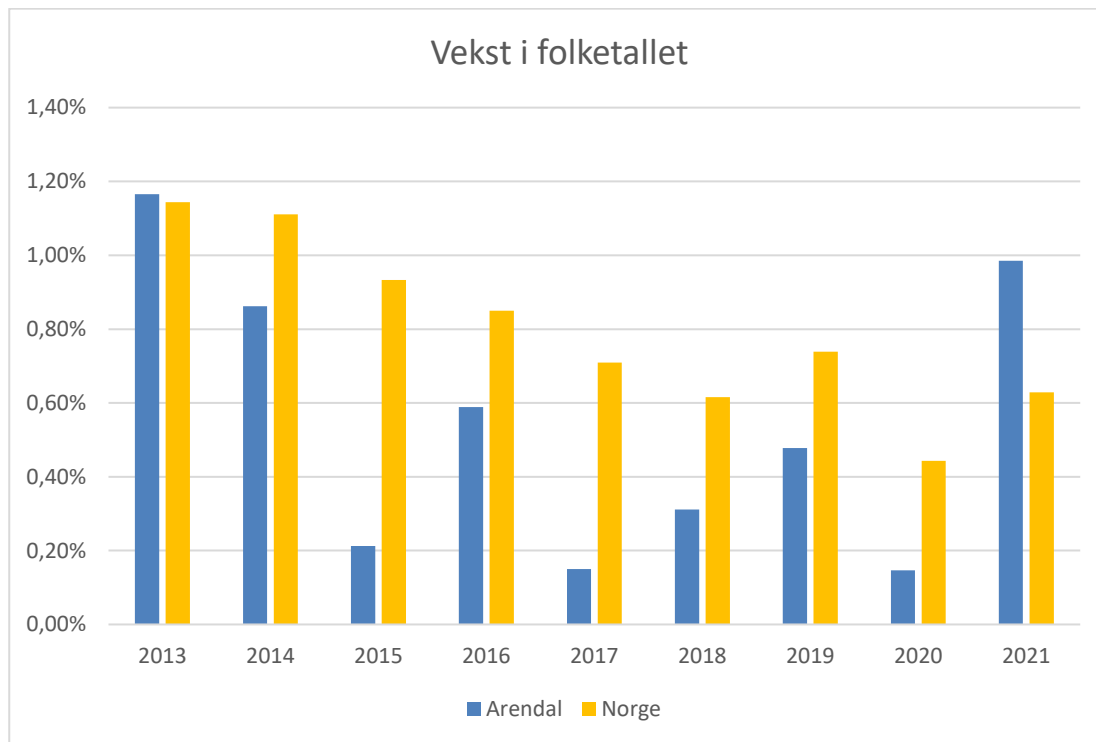
Andel menn og kvinner som jobber deltid

Kilde: SSB tabell 09293

Vekst

Trenden med svak vekst i antall arbeidsplasser og i folketall i kommunen har nå snudd. Kommunen har en vekst i folketallet som er høyere enn landsgjennomsnittet, og antall arbeidsplasser har økt markant de siste to årene. Spesielt i privat sektor har antallet jobber økt.

Utviklingen hittil i 2022 (til og med andre kvartal) ser fortsatt ut til å være positiv, med både flere arbeidsplasser og fortsatt befolkningsvekst. Med fremtidige planer om etablering batterifabrikk og andre aktører forventer kommunen enda sterkere vekst.

4 Prosess HØP 2023-2026

Bystyret vedtok i desember 2021 en fireårs ramme for driften. Det var store tiltak som skulle til for å balansere alle 4 årene. I juni 2022 la kommunedirektøren fram en løypemelding for rullering av Handlings- og økonomiplanen for perioden 2023-2026. Her var utfordringsbildet for drift på ca. 100 mill. kroner. I august ble formannskapet orientert om oppdatert status og bildet var fortsatt det samme som juni, og det ble lagt fram en mulig løsning for å komme i balanse i perioden.

Fram mot framlegget av statsbudsjettet har kommunedirektøren oppdatert kostnadsanslagene og dette har dannet grunnlaget for endelig saldering. Oppsummert er det enda strammere etter siste endringer, og statsbudsjettet ga ikke økt handlingsrom for å løse dette.

Utviklingen fremover krever derfor ytterligere omstilling og behov for nye tiltak. Selv om det legges opp til en vekst i kommunen, vil utgiftene vokse mer enn inntektene, basert på dagens tjenestetilbud. Det er også større usikkerhet i både inntektsanslagene og de sentrale utgiftene som renter, pensjon og lønnsvekst. I tillegg kommer økt tilførsel av flyktninger, utvikling av energipriser og generell prisvekst.

4.1 Kommunedirektørens saldering

Årets budsjettprosess har vært preget av store endringer innen flere budsjettområder. Kommunelovens krav om balanse har derfor vært krevende.

Det legges til grunn bruk av disposisjonsfond for å saldere driften både for 2023, 2024 og 2026 for å kunne ha et mest mulig stabilt driftsnivå. Likevel er det områder som foreslås redusert og endret. Det er også et behov for å vurdere organisatoriske og strukturelle tiltak for å etablere en bærekraftig økonomi for perioden.

Det har vært arbeidet systematisk med budsjettene til tjenesteområdene, og det er lagt opp til justeringer ift. forventet drift. Det er likevel slik at forventede inntekter ikke dekker ønsket utgiftsnivå. Forslaget for HØP 2023-26 inneholder derfor flere tiltak og kutt. Usikkerheten rundt rammebetingelsene for perioden kan medføre at det er behov for å vurdere rammene i løpet av året.

Utgangspunktet for kommende økonomiplanperiode er budsjettet for inneværende år. Enhetenes rammer er i budsjettprosessen justert for nødvendige endringer knyttet til lønn og pensjon, inngåtte avtaler og vedtak. I tillegg er rammene justert i forhold til planlagte og vedtatte økninger i tjenestetilbudet. Det er avsatt midler sentralt for å kompensere enhetene for lønnsoppgjør i 2023. Som tidligere er det ikke lagt til grunn prisjustering av rammene utover kompensasjon på lønn og indeksreguleringer av inngåtte avtaler. Dette innebærer at generell prisvekst må løses med effektiviseringstiltak i den enkelte tjenesten.

I forrige handlings- og økonomiplan ble det varslet behov for større innsparinger i denne økonomiplanperioden. Kommunen står fortsatt overfor samme utfordringsbilde. Tallene viser at det er behov for reduksjon i driftsnivået selv om driften kun videreføres på dagens nivå. I budsjettprosessen er likevel nye nødvendige tiltak vurdert, og lagt inn i den grad det er viktig for å oppnå effekter som er bærekraftig for kommunen framover. Kommunedirektøren har hatt fokus på vekst, BTI og innsatstrapp i budsjettarbeidet.

Kommunedirektøren foreslår flere reduksjoner i rammene i perioden. Dette er både endringer som er pekt på i rapporten fra PWC, men også andre reduksjoner som har vært nødvendige for å komme i balanse. For enhetene innebærer dette en blanding av flate kutt i budsjettrammen, reduksjoner i tjenestetilbudet og strukturendringer. Sett opp mot økt prisnivå vil enhetenes rammer i 2023 være stramme. I tillegg brukes det disposisjonsfond tre av årene for å komme i balanse innenfor samlet driftsramme.

5 Satsingsområder

FNs bærekraftsmål er en internasjonal felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene. Målene forplikter medlemslandene og er derfor et naturlig utgangspunkt for å utvikle nasjonale, regionale og lokale strategier for bærekraftig utvikling:

Kommuneplanens samfunnsdel i Arendal kommune bygger på ti av FNs bærekraftsmål:

- God helse
- God utdanning
- Likestilling mellom kjønnene
- Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Mindre ulikhet
- Bærekraftige byer og samfunn
- Stoppe klimaendringene
- Livet under vann
- Fred og rettferdighet
- Samarbeid for å nå målene

Når kommunen skal arbeide med handlings- og økonomiplan og oppfølging i organisasjonen, deles målene fra samfunnsdelen i tre satsingsområder. Det er viktig å arbeide med satsingsområdene på tvers av alle tjenester.

Kommuneplanens mål, kommunens demografi, levekår, folkehelse og økonomiske situasjon danner grunnlaget for prioriteringer under hvert satsingsområde.

Kommunens satsingsområder:

- **Godt liv for alle**
 - Dekker bærekraftsmål: god helse, god utdanning, mindre ulikhet, likestilling mellom kjønnene, fred og rettferdighet.
- **Grønt samfunn**
 - Dekker bærekraftsmål: stoppe klimaendringene, livet under vann.
- **Regional vekst**
 - Dekker bærekraftsmål: bærekraftig byer og samfunn, anstendig arbeid og økonomisk vekst.

Bærekraftsmål 17 – Samarbeid for å nå målene er helt avgjørende for alle de tre satsingsområdene og er et viktig virkemiddel for å oppnå kommunens mål.

Sammenheng mellom satsingsområder og bærekraftsmål:

Strategiske satsingsområder og prioriteringer

Gode tjenester til Arendals innbyggere, hvor alle lovpålagte oppgaver blir løst på en god måte, er grunnmuren i kommunens drift. Befolkningsvekst og vekst i næringsliv er viktig for kommunen.

Arendal kommune er i en krevende økonomisk situasjon. En stor del av kommunens midler er bundet til lovpålagte oppgaver. For å ha en bærekraftig kommuneøkonomi er det nødvendig med tydelige prioriteringer. Alle prioriteringer gjøres for å nå kommunens satsingsområder.

I 4 - års perioden vil Arendal kommune særlig prioritere å arbeide for:

- Vekst
- Bedre tverrfaglig innsats
- Innsatstrapp

Under hvert tjenesteområde framgår kommunens prioriteringer og disse er i tråd med punktene over.

6 Klimabudsjett

Arendal kommune presenterer sitt tredje klimabudsjett i denne handlings- og økonomiplanen for perioden 2023-2026. Arendal kommune viderefører sin posisjon som klimakommune og setter mål om å være fossilfri innen 2030 og gjøre Arendal til en «1,5 gradersby» innen 2040. Arendal skal prioritere tiltakene som bidrar til å gjøre det godt å bo i Arendal.

Det er utfordrende å oppnå Arendals klimamål innen 2030. Dette vil kreve at kommunen og lokalsamfunnet finner gode samhandlingsarenaer og iverksetter egnede tiltak som gir utslippsreduksjon. Det er avgjørende at regional og statlig politikk forsterkes. Kommunen kan bidra til reduksjon i utslippet av klimagasser gjennom sin rolle som lokal planmyndighet, eier av bygg og anlegg, grunneier, innkjøper, tjenesteleverandør, politisk aktør og samfunnsutvikler. Kommunen har også en viktig pådriverrolle for å få gjennomført klimatilak i Arendalssamfunnet, og er sentral når det gjelder å formidle kunnskap, drive holdningsskapende arbeid og motivere til handling, blant annet ved å fremheve gode eksempler. De valgene den enkelte innbygger tar hver dag er avgjørende for Arendals samlede klimafotavtrykk.

Klimabudsjettet er et styringsverktøy med konkrete og effektive tiltak som er forankret i kommunens tjenesteområder. Budsjettet viser anslått reduksjon av klimagassutslipp og økonomisk kostnad for de enkelte tiltakene, der dette er mulig å estimere.

Arendal kommunes klimabudsjett for 2023 inneholder klimaregnskap og tiltak på både kommune- og organisasjonsnivå. På kommunenivå inkluderes kun de direkte utslippene for Arendals geografiske grenser. På organisasjonsnivå inkluderes også noe indirekte utslipp.

Årets klimabudsjett bygger på følgende planer:

- Kommuneplanen for Arendal 2020-2030
- Kommunedelplan for klima og energi 2019-2023
- Handlingsplan for klima og energi 2019-2023

Klimabudsjettet vil følges opp med konkrete tiltak i kommunens tjenesteområder og virksomheter. Det legges opp til årlig rapportering på status som en del av årsrapporten.

6.1 Arendal kommunes klimamål

Arendals klimamål

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2023 er følgende mål vedtatt:

1. Arendal skal være fossilfri innen 2030.
2. Arendal skal være «1,5 graders by» innen 2040, med kun 1 tonn utslipp av CO₂ pr innbygger.

2017 er valgt som referanseår. Tabell under viser utslippstall og folketall for Arendal. Utslippsfaktorer er oppdatert pr 2022 fra Miljødirektoratet. Framskrivningen av folketall og utslippstall er avhengig av at økt aktivitet i næringslivet blir som forventet.

År	2017	2018	2020	2024	2030	2040
Folketall	44576	44645	44999	46685	51935	55545
totalt tonn CO ₂	118380	98351	100119	108340	103870	55545
Tonn CO ₂ pr innbygger	2,6	2,2	2,2	2,3	2	1

Arendal kommunes klimamål på organisasjonsnivå

Arendal kommune benytter Miljøsertifiseringen Miljøfyrtårn på organisasjonsnivå og virksomhetene som er Miljøfyrtårnsertifisert setter årlige mål innenfor temaene, energi, avfall, innkjøp og transport og rapporterer på måloppnåelse i årlig klima- og miljørapport.

Det utarbeides årlig klimaregnskap for Arendal kommunes drift.

Klimagassutslippene hadde følgende fordeling i 2021:

Scope 1: 878,6 tCO₂e (34 % andel av utslippene)

Scope 2: 1 637,1 tCO₂e (63,3 % andel av utslippene)

Scope 3: 71,1 tCO₂e (2,7 % utslippene)

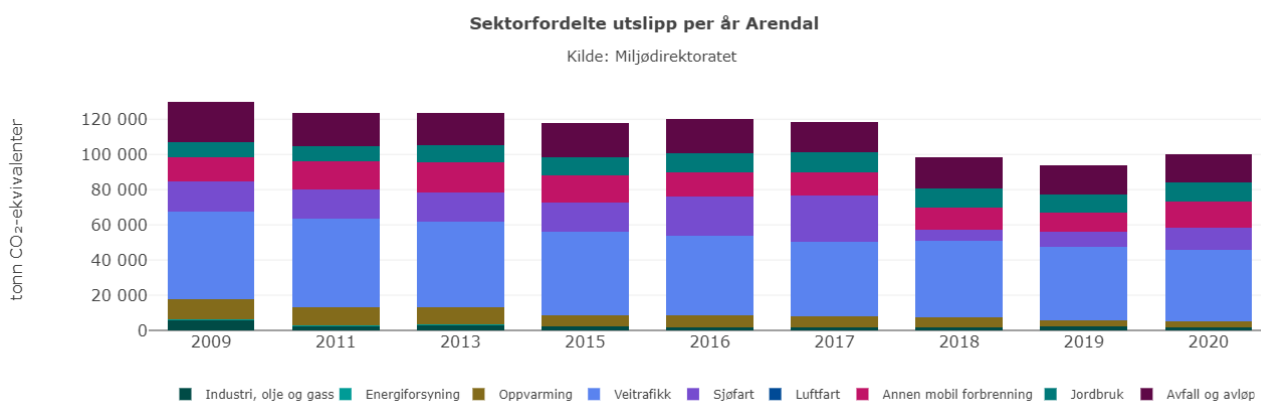
Det totale utslipp til Arendal kommunes drift i 2021 er 2 586,8 tCO₂e. Det har vært en økning i utslipp i Scope 1 og reduksjon i utslipp i Scope 2 og 3 i 2021. Totalt har Arendal kommune redusert sine utslipp med 16,4 % i perioden 2020 - 2021.

Klimabudsjettet sammen med miljøsertifiseringen Miljøfyrtårn vil bidra til klima- og miljøledelse i hele organisasjonen.

6.2 Status klimagassutslipp i Arendal kommune (Klimastatistikk)

Utslipp av klimagasser per år i Arendal.

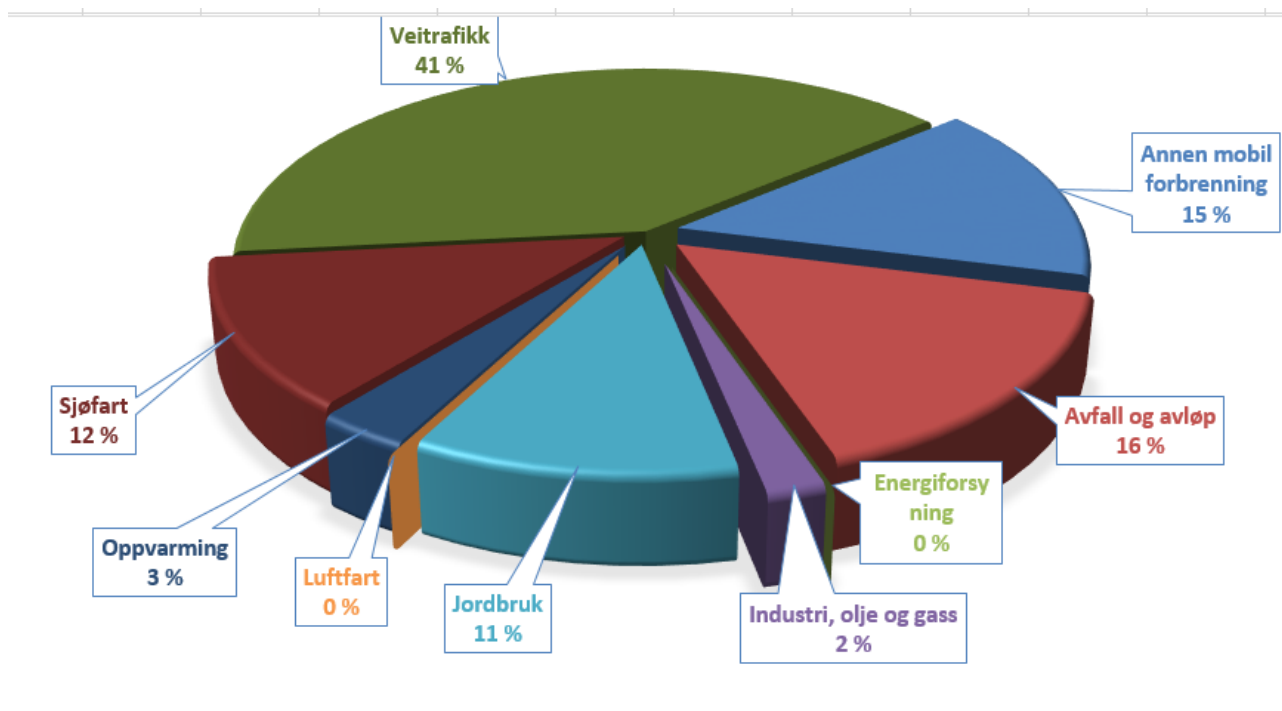
Figuren viser utviklingen i utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter 2009 - 2020.

Direkte utslipp

Miljødirektoratets statistikk for utslipp viser de viktigste kildene til direkte klimagassutslipp, både nasjonalt og for kommuner. Statistikken dekker årene 2009-2020. Diagrammet over viser utviklingen av direkte klimagassutslipp i Arendal kommune, målt i tonn CO₂-ekvivalenter (forkortet tCO₂e). Ved å omregne utslipp av klimagasser som karbondioksid, metan og lystgass til CO₂e, kan vi sammenligne de ulike klimagassene. For å kunne vurdere om vi når målene, bør referanseåret være basert på valide tall fra Miljødirektoratet. Sammen med Agder fylkeskommune har Arendal kommune satt referanseåret i klimabudsjettet til 2017.

Figuren under viser direkte klimagassutslipp i 2020 fra aktiviteter i Arendal, sortert på sektor.

Figur 1. Utslipp av klimagasser i Arendal i 2020 fordelt på sektorer. Tonn CO₂e og prosentandel av totale utslipp. Kilde: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet publiserer klimaregnskap hvert år med to års forsinkelse. Derfor rapporteres det på klimastatistikken for 2020 i 2022. Statistikken for kommunefordelte klimagassutslipp som leveres av Miljødirektoratet inkluderer kun direkte utslipp.

Utvikling av direkte utslipp i Arendal

Utslippene i Arendal fra 2019 til 2020 økte med 6,5 %. Det er økningen i sektorene jordbruk, annen mobilforburning (anleggsmaskiner) og sjøfart. Det er reduserte utslipp fra Veitrafikk (personbiler) og avfall og avløp.

Utslippene i Arendal for 2020 var 100 119 tCO₂e. Veitrafikk (personbil og tunge kjøretøy) og Annen mobil forburning (Anleggsmaskiner) utgjør 55,5 % av utslippene og er de klart største direkte utslippsskildene i Arendalssamfunnet. Legger vi til sjøfart utgjør transport hele 68 % av alle utslippene.

Direkte eller indirekte utslipp

De direkte utslippene er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område. De indirekte utslippene omfatter utslipp forbundet med produksjon og distribusjon av de samme energivarene. Kommunene måles på direkte utslipp opp mot nasjonale og internasjonale avtaler om reduksjon av klimagassutslipp.

Miljødirektoratets utslippsstatistikk for kommuner inkluderer kun de direkte utslippene. Likevel er indirekte utslipp viktig, spesielt i kommunens egen virksomhet, da det er her kommunen har størst påvirkningskraft, og fordi utslippene utgjør en vesentlig del av det samlede klimafotavtrykket i virksomheten.

For at Arendal kommune skal lykkes i å redusere klimagassutslippene, er det en forutsetning at innbyggere, næringsliv og ansatte i kommunen endrer sin adferd til å bli mer klimavennlig. Kommunikasjon er et viktig virkemiddel for å oppnå dette. Gjennom dialog og medvirkning tilrettelegger kommunen for at innbyggere, næringsliv og medarbeidere kan bidra i kommunens klimaarbeid. Tydelige krav i kommunens anskaffelser understreker også at pådriverrollen er viktig for å oppnå utslippsreduksjoner og omstilling til lavutslippssamfunnet.

For bygge- og anleggsnæringen er det viktig å legge til rette for utslippsfrie byggeplasser, gode materialvalg og øke graden av gjenbruk av bygg og materialer. For transportsektoren er det viktig å videreutvikle byen slik at det blir mindre behov for transport. Dette ved å tilrettelegge for økt bruk av kollektive transportmidler, gange/sykling og bedre tilretteleggingen for bruk av nye tekniske løsninger som eksempelvis elektrisitet og hydrogen.

6.3 Prioriteringer i handlings- og økonomiplanperioden

Hovedprinsipper for klimabudsjett 2023

Klimabudsjettet gir en oversikt over klimatiltak, kostnader for 2023 og forventet utslippsreduksjon som følge av tiltakene for perioden 2023-2026. Tiltakene refererer til vedtatt Handlingsplan for klima og energi.

Alle tiltakene i kommunedelplan for klima og energi henger sammen med delmålene i kommuneplanens samfunnsdel. Alle klimatiltak skal gjøre Arendal til et enda bedre sted å bo - for alle.

Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid påpekes at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Klimabudsjettet vil forbedres over tid, i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsstyrking.

6.4 Klimatiltak 2023-2026

Tiltak i klimabudsjettet 2023

For klimabudsjettet for 2023 prioriteres tiltak som er under gjennomføring. Klimabudsjettet synliggjør også tiltak som bør prioriteres frem i tid, men hvor tiltaket ikke er spesifisert. Dette for å gi et signal om fremtidige kostnader. Hvert av tiltakene i klimabudsjettet har blitt beregnet med tanke på forventet utslippsreduksjon og kostnader knyttet til gjennomføringen av tiltaket. Disse er sortert som vist i tabellen under.

Effektberegninger er basert på Miljødirektoratet sine metoder. Tabellen viser en estimering av utslipp planlagte og vurderte tiltak. Beregningen av forventet tiltakseffekt er basert på en viss usikkerhet, da det på flere tiltak er begrenset informasjon tilgjengelig om miljøalternativet. Datagrunnlaget for effektberegning i Arendal kommune vil være et fokusområde fremover for å øke kvalitet på effektberegningen. Videre vil også kommunen fokusere på å inkludere de oppgitte utslippskildene i sitt klimaregnskap for å kunne se påvirkningen.

Nr.	Klimatiltak	Utslipps-kategori	Ansvar	Finansiering	Kostnader MNOK				Tiltakseffekt, redusert tCO ₂ e, 2023 - 2030			
					2023	2024	2025	2026	2023	2026	2030	
Tiltak som gir utslippsreduksjon fra utslippskilder												
1	Utskiftning av driftsoperatørbiler, driftslederbiler og verkstedvogn. Totalt fire biler.	Scope 1 (direkte utslipp)	Arendal Kommunalt eknikk	Drift	0.450	0.500	0.550	1.9	2	29	73	
2	Utskiftning av kontorbiler med elektriske kjøretøy. Totalt to biler.	Scope 1 (direkte utslipp)	Arendal Kommunalt eknikk	Drift	0.500		0.500		2	15	29	
3	Utskiftning av en liten feiemaskin (sentrum)	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Kommunalt eknikk	Drift		1.5			0	18	35	
4.1	Utskiftning av en liten gravemaskin	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Kommunalt eknikk	Drift	2.0				0	1	2	
4.2	Utskiftning en liten hjullaster	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Kommunalt eknikk	Drift		2.0			0	8	15	

5	Utskiftning av to små lastebiler	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Kommunalt eknikk	Drift			1.8	1.8	0	26	163
6	Utskiftning av fem kontorbiler med elektriske kjøretøy	Scope 1 (direkte utslipp)	Arendal Eiendom KF	Drift	0.350	0.700	0.600	0.350	2	13	44
7	Fossilfri byggeplass (Opsjon legevakta)	Scope 1(direkte utslipp)*	Arendal Eiendom KF	Drift		0.550			Ikke beregnet		
8	Nytt landstrømanlegg cruise kai	Ikke klimaregnskap	Arendal Havn		10.0	10.0			66	262	459
9	Ny havnebåt	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Havn		2.5		8.0		7	28	48
10	Ny el. Havnekran	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Havn		48.0				36	144	252
11	Elektrifisering av maskinpark, to elbiler	Scope 1 (direkte utslipp)	Arendal Havn	Drift	1.0	5.0	4.0		2	6	11
12	Biogass på Saulekilen renseanlegg.	Scope 1 (direkte utslipp)	Arendal Kommunalt eknikk		3.5				**20	**80	**140
13	Utskiftning til fossilfrie kjøretøy, leasede	Scope 1 (direkte utslipp)	Økonomi		0	0	0		150	150	150
14.	Gradvis elektrifisering bybuss i Arendalsregionen. Potensial for utslippskutt.	Scope 1 (direkte utslipp)	Agder fk	Eksterne midler	0	0	0		200	750	2 000
15	Utslippskrav drosjenæring.	Scope 1 (direkte utslipp)	Agder fk	Eksterne midler	0	0	0		180	900	2 450
16	Energieffektivisering vei. LED veily	Scope 2 (indirekte utslipp)	Østre Agder/Arendal Kommunalt eknikk		7.0	1.7			Ikke beregnet		
Tiltak som øker sannsynlighet for måloppnåelse											
17	Utbygging av ladestruktur Solborg driftsstasjon	Scope 3*	Arendal Kommunalt eknikk		1.6				Ikke beregnet		
18	Utbygging av ladestruktur på Saulekilen og Narestø renseanlegg	Scope 3*	Arendal Kommunalt eknikk		0.100				Ikke beregnet		
19	Ny trafoer (Solborg)	Scope 3*	Arendal Kommunalt eknikk		1.6				Ikke beregnet		
20	Ladeinfrastruktur elbiler	Scope 3*	Arendal Eiendom KF		0.100	0.400			Ikke beregnet		

21	Redusere energiforbruk med 20 % via solceller på et nytt bygg - passivhus	Scope 2, lokasjons basert	Arendal Eiendom KF						3	12	20
22	Nye hurtigludere for fritidsflåten	Scope 3*	Arendal Havn			1.0	1.0	1.0	Ikke beregnet		
23	Nye lademulighet småbåthavner	Scope 3*	Arendal Havn		1.5		1.5	6.0	Ikke beregnet		
24	Ladepasitet gjestehavn	Scope 3*	Arendal Havn		1.0	1.0	1.0		Ikke beregnet		
25	Ammoniakkfabrikk Eydehavn.	Ikke i klimaregnskap	Arendal Havn	Ekstern finansiering	12.0	10.0	10.0		Ikke beregnet		
26	Nytt landstrømanlegg Eydehavn	Scope 3*	Arendal Havn					25.0	25.0	Ikke beregnet	
Tiltak som legger grunnlag for globale utslippsreduksjoner											
27	Motorvarmere	Scope 1 (direkte utslipp) *	Arendal Kommunalt eknikk						Ikke beregnet		
28	Euro 5/6 motor	Ikke i klimaregnskapet	Arendal Kommunalt eknikk						Ikke beregnet		
29	ENØK - tiltak (Solborg)	Scope 2	Arendal Kommunalt eknikk		2.6	1.5	2.1		Ikke beregnet		
30	Kjøp av opprinnelsesgarantier	Scope 2, markedsbasert	Arendal Eiendom KF						940	3758	6577
31	Våtbulk kai Eydehavn	Scope 3*	Arendal Havn			10.0	30.0		Ikke beregnet		
32	Ny kai Eydehavn	Scope 3*	Arendal Havn		60	2.0			Ikke beregnet		
33	Teknisk utstyr /convei/transportbelte	Scope 3*	Arendal Havn		40	20			Ikke beregnet		
34	Ro-Ro rampe	Scope 3*	Arendal Havn		30				Ikke beregnet		
35	Oppgradering Sandvikodden	Scope 3*	Arendal Havn		2.5				Ikke beregnet		
Sum kostnader (MNOK) og utslippsreduksjon tonn CO2e.					22,410	6,895	8,405	3,826	1 590	6 197	12 399

* Utslippskilde ikke registrert i nåværende klimaregnskap for Arendal kommunes drift.

** Utslipp er presentert uten biogene utslipp

Beskrivelse av ikke beregnede tiltak

Arendal Kommunalteknikk, Arendal Eiendom og Arendal havns klimabudsjett er fremdeles nybrottsarbeid, og byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet. Dette gjelder blant annet usikkerhet knyttet til endringer i den statlige utslippsstatistikken for norske kommuner, framskrivninger av klimagassutslipp og usikkerheter i vurderingene av klimaeffekter av iverksatte tiltak.

Det er også stor usikkerhet knyttet til aktivitetsdataen som medfører utslippene, det vil si hvor mye aktivitet innen sjøfart, anleggsvirksomhet osv.

Beskrivelse av tiltak i klimabudsjett 2023.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak	Grunnlag for utregningene (antakelser)
Tiltak som gir utslippsreduksjon fra utslippskilder			
1	Utskiftning av driftsoperatørbiler, driftslederbiler og verkstedvogn	I løpet av perioden 2023-2026 skal Arendal Kommunalteknikk kun ha utslippsfrie driftsoperatørbiler, driftslederbiler, og verkstedvogn. Prosjektet starter i 2023 med å bytte fire dieselskjøretøy med fire elektriske kjøretøy.	Våre antakelser er basert på utskiftningen av standard dieselbil mot km per CO2e for elektrisk bil. Utregningen av utslippet er basert på en estimert kjørelengde på 15.000 km per bil i året. De aktuelle beregningene og verdiene som er benyttet anses som et akseptabelt grunnlag å benytte.
2	Utskiftning av kontorbiler med elektriske kjøretøy	Bytter ut to dieselskjøretøy med to elektriske kjøretøy	Det er tatt forbehold om samme utregning for utskiftning av kontorbilene med elektriske kjøretøy. Utregningen av utslippet er basert på en estimert kjørelengde på 15.000 km per bil i året. De aktuelle beregningene og verdiene som er benyttet anses som et akseptabelt grunnlag å benytte.
3	Utskiftning av liten feiemaskin (sentrum) med elektrisk	Dieseldrevet feiemaskin er erstattet med elektrisk feiemaskin.	Våre antakelser er basert på utskiftningen av dieseldrevet feiemaskin med elektrisk feiemaskin. Det er antatt at feiemaskinen går 720 timer per år, med 4,8 liter diesel per time. Standard omregningsfaktor fra diesel liter til kwh er anvendt.
4.1 og 4.2	Utskiftning av liten gravmaskin og liten hjullaster	Arendal Kommunalteknikk har iverksatt et tiltak det er satt av 6 millioner kroner til. 2 millioner går til utskiftning av en gravmaskin med en elektrisk gravmaskin og 2 millioner til en (liten) hjullaster. Resterende 2 millioner er satt av til å muligvis kunne kjøpe inn en tredje maskin.	Vi har tatt høyde for at det kjøpes inn en elektrisk gravmaskin i 2023 og en hjullaster. Grunnlaget er basert på en antakelse om at en liten gravmaskin kjører 800 timer med 6,9 liter diesel i timen. Det er antatt at en liten hjullaster kjører 267 timer, 4,8 liter diesel per time
5	Utskiftning av små lastebiler	Arendal kommune skal systematisk arbeide for å redusere utslipp fra transport i egen drift. Det utarbeides en utskiftningsplan for tyngre kjøretøy. Når vi har denne oversikten, kan utslippsreduksjon beregnes basert på utskiftningsplan og rapportert årlig kjørelengde og drivstofforbruk.	I løpet perioden 2023-2026 skal Arendal Kommunalteknikk kjøpe 2 lastebiler som kjører cirka 20 000 km i snitt i året per bil. Energibruken for elektrisk og diesel lastebil med gjennomsnittlig forbruk av liter drivstoff per kilometer. Det er antatt at lastebilene veien mellom 3,5t-7,5t.
6	5 elbiler kjøpes inn for å erstatte dieseldrevne kjøretøy.	5 dieselsbiler byttes ut for å nå mål om 60 % utslippsreduksjon. Det er satt av 350 000,- til 4 elektriske biler + 1 bil til en høyere sum av 600 000,-.	Våre antakelser er basert på utskiftningen av standard dieselbil mot km per CO2e for elektrisk bil. Utregningen av utslippet er basert på en estimert kjørelengde på 10.000 km per bil i året.
7	Fossilfri byggeplass	I forbindelse med planprosesser skal kommunen gå aktivt inn og sikre klimakrav i reguleringsplaner og andre planer. Det stilles krav om fossilfri byggeplass og premiering av mest mulig utslippsfri byggeplass i konkurransegrunnlaget. Gode løsninger og innsikt i temaet premieres i evalueringen. Valgt løsning kan innebære bruk av tung hybrid gravemaskin, el-gravemaskin og	Usikkerheten er vurdert som for stor til å tallfeste effekten. Det kan for eksempel skyldes usikkerhet i informasjonen vi har hatt tilgang til, på tiltaket, og tidspunktet for den forventede effekten. Selv om utslippsreduksjonen av tiltakene ikke er tallfestet, betyr ikke det at tiltakene nødvendigvis har mindre påvirkning på klimagassutslippene.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatilak	Grunnlag for utregningene (antakelser)
		hullaster til gartnerarbeid (små), el-tårnkraner, el-byggetørk, redusert energiforbruk, redusert massetransport, redusert tørkebehov, samt bruk av biodiesel på nødvendige forbrenningsmotorer. Takbelegg som ikke trenger sveising med propan.	
8	Nytt landstrømanlegg cruise kai	Agder fylkeskommune og Arendal kommune har vedtatt omlegging til nullutslippsferjer i Arendal indre havn.	Miljødirektoratet sin mal for «Ladestrøm i land» er anvendt.
9	Ny havnebåt	Anskaffelse av helelektrisk eller hybrid havnebåt. Den gamle havnebåten erstattes. Forrige båt kostet 4 millioner å bygge og går på diesel, men ny elektrisk havnebåt er ikke bestemt.	Standard omregningsfaktor fra dieselforbruk for eksisterende havnebåt til strøm er anvendt.
10	Ny el. Havnekran	Anskaffelse av ny kranen er el.drevet. Dagens kran bruker 40-50 liter diesel per time når den fraktes. -bruker det kun når den 2021 i snitt 405 timer. Eksisterende går også på strøm, men den nye er kjøpt. Det er også hybrid. Det har aldri vært noe annet enn hybrid. En kran som ikke er hybrid hadde brukt samme antall liter. 40-50 liter tilsvarer 100 % fossildrift.	Fullstendig elektrisk havnekran er ikke bestemt. Standard omregningsfaktor fra diesel til strøm er anvendt.
11	Elektrifisering av maskinpark	Arendal Havn ønsker å anskaffes tre el-biler, en elektrisk reach-stacker, og en elektrisk hullaster som skal erstatte diesel drevne maskiner. Det dog kun beregnet på effekten av å kjøpe to elbiler vs. dieselbil.	Det er kun beregnet på effekten av å kjøpe to elbiler vs. dieselbil. Det er fordi de ikke har oppgitt godt nok grunnlag for utregning av elektrisk hullaster eller reach-stacker. De to dieselbilene har et forbruk av ca. 800 liter diesel per år. Standard omregningsfaktor fra diesel liter til elektrisitet er anvendt.
12	Biogass på Saulekilen rensanlegg	Investeringer i anlegget	Det forutsettes full utskiftning av lett fyringsolje i 2023 til 2030 til biogass. Utslippet er uten homogene utslipp
13	Utskiftning til fossilfrie kjøretøy, leasede	Arendal kommunes tjenestekjøretøy skal være fossilfrie fra 2021.	Det antas en gradvis innføring fra anbudsrunder i 2021. Totalt antall 140 leasede biler med fossilt drivstoff utgjør 300 tCO ₂ . Antatt innfasing på 50 % elbiler i 2021(150 tCO ₂), 50 % i 2024 (150 tCO ₂),
14	Gradvis innføring av nullutslippskrav for bussanbud i Arendalsregionen	I 2020 ble det satt inn tre el-busser til erstatning for dieselbusser på bylinjer i Arendal	Årlig CO ₂ -reduksjon som følge av dette tiltaket (kjørelengde) er beregnet til 200 tonn CO ₂ e.Reduksjonspotensialene i klimabudsjettet legger til grunn at en ved inngåelse av nye avtaler for ruteområder forutsetter at de linjene som kan bli elektrifisert blir elektrifisert. Kontrakten i Arendalsområdet utløper 30.06.2024, og anbudsprosessen starter opp våren 2022.
15	Utslippskrav til drosjenæringen. Tilskudd til hurtigladere for eldrosjer i Arendal.	Agder FK utreder, legger til rette og stille utslippskrav til drosjenæringen. I 2021 legges det til rette for eldrosjer i Arendal.	Det er her definert hvor mange drosjer som skal bli fossilfrie i Arendal (37) innen 2024.Vi antar en innfasing av på 5 % eldrosjer (180 tonn CO ₂) i 2021, 25 % (900 tonn CO ₂) innen 2024 og resterende 70 % i 2030 (2450 tonn CO ₂).
16	Energieffektivisering vei. LED veily	Arendal Kommunalteknikk skal bytte ut gamle armaturer med LED og få målte anlegg, slik det blir betalt etter medgått strøm og ikke estimert kWh.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak	Grunnlag for utregningene (antakelser)
			klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
Tiltak som øker sannsynlighet for måloppnåelse			
17	Utbygging av ladestruktur Solborg driftsstasjon	Arendal Kommunalteknikk ønsker å bygge ut ladestrukturen på Solborg driftsstasjon med en utvidelse av lademuligheter.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
18	Utbygging av ladestruktur på Saulekilen og Narestø renseanlegg	Arendal Kommunalteknikk ønsker å bygge ut ladestrukturen på Saulekilen og Narestø renseanlegg med en utvidelse av lademuligheter og anskaffelse og installasjon av ladere.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
19	Ny trafoer (Solborg)	Arendal Kommunalteknikk skal investere 1,6 millioner i nye trafoer for å øke ladekapasiteten på Solborg.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
20	Ladeinfrastruktur elbiler	Arendal Eiendom KF vil øke infrastrukturen for ladning av elbiler i henhold til TEK 21. De skal anskaffe og installere 5 hurtigladere for elbiler som kan benyttes av renovasjon og ansatte i Arendal Eiendom KF, og dermed øke motivasjonen til å kjøre elektrisk.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
21	Redusere energiforbruk med 20 % via solceller (passivhus)	Arendal Eiendom KF vil redusere energiforbruket med 20 % via solceller (passivhus). Et nytt passivhus forventes å bruke 20 % mindre strøm enn nullalternativet.	Nullalternativet utgjør 465000 kwh. Utslippet er beregnet ved utslippsfaktor for Nordisk miks strøm.
22	Nye hurtigladere for fritidsflåten	Arendal Havn skal se på nye hurtigladere for fritidsflåten, og anskaffe og installere 3 hurtigladere for privatbåter. Det settes av 3 millioner kr mellom 2024 og 2026 og tiltaket er ikke påbegynt.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses derfor som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
23	Nye lademulighet småbåthavner	Arendal Havn skal se på elektrifisering av småbåthavner med lademuligheter, og tilrettelegge for overgang til elektrisk fremdrift i kommunen.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
24	Ladekapasitet gjestehavn	Arendal Havn skal se på utvidelse av lademuligheter for båt i gjestehavna, og dermed tilrettelegge for overgang til el. fremdrift.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
25	Ammoniakkfabrikk Eydehavn. Ekstern finansiering	Utbygging av ammoniakkfabrikk av Arendal Havn på Eydehavn med produksjonsvolum på 100 000-200 000 tonn årlig. Tiltaket pågår.	Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak	Grunnlag for utregningene (antakelser)
26	Nytt landstrømanlegg Eydehavn	Utbygging av kai kapasiteten på Eydehavn vil begynne i 2025/2026 og medfører et behov for et nytt landstrømanlegg med nok kapasitet for hele Eydehavnområdet. Dagens anlegg er på 1 MW, det økes til 30 MW. Tilgang til landstrøm fører til mindre utslipp fra skip i havn på lang sikt, men er i dag et ikke-kvantifiserbart tiltak.	Dette tiltaket er ikke beregnet. Tiltaket byr på flere utfordringer knyttet til usikkerhet, og datakvalitet. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
Tiltak som legger grunnlag for globale utslippsreduksjoner			
27	Motorvarmere	Anskaffelse av motorvarmere for å kunne varme opp motor før bruk av bil, for å redusere drivstofforbruk.	Ikke mottatt oversikt over antall biler eller omfanget av tiltak. Motorvarmere vil ha en viss effekt på CO ₂ , men hovedsakelig svevestøv. Dette er ikke en drivhusgass, og er derfor ikke prioritert her.
28	Euro 5/6 motor	Mer miljøvennlig teknologi som reduserer utslipp i form av EU godkjente euomotor 5 eller 6.	CEMASys har ikke oversikt over antall biler eller omfang av tiltak. Motorvarmere vil ha en viss effekt på CO ₂ , men hovedsakelig NO _x . Dette er ikke en drivhusgass, og er derfor ikke prioritert her
29	ENØK - tiltak (Solborg)	ENØK tiltak som solceller, etterisolering, solskjerming, etc. på Solborg.	Ikke tilgang på område eller kapasitet på solcelle prosjektet. CEMASys har ikke tilgang på kapasitet, og hva som brukes av strøm i dag på bygg.
30	Kjøp av opprinnelsesgarantier	Kjøp av opprinnelsesgarantier gir redusert utslipp eller 0-utslipp ved 100 % andel av kjøp av strøm ved den markedsbaserte metode.	De aktuelle beregningene og verdiene som er benyttet anses som et akseptabelt grunnlag å benytte
31	Våtbulk kai Eydehavn	Ny våtbulk kai gir mulighet for håndtering av miljøvennlig drivstoff (biozin, ammoniakk) til bruk i bil, jordbruk, skipsfart.	Tiltaket anses for å legge til grunn for videre utslippsreduksjon. Tiltaket byr derfor på flere utfordringer knyttet til datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke- kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
32	Ny kai Eydehavn	Ny kai fører til økt godshåndteringskapasitet, mer gods overført fra vei til sjø og reduserer utslipp fra godstransport.	Tiltaket anses for å legge til grunn for videre utslippsreduksjon. Tiltaket byr derfor på flere utfordringer knyttet til datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke- kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
33	Teknisk utstyr /convei/transportbelte	Kapasiteten til å håndtere flere godstyper er et ledd i overføring av gods fra veitransport til miljøvennlig sjøtransport.	Dette prosjektet gjelder tilrettelegging for økt sjøtransport i tråd med internasjonale og nasjonale transportplaner. Det er ikke relatert til HVO diesel. Tiltaket anses for å legge til grunn for videre utslippsreduksjon. Tiltaket byr derfor på flere utfordringer knyttet til datakvalitet i denne fasen og anses som et ikke- kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
34	Ro-Ro rampe	Kapasiteten til å håndtere flere godstyper er et ledd i overføring av gods fra veitransport til miljøvennlig sjøtransport.	Dette prosjektet gjelder tilrettelegging for økt sjøtransport i tråd med internasjonale og nasjonale transportplaner. Det er ikke relatert til HVO diesel. Tiltaket anses for å legge til grunn for videre utslippsreduksjon. Tiltaket byr derfor på flere utfordringer knyttet til datakvalitet i denne fasen og

Nr.	Tiltak	Beskrivelse av klimatiltak	Grunnlag for utregningene (antakelser)
			anses som et ikke-kvantifiserbart tiltak. Det gjelder usikkerhet rundt vurderingene av klimaeffekten av det iverksatte tiltaket i utbyggingsfasen.
35	Oppgradering Sandvikodden	Oppgradering av tankanlegget på Sandvikodden. Anlegget brukes til lagring av HVO. Tiltaket pågår og ferdigstilles i 2023.	Det lagres drivstoff, og dog det ikke har noen miljøgevinst, ville det ikke uten oppgraderingen tilrettelegges for lagring av HVO.

7 Driftsbudsjett

Driftsbudsjettet skal stilles opp og vedtas iht. til forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv. og skal vise årsbudsjett for neste år og økonomiplan for kommende 4-årsperiode. Økonomiplanen utgjør handlingsdelen i kommuneplanens samfunnsdel. Driftsbudsjett skal legges fram og vedtas for Arendal kommune, Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF hver for seg og samlet (konsolidert budsjett).

De obligatoriske oversiktene iht. Forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv er:

- Bevilgningsoversikt drift som viser kommunens og foretakenes samlede inntekter og hvordan anvendelsen av midlene planlegges i kommende periode. Oversikten viser også driftsmessige konsekvenser av foreslått investeringsplan og gjelds- og finansforvaltning.
- Netto bevilgninger til drift som skal stilles opp og vedtas pr. enhet i egen oversikt.
- Økonomisk oversikt etter art - drift
- Oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser i økonomiplanen og årsbudsjettet

Forskriftsmessige oversikter følger som vedlegg i dokumentet.

Kommunedirektøren legger til grunn en rammebudsjettering til enhetene som tidligere. Enhetene forholder seg til, og rapporterer sin økonomiske status på, en ramme som inkluderer flere poster enn den forskriftsmessige rammen som framkommer i netto bevilgninger til drift. I vedtak om rammen inngår enhetenes bruk/avsetning til fond og overføring til investering. Bystyret vedtar enhetenes økonomiske rammer på lik linje med de obligatoriske oversiktene, og det er denne rammen som følges opp videre gjennom året. Vurderinger og tabeller videre i handlings- og økonomiplanen tar derfor utgangspunkt i de økonomiske rammene til enhetene.

Oversikt over økonomiske rammer pr. enhet følger som vedlegg i dokumentet, i tillegg til de obligatoriske oversiktene.

7.1 Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for Arendal kommune

7.1.1 Sentrale inntekter

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Rammetilskudd	-1 500 415	-1 520 799	-1 570 980	-1 587 248	-1 388 836	-1 365 839
Inntekts- og formuesskatt	-1 388 193	-1 407 429	-1 414 524	-1 422 103	-1 328 889	-1 363 662
Eiendomsskatt	-150 500	-157 500	-162 500	-166 500	-148 500	-150 420
Andre generelle driftsinntekter	-71 318	-58 802	-45 484	-43 326	-34 200	-51 028
Sum sentrale inntekter	-3 110 426	-3 144 530	-3 193 488	-3 219 177	-2 900 425	-2 930 949

Samlet utgjør sentrale inntekter til finansiering av kommunens drift 3 110 mill. kroner for 2023. Basert på forutsetningene som er lagt til grunn øker inntektene utover i perioden til ca. 3 219 mill. kroner i 2026.

Frie inntekter fra skatt og rammetilskudd

For planlegging av den økonomiske rammen for tjenesteproduksjonen er forventede frie inntekter sentralt. Kommunenes sentralforbund (KS) har utarbeidet en modell for beregning av inntekter pr. kommune og denne legges til grunn for Arendals inntektsbudsjett. I tillegg er egne beregninger for utvikling i folketallet lagt til grunn.

Frie inntekter består av forventet skatteinntekter basert på nasjonale prognoser for skattenivå. Kommunedirektøren legger regjeringens anslag til grunn. I tillegg er det et rammetilskudd som fremkommer etter objektive nøkler for demografi og innbyggerforhold. Kommuner med lav skatteinntekt får en delvis kompensasjon for dette i rammetilskuddet. Det siste elementet i frie inntekter er skjønnsstilskudd som Statsforvalter fordeler til sine kommuner.

Kommunens skatteinntekter for 2023 er i henhold til prognosen på 1 388 mill. kroner. Dette er basert på et anslag om at kommunens skatt er på 82,8 % av landssnittet i 2023, noe som er i tråd med snittet for kommunen siste tre år. Rammetilskuddet inkludert skjønnsmidler og inntektsutjevning er beregnet til 1 500 mill. kroner.

For perioden 2024-2026 har kommunedirektøren lagt inn et inntektsanslag som tar høyde for kompensasjon av demografikostnader i perioden. Tidligere år har kommunen i utgangspunktet lagt inn inntektsanslaget år 1 flatt i perioden, og da heller ikke lagt inn kostnadsøkninger som følge av demografi i perioden.

Med forventet høyere befolkningsvekst og behov for tilrettelegging har kommunen nå endret praksis noe. Anslaget for de frie inntektene framgår over og under ser man også hvilket folketall for Arendal som er lagt til grunn for det enkelte år. Dersom kommunen ikke oppnår denne folkeveksten, vil inntektsanslaget ikke oppnås. Det er i prognosen lagt inn en forutsetning om at landets befolkning vokser med SSBs middelalternativ og i tillegg en årlig realvekst på 1 % for årene 2024-2026. Anslagene for dette er usikre og kommunen forskutterer med dette inntektsveksten for 2024 og framover.

Under vises befolkningsprognosen som er lagt til grunn for kommunens inntektsanslag (pr. juli mnd.). Utgangspunktet er SSBs høye alternativ for vekst. Men prognosen til SSB underestimerer kommunens befolkningstall i 2022 og det er derfor lagt til en ytterligere vekst. Kommunen vil framover arbeide mer med egen befolkningsprognose i lys av forventning om høyere vekst enn SSBs prognose for kommunen.

Prognose Arendal	2022	2023	2024	2025
Innbyggere	45 738	46 103	46 354	46 623
Vekst		0,8 %	0,5 %	0,6 %

Fra 2024 er effekten av grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft lagt inn med henholdsvis 6,5 mill. kroner på skatt og 8,5 mill. kroner i rammetilskudd.

Fra 2025 er det i inntektsanslaget lagt inn en forventning om økt inntekt på 40 mill. kroner knyttet til nytt inntektssystem. Forslag til endring i inntektssystemet er nå på høring. Isolert sett fører inntektsutvalgets forslag til at Arendal kommune kommer 12,9 mill. kroner dårligere ut. Utvalget har ikke lagt inn forslag om å øke utjevningen av skatteinntektene. Kommunedirektøren har en forventning om behandlingen av forslaget gir en ny inntektsutjevning som øker kommunens inntekter.

Eiendomsskatt

Høyeste tillatte skattesats er 4 promille for bolig og fritidseiendommer, og 7 promille for øvrige objekter. Arendal kommune har en reduksjonsfaktor på 30 % for boliger og fritidsboliger.

Kommunedirektøren har lagt til grunn en inntekt fra eiendomsskatt på 150,5 mill. kroner i 2023, dvs. en økning fra 2022 på 2 mill. kroner. Grunnet forventning om flere boliger og næringsbygg økes eiendomsskatten med hhv. 7 mill. kroner, 5 mill. kroner og 4 mill. kroner for hvert av årene utover i økonomiplanperioden.

For øvrig foreslås en videreføring av dagens satser i hele perioden.

- Bolig- og fritidseiendommer: Skattesats på 4 promille, samt et bunnfradrag på 225 000 kroner pr. boenhet.

- Næringseiendommer, ubebygde eiendommer og annet som ikke er bolig- og fritidseiendommer: Skattesats på 3,7 promille.
- For eiendommer med «Særskilt skattegrunnlag» fortsetter kommunen med skattesatsen på 7 promille. Skattegrunnlaget trappes her ned med 1/7 pr år. Dette er i samsvar med lovendring som gjelder f.o.m. 2018.

Andre generelle driftsinntekter

Tabellen over viser en økning i generelle driftsinntekter fra 2022 til 2023 med ca. 37,1 mill. kroner. Det er først og fremst inntekter knyttet til flyktningeområdet som utgjør største andel i denne posten. Økningen skyldes i all hovedsak flyktninger fra Ukraina som i 2023 vil være inne i sitt andre år. Det er ulike satser for tilskudd, avhengig av hvilken kategori en person blir bosatt i år 1; voksen, barn eller enslig voksen. Fra år 2 til 5 blir det utbetalt samme tilskudd pr. person, og størrelsen på satsene fra år 2-5 varierer. Utviklingen videre i økonomiplanperioden viser med bakgrunn i dette en reduksjon i inntekten i perioden 2024-2026.

Andre inntekter som inngår i generelle driftsinntekter er reguleringsinntekt fra Nisservassdraget med 0,3 mill. kroner.

7.1.2 Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Renteinntekter	-125 660	-134 951	-143 801	-150 972	-63 070	-58 633
Utbytter	-112 040	-51 383	-51 333	-30 283	-29 800	-24 558
Renteutgifter	172 769	198 543	203 812	221 614	101 765	84 681
Avdrag på lån	98 668	103 316	105 959	112 867	181 048	166 532
Netto finansutgifter	33 737	115 525	114 637	153 226	189 943	168 022

I posten renteinntekter inngår renter av kontantbeholdning, videreutlån til startlån og utlån til foretakene. Renteinntektene øker årlig i perioden, og dette skyldes hovedsakelig økt rentesats samt økte utlån til foretakene. Kommunedirektøren foreslår at det budsjetteres med renteinntekter på 125,66 mill. kroner i 2023.

Kommunens utbytter knytter seg i all hovedsak til Agder Energi AS. Det er også lagt inn et forventet utbytte fra Agder Renovasjon, P-hus Vest AS og garantiprovisjon fra Returkraft. Totalt er det budsjettert med 112 mill. kroner i 2023. Utbytteneivået fra Agder Energi er fra 2024 justert ned til noe under normalnivå på grunn av den foreslåtte endringen i skattereglene for strømprodusentene, men det er også tatt hensyn til utbetaling av ekstra utbytte i 2023 - 2025 i forbindelse med fusjonen med Glitre Energi. Uten endringen i skattereglene ville kommunen trolig mottatt betydelige merutbytter de nærmeste årene.

I posten renteutgifter inngår renter på investerings- og startlån. Posten viser en betydelig økning gjennom hele økonomiplanperioden, og økningen er hovedsakelig knyttet til investeringsgjelden. Kombinasjonen av et høyt investeringsnivå med tilhørende låneopptak og et høyt rentenivå, gir betydelige renteutgifter i økonomiplanperioden. Kommunedirektøren foreslår at det i 2023 budsjetteres med 172,8 mill. kroner, økende til 221,6 mill. kroner i 2026.

Avdrag på lån budsjetteres ut fra bestemmelsene om minimumsavdrag gitt i kommunelovens § 14-18. Store investeringer med høy grad av lånefinansiering gir en betydelig økning i minimumsavdraget. Kommunen måtte legge om regnskapsføringen av minimumsavdraget i 2022 for å tilfredsstille kravene i KOSTRA. Posten viser nå kun kommunens andel av minimumsavdraget, mens foretakenes andel vises hos foretakene. Dette gir et feilaktig bilde av avdragsforpliktelsen til kommunen, bl.a. fordi kommunen betaler andelen til Arendal eiendom KF gjennom husleie. I praksis øker det reelle minimumsavdraget kraftig i perioden. Kommunedirektøren foreslår at det budsjetteres med 98,7 mill. kroner i 2023, økende til 112,9

mill. kroner i 2026.

Netto finansutgifter viser en stor endring fra budsjett 2022 og regnskap 2021. Dette henger sammen med endringen i regnskapsføringen av minimumsavdraget samt et rekordhøyt utbytte fra Agder Energi i 2023. Reelt ligger det inne en betydelig økning fra 2022.

7.1.3 Brutto og netto driftsresultat

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Brutto driftsresultat	78 200	30 504	13 539	-4 050	-87 260	-232 062
Netto driftsresultat	-8 383	10 529	-18 601	2 399	1 923	-159 682

Brutto driftsresultat angir nettobeløpet av årets driftsinntekter fratrukket årets driftsutgifter. Her inngår ikke renter og avdrag, overføring fra/til fond eller investering.

Kommunedirektørens forslag til budsjett 2023 viser et negativt brutto driftsresultat med 78,2 mill. kroner. Dette er 165,5 mill. kroner lavere enn brutto driftsresultat i budsjett for 2022. Utover i perioden øker forventet brutto driftsresultat til positivt resultat med 87,3 mill. kroner i 2026.

Hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren er netto driftsresultat, som viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt.

Netto driftsresultat i 2023 er positivt med 8,4 mill. kroner. Dette er en svak forbedring fra budsjett 2022 hvor netto driftsresultat var negativt med 1,9 mill. kroner. Netto driftsresultat svinger utover i handlingsplanperioden, og de negative tallene i 2024 og 2026 henger sammen med bruk av felles disposisjonsfond for å saldere budsjettet.

Netto driftsresultat er årlig disponert til å finansiere investeringer og netto bruk/avsetninger til fond.

7.1.4 Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Overføring til investering	16 141	16 141	16 141	16 141	14 226	17 447
Netto avsetninger til eller bruk av bundne fond	-1 810	300	300	300	-5 602	28 236
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-5 948	-26 970	2 160	-18 840	-10 547	113 999
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat	8 383	-10 529	18 601	-2 399	-1 923	159 682

I tabellen framgår disponeringen av netto driftsresultat i økonomiplanperioden.

Overføring av driftsmidler til finansiering av investeringsutgifter utgjør 16,1 mill. kroner hvert år i hele økonomiplanperioden. I beløpet inngår 1,4 mill. kroner i reklameinntekter til finansiering av Norac stadion og 3,1 mill. kroner til finansiering av startlån. I tillegg inngår overføring for å finansiere egenkapitalinnskudd til AKP og KLP, med hhv. 10 mill. kroner og 1,6 mill. kroner. Egenkapitaltilskudd skal føres i investeringsregnskapet og kan ikke lånefinansieres.

Som det framgår av tabellen planlegges det å bruke 1,8 mill. kroner (netto) fra bundne fond i 2023. Det er i hovedsak enhetene som henter inn bundet fond som er øremerket til bestemte formål. I netto bruk av

bundne fond inngår også avsetning av reguleringsavgift Nisservassdraget med 0,3 mill. kroner hvert år i perioden.

I tillegg til bruk av bundne fond, planlegges det å bruke 5,9 mill. kroner (netto) fra disposisjonsfond i 2023. Av dette utgjør avsetning til disposisjonsfond felles 8,6 mill. kroner og bruk av disposisjonsfond pensjon 14 mill. kroner. Planlagt bruk av frie fond på enhetene utgjør 2,7 mill. kroner og årlig avsetning av konsesjonskraftinntekter til konsesjonskraftfondet utgjør 2,2 mill. kroner. Dette er midler som skal benyttes til næringsformål, og det er næringsutvikling som i hovedsak budsjetterer med bruk av midler fra konsesjonskraftfondet.

Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan er saldert med bruk av felles disposisjonsfond i 2023, 2024 og 2026 for å oppnå budsjettbalanse.

Kommunen har ikke merforbruk fra tidligere år som må dekkes inn.

Sum disponering eller dekning av netto driftsresultat angir hvor stor del av netto driftsresultat som er disponert/dekket inn. Når netto driftsresultat er disponert/dekket inn fullt ut er budsjettet i balanse.

7.1.5 Gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser

Beløp i 1000	2023	2024	2025	2026
Langsiktig gjeld	6 366 382	6 655 970	7 258 250	7 800 649
Garantier	307 000	305 000	303 000	301 000
Pensjon	4 772 685	4 931 029	5 098 015	5 274 089
Leie- og leasingavtaler	28 270	28 835	38 062	47 000

Gjeld består av investeringsgjeld og startlån. Startlån ligger inne med økt låneopptak på 150 mill. kroner årlig i perioden. For investeringsgjeld henvises det til pkt. 3.2.

Garantier består hovedsakelig av garantier gitt til to forskjellige banker vedr. lån gitt til Returkraft. I tillegg er det gitt to mindre garantier til boligstiftelsen.

Posten pensjon viser den estimerte verdien av kommunens pensjonsforpliktelser.

Leie- og leasingavtaler viser årlig forpliktelse på de fem største langsiktige leiekontraktene. Leiekontrakten på Kanalgården utløper i 2039, og har en årlig leieforpliktelse på ca. 5,9 mill. kroner inkl. fellesutgifter. Leieforholdet på Eureka har en gjenstående leietid på åtte år, og årlig leieforpliktelse inkl. fellesutgifter utgjør ca. 13,6 mill. kroner. Leie av svømmehall ligger inne med halvårseffekt i 2025 og helårseffekt i 2026, hhv. 8,65 og 17 mill. kroner. I tillegg leier kommunen lokaler på Maxis og Alti for hhv. 6,0 og 2,8 mill. kroner årlig. Vitensenteret forbereder sammen med UiA en samspillsentertype for bygging av nytt vitensenter i Kristiansand. Selv om leieforholdets varighet og pris er enda ikke avklart, synes det klart at dette vil klassifiseres som en langsiktig vesentlig forpliktelse

7.1.6 Driftsbudsjett fordelt etter hovedposter

Økonomisk oversikt drift etter regnskapsart er en obligatorisk oversikt som ifølge forskriften skal utarbeides for økonomiplanperioden. Oversikten vedtas ikke av bystyret. Oversikten viser hvordan budsjettet fordeler seg mellom de ulike utgifts- og inntekts-artene (dvs. fordelingen på hovedposter). I tillegg fremkommer brutto og netto driftsresultat samt regnskapsresultatet i denne oversikten og disse sammenfaller for øvrig med resultatene i den obligatoriske oppstillingen bevilgningsoversikt drift. Fullstendig oversikt for økonomisk oversikt etter art - drift følger som eget vedlegg.

7.1.7 Utvikling finansielle måltall - drift

Netto driftsresultat

Måltallet netto driftsresultat er definert som netto driftsresultat i prosent av samlede driftsinntekter. Netto driftsresultat skal være positivt i hvert av årene i 4-årsperioden. Kommunedirektøren og formannskapet skal i den løpende økonomistyringen arbeide for å oppnå netto driftsresultat på 1,75 % hvert enkelt år.

Kommunedirektørens forslag medfører et positivt netto driftsresultat for 2023 på 0,21 %. For 2024 og 2026 er netto driftsresultat negativt med henholdsvis 0,26 % og 0,06 %. Dette skyldes i hovedsak bruk av fond for å komme i balanse for disse årene. I 2025 er netto driftsresultat positivt med 0,45 %.

For å oppnå et driftsresultat på 1,75 % må årlig resultat være positivt med vel 70 mill. kroner. Kommunedirektørens vurdering er at målet først og fremst er et årlig positivt netto driftsresultat. Dersom måltallet på 1,75 % skal nås vil dette kreve en ytterligere innstramming av rammene og et betydelig kutt i tjenestene utover det som er foreslått i perioden. Dette anses ikke som realistisk for kommende periode.

Dersom kommunen oppnår et positivt regnskapsresultat skal dette ikke benyttes til økte tjenester, men må avsettes til fond og/eller overføres til investering for å styrke de finansielle måltallene. I kommende fireårsperiode er positive netto driftsresultat disponert i hovedsak som overføring til investering og negative driftsresultat er dekket inn ved bruk av disposisjonsfond.

Oversikten under viser utviklingen av netto driftsresultat i planperioden. Som tabellen viser har ikke kommunen oppnådd målet om 1,75 % pr. år. Det er heller ikke positivt resultat hvert enkelt år.

Utvikling i netto driftsresultat	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,21 %	-0,26 %	0,45 %	-0,06 %	-0,05 %	3,93 %

Disposisjonsfond

Felles disposisjonsfond (ekskl. enhetenes disposisjonsfond) skal etter de vedtatte finansielle måltall til enhver tid være over 100 mill. kroner.

Disposisjonsfondets størrelse bør på kort sikt være tilstrekkelig til å håndtere uforutsett inntektsbortfall eller kostnadsøkninger. Kommunedirektørens vurdering er at disposisjonsfondet må være på minimum 100 mill. kroner, og på sikt bør det økes opp mot 300 mill. kroner som er det nivået KS indikerer er riktig for kommunen.

Disposisjonsfondet skal, så langt det er mulig, ikke brukes i salderingen av budsjettene, men være en reserve ved uforutsette utgifter og endringer av rammebetingelser på kort sikt. I denne planperioden har likevel kommunedirektøren sett det som nødvendig å balansere økte utgifter mot bruk av disposisjonsfond.

Tabellen under viser en prognose for utvikling av disposisjonsfond i perioden. Tallene viser et anslag på saldo ved utgangen av hvert enkelt år. Innestående på disposisjonsfond ved utgangen av 2022 forutsetter at det ikke brukes disposisjonsfond resten av året utover det som er foreslått i tertial 2. Årets resultat er usikkert, og vil påvirke disposisjonsfond som kan disponeres i perioden. Det forutsettes også at disposisjonsfond til korona disponeres fullt ut i 2022.

Felles disposisjonsfond tilføres ca. 8,6 mill. kroner i 2023. I 2024 og 2026 er det lagt til grunn bruk av felles disposisjonsfond på henholdsvis 23,1 mill. kroner og 21 mill. kroner. I 2023 er det budsjettetert med 14 mill. kroner bruk av disposisjonsfond pensjon til økte utgifter pensjon. I 2024 dekkes deler av økte renteutgifter med felles disposisjonsfond renterisiko. Dette er innarbeidet med 6 mill. kroner.

Samlet reduseres felles disposisjonsfond fra 112,2 mill. kroner ved utgangen av 2022 til 56,6 mill. kroner ved utgangen av 2026. Alle årene i økonomiplanen viser netto bruk av felles disposisjonsfond, dvs. alle

årene tærer på oppsparte midler.

Det har ikke vært rom for å øke felles disposisjonsfond til ønskelig nivå på 100 mill. kroner i kommende periode, men kommunedirektøren forutsetter at eventuelle merinntekter og positive regnskapsresultater sees i sammenheng med behov for avsetning til fond.

Enhetenes disposisjons fond viser netto reduksjon med ca. 0,5 mill. kroner fra 2022 til 2023 som følge av planlagt netto bruk i 2023. Økningen utover i perioden gjelder årlig avsetning til konsesjonskraftfondet.

Prognose disposisjonsfond pr. 31.12.	2022 *	2023	2024	2025	2026
Disposisjonsfond felles	-49 836	-58 396	-35 266	-35 266	-14 266
Disposisjonsfond renterisiko	-48 000	-48 000	-42 000	-42 000	-42 000
Disposisjonsfond pensjon	-14 350	-350	-350	-350	-350
Sum felles disposisjonsfond	-112 186	-106 746	-77 616	-77 616	-56 616
Enhetenes disposisjonsfond	-48 068	-47 560	-49 720	-51 880	-54 040
Sum disposisjonsfond	-160 254	-154 306	-127 336	-129 496	-110 656

* saldo ved utgangen av 2022 vil avhenge av resultatet for 2022. Det er bl.a. stor usikkerhet knyttet til kompensasjon for korona og det vil kunne påvirke bruk av fellesfondene.

7.1.8 Enhetenes driftsbudsjetter

Økonomiske rammer

Økonomiske rammer fordelt på enhetene er vist i eget vedlegg og skal vedtas av bystyret.

I tabellen under vises økonomiske rammer oppsummert på de ulike tjenesteområdene. I tallene inngår fagstabene på sine respektive områder. Enheten Felles finansiering drift er medtatt for å gi et samlet bilde av hvordan alle inntekter og utgifter i kommunen er fordelt på enheter. I Felles finansiering drift ligger i hovedsak de store fellesinntektene (skatt og rammetilskudd) og finansposter som bidrar til finansiering av driften.

Beløp i 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Samfunnsutvikling	289 381	278 283	282 586	275 592	261 108	291 258
Personrettede tjenester	2 053 474	2 045 120	2 023 600	2 018 600	1 946 567	1 959 967
Administrasjon, støttetjenester og Østre Agder	726 342	726 292	764 074	784 033	609 181	501 718
Felles finansiering drift	-3 069 197	-3 049 695	-3 070 260	-3 078 225	-2 816 856	-2 752 943
Sum	0	0	0	0	0	0

Hovedtrekk enhetenes økonomiske rammer

Tabellen viser utviklingen innen de ulike tjenesteområdene i kommende økonomiplanperiode sammenlignet med opprinnelig budsjett 2022. Ved rullering av økonomiplanen er det tatt utgangspunkt i år 2 i vedtatt HØP 2022-2025.

Rammene er korrigert for nødvendige justeringer knyttet til

- Politiske vedtak
- Inngåtte avtaler
- Konsekvenser av kjente lønnsoppgjør
- Endringer i pensjonssatser
- Organisatoriske endringer

Videre er rammene justert for nye tiltak.

Driftsbudsjettet legges fram i balanse, men for å oppnå dette har det vært nødvendig med reduksjoner i rammene både i form av flate kutt, reduksjon i tjenestene og strukturendringer. I tillegg har det vært nødvendig å bruke oppsparte midler på fond for å saldere perioden.

Kommunedirektørens forslag til nye tiltak (styrking) og innsparingstiltak (reduksjon i rammene) er vist i egne i oversikter og omtales nærmere innenfor hvert enkelt tjenesteområde.

Lønnsoppgjør og lønnsavsetning

Enhetenes budsjetterammer er justert for helårvirkning av lønnsoppgjør 2021 og pensjonssatser for 2022. Lønnsoppgjøret for 2022 er ikke ferdig beregnet, og er derfor ikke kompensert i enhetenes rammer for 2023-2026. Det er avsatt midler sentralt til å kompensere enhetene når oppgjøret er ferdig beregnet. Avsetningen er basert på anslag for årets oppgjør. Endelig virkning av årets oppgjør er foreløpig ikke kjent og dette øker usikkerheten rundt hva kostnaden blir inneværende år og neste år.

I tillegg til virkning av årets oppgjør er det også avsatt midler til å dekke neste års lønnsoppgjør. Ved beregning av lønnsavsetning for neste år er deflator for lønn for 2023 på 4,2 % lagt til grunn. Samlet er det avsatt ca.114 mill. kroner til å kompensere for helårvirkning av årets oppgjør og 8/12-dels virkning av lønnsoppgjør 2023.

Kompensasjon for lønnsoppgjør i enhetens rammer gjøres fortløpende når oppgjørene er kjent og beregnet.

Pensjon

Arendal kommune har medlemmer i tre pensjonskasser; Arendal kommunale pensjonskasse (AKP), Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Det er først og fremst budsjettanslagene fra AKP som påvirker budsjettet i Arendal kommune, da denne pensjonskassen har størst medlemsmasse.

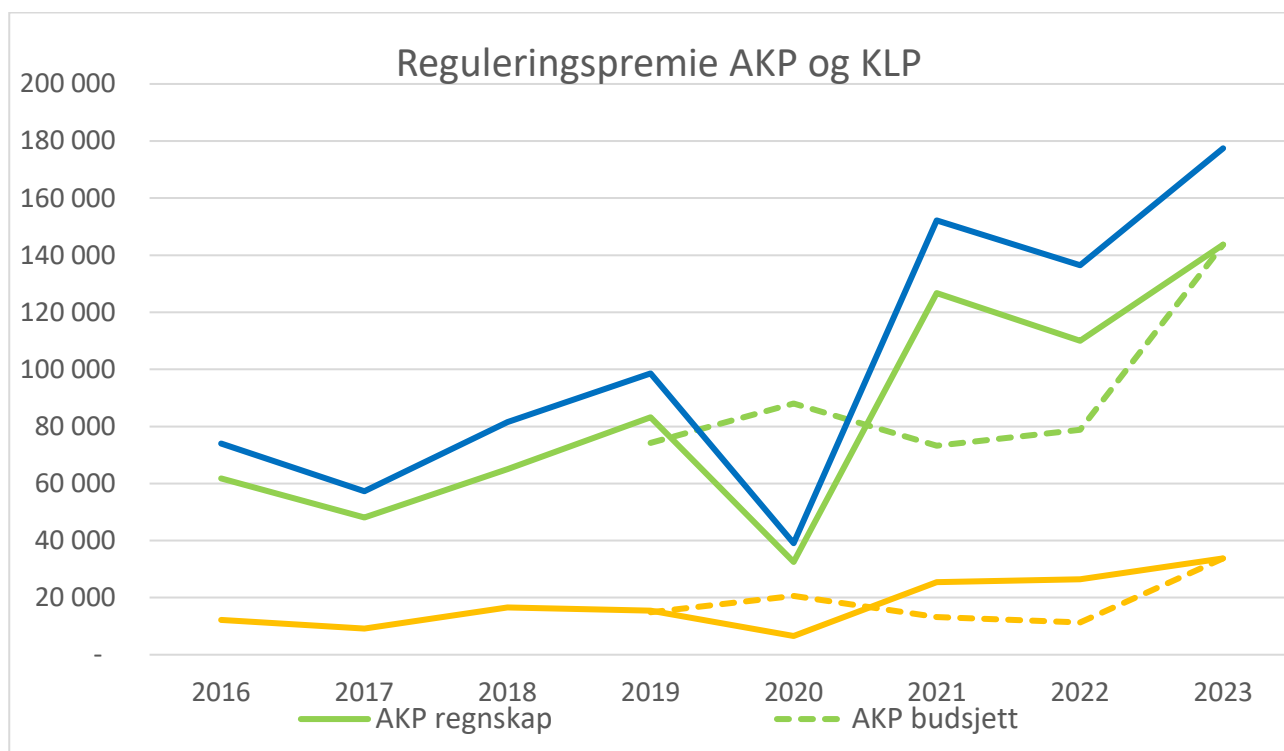
I handlings- og økonomiplanen for 2023-2026 legges det til grunn en samlet vurdering av pensjonspostene sett opp mot kommunens midler avsatt til premiefond i pensjonskassene (som kan benyttes til å dekke pensjonspremier), samt avsatte midler på disposisjonsfond pensjon i kommunen. Vurderingen av pensjon er basert på anslag fra pensjonskassene for neste års pensjonspremie (løpende premie og reguleringspremie), og anslag på økonomiske størrelser som netto pensjonskostnad og premieavvik. Kommunedirektøren legger videre til grunn den vedtatte strategien for bruk av premiefond, som vurderer bruk av premiefond i pensjonskassene i et 10-årsperspektiv. Det er lagt inn forutsetninger om forventet avkastning i kassene og dermed også forventet avsetning til premiefond de kommende årene. Årlig tilførsel av midler til premiefond avhenger av resultatet i pensjonskassene.

Reguleringspremien har de siste årene vist store svingninger. Før korona var reguleringspremien i AKP innenfor et anslått intervall på 50 -100 mill. kroner. I 2020 var reguleringspremien lavere enn tidligere år og

endte på 32,5 mill. kroner. I 2021 økte reguleringspremien til AKP til hele 126,8 mill. kroner som var langt høyere enn tidligere år. Foreløpige anslag viser at reguleringspremien for 2022 også er høy. Siste anslag er rundt 110 mill. kroner.

Prognosen for 2023 viser at reguleringspremien for AKP fortsatt øker. Beste anslag for 2023 er 143,7 mill. kroner i reguleringspremie, og intervallet den anslås å kunne variere innenfor er på 105 - 200 mill. kroner. Dette innebærer at reguleringspremien i verste fall kan havne på 200 mill. kroner i 2023.

Figuren under illustrerer utviklingen i reguleringspremien for AKP og KLP siste 7 årene sammen med prognosen for 2023. I tillegg er budsjettprognosene som kommunen legger til grunn i budsjettet tatt med for 2019-2022 tatt med. Tallene viser både den store økningen i reguleringspremien og risikoen som ligger i det endelige regnskapsresultatet sett opp mot budsjettforutsetningene

Hittil har kommunen belastet premiefondet i kassen for reguleringspremien fullt ut. Sett i lys av at reguleringspremien nå har blitt vesentlig høyere, er risikoen ved å videreføre dette for høy. I et 10-års perspektiv vil man måtte forvente en høy avkastning i pensjonskassen for å kunne dekke reguleringspremien fullt ut fra premiefondet, og med det volatile markedet som vi ser i dag er risikoen for stor til at premiefondet kan belastes fullt ut. Kommunedirektøren foreslår derfor at deler av reguleringspremien framover betales over kommunens budsjett, og at dette trappes opp i perioden. Dette for å sikre at premiefondet ikke går tomt, og at hele reguleringspremien må tas inn i drift på kort varsel. Dette vil også være i tråd med den vedtatte strategien for bruk av premiefond i et 10-års perspektiv.

Med bakgrunn i dette foreslås det å øke budsjett for pensjonsområdet med 20 mill. kroner i 2023, og dermed en ytterligere økning med 20 mill. kroner i 2024. For å gradvis innpasse økt utgift i et ellers stramt budsjett foreslår kommunedirektøren å delvis finansiere økningen i 2023 med bruk av 14 mill. kroner fra disposisjonsfond pensjon.

Egenkapitaltilskudd til AKP og KLP videreføres på dagens nivå.

Dersom det blir store endringer i pensjonsutgiftene i 2022, utover det som er lagt til grunn i vurderingen i budsjettarbeidet, vil dette kunne påvirke budsjettet for pensjonsutgifter for 2023. Pensjonspostene vil derfor følges fortløpende og nødvendige justeringer vil meldes i tertialrapportene. Et eventuelt avvik vil bli sett mot disposisjonsfond.

7.1.9 Kommunale betalingssatser og gebyrer

Kommunedirektørens forslag til endring i brukerbetaling (betalingssatser) for 2023 er bygget på:

- Generell prisvekst
- Lover og forskrifter
- Selvkostkalkyle
- Faglige vurderinger
- Tilsvarende satser i sammenlignbare kommuner

Enkelte av de kommunale prisene påvirkes av statsbudsjettet og forskrifter og kan endre seg etter at handlings- og økonomiplanen er vedtatt. Noen av satsene passer ikke inn i et årsløp og kan derfor bli justert i løpet av året, ofte som et vedtak av tertialrapport. Oppdaterte priser vil bli lagt ut på kommunens hjemmesider fortløpende.

Barnehage

Betaling for barn i barnehager i Arendal kommune følger statens satser for makspris. Satsen for 2023 fastsettes i statsbudsjettet og ny foreslått makspris pr. 01.01.2023 er 3 000 kroner. Endring i sats varsles til barnehagene og foresatte etter vanlige prosedyrer. Satsene for redusert oppholdstid justeres forholdsmessig.

Det er 30 % søskenmoderasjon for barn 2 og 100 % for barn 3 eller flere.

Hvis maksprisen er høyere enn 6 % av den samlede inntekten til familien eller husholdningen, kan det søkes om redusert pris. Ordningen gjelder for husholdninger som har samlet inntekt som er lavere enn sats vedtatt i statsbudsjettet.

Alle 2-, 3-, 4- og 5-åringer og barn med utsatt skolestart som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til 20 timer gratis kjernetid i barnehage pr. uke. Inntektsgrensen fastsettes i statsbudsjettet.

SFO

Prisene til SFO har blitt indeksregulerte for 2022. Prisene for SFO fra 01.08.2023 vil da være 3 150 kroner for full plass og 2 470 kroner for redusert plass. Prisen inkluderer enkel matsservering. Det er 30 % søskenmoderasjon fra og med barn nummer 2 i søskenflokk.

SFO som ikke har egnede lokaler til matsservering, koster 2 950 kroner for hel plass og 2 270 kroner for redusert plass. Ved SFO som har matsservering, gjelder ordningen for alle barn (unntak vil kunne være barn med matallergier som SFO ikke kan ivareta).

Det gis 12 timer gratis SFO for elever på 1.trinn. Ordningen gjelder for alle førsteklassinger som er omfattet av ordningen. Det er en videreføring og helårseffekt av ordningen som trådte i kraft høsten 2022.

Helse og Levekår

Betalingssatsene til helse og levekår er justert i forhold til generell prisvekst, faglige vurderinger og føringer i statsbudsjettet. Betalingssatsene til vaksinasjonskontoret blir løpende oppdatert i tråd med gjeldene innkjøpspriser.

Kultur

Kommunedirektøren anser det som viktig å holde betalingssatsene for kulturtilbud på et lavt nivå, slik at færrest mulig blir utestengt pga. økonomi. Derfor foreslås ingen endring i betalingssatsene for 2022.

Bygg og reguleringsplaner

Fra og med 2020 er bygg- og reguleringsplaner underlagt regelverk for beregning av selvkost, hjemlet kommuneloven §15-1 og selvkostforskriften. Denne omleggingen påvirker gebyrene, da deler av tjenestene tidligere har vært finansiert av kommunen. For byggesak og regulering ble det foretatt større justeringer de foregående årene, slik at gebyrene er holdt uforandret 2023.

Betalingssetter vann, avløp, renovasjon og feiing (VARF) 2023-2026

Gjennom de siste årene har det vært stor aktivitet innenfor utbedringer av ledningsnett og vedlikehold. Denne aktiviteten vil holdes høyt også de neste 10 årene, hvor det er lagt opp til store investeringer på vann- og avløpsområdet. Dette kjennetegner VA-sektoren i hele landet.

For 2023 ser vi likevel en økning i vann- og avløpsgebyrene som er noe utenom det vanlige og som henger tett sammen med utviklingen vi ser i markedet. En kraftig økning i renten kombinert med høye strøm- og materialpriser medfører at det er behov for å sette gebyrene opp. Den største økningen ser vi i investeringene mot vannsektoren, hvor det foreligger store prosjekter tilknyttet ny hovedvannledning fra Rore og ny reservevannløsning fra Longum.

Renovasjon håndteres fullt og helt av Agder Renovasjon IKS (ARIKS) fra 2021 og fremover. Det er ARIKS som beregner gebyrene vegne av kommunen. For 2023 ser vi en normal utvikling i gebyrene, med en økning på 3,5 % for en normal husholdning.

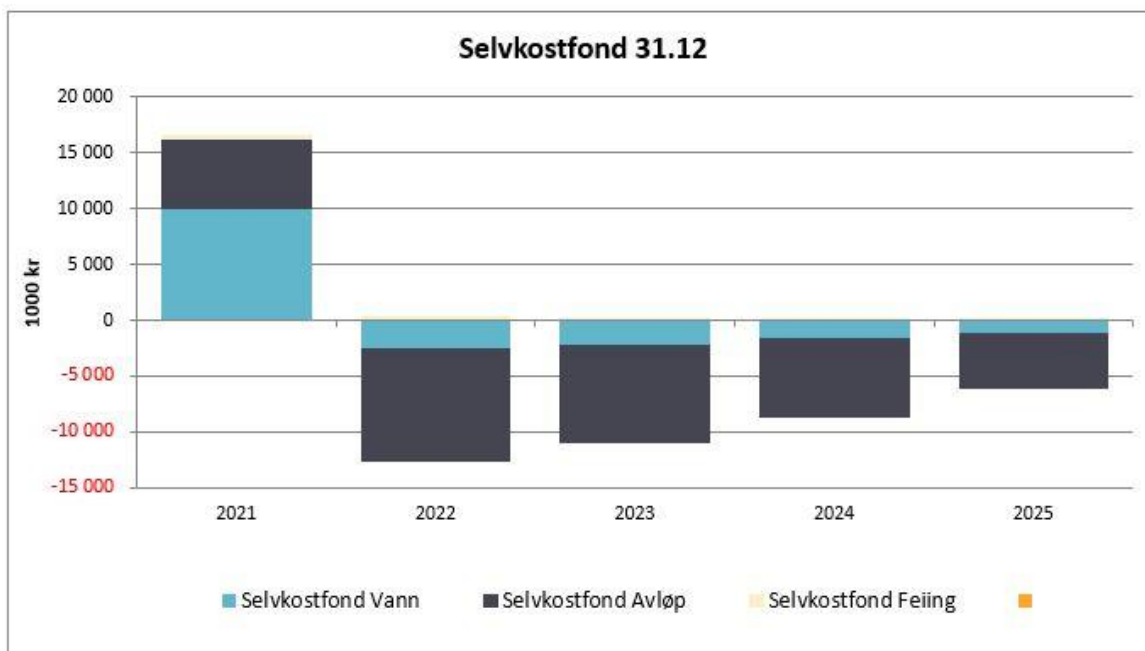
Kommunedirektøren legger opp til gebyrendringer årlig, i tråd med aktivitets- og kostnadsutvikling i tjenestene, og anbefaler at gebyrene for 2023 og fremover settes på et nivå slik at tjenesten går i balanse. For en gjennomsnittlig husholdning ser vi en samlet økning i gebyrer for 2023 på ca. 2 500 kroner samlet for tjenestene vann, avløp, renovasjon og feiing. Dette gir en månedlig økning for en gjennomsnittlig husholdning på ca. kr 209.

Prognose utvikling av gebyr normalhusholdning (inkl. MVA)	2022	2023	2024	2025	2026
Årsgebyr vann (120m ² /150m ³)	3 311	4 488	4 829	5 250	5 661
Årsgebyr avløp (120m ² /150m ³)	5 450	6 623	6 931	7 350	7 824
Standardabonnement renovasjon (140L)	4 434	4 590	4 751	4 917	5 089
Feiegebyr	350	350	381	381	393
SUM	13 545	16 051	16 892	17 898	18 967

Tabell: Estimert gebyrutvikling per år i kroner

Basert på tekniske vurderinger og samfunnsikkerhet er det behov for store investeringer fremover (vann og avløp). Investeringene har lang avskrivningstid, og gir dermed moderate økninger i gebyrnivået fra år til år etter 2023, men over tid vil nivået måtte økes.

For 2022 viser alle områder positive selvkostfond, hvor vann sitter på den største fondsbeholdningen. Situasjonen vil endre seg allerede fra neste år grunnet renteutvikling, strømpriser, økning i materialpriser kombinert med et høyt investeringsbehov.

Figur: Estimert utvikling av selvkostfond (VAF) fra 2021 – 2025

Tabellen under viser en skisse på sum avgifter for en standard bolig på 120 m², omregnet til forbruk på 150 m³. For renovasjon legges det til grunn en normal husholdning (140L). Dette er kun for å illustrere utviklingen, da hver bolig vil bli fakturert ift. faktisk størrelse og forbruk.

Kommunale eiendomsgebyr inkl. MVA	Standard bolig 120m ²		
	2021	2022	2023
Beskrivelse			
Vann (120m²/150m³)			
Abonnementsgebyr	1 156	1 256	1 700
Forbruksgebyr	1 890	2 055	2 788
Sum årsgebyr vann	3 046	3 311	4 488
Avløp (120m²/150m³)			
Abonnementsgebyr	2 375	2 375	2 891
Forbruksgebyr	3 075	3 075	3 731
Sum årsgebyr avløp	5 450	5 450	6 623
Renovasjon (140L)			
Fast renovasjonsgebyr	1 304	1 330	1 377
Variabelt restavfallsgebyr (140L)	3 043	3 104	3 213
SUM standard renovasjonsgebyr	4 347	4 434	4 590
Feiegebyr	320	350	350
Samlede eiendomsgebyrer (ekskl. eiendomsskatt)	13 163	13 545	16 050
Eiendomsskatt*	5 040	5 148	5 148
Samlede eiendomsgebyrer	18 203	18 693	21 198

Figur: Kommunale eiendomsgebyr og eiendomsskatt 2021 – 2023.

*Eiendomsskatt - estimat på tidspunkt for utarbeidelse av HØP.

7.1.10 Tilskudd og overføringer til andre

Frivillig innsats er viktig for kommunen og for et levende lokalsamfunn. For å gi gode rammevilkår til frivillig aktivitet yter kommunen økonomisk støtte til lag, foreninger og andre organisasjoner.

Kommunen yter ulike tilskudd:

Driftstilskudd lag og foreninger – beløpet fordeles årlig administrativt etter innkomne søknader.

Idrettsrådet og musikkrådet innstiller på tilskudd for sine respektive lag/foreninger.

Prosjekt/arrangementsstøtte/produksjonsstøtte lag/foreninger: Søknader behandles fortløpende. Vanligvis gis støtte i form av underskuddsgaranti. Utbetaling foretas normalt etter at rapport og regnskap med kopi av bilag er levert.

Driftstilskudd kulturinstitusjoner: De fleste er hjemlet i egne politiske vedtak. Årsmelding med regnskap leveres hvert år.

Diverse driftstilskudd: De fleste tilskuddene er enten hjemlet i egne politiske vedtak, administrative vedtak eller avtaler. Rapport/regnskap må leveres.

For oversikt over kommunens tilskudd, se vedlegg.

Ny tilskuddsordning

Tilskuddslisten gir en samlet fremstilling av kommunens tilskudd til andre. For budsjettåret 2023 innførte kommunen en ordning der tilskuddsmottakere søkte kommunen innen 1. mai 2022 for midler i 2023. Dette for å sikre at potensielle tilskuddsmottakere fikk anledning til å søke kommunen og bli vurdert samlet og i sammenheng. For tilskudd i 2024 ønsker kommunen å arbeide videre med denne løsningen.

Flere søkte om tilskudd innen fristen og tilskuddslisten viser alle som søkte, samt hvem som foreslås gitt tilskudd i 2023.

Kommunen har ulike typer tilskudd. For noen ligger det lengre avtaler/kontrakter til grunn og disse søker ikke via tilskuddsordningen. Kommunen har i tillegg noen budsjettposter hvor det gis mindre tilskudd gjennom året. Disse har et egne systemer som følges.

For tilskuddsmottakere som mottar en større sum fra kommunen bør det inngås driftsavtaler. For at store tilskuddsmottakere skal ha en forutsigbarhet må de søke i god tid før avtalen utgår. Tilskudd fra kommunen vil være avhengig av bystyrets årlige budsjettbehandling.

7.2 Hovedtrekkene i driftsbudsjettet for de kommunale foretakene

7.2.1 Økonomiske rammer for Arendal eiendom KF

Tall i hele 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinn elig budsjett 2022	Regnska p 2021
Konserninterne renter utlån - Arendal eiendom KF	-86 100	-92 014	-99 303	-104 786	-47 355	-39 501
Konserninterne avdrag utlån - Arendal eiendom KF	-86 867	-88 723	-90 733	-99 125	-77 255	-73 354
Innkjøpstjeneste, delt innkjøpsstilling med AK	-400	-400	-400	-400	-400	-400
Konsernbidrag	-10 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum overføring fra Arendal eiendom KF	-183 367	-180 737	-190 036	-203 911	-124 610	-112 855
Overføring strøm	23 999	24 189	24 279	24 369	18 079	25 114
Husleier (FDV, RA og innleide bygg AKP)	334 637	346 027	353 586	365 721	277 735	260 958
Sum overføring til Arendal eiendom KF	358 636	370 216	377 865	390 090	295 814	286 072
Sum ramme Arendal eiendom KF	175 269	189 479	187 829	186 179	171 204	173 217

Kommunen overfører midler til Arendal eiendom KF i form av husleier knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV), innleide bygg, og renter og avdrag. Utover dette overføres midler til dekning av strømutfgifter. Arendal eiendom KF overfører til kommunen renter og avdrag på lån knyttet til investeringene som er budsjettet i handlings- og økonomiplanperioden, samt konsernbidrag og midler som skal dekke innkjøpstjeneste fra kommunen.

Husleie knyttet til renter og avdrag er justert mot investeringsnivået det enkelte år og samsvarer med renter og avdrag som foretaket betaler til kommunen. Konsernbidrag på 6 mill. er videreført fra 2022 i hele økonomiplanperioden. I tillegg har kommunedirektøren foreslått en økning på 4 mill. kroner i 2023. En innkjøpsstilling i kommunen deles med Arendal eiendom KF, og det er derfor lagt inn 0,4 mill. kroner til å dekke dette.

Overføringer til Arendal eiendom KF er fra 2022 til 2023 justert opp med totalt 62,8 mill. kroner, og gjelder følgende endringer:

- Husleier FDV er justert med deflator med ca. 3,1 mill. kroner
- Husleier innleide bygg fra AKP er indeksregulert med ca. 1,2 mill. kroner
- Overføring strøm har økt med 5,9 mill. kroner grunnet økte strømpriser.
- Husleie FDV er økt med 4,3 mill. kroner, hvorav KØH/legevakt utgjør 2,2 mill. (1/2 års effekt). Resterende økning er fordelt på hhv. Marisberg barnehage, Røed, Lassens Hus, driftsavtale Fløyveien, Moldfaret BOF, Krisesenter for menn, økt areal/økt renhold Nedenes og Birkenlund skole.
- Renter og avdrag er økt med 48,4 mill. i all hovedsak grunnet høyere rente.

Totalt utgjør rammen om lag 175,3 mill. kroner i 2023, deretter øker den til 189,5 mill. kroner i 2024. Økning i ramme fra 2023 til 2024 skyldes økte husleier knyttet til KØH legevakt, Marisberg barnehage, Lassens Hus, Fjellvik og Moldfaret BOF. Reduksjonen de to siste årene i økonomiplanperioden skyldes nedjustering til drift av gamle svømmebasseng.

7.2.2 Økonomiske rammer for Arendal havnevesen KF

Tall i hele 1000	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinn elig budsjett 2022	Regnska p 2021
Konserninterne renter utlån – Arendal havnevesen KF	-13 063	-15 864	-18 327	-20 688	-5 062	-2 672
Konserninterne avdrag utlån – Arendal havnevesen KF	-10 248	-10 190	-12 184	-15 578	-10 592	-8 120
Sum overføringer fra Arendal Havnevesen KF	-23 311	-26 054	-30 510	-36 265	-15 654	-10 792
Tilskudd til drift av fergeleier	200	200	200	200	200	200
Sum overføringer til Arendal Havnevesen KF	200	200	200	200	200	200
Sum ramme Arendal havnevesen KF	-23 111	-25 854	-30 310	-36 065	-15 454	-10 592

For drift av ferjeleiene overfører Arendal kommune 200 000 kroner årlig i økonomiplanperioden til Arendal havnevesen KF. Havnevesenet betaler renter og avdrag til kommunen for mottatte lånemidler til finansiering av investeringer. Det er lagt til grunn Kommunalbankens flytende p.t. rente, og for 2023 utgjør rentene 13,1 mill. kroner.

Det er ventet at renteinntektene fra Arendal havnevesen KF vil øke til 20,7 mill. kroner i 2026. Renter for 2023 er omlag 8 mill. kroner høyere enn i 2022. Dette skyldes hovedsakelig økt rentebane, men også nye lånefinansierte investeringer. Økt utlån til Arendal havnevesen KF gir også økte avdrag i perioden. Avdragene øker fra 10,2 mill. kroner til 15,6 mill. kroner i 2026.

Arendal havnevesen KF legger til grunn at investeringene i perioden genererer en fremtidig inntektsstrøm, men først etter at prosjektene er ferdigstilt. Dette medfører at i perioden 2025-2026 har Arendal havnevesen KF trolig behov for avdragsutsettelse for å kunne håndtere driften. For hvert år det gis avdragsutsettelse skal samlede utsatte avdrag betales over en periode på 1-2 år i tillegg til de ordinære avdragene. Dersom avdragsutsettelse blir aktuelt, må kommunen selv dekke avdragene disse årene i driftsbudsjettet ved hjelp av fond.

Konsernbidrag med 1 mill. kroner til kommunen er ikke innarbeidet i budsjettforslaget til Arendal havnevesen KF. Kommunedirektøren har for kommunens budsjett ikke lagt til grunn at denne videreføres i handlingsplanperioden slik det ble vedtatt ved forrige rullering.

7.3 Konsolidert driftsbudsjett

Bevilgningsoversikt drift

	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinn elig budsjett 2022	Regnska p 2021
Sum generelle driftsinntekter	-3 110 426	-3 144 530	-3 193 488	-3 219 177	-2 900 425	-2 930 777
Sum bevilgninger drift, netto	2 872 831	2 833 709	2 844 568	2 815 564	2 661 455	2 560 594
Avskrivninger	216 912	232 092	243 369	243 369	182 760	186 311
Sum netto driftsutgifter	3 089 743	3 065 801	3 087 937	3 058 933	2 844 215	2 746 905
Brutto driftsresultat	-20 683	-78 729	-105 551	-160 244	-56 210	-183 873
Netto finansutgifter	227 797	320 092	332 956	391 170	240 580	207 421
Motpost avskrivninger	-216 912	-232 092	-243 369	-243 369	-182 760	-186 311
Netto driftsresultat	-9 798	9 271	-15 965	-12 444	1 610	-162 763
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	9 798	-9 271	15 965	12 444	-1 610	162 763
Fremført til inndekning i senere år/mindreforbruk	0	0	0	0	0	0

Utvikling i konsolidert budsjett

Det konsoliderte budsjettet viser et positivt brutto driftsresultat i 2023 med 20,7 mill. kroner. Dette øker til 160,2 mill. kroner i 2026. Samtidig viser tallene også en økning innen netto finansutgifter. I 2023 er netto finansutgifter 227,8 mill. kroner og øker i perioden til 391,1 mill. kroner.

Netto driftsresultat er positivt i 2023 med 9,8 mill. kroner. Denne varierer noe i perioden, men ender positivt i 2026 med 12,4 mill. Dette tilsier at økningen i brutto driftsresultat spises opp av økte utgifter særlig på finansområdet slik at netto driftsresultat ikke endres vesentlig gjennom perioden.

Det er ikke funnet rom for å bygge opp reserver i disposisjonsfond i det konsoliderte budsjettet.

Saldering av konsolidert budsjett

For å komme i balanse i konsolidert budsjettet i hele økonomiplanperioden har det vært nødvendig med innsparingstiltak i kommunen og foretakene. Kommunedirektøren legger til grunn at konsernbidraget til Arendal Eiendom KF videreføres, med et tillegg på 4 mill. kroner i 2023. Det er derfor innarbeidet konsernbidrag med hhv. 10 mill. kroner i 2023 og 6 mill. kroner årlig i resten av perioden i budsjettet til Arendal eiendom KF. Konsernbidrag er ikke videreført for Arendal havnevesen KF.

På grunn av den stramme økonomiske situasjonen i perioden er det er lagt til grunn bruk av felles disposisjonsfond i Arendal kommune på hhv. 16,7 mill. kroner i 2023, 29,1 mill. kroner i 2024 og 21 mill. kroner i 2026.

Utvikling finansielle måltall for konsolidert budsjett

Tabellen under viser netto driftsresultat i % av driftsinntekter for det konsoliderte budsjettet.

Utvikling i netto driftsresultat konsolidert	Forslag budsjett 2023	Forslag budsjett 2024	Forslag budsjett 2025	Forslag budsjett 2026	Opprinnelig budsjett 2022	Regnskap 2021
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	0,23 %	-0,22 %	0,37 %	0,29 %	-0,04 %	3,95 %

Anbefalt nivå for kommuner er et netto driftsresultat i % av driftsinntektene på 1,75 %. Kommuner som har lavt disposisjonsfond og høy gjeldsgrad bør ha et netto driftsresultat som er høyere enn 1,75 %. Sett i forhold til dette er det konsoliderte netto driftsresultatet betydelig lavere enn anbefalt.

8 Anskaffelser

Arendal kommune anskaffer årlig varer og tjenester for ca. 500 mill. kroner. Verdien av investeringer i bygg og anlegg kommer i tillegg, både for kommunalteknikk og de kommunale foretakene. I tillegg kommer verdien av kjøp i kommunens selskaper. Arendal kommune har, gjennom sin markedsmakt og ved aktiv bruk av bestillingskompetanse i anskaffelsene, en stor mulighet for å nå egne mål og påvirke sine omgivelser. Dette skjer ved å sette krav som bidrar til utvikling av et bærekraftig næringsliv, gunstig miljøpåvirkning og gode sosiale samfunnsforhold. I tillegg gjøres det vurderinger av hvordan vi kan innrette anskaffelsene våre slik at vi bidrar til gode innkjøp som styrker det lokale næringsliv, jf. næringslivsstrategien i Arendal kommune.

Arendal kommune vil i 2023 styrke arbeidet med bærekraftige anskaffelser. Arendal kommune er vertskommune for et samarbeid om grønn anskaffelsesstrategi for Østre Agder kommunene. Det ble søkt om tilskudd fra klimasats til en prosjektstilling i 2 år som har oppstart 2.januar 2023.

Arendal kommune bidrar sammen med resten av Agderkommunene og fylkeskommunen med å videreutvikle og etablere nytt innkjøpsamarbeids som skal erstatte det nåværende OFA.

Arendal kommune har flere store prosjekter på gang og vil i 2023 være med i samspillsentreprise for bygging og etablering av nytt vitensenter i Kristiansand kommune i samarbeid med Universitet i Agder. Dette vil være Arendal kommune sitt første samspillsprosjekt som vil bidra til økt forståelse for ulike kontrakter. For å få et vellykket prosjekt vil dette være et tverrfaglig prosjekt i kommunen.

Videre vil kommunen videreutvikle og forsterke fokuset på kontraktstyring. Det skal blant annet arbeides med å ytterligere styrke opplæring, rutiner, prosesser og verktøy. Ansvaret til kontraktseier skal tydeliggjøres for å sikre at oppfølgingen av kontrakter ivaretar Arendal kommunes interesser. Det vil også implementeres et nytt e-handelssystem som vil øke avtalelojalitet og bidra til gevinstrealiseringen av avtaler vi inngår.

Det er i perioden lagt til grunn en gevinst av gode anskaffelser og innkjøp på 5 mill. kroner. Som en forutsetning til at dette skal kunne realiseres vil være å styrke innkjøpsmiljøet med to stillinger fra 2024.

9 Investeringsbudsjett og finansforvaltning

9.1 Forutsetninger og konsekvenser

Investeringsstrategi

Kommunens investeringsstrategi er forankret i Økonomi- og finansreglementet vedtatt av Arendal bystyre (vedtatt sist BS 21/87 - 29/04-2021).

Kommunedirektøren legger fram egen sak til politisk behandling om 10-års investeringsplan før framlegg av 4-årig handlings- og økonomiplan. Vedtatt langsiktig investeringsplan danner grunnlag for økonomiplanen med de fire første årene. Vedtak på investeringsbudsjettet skal gjøres på bruttoramme pr. investeringsprosjekt. I tillegg skal det vedtas finansiering av alle prosjektene.

Forutsetninger og endringer fra 10-års investeringsplan

10-års investeringsplan vedtatt 19 mai, BS22/74 er utgangspunktet for kommunedirektørens forslag til 4-årsplan.

Investeringsnivået ligger for høyt sett mot kommunens handlingsregel for alle de fire årene i perioden, men også i forhold til finansielle måltall. Dette får stor påvirkning på kommunens drift gjennom økt avdrags- og rentebelastning. Det siste året har denne effekten blir kraftig forsterket av følgende forhold:

- Kraftig økning i rente
- Økte strømkostnader
- Økte materialpriser

Grunnet økt rente, høye strøm- og materialpriser er det behov for en justert investeringsplan. I tillegg kommer andre investeringsvedtak etter 19. mai og tiltak i henhold til kommunedirektørens løypemelding. Endringene som er foretatt siden mai er både en forskyvning i tid på enkelte prosjekter, og en justert vurdering av den økonomiske rammen/realiteten for enkeltprosjekter.

Samlet for perioden reduseres investeringene med **942 mill. kroner**. Bystyret må være oppmerksom på at investeringsbudsjettene som er omtalt i planperioden 2023- 2026 ikke nødvendigvis er det enkelte prosjekts totale budsjett da de kan gå over flere år både i forkant og i etterkant av planperioden.

Forklaringer til de største endringene fra 10-års investeringsplan til HØP 2023-2026 sees nedenfor:

Eyde Energipark kjølevann (AK)

Prosjektet er avsluttet etter forprosjekt, og er i sin helhet tatt ut av investeringsplanen.

Rehabilitering underlag skøytebanen Myra (AK)

Basert på forprosjekt er ny kalkyle til justert til 45 mill., som gir en økning på 10 mill. kroner fra tidligere budsjetttramme.

Asdal idrettshall (AEKF)

I sammenheng med skolestrukturendringer er Asdal idrettshall tatt helt ut av investeringsplanen.

Barnehage Lia

Prosjektet er flyttet senere i perioden med tildeling av midler i 2026 og 2027.

Barnehage sentrum

Prosjektet er flyttet ut av 4-årsperioden med tildeling av midler i 2027 og 2028.

Bofelleskap - BOF (AEKF)

Prosjekt bofelleskap er krevende med tanke på prisstigninger i markedet. Flere av de private gruppene, som arbeider med felles etablering av bofelleskap, melder om utfordringer både vedrørende egnet lokalisering og antall i den enkelte gruppe. Viser også til avsnitt lenger nede vedrørende mulig bortfall av tilskudd.

Det er med bakgrunn i ovennevnte gjort justeringer i investeringsplanen vedrørende tidspunkt for gjennomføring, hvor flere av prosjektene er flyttet seinere i perioden (fra 2023 til 2027).

Felles vaskeri- og produksjonskjøkken (AEKF)

Budsjettramme som tidligere, men skjøvet ut i tid i på linje med Heldøgns omsorgssenter Saltrød.

Heldøgns omsorgssenter Saltrød (AEKF)

Heldøgns omsorgssenter Saltrød (tidl. helsehus/omsorgsbygg) har total budsjettramme som tidligere, men er skjøvet ut i tid med hovedvekt i 2025 til 2027.

Infrastruktur Kunnskapshavna del 3 (AK)

Prosjektet er flyttet fra 2024 og 2025 til 2026 og 2027, totalrammen er lik som tidligere.

Moltemyr idrettshall (AEKF)

I sammenheng med skolestrukturendringer er Moltemyr idrettshall tatt helt ut av planen.

Ombygging Sør-Amfi og ny turnhall (AEKF)

Prosjektet er skjøvet fra 2023 og 2024 til bygging først i 2025 og 2026.

Oppgradering Røed (AEKF)

Budsjettrammen for prosjektet er uforandret, men er skjøvet med tildeling av midler i 2026 og 2027.

Ny linje kai Biozin - våt bulk/tankanlegg (AHKF)

Prosjektet er flyttet seinere i perioden, og ligger inne i 2026 og 2027.

Ny Kai - Eydehavn (AHKF)

Bygging er flyttet fra 2023/2024 til 2025/2026.

Skjematisk oversikt alle endringer fra 10 års investeringsplan finnes i vedlegg 5.

Forbehold om tilskudd til sykehjem og omsorgsboliger for 2023

Regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2023 vil, dersom dette blir vedtatt, få store konsekvenser for planlagte investeringer i Arendal kommune. Noe som også vil få betydning for driftssiden gjennom rente- og avdragsbelastning. Konsekvenser er spesielt relatert til tilskudd til sykehjem og omsorgsboliger i 2023.

Bofelleskap

Tilskudd til bofelleskap er en del av dette. Ordningen blir ikke avvirket, men det blir ikke mulig å søke om investeringstilskudd i 2023 dersom statsbudsjettforslaget blir vedtatt. Regjeringen har også foreslått å avvikle ordningen med tilskudd til utleieboliger for vanskeligstilte.

Det ligger 10 bofelleskap (BOF) i handlings- og økonomiplanen, hvor bortfall av tilskudd kan få effekt for 9 av dem (8 private og 1 kommunalt). De 9 bofelleskapene er budsjettetert med tilskudd som en del av finansieringen, det vil si 1,548 millioner kroner per leilighet eller boenhet med 2022-sats. Ved et bofelleskap med 6 boenheter er tilskuddet da ca. kr 9,3 mill.

Heldøgns omsorgssenter Saltrød

I likhet med bofellesskapene, vil tilskuddsordningen ha en stor innvirkning på finansieringen. Det er estimert et tilskudd på ca. kr 239 millioner forutsatt 2022-satser som finansiering til omsorgssenteret.

Tabellen under viser den antatte årlige påvirkningen ved bortfall av tilskudd, forutsatt dagens rentenivå. Renter og avdrag vil gradvis reduseres over en lang avskrivningsperiode, men samlet sett utgjør årlig effekt en betydelig sum.

Tall i 1 000	Heldøgns omsorgssenter Saltrød	Bofellesskap	SUM
Økte renteutgifter	8 293	2 915	11 208
Økt minimumsavdrag	9 193	3 231	12 424
SUM	17 486	6 146	23 632

Tabell: Årlig utgangseffekt av økte rente- og avdragsutgifter ved bortfall av kompensasjonsordning.

Foreløpig foreligger ikke noe endelig vedtak om bortfall av tilskudd til denne type investeringer.

Kommunedirektørens forslag til budsjett er derfor utarbeidet med at prosjektene får tildelt tilskudd som tidligere budsjettet. Dersom Stortinget vedtar bortfall av tilskudd, vil kommunedirektøren fremme et justert investeringsforslag i februar 2023.

9.2 Finansforvaltning

Tabellen nedenfor viser utviklingen i investeringsgjelden for perioden 2023 - 2026.

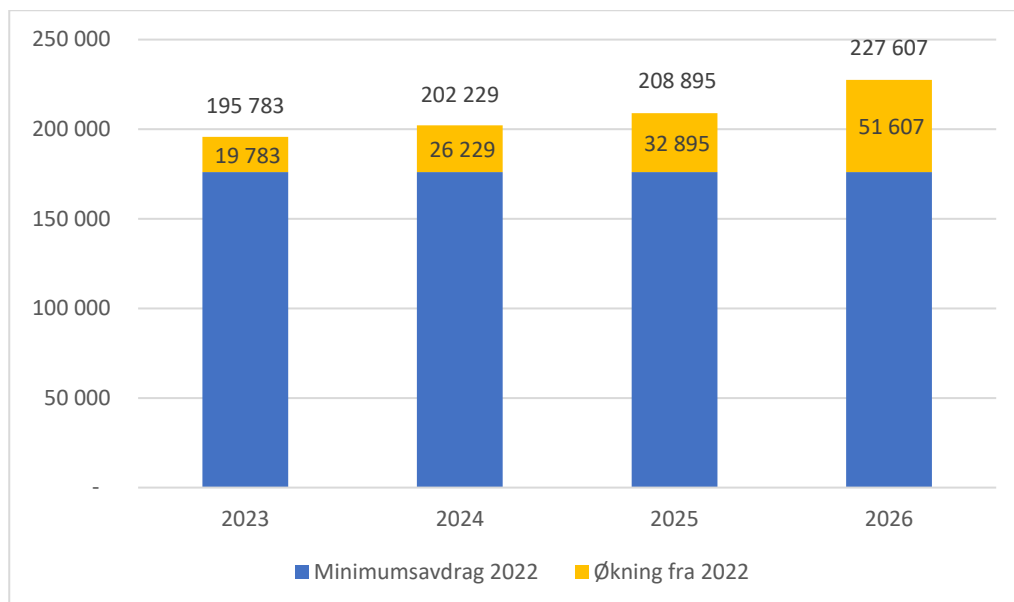
Tall i hele 1000	2023	2024	2025	2026
IB Lånegjeld	5 089 840	5 257 735	5 431 052	5 917 545
Låneopptak	363 678	375 546	695 388	654 688
Avdrag	- 195 783	- 202 229	- 208 895	- 227 607
UB Lånegjeld	5 257 735	5 431 052	5 917 545	6 344 626

Tabell: Utvikling i investeringsgjeld 2023 - 2026.

I perioden ligger det inne en netto økning i lånegjeld på 1 254,8 mill. kroner. Av dette er 677 mill. kroner økning i gjeld knyttet til vann og avløp (VA).

Avdrag på investeringslån belaster driftsbudsjettet til kommunen. Etersom Arendal kommune har et begrenset økonomisk handlingsrom, er størrelsen på avdragene derfor begrenset til minimumsavdraget gitt i kommunelovens § 14-18. Minimumsavdraget sikrer at lån nedbetales i takt med verdireduksjonen på belånte investeringer.

Investeringene er i all hovedsak fullt ut lånefinansiert, og dette medfører en betydelig økning i minimumsavdraget utover i perioden. Denne økningen må finansieres over kommunens driftsbudsjett. I perioden øker minimumsavdraget med 51,6 mill. kroner utover nivået i 2022.

Figur: Økning i minimumsavdrag 2023 - 2026 med 2022 som base (tall i hele 1000).

I 2022 ble det foretatt en endring i hvordan minimumsavdraget regskapsføres. Mens samlet minimumsavdrag tidligere lå inne i driftsbudsjettet til kommunen, er det nå fordelt på driftsbudsjettene til kommunen og foretakene. Dette gir et misvisende bilde av avdragsforpliktelsen til kommunen, for minimumsavdraget til Arendal eiendom KF belastes kommunen i sin helhet gjennom husleie. Arendal havn KF sin del av minimumsavdraget utgjør mellom 5 - 7 %, men endringen her er ikke stor nok til at det gir vesentlige utslag. Arendal havn KF vil trolig ha behov for avdragsutsettelse i 2025 og 2026, og foretakets andel av minimumsavdraget faller da på kommunen. Samlet minimumsavdrag er dermed den beste måten å fremstille kommunens avdragsforpliktelse.

Startlån

Forskrift for startlånsordningen er grunnlaget for de kommunale utlånene som forvaltes av Arendal kommune/NAV. Det er pr. medio oktober 916,6 mill. kroner som er videreutlånt til startlån. De senere årene har det vært en stor økning i innvilgede startlån. Kombinert med stadig høyere innvilgede lånebeløp og økte rentebaner, kan dette øke kommunens risiko for tap på videreutlån - særlig dersom boligprisene faller.

Kommunedirektøren foreslår at det søkes om startlån på 150 millioner pr. år i økonomiplanperioden for å møte behovet til de innbyggerne som har behov for å etablere seg i egen bolig.

Gjeldsforvaltning og rentestrategi

Kommunens finans- og gjeldsforvaltning skjer i samsvar med gjeldende kommunelov og tilhørende finansforskrift samt bystyrets vedtatte reglement for finans- og gjeldsforvaltning.

Kommunen har ingen finansielle aktiva i balansen pr. medio oktober 2022 ut over bankinnskudd. I perioder med overskuddslikviditet kan det bli aktuelt å foreta plasseringer av aktiva. Kommunens trekkrettighet på 150 mill. kroner hos hovedbankforbindelsen Sparebanken Sør har foreløpig ikke vært benyttet. Arendal kommune har på det jevne en tilfredsstillende likviditet, men for å begrense minimumsavdraget kan det i korte perioder bli aktuelt å skyve på låneopptak og heller bruke trekkrettigheten.

Gjeldsforvaltningen i kommunen gjennomføres med mål om å holde rentekostnadene lave og forutsigbare, men slik at det samtidig ikke tas en for høy finansiell risiko i forvaltningen. All gjeldsforvaltning utføres i samsvar med gjeldende finansreglement. Låneopptakene foretas i henhold til vedtatte finansieringsplaner og investeringsbudsjetter. Det tas opp felles lån for kommunens og foretakenes finansieringsbehov, og dette sikrer en enhetlig strategi som reduserer finansiell risiko.

Gjeldsforvaltningen har til hensikt å påse en god spredning, ikke bare på ulike låneprodukter, men også på ulike aktører i markedet. Dette bidrar til å redusere finansiell risiko.

Tabellen nedenfor viser vedtatt rentestrategi i reglementet for finans- og gjeldsforvaltning.

	Tidsperiode	Hovedstrategi	Avvik
Kort rentebinding	0 - 1 år	50 %	25 %
Mellomlang rentebinding	1 - 5 år	30 %	25 %
Lang rentebinding	5 - 10 år	20 %	25 %

Tabell: Vedtatt rentestrategi for Arendal kommune.

Det må presiseres at den vedtatte rentestrategien ikke nødvendigvis gir et korrekt bilde av forholdet mellom fast og flytende rente i gjeldsporteføljen. Fastrenteavtaler som utløper om kort tid vil være kategorisert som kort rentebinding, mens en obligasjon med flytende rente som forfaller om tre år vil kategoriseres som mellomlang rentebinding.

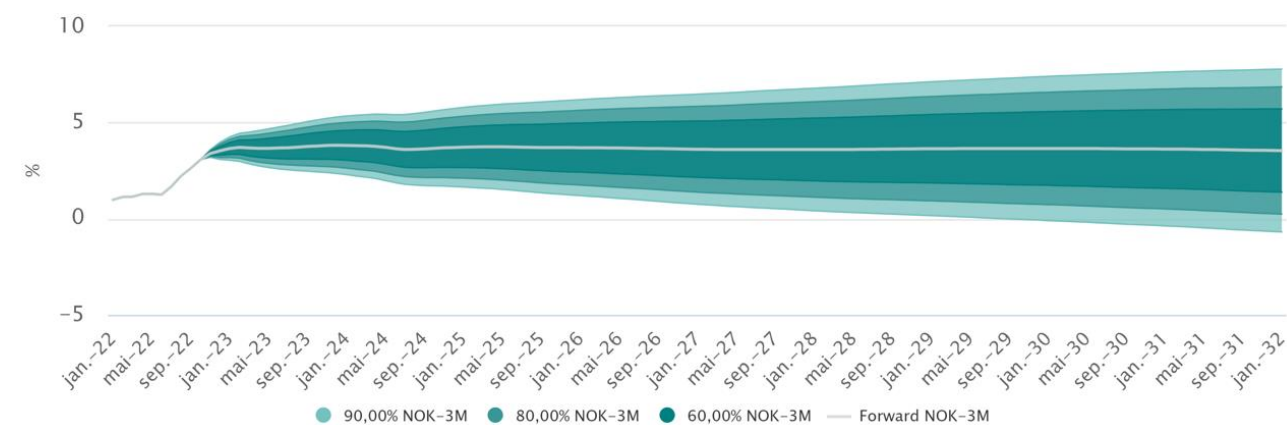
Finansreglementet ble revidert i 2021, og gir nå rom for en økt andel kort rentebinding. I tråd med bystyrets ønske har det vært gjennomført en strategi med høy andel sertifikatgjeld med korte løpetider. Kommunedirektøren vil i 2023 foreslå en revidering av finansreglementet.

Kommunedirektøren ser at det i økonomiplanperioden vil være behov for at nye låneopptak foretas med mellomlange og lange rentebindinger. Dette er for å redusere finansiell risiko og øke forutsigbarheten på rentekostnadene. Kommunedirektøren har i renteprognosene lagt inn tiltak som går ut over vedtatt hovedstrategi, men som ligger innenfor tillatte avvik.

Renteforutsetninger

I HØP 2022 - 2025 var markedsforventningene at NIBOR 3 mnd. ville bevege seg opp mot 2 % i løpet av 2023. Status høsten 2022 er at NIBOR 3 mnd. ligger på 3,37 % og prognosene viser en stigning til 3,9 % i løpet av 2023. Renteutgiftene forventes å stige betydelig i forhold til forrige HØP-periode. Usikkerheten knyttet til rentebanene er stor, og mye av faktisk utvikling vil avhenge av hvor fort Norges Bank får tatt ned inflasjonen.

Figuren under viser usikkerheten i renteutviklingen pr. ultimo oktober 2022.

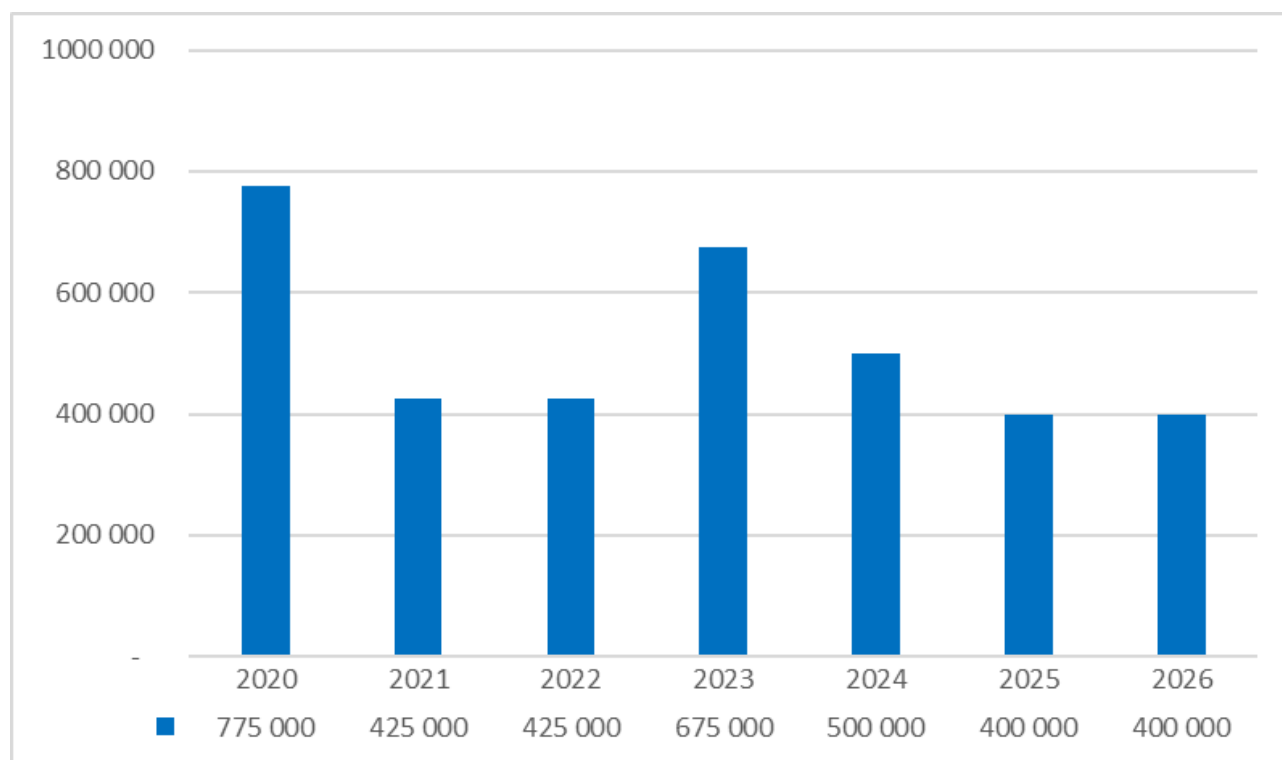
Figur: Usikkerhetsvifte - renteutvikling (Kilde: DNB).

Tabellen nedenfor viser forventende snittrenter og rentekostnader på investeringsgjelden. Forutsetningene for å oppnå dette er at sertifikatgjelden refinansieres med relativt korte løpetider, mens nye låneopptak fordeles på noe lengre løpetider. I tillegg forutsetter prognosen at kredittpåslagene ligger på normale nivåer. Dersom markedsutviklingen øker den finansielle risikoen ved å ha en høy andel sertifikatlån, vil kommunen kunne se seg nødt til å refinansiere noen av disse som lån med lengre løpetider. Dette vil medføre økte renteutgifter.

	2023	2024	2025	2026
Forventet snittrente investeringsgjeld	3,14 %	3,55 %	3,43 %	3,47 %
Renteutgifter investeringsgjeld (1000 kr.)	162 628	190 986	196 496	214 630

Tabell: forventet gjennomsnittrente og renteutgifter.

Kommunedirektøren utnyttet de lave rentene i 2022 til å inngå en lang rentebytteavtale med start i 2023. Figuren nedenfor viser volumet av rentebytteavtaler i perioden 2020-2026. Kommunedirektøren følger utviklingen i rentemarkedet, og det kan bli aktuelt å inngå fremtidige rentebytteavtaler som gjelder fra 2024 og 2025.

Figur: Samlet volum av rentebytteavtaler i perioden 2020 - 2026 (1000 kr.).

Finansiell risiko

Finansiell risiko er et sammensatt begrep, og tar opp i seg elementer som bl.a. renterisiko, refinansieringsrisiko og operasjonell risiko. Alt etter hvilken posisjon kommunen har i gjelds- og finansforvaltningen, vil ulike risikoelementer være av varierende betydning.

For kommunen vil usikkerhet med hensyn til likviditetsforvaltning være av mindre betydning. Selv om likviditeten er god nok til å dekke kommunens løpende forpliktelser, finnes det i praksis ikke ledige midler som kan plasseres i finansmarkedet på annet enn svært korte løpetider. For aktivplasseringer er den finansielle risikoen først og fremst knyttet til innskuddsgarantien på maksimalt 2 mill. kroner som gjelder for norske banker.

Utviklingen i rentemarkedet, renterisikoen, representerer den største finansielle risikoen for Arendal kommune. Renteutgiftene forventes å øke kraftig fra 2022-nivå, men økte renter på bankinnskudd samt renteberegningen på selvkostområdet bidrar til å redusere den netto renteeksponerte gjelden. Kommunen har sikret en svært høy andel av den netto renteeksponerte gjelden, noe som demper effekten av renteøkningene. Det samlede gjeldsnivået er imidlertid såpass høyt at renteøkninger utover prognosen vil kunne føre til betydelige merutgifter for kommunen.

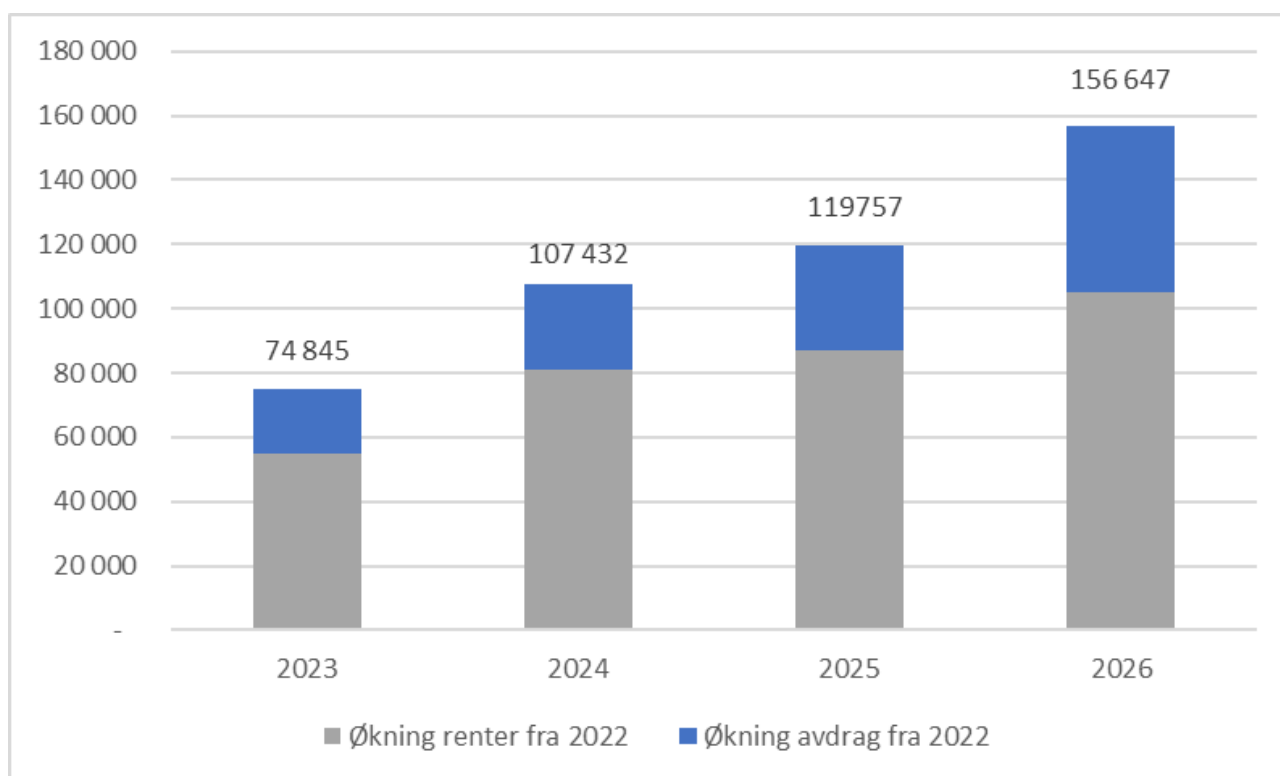
Refinansieringsrisikoen har økt i 2022, bl.a. som følge av invasjonen i Ukraina og lav likviditet i finansmarkedene høsten 2022. Kommunedirektøren har derfor gått bort fra strategien med en måneds løpetid på sertifikatlån. For å redusere refinansieringsrisikoen legges det opp til tre måneders løpetid på sertifikatene i 2023.

Konsekvenser

Kommunen er allerede i en situasjon hvor investeringsgjelden er høyere enn årlige brutto driftsinntekter, og i økonomiplanperioden vil investeringsgjelden øke med hele 24,7 %. Dette fører til at renteutgifter og minimumsavdrag som skal dekkes over driftsbudsjettet tar opp en stadig større andel. Avviket fra handlingsregelen øker til 701,4 mill. kroner i perioden.

Handlingsregelen og reglementet for finans- og gjeldsforvaltningen skal sørge for at kommunen har mest mulig forutsigbare finanskostnader. En stor del fastrenter på netto renteeksponert gjeld bidrar til å dempe effekten av økte renter. Når kommunen velger å gå ut over handlingsregelen, forsterker dette økningen i renteutgifter som kommunen allerede har på sin eksisterende portefølje. Økningen i avdrag stammer hovedsakelig fra avviket i handlingsregelen.

Figuren under viser hvor mye kommunen årlig må omdisponere fra tjenestene til å dekke effekten av økte renter og avdrag. Tallene er kumulative effekter fra 2022.

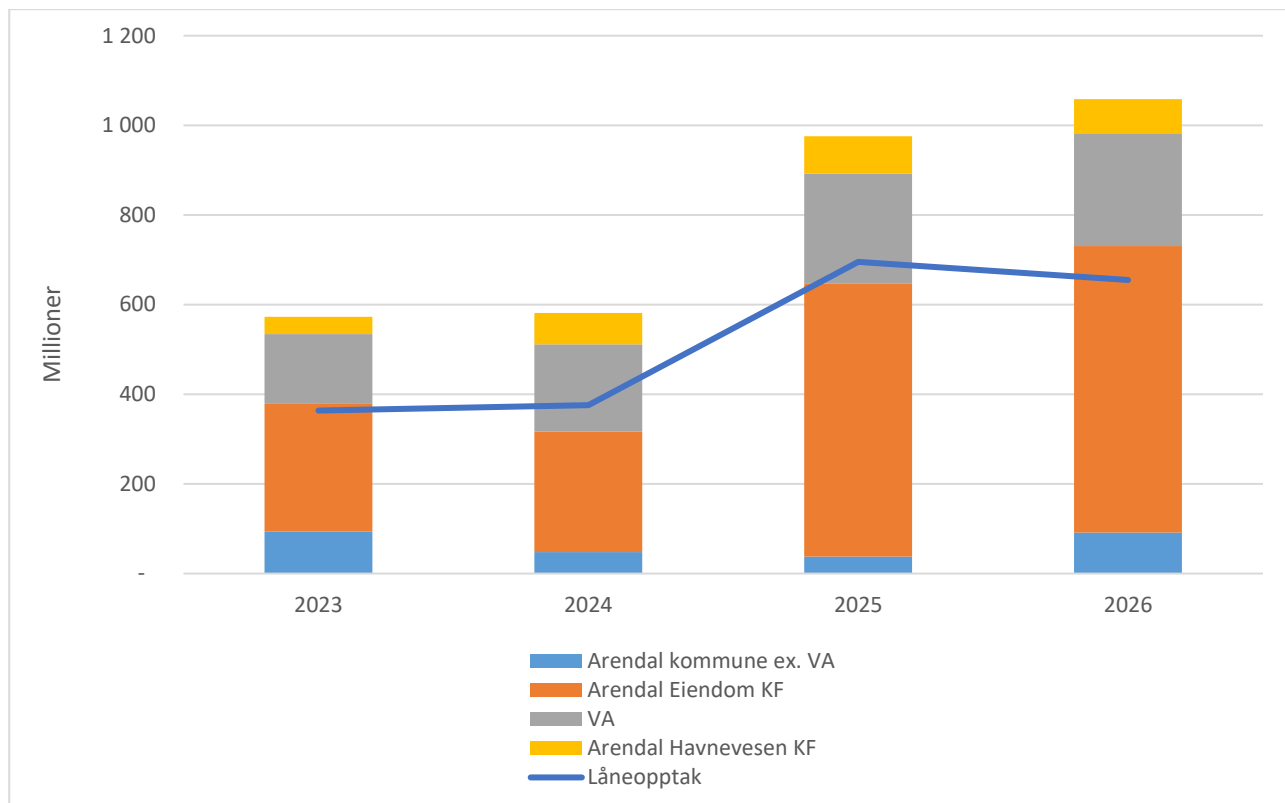

Figur: Samlet årlig påvirkning på driftsbudsjettet av økte renter og avdrag fra 2022-nivå.

Dersom rentene øker med 1 prosentpoeng utover prognosen, vil dette medføre årlige merutgifter på mellom 32 og 45 mill. kroner.

9.3 Totale investeringer

Figuren nedenfor viser brutto investeringer fordelt på kommunen, selvkost (VA) og foretakene samt årlig låneopptak (startlån er holdt utenfor):

Figur: Sum brutto investeringer Arendal kommune, selvkost (VA), Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2023-2026

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering fordelt på kommunen, selvkost (VA) og foretak.

Tall i 1000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
Arendal kommune ex. VA	93 740	47 980	37 600	91 720
Arendal Eiendom KF	284 794	268 300	608 560	639 000
Selvkost (VA)	155 700	195 000	245 700	250 000
Arendal Havnevesen KF	38 500	70 000	84 000	77 500
Sum investeringer	572 734	581 280	975 860	1 058 220
Finansiering				
Momskompensasjon	53 087	26 316	98 532	107 644
Tilskudd/andre inntekter	114 829	100 528	32 300	129 748
Overføring fra drift	16 141	16 141	16 141	16 141
Salg eiendom	25 000	62 750	133 500	150 000
Lån	363 678	375 546	695 388	654 688
Sum finansering	572 734	581 280	975 860	1 058 220

Figur: Sum brutto investeringer Arendal kommune, selvkost (VA), Arendal eiendom KF, Arendal havnevesen KF og låneopptak 2023-2026

9.4 Investeringer i Arendal kommune

Tabellen nedenfor viser totalt brutto investeringer i kommunen med finansering, hvor startlån og konserninterne avdrag er holdt utenfor.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
Totale investeringer	93 740	47 980	37 600	91 720
Finansiering				
Momskompensasjon	15 128	6 056	4 020	14 844
Tilskudd/andre inntekter	16 984	1 860	1 260	44 860
Overføring fra drift	16 141	16 141	16 141	16 141
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	45 488	23 924	16 180	15 876
Sum finansiering	93 740	47 980	37 600	91 720

Figur: Sum brutto investeringer i Arendal kommunen med finansiering 2023-2026

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering pr. sektor med unntak av selvkost. Prosjektoversikt med kommentarer er under avsnittene for hver av de aktuelle sektorene i tabellen.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
11 ADMINISTRATIVE ENHETER	17 500	17 500	17 500	17 500
12 ENHETER KULTUR INFRASTRUKTUR OG UTVIKLING	70 780	26 400	16 300	68 400
13 ENHETER PERSONRETTEDE TJENESTER	5 460	4 080	3 800	5 820
Totale investeringer	93 740	47 980	37 600	91 720
Finansiering				
Momskompensasjon	15 128	6 056	4 020	14 844
Tilskudd/andre inntekter	16 984	1 860	1 260	44 860
Overføring fra drift	16 141	16 141	16 141	16 141
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	45 488	23 924	16 180	15 876
Sum finansiering	93 740	47 980	37 600	91 720

Figur: Sum brutto investeringer pr. sektor ekskl. selvkost i Arendal kommunen med finansiering 2023-2026

De største investeringene er:

- Infrastruktur Kunnskapshavna del 3, 54,5 mill. kroner (74,5 mill. kroner i ramme)
- Kulturenheten - rehabilitering underlag skøytebanen, 45 mill. kroner
- Østre Agder Brannvesen - biler og utstyr, 18 mil. kroner
- Rehabilitering gatelyst, 12,7 mill. kroner
- Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene, 12 mill. kroner

Prosjektoversikt med kommentarer til de store prosjektene finnes under sektorkapitlene for administrative tjenester, samfunnsutvikling og personrettede tjenester.

Selvkost

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer i selvkost (tidl. VA) med finansiering.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
Totale investeringer	155 700	195 000	245 700	250 000
Finansiering				
Momskompensasjon	-	-	-	-
Tilskudd/andre inntekter	-	-	-	-
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	155 700	195 000	245 700	250 000
Sum finansiering	155 700	195 000	245 700	250 000

Figur: Sum brutto investeringer selvkost i Arendal kommunen med finansiering 2023-2026

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal kommune finnes under obligatoriske oversikter.

9.5 Investeringer i Arendal eiendom KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
Totale investeringer	284 794	268 300	608 560	639 000
Finansiering				
Momskompensasjon	37 959	20 260	94 512	92 800
Tilskudd/andre inntekter	79 795	98 668	31 040	84 888
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	25 000	62 750	133 500	150 000
Lån	142 040	86 622	349 508	311 312
Sum finansiering	284 794	268 300	608 560	639 000

Figur: Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal eiendom KF 2023-2026

De største investeringene er (budsjett i 4års-perioden):

- Heldøgns omsorgssenter Saltrød, 615 mill. kroner - budsjetttramme 701 mill. kroner
- Fellesvaskeri og produksjonskjøkken, 37 mill. kroner, budsjetttramme 50 mill. kroner
- Ombygging Sør Amfi og ny turnhall, 153,5 mill. kroner
- Kjøp og utvikling av tomter og boliger, 117 mill. kroner
- Nye boligfelt - eiendomsutviklingsprosjekter
 - Østre Mørfjær boligfelt, 125 mill. kroner
 - Østenbuskogen boligfelt, 122 mill. kroner
 - Dyvikheia boligfelt, 55 mill. kroner
 - Natvig felt B - boligfelt, 41 mill. kroner
 - Østenbutoppen - kommunalt formål, 10 mill. kroner
- Marisberg, videre utvikling, 88 mill. kroner
- Bofellesskap privat og kommunalt, 185 mill. kroner i perioden - totalt 10 prosjekter

- Formålsbygg brukerstyrte endringer, 37 mill. kroner
- Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser, 51,8 mill. kroner - total budsjetttramme 300 mill. kroner
- Endring demografi/oppfølging skolebruksplanen, 24 mill. kroner
- Barnehage Lia, 21. mill. kroner
- Færvik BOS – ombygging, 14 mill. kroner
- Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne, 12 mill. kroner

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal eiendom KF finnes under obligatoriske oversikter.

Heldøgns omsorgssenter Saltrød

Bystyret vedtok i oktober 2021 blant annet at det nye omsorgssenteret skal planlegges for minimum 120 rom. Arbeidet ble vurdert i lys av fokus på venstreforskyvning i tjenestetrappen. I løpet av dette året ble det arbeidet videre med å utarbeide et rom- og funksjonsprogram, som ble vedtatt i juni 2022.

Prosjektet gikk over i neste fase hvor Arendal eiendom KF har ansvaret for anbud og bygging. Foretaket er i gang med gjennomføringsstrategi og kalkyler ut fra revidert rom- og funksjonsprogram. Arendal kommune arbeider med områdereguleringen.

Prosjektet er i stor grad avhengig av godkjent reguleringsplan og nødvendige arealkjøp før gjennomføring. Bindende kontrakter med entreprenører kan ikke gjennomføres før man har budsjett og finansiering for prosjektet. Det vises også til usikkerhet knyttet til investeringstilskudd fra husbanken i forslag statsbudsjett 2023.

Prosjektgruppen har jobbet med å få på plass kostnadsanalyser for det nye omsorgssenteret på Saltrød (tidligere benevnt som Helsehus). Som kjent var det en visjon om å bygge 205 rom. Prosjektgruppen ser at mulighetsrommet for å holde seg innenfor den gitte budsjett rammen vil ligge på ca. 120 rom. De har i løpet av dette året jobbet med kostnadsanalyser for bygget og framskrivinger for å se på hvilket behov vi har for omsorgsplasser. Arbeidet er også vurdert i lys av et fokus på venstreforskyvning i tjenestetrappen.

Det er foreslått å bygge eksternt kjøkken og vaskeri etter industristandard noe som vil gi lavere byggekostnader.

Felles vaskeri og produksjonskjøkken

Kjøkken og vaskeri legges inn som opsjon til heldøgns omsorgssenteret på Saltrød.

Ombygging Sør Amfi og ny turnhall

Prosjektet er en ny bestilling ut fra tidligere prosjekt "flerbrukshall Sør-Amfi". Det vises til vedtak i bystyret 18.2.21 som omhandler en ny bestilling på at det skal bygges ny turnhall på Myra idrettspark, og Sør-Amfi skal bygges om for å tilfredsstillere økt behov Sam Eyde. Innspill fra ØIF og andre leietakere skal ivaretas i utredningen. Bystyret vedtok 23.6.22 å gå videre med ombygging Sør-Amfi og utrede ny turnhall mm. Det er igangsatt arbeidet ut fra vedtaket om avtaler/leieavtaler/finansiering, og med tilrettelegging for cupfinale (Final 8 i februar 2023).

Kjøp og utvikling av tomter og boliger

Prosjekter omfatter kjøp av boliger, eiendomsutviklingsprosjekter, erverv av tomt til boliger og tomteerverv til private bofellesskap.

Avdeling for eiendomsutvikling arbeider med å utvikle områder for kommunale formål og utvikling av boligtomter i Arendal kommune. Dette for å kunne ha handlingsrom med å kjøpe aktuelle eiendommer, samt påstarte reguleringsarbeid og annet arbeid som inngår som en del av aktuelle eiendomsutviklingsprosjekter.

Avdeling for boligforvaltning i Arendal eiendom KF har ansvar for kommunale utleieboliger. Det er økende behov for tilrettelagte boliger (permanente boliger som er særlig tilpasset brukergruppen) og store

eneboliger til familier. Det siste året har vi sett en enorm prisutvikling på boligmarkedet og etterspørselen er også økende, dette medfører økte kostnader for Arendal eiendom.

Nye boligfelt - eiendomsutviklingsprosjekter

Arendal kommune vil ha behov for et stort antall boliger i tiden som kommer, som en effekt av at Morrow batteries etablerer batterifabrikk på Eyde energipark. Boligmeldingen til Arendal kommune legger til grunn at det er behov for 500 nye boliger hvert år i årene fremover. Dette er en dobling av det antall boliger som bygges pr. i dag. For nå dette målet må både det private og offentlige ta en aktiv rolle i å utvikle nye boligområder. Styret i Arendal eiendom KF har sagt at foretaket skal ta en aktiv rolle i forhold til å tilrettelegge for nye boligfelt i kommunen. Strategi for utvikling av boligfelt vedtatt av styret i Arendal eiendom KF er at utvikling av følgende områder skal prioriteres:

- Østenbuskogen – Myra
- Dyvigheia – Saltrød
- Østre Mørfjær – Saltrød
- Marisberg – videre utvikling
- Natvig felt B
- Østenbutoppen

Samlet sett vil dette kunne gi ca. 1 100 boenheter.

Marisberg, videre utvikling

Det planlegges å starte opp detaljregulering av neste byggetrinn på Marisberg dersom Arendal eiendom kommer til enighet med grunneier om videre utvikling av feltet. Utbygging av trinn 2 med ytterligere 250-300 boenheter kan først skje etter at detaljplanen er vedtatt.

Bofellesskap (BOF)- nye boliger for yngre funksjonshemmede

I perioden 2023 til og med 2027 er det lagt inn 10 bofellesskaper fordelt utover årene med størsteparten i 2024 og 2025.

Prosjekt bofellesskap er krevende med tanke på prisstigninger i markedet og flere av de private gruppene, som arbeider med felles etablering av bofellesskap, melder om utfordringer både når det gjelder egnet lokalisering, men også med hensyn til antallet i den enkelte gruppe.

Et resultat av dette vil kunne være en større andel kommunale bofellesskap, som kan medføre økte investeringer for kommunen.

Foretaket arbeider med reguleringsplaner og konsepter for bygging av bofellesskap, herunder kjøp av deler av pågående byggeprosjekter.

Formålsbygg brukerstyrte endringer

Prosjektet omfatter større rehabiliteringer og ombygginger på omsorgsbygg, kultur- og idrettsbygg, barnehager og skolebygg, lovpålagte myndighetskrav, brukerstyrte endringer og eksisterende svømmebasseng.

Legevakt/KØH - inkl. korttidsplasser

Prosjektet omhandler ny legevakt, KØH og korttidsplasser på tomt ved sykehuset. Endring i budsjettet til kr 300 mill. kroner ble vedtatt i bystyret 16. desember 21. Byggeprosjektet legevakt/KØH er igangsatt og forventes ferdigstilt sommer/høst 2023.

Endring demografi/oppfølging skolebruksplanen

Det er behov for å gjøre mindre tilpasninger ved enkelte skoler og skolebygg som følge av demografiendringer. Det er også behov for noen utbedringer som følge av skolebruksplanen.

Barnehage Lia

Lia barnehage er kommet til det punktet at den må totalrenoveres. Barnehagen ligger ikke på kommunal grunn og det reguleres inn mulighet for å kunne plassere en barnehage i områdeplanen i tilknytning til omsorgsbygg på Saltrød. Det bør parallelt undersøkes om det er andre og bedre egnede tomter nært til Saltrød som bør vurderes. Denne bør også sees i sammenheng med fremtidige boligbygging i dette området. Budsjettmidler er flyttet mot slutten av perioden, med første tildeling i 2026.

Færvik BOS - ombygging

Færvik BOS er en ombygging i eksisterende omsorgssenter. Bygget skal settes i stand for å ivareta pasientbehandling og arbeidsmiljø. Det arbeides med prosjektering og planlegging. Det skal lyses ut en anbudskonkurranse når prosjekteringen er ferdig.

Tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne

Presset på midlertidige boliger er stort. Årsaken til dette er lav boevne som medfører slitasje utover det normale når man bor i ordinære boliger. Denne brukergruppen har som regel større utfordringer med rus eller psykiske helse, som medfører behov for forsterket boliger. Utfordringen her er å finne egnede tomter.

9.6 Investeringer i Arendal havnevesen KF

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringer				
Totale investeringer	38 500	70 000	84 000	77 500
Finansiering				
Momskompensasjon	-	-	-	-
Tilskudd/andre inntekter	18 050	-	-	-
Overføring fra drift	-	-	-	-
Salg eiendom	-	-	-	-
Lån	20 450	70 000	84 000	77 500
Sum finansiering	38 500	70 000	84 000	77 500

Figur: Sum brutto investeringer og finansiering for Arendal havnevesen KF 2023-2026

De største investeringene er:

- Ny kai – Eydehavn, 80 mill. kroner
- Kran/convei/transportbelte, 60 mill. kroner
- Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro, 30 mill. kroner
- Areal (tilrettelegging og kjøp), 24 mill. kroner
- Landstrømanlegg Cruise kai, 20 mill. kroner

11493 - Ny kai - Eydehavn

Tørrbulk er og vil være en viktig lastetype på Eydehavn. Lange transportavstander (salt: Afrika/ råvarer: Asia & Sør-Amerika) krever store fraktvolumer og store skip for å gi økonomisk forsvarlig og kostnadseffektiv transport. Havna må etablere ny kai og kaifront med tilstrekkelig dybde for sikkert å kunne ta imot store skip til kai.

11550 - Kran/convei/transportbelte

Havnen vil tiltrekke nye kunder og mer last ved å etablere egnet håndteringsinfrastruktur. Kostnadseffektive håndteringssystemer (kraner/transportbånd) må etableres til og fra egnede råvarelager.

11469 - Infrastruktur Eydehavn inkl. ro-ro

Roro er en av transportformene som øker mest. En ro-ro rampe vil være viktig for å kunne sende og ta imot rullende last. Havnen vil tiltrekke nye kunder og mer last ved å etablere egnet infrastruktur.

11604 - Areal

Areal er en knapphetsfaktor for Arendal Havn. Bystyret har i 2020 (saksnr. 111/2020) vedtatt å være en strategisk og langsiktig eier av areal og kaifronter på Eydehavn. Oppkjøp av arealer og forhandlinger om fremtidig behov, bruk og tilbakeføring av kommunal eiendom må initieres.

NY – Landstrømanlegg Cruise kai

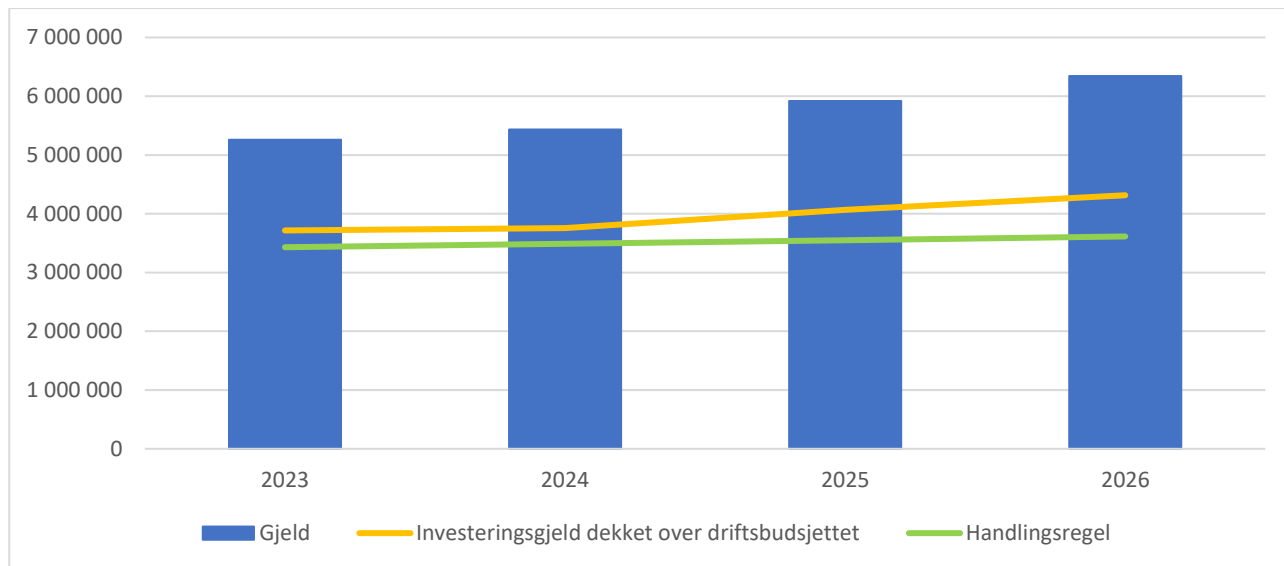
Arendal havn arbeider for å være en fossilfri havn i tråd med EUs planer om at fra 1. januar 2030 skal skip i havn innenfor EU-medlemslandenes jurisdiksjon få krav om å koble seg til landstrøm, og utelukkende bruke landstrøm til å dekke energibehovet om bord. For Arendal sentrum betyr det at landstrøm må etableres for cruisetrafikken og fergetrafikken.

Oversikt over samtlige investeringsprosjekter for Arendal havnevesen KF finnes under obligatoriske oversikter.

9.7 Utvikling finansielle måltall - investering

Lånegjeld

Kommunen er allerede i en situasjon hvor investeringsgjelden er høyere enn årlige brutto driftsinntekter, og i økonomiplanperioden vil investeringsgjelden øke med hele 24,7 %. Dette fører til at renteutgifter og minimumsavdrag som skal dekkes over driftsbudsjettet tar opp en stadig større andel. Avviket fra handlingsregelen øker til 701,4 mill. kroner i perioden.

Figur: Utvikling av investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet og avviket fra handlingsregelen 2023 - 2026 (1000 kr).

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet	3 716 000	3 757 000	4 065 000	4 315 000
Handlingsregel	3 430 000	3 490 000	3 551 000	3 613 000
Avvik	286 000	267 000	514 000	701 000

Tabell: Utvikling av investeringsgjeld dekket over driftsbudsjettet og avviket fra handlingsregelen 2023 - 2026 (1000 kr).

10 Arbeidsgiverstrategi

Arbeidsgiverstrategien beskriver hvordan ledere og ansatte skal jobbe for å virkeliggjøre kommunens samfunnsoppdrag. Våre ansatte blir vist tillit og vet at gode resultater og utvikling ikke kommer av seg selv. Vi har forventninger til faglig utvikling, godt lederskap og et arbeidsmiljø preget av mangfold og arbeidsglede.

I samarbeid har hovedtillitsvalgte, avdelingsledere, enhetsledere, kommunalsjefer og kommunedirektør utarbeidet erklæring om ledelse som bygger på verdiene fra arbeidsgiverstrategien. Som leder i Arendal kommune er vi fellesskapets tjenere innenfor bystyrets prioriteringer og rammer, og innenfor gjeldende lovverk. Ledelse handler ikke om oss selv, men om å legge til rette for at våre ansatte kan utføre sine oppgaver med engasjement og kvalitet.

Gjennom godt lederskap og godt medarbeiderskap skal kommunen beholde og rekruttere kompetente medarbeidere.

10.1 Status

Satsingsområde	Status 2021	Kommentar
Læringsesatsingen	118	Antall lærlinger
Heltidskultur	60 %	Andel heltidstidsansatte hele kommunen
	44 %	Andel heltidstidsansatte helse, omsorg og levekår
Sykefravær	9,3 %	Totalt hele kommunen
Likestilling og mangfold	75 %	Andel kvinner hele kommunen

- Læringsesatsingen har gått som planlagt med en jevn opptrapping frem til i fjor. Læreplassdekningen innenfor de store fagene kommunen kan tilby er god og alle søkere får plass. Dette gjelder barne- og ungdomsarbeiderfaget og helse- og omsorgsarbeiderfaget spesielt.
- Arbeidet med heltidskultur har hatt en god utvikling de siste årene, men veksten i andelen heltidstidsansatte er lavere siste år enn tidligere år.
- Sykefraværet i 2021 var uvanlig høyt på grunn av pandemien, men ikke spesielt høyt sammenlignet med andre kommuner (8,9 % på landsbasis). Høsten 2022 har sykefraværet normalisert seg.
- Kommunen har en svært skjev kjønnsfordeling blant ansatte med vesentlig flere kvinner enn menn. Det er flest ansatte i aldersgruppen 40-50 år.

10.2 utfordringer

Utfordringer på kommunenivå:

- Læreplasser innenfor de mindre fagene er fremdeles et knapt gode. Her er det begrenset hvor mange plasser kommunen kan tilby, og kommunens viktigste oppgave blir å påvirke andre til å ta imot lærlinger. Dette gjelder for eksempel bygg- og mekanikerfag.
- Store og raske demografi-endringer medfører behov for omstillinger og nedbemanning innenfor oppvekst-tjenestene, samtidig som vi har rekrutteringsutfordringer innenfor helse- og omsorgstjenestene. Det er særlig sykepleiere og leger som det er vanskelig å rekruttere.
- Etableringen av batterifabrikk gjør det nødvendig å planlegge på nytt med nye forutsetninger.
- Fremdeles en stor andel deltidsansatte, spesielt innenfor helse og levekår.
- Sykefraværet er på gjennomsnittlig nasjonalt nivå, men det er potensiale for å få sykefraværet ytterligere ned. Det er stor variasjon mellom de ulike enhetene. Pandemien er over og det er mulig å jobbe med tiltak i en normal kontekst igjen.

- Arbeidsstokken i Arendal kommune er ikke representativ for befolkningen med hensyn på mangfold i kjønn, alder, etnisk bakgrunn, religion, kultur, språk, kompetanse, seksuell legning og funksjonsnivå.
- Eksterne krav til effektivisering av tjenester, blant annet gjennom økt digitalisering.

10.3 Prioriteringer

For å møte utfordringene over er det viktig at kommunen er en attraktiv og konkurransedyktig arbeidsgiver. Særlige satsingsområder i handlingsplanperioden er:

- Opprettholde antall lærlinger i kommunen i henhold til vedtatt lærlingestrategi.
- Videreføre arbeidet med å iverksette de sentrale partenes intensjonserklæring om heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene, men også i oppvekst-tjenestene.
- Å skape et større mangfold blant kommunens ansatte, øke kompetansen på mangfoldsledelse og sikre gevinster av et mer mangfoldig miljø.
- Utvikle og øke intensiteten i arbeidet med å nå sykefraværsmålene i alle sektorer.
- Digitalisering av tjenester og prosesser gjennom IKT Agder-samarbeidet.
- Kvalitetssikring og effektivisering gjennom kontinuerlig læring og forbedring.

Godt liv for alle

Lærlingesatsingen

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 31.12. 2021	Mål 2023	Mål 2024-26
Antall lærlinger	118	115	115

Tiltak: Opprettholde antallet lærlinger på 2021-nivå.

Arendal kommune er en av Agders største lærlingebedrifter. Som en sentral samfunnsaktør, og tjenesteleverandør for Arendals befolkning, må kommunen sikre kvalifisert arbeidskraft i kommunen i årene som kommer. Videre er det en del av kommunens samfunnsansvar å sikre at ungdommer som starter et utdanningsløp mot et fagbrev sikres muligheter til å fullføre med lærlingeplass. Mangel på lære-plass er den viktigste enkeltårsaken til at ungdom dropper ut av yrkesfag. På den annen side viser erfaringer at fagbrev for den enkelte nærmest er en garanti for jobb eller videre utdanning. I tillegg til økningen i kommunale lærlingeplasser, som satsingen legger opp til, vil kommunen i samarbeid med opplæringskontorene arbeide for å stimulere andre offentlige og private virksomheter til også å opprette tilstrekkelig antall lærlingeplasser.

2021 var det siste året for opptrappingen av lærlingesatsingen i Arendal kommune (2018 – 2021). Satsingen har vært både på antall og kvalitet. Vi vil fortsatt jobbe med kvaliteten, men fra 2022 økes ikke de økonomiske rammene utover årlig lønnsjustering. Antallet lærlinger vil da, etter flere år med økning, flate ut og ligge rundt 115.

Det opprinnelige målet fra opptrappingsplanen er justert ned fra 140 lærlinger (3 per 1 000 innbyggere) til 115. Dette skyldes ikke en nedprioritering av satsingen, men at andelen lærlinger i helse er større nå enn andelen da strategien ble vedtatt. På grunn av helge-, lørdags- og søndagstillegg er disse lærlingene dyrere enn øvrige lærlinger. I tillegg har vi noen "Menn i helse"-lærlinger som også er dyrere enn øvrige lærlinger. Hele lærlingebudsjettet på 22 mill. kroner går til lærlingelønn som forutsatt, og budsjettet justeres årlig for lønnsvekst. Årlig inntak av nye lærlinger vil fra 2022 ligge på rundt 55 lærlinger, og antallet egenfinansierte lærlinger vil ligge stabilt på rundt 115 totalt. I tillegg kommer noen få lærlinger som er finansiert av NAV eller fylkeskommunen.

Heltidskultur

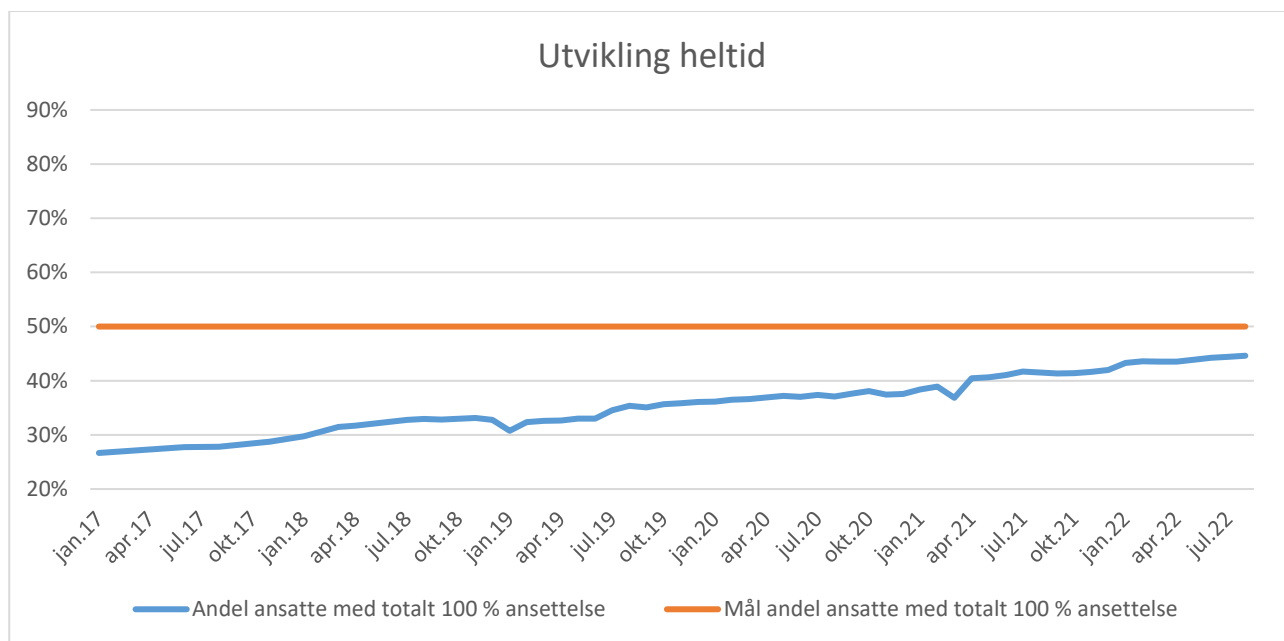
Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2021	Mål 2023	Mål 2024-26
Andel heltidstiltsatte (hele kommunen)	60 %	62,5 %	65 %

Deltidsstillinger, særlig innenfor helse- og omsorgs-sektoren, er en nasjonal utfordring. I Arendal forsterkes utfordringen ytterligere av levkårsproblematikken på Sørlandet.

Utfordringene med deltid er mange:

- Brukerne må forholde seg til mange hjelpere – jo flere som skal dele på jobben, jo flere mennesker må den enkelte bruker lære seg å kjenne.
- Forskning i forbindelse med korona-pandemien har vist at deltidstillinger gir økt smitterisiko fordi ansatte må kombinere flere små stillinger på ulike arbeidsplasser.
- Deltid gir dårlig utnyttelse av kompetent og knapp arbeidskraft som for eksempel sykepleiere og vernepleiere.
- Deltid gir unødvendig stort kontrollspenn og administrasjon for leder – mindre tid til fag og ledelse.
- Deltid er dårlig for likestilling og gir uforutsigbar inntekt, manglende tilgang på lån, uforutsigbar arbeidstid, uforutsigbar fritid og lav pensjon.

Heltidskultur innenfor helse, omsorg og livsmestring spesielt

Figuren over viser utviklingen innenfor tjenesteområdet helse, omsorg og levkår, andel heltidstiltsatte. Vi startet på ca. 27 % i januar 2017 og lå på 45 % i oktober 2022. Målet er 50 % i løpet av 2023. Kommunen har hatt en meget god utvikling de siste årene i arbeidet med å skape heltidskultur.

Arbeidet har vært ressurskrevende. Det har vært mye motstand mot å endre den kulturen som har vært i sektoren i over 30 år, og som de fleste ansatte har vært en del av i hele sin karriere.

Det er uten tvil helge-utfordringen som har skapt størst motstand i arbeidet med å skape heltidskultur. Utfordringen er todelt. En del handler om å formidle informasjon og kunnskap til ansatte og andre om den matematiske sammenhengen mellom helgearbeid og heltid slik at sammenhengen blir forstått og akseptert. Den andre delen handler om å endre selve kulturen knyttet til at det er oppfattet som naturlig å jobbe deltid for kvinner i omsorgsyrkene. En del av arbeidet fremover vil fremdeles måtte handle om å øke antallet helgetimer per ansatt, men det vil også bli rettet økt oppmerksomhet mot rammene rundt arbeidet i sektoren. Et godt arbeidsmiljø, god HMS og gode forutsetninger for ledelse vil legge bedre til rette for å

skape permanente og bærekraftige endringer i sektoren.

Aktuelle tiltak i perioden:

- Styrke ledelse og arbeidet med arbeidsgiverstrategien. Omstilling til heltidskultur stiller store krav til god ledelse og godt samarbeid.
- Gjennomgå oppgavefordeling mellom ulike ansatt-grupper, samtidig som vi unngår profesjonskamper. Dette skjer blant annet gjennom deltakelse i KS TØRN-prosjekt, men også gjennom ulike lokalt initierte forsøk med andre måter å organisere oppgavene på.
- God informasjon, prosesser med rom for medvirkning og forutsigbarhet rundt turnus.
- Implementering og utprøving av nye turnus-ordninger i helse og levekår. De nye ordningene må ivareta behovet for økt antall helgetimer, for eksempel gjennom bruk av langvakter.
- HMS-samlinger og fagdager som berører ulike perspektiver på heltidskultur
- Vurdere grunnbemanningen på ulike avdelinger i lys av ny kunnskap fra SIO-prosjektet og ekstern gjennomgang.
- Prioritering av ressurser fra stab til å jobbe med å redusere sykefraværet, blant annet gjennom godt forebyggende arbeide på alle nivå og MOA-møter (mulighets- og avklaringsmøter).
- Følge opp gjennomføringen av retningslinjer for heltidskultur. Dette gjelder hele kommunen.
- Kontinuerlig og tett samarbeid mellom ledere, hovedtillitsvalgte og hovedverneombud.
- Aktiv deltagelse i offentlig debatt og i regionale og nasjonale nettverk og konferanser.

Den viktigste innsatsen for å oppnå heltidskultur dreier seg om å øke kunnskap og bevissthet. Det er nødvendig å endre holdninger og normer for å skape den heltidskulturen vi ønsker. Pasient- og brukerperspektivet må være det viktigste i arbeidet med å endre arbeidskulturen, slik at vi får økt andelen heltidsansatte.

Lavere sykefravær

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2021	Mål 2023	Mål 2024-26
Totalt sykefravær	9,3 %	6,5 %	6,5 %

Mål for sykefraværet i 2023 er satt til ambisiøse 6,5 %. I praksis vil det si at Arendal kommune i så fall vil være blant de 20 beste kommunene i Norge.

Målet vurderes som mulig, men med høy risiko.

De viktigste tiltakene og arbeidsmåtene er:

- Et generelt godt forebyggende arbeide basert på de 10 faktorene fra KS sin medarbeiderundersøkelse. Mestringsledelse regnes for den mest sentrale faktoren.
- Formidle og ta i bruk ny kunnskap om spesielle HMS-utfordringer i offentlig sektor. Dette handler blant annet om å forebygge akkumulering av psykiske belastninger over tid, herunder relasjonelle og emosjonelle belastninger.
- En god grunnmur av gode rutiner for rask og tett oppfølging av alt sykefravær generelt.
- Videreføre og utvikle det tette samarbeidet med Agder Arbeidsmiljø IKS som kommunens bedriftshelsetjeneste – både på systemnivå og i enkeltsaker.
- Videreføre tiltaket «Raskere frisk» med AS3 som ny leverandør i 2023.
- Sikre forsvarlig omplassering av ansatte med redusert arbeidsevne gjennom ukentlige møter i omplasseringsutvalget.
- Et særlig opplegg kalt MOA-samtaler (mulighets- og avklaringsamtaler) for de spesielle sykefraværssakene som enten er særlig langvarige, hyppige eller komplekse.
- Særlig identifisering og oppfølging av ansatte med syk-frisk-syk mønster over flere år. Ansatte som har mer enn 24 fraværsdager årlig de 3 siste årene blir fulgt opp spesielt.

- Særlig oppfølging av avdelinger/enheter med høyt sykefravær.
- Kontinuerlig innhenting av fakta, statistisk analyse og løpende gjennomgang av all informasjon og rutiner.

I tillegg skal vi i 2023 følge opp anbefalinger fra Aust-Agder revisjon IKS sin forvaltningsrevisjon om sykefraværsoppfølgingen i skoler og barnehager:

- Arendal kommune bør i større grad etablere krav til enhetsleders overvåking og gjennomgang av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet hvor bred involvering av ansatte bør beskrives
- Kommunen bør i større grad rette fokus på nærværsarbeidet og sammen med de ansatte snakke om hva som bidrar til at ansatte kommer på jobb. Ved å ta til etterretning de signaler de ansatte gir i form av hva de mener skal til for å redusere sykefraværet, kan sektorene kunne arbeide mer målrettet mot de forhold som i størst grad opptar de ansatte
- I tråd med bystyrets vedtak om å intensivere arbeidet med å redusere sykefraværet, bør man i større grad etablere frittstående rapporteringer som i større grad forplikter enhetsledelse og sektorledelse til å diskutere hva man lykkes med og hva man ikke lykkes med i arbeidet knyttet til det å redusere sykefraværet
- Basert på at enkelte enheter i stor grad lykkes med sitt systematiske HMS-arbeid bør sektorene i større grad legge til rette for at «de gode historiene» og således beste praksis, kan danne grunnlag for forbedringer på tvers i enhetene og sektorene

Grønt samfunn

Digitalisering og IKT

All drift og utvikling av IKT i Arendal kommune skjer i tett samarbeid med IKT Agder IKS.

IKT Agder IKS er Norges første interkommunale IKT-driftsselskap som leverer tjenester på to nivåer av offentlig forvaltning (kommune og fylke). Med en arbeidsstyrke på nærmere 90 ansatte leverer selskapet IKT tjenester til eiere og kunder. Tjenestene omfatter blant annet brukersupport, drift av utstyr, nettverk, systemforvaltning, prosjektledelse og IKT rådgivning.

IKT Agder eies av 14 kommuner og Agder fylkeskommune. Selskapet har ansvar for over 47 000 brukere. IKT Agder skal styrke eiernes kompetanse innen IKT, herunder bidra til større effektivitet og bedre kostnadskontroll, samt være eiernes IKT-organisasjon.

IKT Agder har kunder i kommunalt eide selskaper som Agder Arbeidsmiljø, Agder Kommunale Støttetjenester (AKST), Agder Renovasjon, Agder kollektivtrafikk, Arendal Kirkelige Fellesråd, Aust-Agder Museum og Arkiv, Agder-Agder Revisjon, Vest-Agder Krisesenter og Vest-Agder museet.

Offentlig støtte til bredbåndsutbygging

Offentlig støtte er et virkemiddel for å stimulere til utbygging av bredbånd i områder hvor det ikke er kommersielt lønnsomt å bygge ut slik digital infrastruktur.

Fylkeskommunen forvalter den statlige tilskuddsordningen med statlig støtte til bredbåndsutbygging. I praksis betyr dette at utbygging av bredbånd i områder med svak dekning kan skje gjennom et spleiselag som involverer fylkeskommunen, kommunen, kommersielle aktører og innbyggerne. Kommunen har avsatt 0,5 mill. kr årlig som tilskudd til slike prosjekter.

Etisk bevissthet og refleksjon

Etisk bevissthet er viktig i Arendal kommune. Ansatte, ledere og folkevalgte skal være seg bevisst at de

danner grunnlaget for innbyggernes tillit og holdning til kommunen. Alle må kunne stå for egne handlinger og vurderinger. Arbeid som utføres skal være i samsvar med lover, regler, retningslinjer og vedtak. Arbeidet skal utføres slik at det tåler offentlig oppmerksomhet og slik at alle som blir berørt blir behandlet på en rimelig måte i en helhetlig sammenheng.

Kommunen har i henhold til arbeidsmiljøloven egne rutiner for varsling. Det er et mål for Arendal kommune at kritikkverdige forhold skal avdekkes og behandles. Kommunen er avhengig av at svikt i prosedyrer, rutiner og tjenestetilbud påpekes, meldes og om nødvendig varsles.

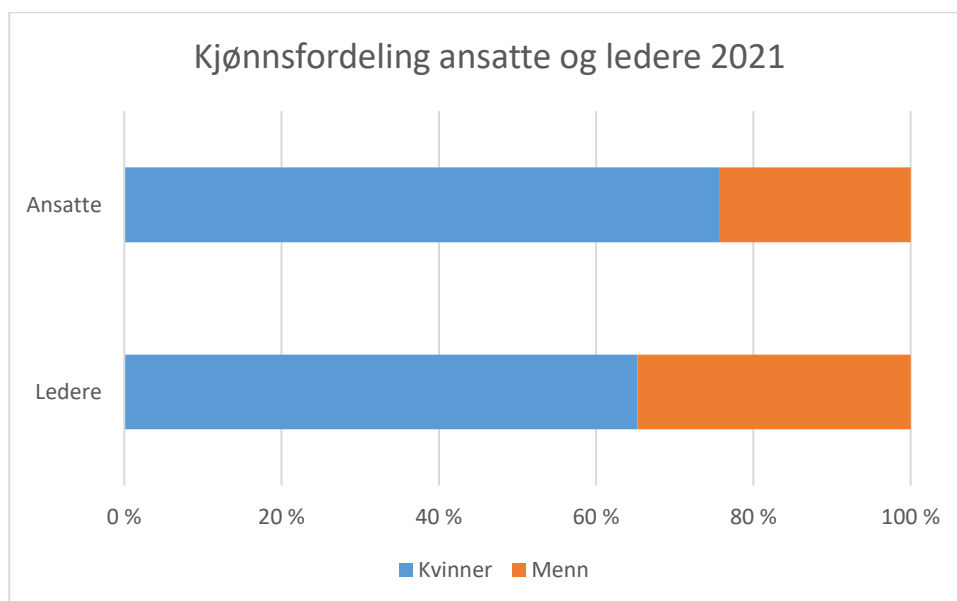
Arbeidsgiverpolitikken i Arendal kommune skal tilrettelegge for et trygt og åpent arbeidsmiljø og vi ønsker derfor åpenhet om kritikkverdige forhold. I tråd med arbeidsmiljøloven har alle ansatte i Arendal kommune rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten, samtidig som bestemmelsene gir arbeidstakeren vern mot gjengjeldelse. Kommunen ønsker å ha en god ytringskultur, og legger forholdene til rette for intern varsling.

Regional vekst

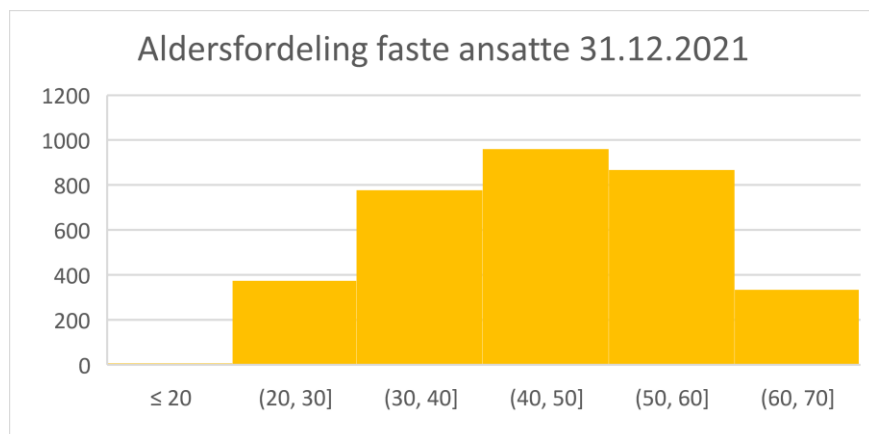
Likestilling og mangfold

For å få regional vekst må kommunen gå foran for å få flere i arbeid. Selv om utviklingen er positiv er det fremdeles for mange som står utenfor arbeidslivet i Arendal. Arendal kommune skal føre en arbeidsgiverpolitikk som fremmer likeverdige arbeids-, lønns- og utviklingsmuligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Likestillingsloven, diskrimineringslovene og kommuneplanen setter overordnede rammer for likestillingsarbeidet i kommunen.

Status på noen indikatorer: Kommunen er en klart kvinnedominert arbeidsplass. 76 % av de ansatte er kvinner, mens andelen kvinnelige ledere er 65 %. Vi har ingen ledere på enhets- eller avdelingsnivå med minoritetsbakgrunn.

Kommunen har flest ansatte i aldersgruppene 40-50 år (960 faste ansatte).

Regionplan Agder 20230 vektlegger arbeid med likestilling, inkludering og mangfold. Satsingen her gjenspeiles i kommuneplanen.

Tiltak:

Agder fylkeskommune har etablert en sertifiseringsordning kalt «Likestilt arbeidsliv». «Likestilt arbeidsliv» består av syv innsatsområder hvor Arendal kommune har valgt ut forankring, rekruttering, heltid og livsfase som de første områdene for sertifisering. Arbeidet med å følge opp disse områdene og jobbe videre med nye områder er en viktig satsing i årene fremover.

Helse, miljø, sikkerhet og læringskultur

Periodemål arbeidsgiverstrategien	Status 2021	Mål 2023	Mål 2024-26
Antall HMS-avvik	2222	3 000	3 000
Antall kvalitets-avvik	3264	4000	4 000

51 av HMS-avvikene gjelder personvern og datasikkerhet.

For å styrke læringskulturen i kommunen har det over flere år vært jobbet systematisk med å øke antallet avvik vesentlig. Arbeidet har vært svært vellykket og det oppfattes å være en generell forståelse i organisasjonen av at avvik handler om læring og forbedring. Enhetene er kommet langt i dette arbeidet og jobber både på systemnivå og med enkeltsaker som handler om forbedring. Det høye antallet avvik tilsier at ansatte opplever det som naturlig og trygt å melde avvik.

Et viktig prinsipp i Arendal kommune er at HMS-utfordringer skal løses på lavest mulig nivå i organisasjonen. Dette følger av den desentraliserte organiseringen og henger tett sammen med vår tro på at ledere og medarbeidere som gis tillit og myndighet løser problemene best.

Tiltak i perioden:

- Opprettholde og øke bruken av avvikssystemet i enhetene for å vedlikeholde læringskulturen som er skapt.
- Årlig revisjon av HMS-handlingsplanen for Arendal kommune.
- Grunnleggende HMS-opplæring for nye ledere og verneombud i samarbeid med Agder Arbeidsmiljø IKS
- Årlige HMS-samlinger for ledere, verneombud og tillitsvalgt

Samarbeid for å nå målene

Kommunen har et tett samarbeid med mange andre aktører for å nå målene innenfor arbeidsgiverstrategien. Samarbeidet videreføres i perioden og styrkes på enkelte områder, blant annet samarbeidet med UiA.

- Som en del av arbeidet med å oppnå en heltidskultur i Arendal kommune samarbeider vi med flere ulike aktører. Blant annet jobber vi på nasjonalt nivå tett med KS om konferanser og utvikling av KS sin politikk på området. Vi har vært med på å etablere et arbeidsgivernettsverk og bidrar aktivt med våre erfaringer fra heltidsarbeidet.
- Arendal kommune har også deltatt og bidratt til forskning gjennom #drømmejobben. Dette er et regionalt nettverk i regi av KS Agder med mål om å fremme kommunene på Agder som attraktive arbeidsplasser.
- Det er et godt samarbeid mellom Østre Agder-kommunene, og samarbeidet foregår innenfor flere områder og arenaer. Blant annet gjennom arbeidsgivernettsverk og gjennom forvaltningsgrupper i IKT-Agder samarbeidet.
- I arbeidet med å få ned sykefraværet er samarbeidet med fagforeningene og vernetjenesten sentralt. I tillegg bidrar Agder Arbeidsmiljø IKS, AS3, NAV og KS. Kommunen har et tett og godt samarbeid med alle involverte.
- Samarbeidet om digitalisering og IKT-drift omfatter hele Østre Agder, 6 kommuner utenfor Østre Agder og Agder fylkeskommune.
- Ett digitalt Agder er et nettverkssamarbeid for digitalisering hvor alle kommunene på Agder inklusive fylkeskommunen deltar. Målet med nettverket er en bedre digital infrastruktur og gode løsninger for innbyggerne på Agder.
- Kommunen har et godt samarbeid med opplæringskontorene for de ulike yrkesfagene og med fylkeskommunen generelt om lærlinger. Kommunen jobber videre for å påvirke andre arbeidsgivere i Agder til å ta imot flere lærlinger. Det samarbeides godt med "Menn i helse" for å rekruttere flere menn til omsorgsyrkene.
- Arendal kommune er sertifisert som "Likestilt Arbeidsliv"-arbeidsplass. En del av det videre arbeidet er å delta i nettverk med andre arbeidsgivere i Agder.

11 Administrative tjenester

Administrative tjenester er i hovedsak organisert i de to enhetene Kommunedirektøren m/stab (1101) og Felles overføringer og drift (1103).

Kommunedirektøren m/stab omfatter alle stabsfunksjonene og støttetjenester til enheter og er en enhet på lik linje med andre driftsenheter.

Felles overføringer og drift samler overordnede poster som enten gjelder hele kommunen (forsikring, sentrale pensjonsposter, lønnsavsetning mv.) eller utbetalinger til andre (overføring til kommunale foretak, tilskudd til private barnehager, skoleskyss og overføring til AKST og IKT Agder mv.). Enheten har ingen ansatte.

Noen funksjoner, som ikke naturlig hører inn under andre tjenesteområder, er også medtatt i disse enhetene.

Østre Agder ble, fra 2021, flyttet fra Kultur, infrastruktur og utvikling til organisatorisk å bli direkte underlagt kommunedirektøren. Enheten er derfor inkludert i administrative tjenester og omtales her.

11.1 Beskrivelse av området

Kommunedirektøren m/stab

I enheten inngår kommunedirektørens stabsfunksjoner og støtte til enhetene/tjenesteproduksjon. I tillegg ivaretar enheten overordnede oppgaver. Enheten kan deles inn følgende områder:

Kommunedirektør m/lederlag

På dette området inngår:

- Kommunedirektør
- 4 kommunalsjefer
- Juridiske tjenester

I tillegg består lederteamet av 2 assisterende kommunalsjefer og 3 tjenesteledere. Disse stillingene inngår budsjettmessig i sine respektive fagstaber.

Organisasjon

Har ansvaret for:

- Strategisk HR og støtte til enhetene knyttet til rekruttering, utvikling, omstilling og nedbemanning
- Heltidskultur og sykefraværsoppfølging på systemnivå og i enkeltsaker
- Oppfølging av sertifiseringsordningene "Likestilt arbeidsliv" og "Miljøfyrtårn"
- Forhandlinger om lønn, arbeidstid og andre arbeidsvilkår
- Frikjøpte tillitsvalgtressurser og tilrettelegging for samarbeid etter hovedavtalen
- Administrativt ansvar for hovedverneombud og personvernombud
- Læringsatsingen, inklusive rekruttering, oppfølging og samarbeid med fylkeskommunen
- Politisk administrasjon, folkevalgtprogrammet og innbyggerkontakt, blant annet gjennom skranke og sentralbord
- Turistkontor, administrasjon av TT-kort sammen med tjenestekontoret og fylkeskommunen
- Informasjon til eiendomsmeglere i forbindelse med kjøp og salg av eiendom
- Skjenkebevillinger, salgsbevillinger og kunnskapsprøver
- Samhandling og planlegging med IKT Agder IKS om IKT-drift og digitalisering

Økonomi

- Overordnet økonomistyring og styringsdokumenter
- Finans- og gjeldsforvaltning
- Økonomirådgivning til enhetene
- Anskaffelser og innkjøp
- Innfordring
- Fakturering

Samfunnsutvikling

Staben kommenteres under tjenesteområdet.

Personrettede tjenester

Staben kommenteres under tjenesteområdet.

Felles overføringer og drift

Enheden inneholder overordnede poster som enten gjelder hele kommunen eller er utbetalinger til andre. Oppgavene/budsjettpostene på enheten er nært knyttet til enheten Kommunedirektøren m/stab og enheten følges opp av aktuelle kommunalsjefer, tjenesteområdeledere og staber. De største budsjettpostene på enheten er knyttet til:

- IKT
- Forsikring
- Overføringer til foretakene (Arendal eiendom KF og Arendal havnevesen KF)
- Overføringer til AKST, Kirkelig fellesråd, Agder Arbeidsmiljø
- VTA-plasser
- Overføringer til privatpraktiserende leger
- Overføringer/tilskudd til private barnehager og overføringer til private skoler
- Gjestebarn og gjesteelever
- Sentrale pensjonsposter
- Sentral lønnsavsetning

Østre Agder-samarbeidet IPR (Interkommunalt Politisk Råd)

Østre Agder-samarbeidet er et interkommunalt samarbeidsforum for kommuner i regionen. Deltakende kommuner er Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Åmli.

Østre Agder ledes av et representantskap som består av ordførere i alle kommunene, samt opposisjonsleder i Arendal kommune. I tillegg til representantskapet har Østre Agder et kommunedirektørutvalg og fire fora på kommunalsjefsnivå i sitt styringssystem. Sekretariatet har 7 ansatte som jobber innenfor feltene helse og omsorg, oppvekst, teknisk, næring/samfunnsutvikling og digitalisering. Fra 2023 kommer det i tillegg en prosjektleder finansiert av statlige tilskuddsmidler og fondsmidler knyttet til etablering av felles løsninger for kommunene i samarbeidet som skal bidra til økt vekt på grønne anskaffelser.

Østre Agder (enhet)

Sentrale innsatsfelt innen helse er prosjektet Agder helseklynge der kommunene felles utvikler en framtidsrettet innsatstrapp basert på økt kunnskap om bruk av kommunale ressurser i helse og omsorgssektoren. Østre Agder har sekretariatsfunksjonen for OSS – samarbeidsforumet mot sykehuset. Det er igangsatt et arbeid for å legge til rette for økt forskning innenfor kommunal helse- og omsorgstjeneste basert på en felles strategi som er forankret i bystyret og kommunestyret.

Innenfor satsingsfeltet ehelse og digitalisering pågår det mange prosjekter og satsninger. Gjennom Innovasjonspartnerskap på Agder pågår i 2023 innovasjon og testing ute i kommunene, knyttet til kommunenes satsing og videreutvikling for velferdsteknologi hos hjemmeboende og sykehjem, samt Digital hjemmeoppfølging i samarbeid med SSHF. Kommunene er klare for påkobling til velferdsteknologisk knutepunkt, og avventer statlige føringer. Pågående behovskartlegging og prosjekter for utskiftning og fremtidige anbudsprosesser for flere journalsystem innen helse i årene fremover videreføres i 2023, gjennom IKT Agder og samarbeidet. Østre Agder samarbeidet har vært tett på og bidragsyter i arbeidet med Felles kommunal Journal (FKJ) i 2022, sammen med Agder. Videre arbeid for FKJ eventuell tilslutning for kommunene i 2023 er uavklart pr dag dato. Videre jobbes det med ulike prosjekter, gevinstkartlegging, systemoppgradering, bredding, og drift, blant annet gjennom Nasjonalt velferdsteknologiprogram og KS. Østre Agder kommuner er involvert i internasjonale innovasjonsprosjekter som blant annet Crane gjennom EU (CRANE | Home (crane-pcp.eu)) og I2I (From Isolation to Inclusion (I2I) - Universitetet i Agder (uia.no)).

Arbeidet innen ehelse skjer i tett samarbeid med vår ikt leverandør IKT Agder, Agder samarbeidet RKG ehelse og DigiAgder.

I oppvekstsektoren vil samarbeidet om etterutdanning med UiA om DEKOMP(grunnskole) og REKOMP(barnehage) videreføres. For grunnskolene i regionen handler samarbeidet om å øke kompetansen innen kartlegging og analyse, spesialpedagogikk og inkluderende praksis samt emnet vurdering og elevmedvirkning. I REKOMP settes søkelyset på flere områder. Alle barnehager får kompetanseheving innen prosess- og utviklingsledelse. Videre gjøres lokale prioriteringer i valget mellom følgende satsingsområder, flerkulturelle barn, barnehagens digitale praksis, bærekraftig utvikling og spesialpedagogikk og inkluderende praksis. I tillegg inngår en gruppe barnehager i et pilotprosjekt som omhandler kartlegging- og analysekompetanse. Parallelt fortsetter arbeidet med ny statlig tilskuddsordning for kompetansehevende tilbud rettet mot spesialpedagogikk og inkludering.

I teknisk sektor videreføres fellesprosjektet for overgang til LED i alt veily. Intensjonen er at dette skal være fullført i 2024 Intensjonen er å oppnå betydelige reduksjoner i strømforbruk og forenklinger knyttet til drift og vedlikehold. LED gir helt nye muligheter for å kunne styre lysbruk i ulike deler av døgnet for eksempel gjennom redusert lysnivå i boligområder på natt. For å kunne evaluere effekten av overgang til LED så må det foreligge data for dagens strømforbruk på gatelys, slik at kommunene skal kunne dokumentere at forventet nedgang i strømforbruk oppnås. Som et ledd i arbeidet med overgang til LED ser kommunene gevinster knyttet til å redusere tallet på skap som styrer veilyset.

Agder fylkeskommune har initiert et pilotprosjekt innenfor rammen av Regionplan Agder 2030 med sikte på verdiklassifisering av arealer i de åtte samarbeidskommunene. Dette kartverket vil være et sentralt verktøy under hver kommunens arbeid med kommuneplanens arealdel og det vil gjøre det mulig å se helhetlig på forvaltning av arealressursene i de åtte kommunene. Under utvikling av store batterivirksomheter og av biozin-produksjonen i Åmli så vil en helhetlig forvaltning av arealressurser, med en helhetlig tilnærming til bruk og vern av begrensede arealressurser, være en forutsetning for å oppnå godkjenning for endret arealbruk fra statlige myndigheter.

11.2 Driftsbudsjett med endringer

I dette kapittelet inngår konsekvensjusteringer, nye tiltak og innsparingstiltak som hører inn under ansvarsområdet til kommunedirektøren med lederlag, juridiske tjenester, HR, og økonomi. Utover ordinær drift av disse områdene inngår bl.a. endringer knyttet til lærlinger, IKT, overføringer til foretakene, overføringer til AKST og Kirkelig fellesråd, sentrale pensjonsposter og lønnsavsetning. Østre Agder enheten er inkludert i tallene i dette kapittelet.

Endringer som hører inn under tjenesteområdene Personrettede tjenester og Samfunnsutvikling er medtatt under sine områder.

Administrative tjenester	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett 2022 videreført	609 181	609 181	609 181	609 181
Konsekvensjusteringer	137 059	139 109	170 266	183 150
Nye tiltak				
PWC: Konserninnekjøp nye stillinger	0	2 000	2 000	2 000
Svømmebasseng, leie	0	0	8 625	17 700
Innsparingstiltak				
PWC: Konserninnekjøp	0	-5 000	-5 000	-5 000
Drift av gamle basseng	0	0	-2 000	-4 000
Bruk av disposisjonsfond pensjon	-14 000	0	0	0
Lederutvikling	-400	0	0	0
Stilling fakturering til selvkost 50 %	-370	-370	-370	-370
Reduksjon administrasjon	-1 128	-1 128	-1 128	-1 128
Administrativ effektivisering	0	-7 500	-7 500	-7 500
Økt konsernbidrag fra Arendal eiendom KF	-4 000	0	0	0
Innsparing eiendomsforvaltningen	0	-10 000	-10 000	-10 000
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	726 342	726 292	764 074	784 033

11.2.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

I tallene for konsekvensjustering inngår bl.a. justering av pensjonsposter med 25 mill. kroner f.o.m. 2023, økende til 45 mill. kroner i 2025. Det er avsatt 5 mill. kroner til økte strømutfgifter i 2023 og overføring til Arendal eiendom KF er også økt med tilsvarende beløp til strøm i 2023. Husleier renter og avdrag til Arendal eiendom er justert mot siste renteprognose. Lønnsavsetningen er tilført ca. 98 mill. kroner, hvor ca. 75 mill. kroner er økning knyttet til lønnsvekst på 4,2 %.

Innsparingskravet knyttet til omfordelingsprosjektet på 20 mill. kroner er reversert i konsekvensjustert budsjett og er erstattet av nye tiltak for kommende handlingsplanperiode.

I konsekvensjusteringer ligger det videre et kutt på 1 mill. kr som skal tas som en ytterligere nedbemanning i Servicesenteret i tillegg til den nedbemanningen som er gjennomført i 2021 og 2022.

11.2.2 Nye tiltak

PWC: Konserninnkjøp nye stillinger

For å oppnå besparelser på innkjøp er det nødvendig å styrke innkjøpsavdelingen. Innkjøpsområdet er trukket fram i rapporten fra PWC, hvor det er mulighet for innsparing for kommunen. Tiltaket innebærer en styrking på 2 stillinger fra 2024.

Svømmebasseng, leie

Leie av tid i svømmeanlegg fra Arendal fossekompani AS er innarbeidet f.o.m. august 2025.

11.2.3 Innsparingstiltak

PWC: Konserninnkjøp

Det er lagt til grunn en innsparing knyttet til innkjøp fra 2024. Potensialet er pekt på i PWC-rapporten og må sees i sammenheng med forslag til økte stillinger i innkjøpsavdelingen. Besparelsen vil fremkomme i driftsenhetene.

Drift av gamle basseng

Som følge av leie nytt basseng vil drift av gamle basseng falle bort.

Bruk av disposisjonsfond pensjon

Økte utgifter pensjon i 2023 vil delvis finansieres ved bruk av disposisjonsfond pensjon.

Lederutvikling

I 2023 er budsjettet for lederutvikling kuttet med 400 000. Handlingsrommet for ledersamlinger vil være sterkt begrenset.

Stilling fakturering til selvkost 50 %

Halv stilling fakturering føres tilbake til selvkost pga. mindre justering av organiseringen innen faktureringsområdet.

Kutt i administrasjon (organisasjon og økonomi)

HR er kuttet med 200 000 til opplæring og kursing. Dette gjelder felles opplæring og kursing for ledere og ansatte i hele kommunen, ikke kun de ansatte i stabene. Kuttet vil innebære en reduksjon i kommunens sektorovergrepene opplæringstilbud til egne ansatte. Dette er typisk opplæring i sykefraværsoppfølging, likestilt arbeidsliv, heltidskultur, arbeidstid og avtaleverk. Resterende del av kuttet er tatt på kurs for økonomi, gebyrer og lisenser og noen mindre justeringer av øvrige driftsposter.

Som nevnt over ligger det videre et kutt på 1 mill. kr som skal tas som en ytterligere nedbemanning i Servicesenteret. Servicesenteret vil med dette kuttet ha redusert bemanningen med 4 stillinger tilsvarende nær 40 %. Siden Servicesenteret har ansvaret for en del tjenester i tillegg til rene skranke- og sentralbordsfunksjoner utfordrer kuttet kraftig på flere områder. Konsekvenser av det totale kuttet kan bli en vesentlig reduksjon i servicenivået innenfor flere områder, herunder blant annet turistkontorfunksjonen, åpningstider for publikum, ventetid ved oppmøte og telefonkontakt og saksbehandlingstid ved ulike henvendelser. Se under kapittel 8.1 om hvilke områder Servicesenteret har ansvaret for i dag.

Administrativ effektivisering

Det er lagt til grunn en effektivisering innen det administrative området fra 2024. Det vil jobbes videre med tiltak i neste rullering av HØP.

Økt bidrag fra Arendal eiendom KF

I 2023 er det lagt til grunn økt bidrag fra Arendal eiendom KF på 4 mill. kroner.

Innsparing eiendomsforvaltning

Kommunens økonomi 2023-26 krever inngripende tiltak for å ha utsikter til balanse. Jakten på innsparinger har pågått lenge og må fortsette. De fleste tjenester får færre midler enn hva behovet tilsier, og usikkerhet rundt finansiering gjør at kommunen tærer på fond for holde driften så noenlunde stabil.

Kommunens eiendomsforvaltning har en overføring i 2022 på 296 mill. kroner til dekning av husleier og strøm, og økende til 358 mill. kroner i 2023. Arendal eiendom KF har et totalbudsjett brutto på kr. 477 mill. kroner. Kommunedirektøren har ved salderingen av HØP 2023-2026 funnet det nødvendig å ta ned overføringene til Arendal eiendom KF vesentlig ut over de 6 mill. pr. år som konsernbidrag slik det har vært budsjettert med de siste årene. Ytterligere 4 mill. kroner i 2023 og 10 mill. kroner til fra og med 2024.

Kommunedirektøren har respekt for at dette vil være svært krevende for foretaket uten å redusere på nødvendig drift og vedlikehold. Kommunedirektøren vil derfor anbefale at det i løpet av 2023/24 vil bli initiert en utredning hvor tema er om det er praktisk/økonomisk hensiktsmessig å fortsette med eget eiendomsforetak eller om eiendomsforvaltningen med fordel kan organiseres som en vanlig kommunal resultat enhet. Kommunaldirektøren er innforstått med at en intensivert prosess med bla. å klargjøre næringsarealer, hvor Arendal eiendom er sterkt involvert, krever mye fokus og ressurser og vil derfor foreslå at utredningen utsettes noe. Dette med den erkjennelsen at ansatte også i foretaket må bidra sterkt ved en organisatorisk gjennomgang. Dersom utredningen viser at det vil være hensiktsmessig å endre organisering legger kommunedirektøren til grunn at dette tidligst implementeres i 2025/26.

11.3 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 11, administrative tjenester.

Investeringer (tall i 1 000)	2023	2024	2025	2026
Kirkegårder	1 500	1 500	1 500	1 500
Kirker	1 250	1 250	1 250	1 250
Avsetning tap startlån	3 150	3 150	3 150	3 150
Egenkapitaltilskudd AKP	10 000	10 000	10 000	10 000
Egenkapitaltilskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600
Sum investeringer	17 500	17 500	17 500	17 500

Figur: Investeringsprosjekter sektor 11, administrative tjenester 2023-2026

12 Samfunnsutvikling

12.1 Beskrivelse av området

Sektor for samfunnsutvikling omfatter enhetene: Kultur, Kommunalteknikk og geodata, Byutvikling, plan og byggesak, Næringsutvikling, Østre Agder brannvesen, Arendal voksenopplæring, Vitensenteret Sørlandet og NAV Arendal.

Kommunedirektørens stab samfunnsutvikling omfatter fagområdene: beredskap, landbruk, klima og miljø, kommunikasjon, Med hjerte for Arendal og Arendalsuka.

Samfunnsutvikling skal bidra til at kommunen utvikler seg i samsvar med FNs bærekraftsmål og vedtatte mål i kommuneplanens samfunnsdel. Enhetene presenterer sine tjenester gjennom egne virksomhetsplaner. Overordnet leverer alle tjenestene på kommunens visjon om at alle innbyggere skal ha:

- en funksjonell og trygg bolig med håndterbar husleie
- en jobb, aktivitet eller skole-/studieplass hvor de opplever mestring og arbeidsglede
- en fysisk eller mental aktiv og meningsfull fritid tilpasset den enkeltes forutsetninger
- et sosialt og inkluderende fellesskap rundt seg i hverdagen.

Tjenesteområdet omfatter ca. 300 årsverk (eks. deltid i ØABV og statlig ansatte i NAV Arendal.)

Kulturenheten består av seks avdelinger: kulturnettverket, ung kultur, kulturskolen, biblioteket, Bomuldsfabriken kunsthall og park, idrett og friluft. Kulturenheten har pr. 2. tertial 2022 66,4 årsverk.

Kommunalteknikk og geodata består av sju avdelinger: vann, avløp, forvaltning, prosjektering og utbygging, vei og parkering, maskiner og anlegg og geodata. Enheten har pr. 2. tertial 2022 98,6 årsverk.

Østre Agder Brannvesen har ansvar i de 7 kommunene: Åmli, Vegårshei, Tvedestrand, Risør, Gjerstad, Froland og Arendal. Avdelingene i enheten består av beredskapsavdelingen (inkludert det interkommunale redningsdykkersamarbeidet), forebyggende avdeling, feieravdelingen og interkommunalt utvalg mot akutt forurensing (IUA). Enheten har pr. 2. tertial 2022 72,7 årsverk. I tillegg kommer 120 deltidsmannskaper i de ulike kommunene.

Arendal Voksenopplæring omfatter 6 fagområder: grunnskoleopplæring, norskopplæring og samfunnskunnskap, spesialundervisning for voksne, karriereveiledning og rådgivning, norskprøver og statsborgerprøver og bosetting og oppfølging av enslige mindreårige flyktninger. Enheten har pr. 2. tertial 2022 57,3 årsverk.

Vitensenteret Sørlandet er opplevelses- og læringscenter, en helårsattraksjon. Et av 13 regionale vitensentre i Norge. Vitensenteret skal skape lærelyst og mestring og være en møteplass på tvers av generasjoner. Vitensenteret driver også besøkssenteret for Raet nasjonalpark. Enheten har pr. 2. tertial 2022 15,7 årsverk.

NAV Arendal består av 6 avdelinger: administrasjon, marked, ungdom, oppfølging, sosial og inkludering. NAV består av et partnerskap mellom stat og kommune, Totalt har NAV ca. 150 medarbeidere som er fordelt ganske likt mellom stat og kommune.

Byutvikling, plan og byggesak opprettes fra 1. januar 2023 og består på oppstartstidspunktet av 2 avdelinger: arealplan og byggesak. Enheten har ved oppstartstidspunktet 29 ansatte.

Næringsutvikling opprettes fra 1. januar 2023. Enheten har ved oppstartstidspunktet 8 ansatte. Næringsutvikling har ansvar for: tilrettelegging for batterifabrikken, oppfølging av Næringspolitisk handlingsplan, TEDx Arendal, Fremtidens kommuner, utvikling av besøksnæringene/reiseliv, næringsfond, etablererveiledning, næringspris, fordeling av statlige koronamidler og andre bedriftsrelaterte

støtteordninger.

Stab Samfunnsutvikling har totalt 11 ansatte fordelt på noe færre årsverk og omfatter kommunikasjon, Arendalsuka, landbruk, skogbruk, klima og miljø, beredskap og Med Hjerte For Arendal.

12.2 Status

Kulturenheten

Kulturenheten har som hovedoppgave å tilrettelegge for og utvikle kulturtilbudet for alle innbyggere i kommunen. Det innebærer et utstrakt samarbeid med lag, foreninger, organisasjoner, institusjoner, kunstnere, frivillige, næringsliv og andre fagområder internt i administrasjonen og eksternt i lokalsamfunnet, med andre kommuner, samt regionale og nasjonale samarbeidspartnere. Kulturlivet har stor betydning for trivsel, tilhørighet og livskvalitet for innbyggerne, og for om nye mennesker velger å flytte hit eller besøke kommunen. Kultur har vært og er med på å forme Arendals identitet både som by og kommune. Kultur har en kraft som virker samfunnsbyggende gjennom å skape møteplasser, fellesskapsopplevelser og engasjement.

Kommunalteknikk og geodata

Vann: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal vannverk.

Avløp: Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av Arendal avløpsanlegg.

Forvaltning: Avdelingen har ansvar for og oppgaver innen eiendomsgebyrer, vannmåler og tilkoblinger vann/ avløp, samt ansvar for og oppgaver innen forurensning, slam og utslipp.

Prosjektering og utbygging: Avdelingen har ansvar for prosjektering av VA anlegg som utføres i kommunal regi og prosjektledelse som omfatter VA anlegg som utføres eksternt. Tiltakene følger hovedsakelig hovedplan for vann og avløp supplert med tiltak som er initiert av kommunen selv.

Vei og parkering: Avdelingen har ansvar for drift av det kommunale veinettet inkl. broer og veilys, renhold av sentrum, samt forvaltning og trafiksikkerhetsprosjekter. Håndheving, drift og vedlikehold av offentlig regulerte parkeringsplasser i kommunen samt Torvet p-hus, P-hus Vest, Pollen p-hus, Tyholmen p-hus og parkeringsområdene ved SSA.

Maskiner og anlegg: Avdelingen har ansvar og oppgaver fordelt på aktiviteter knyttet til driftsstasjonen på Solborg med verksted drift, vedlikehold på vei-, vann- og avløpssektoren og anleggsvirksomhet på VA-sektoren.

Geodata: Avdelingen har ansvaret for forvaltning og utvikling av geografiske informasjonssystemer (GIS) i Arendal kommune. Avdelingen har ansvar for å gjennomføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonsloven. Avdelingen har også ansvar for forvaltning av eiendomsskatt.

Østre Agder brannvesen

ØABV skal forebygge og begrense konsekvenser av uønskede hendelser i 7 kommuner. Enheten legger stor vekt på forebyggende brannvern, men har også kompetanse på annen ulykkesforebygging og støtter alle kommunene i det generelle samfunnssikkerhetsarbeidet.

Arendal voksenopplæring

Voksenopplæringen tilbyr deltagerer tilpassede opplæringstilbud som tar utgangspunkt i den enkeltes faglige forutsetninger og overordnede mål om overgang til arbeid eller videre utdanning gjennom innsatsområdene *kvalifisering, utdanning, arbeid og hverdagsintegrering*. Skolens hovedoppgaver er opplæring i norsk -og samfunnskunnskap, grunnskoleopplæring, - og spesialundervisning for voksne. Skolen er prøvested for gjennomføring av obligatoriske norskprøver, samfunnskunnskap, - og statsborgerprøver.

Gjennom interkommunalt samarbeid tilbyr Arendal voksenopplæring skoletilbud for innvandrere og flyktninger fra Froland og Tvedestrand kommune. Gjennom bosettingsarbeidet av enslige mindreårige arbeider Uteteamet for tett sosialfaglig oppfølging av enslige mindreårige og deres familier.

Vitensenteret Sørlandet

Arendal kommune har 1 av de 13 regionale vitensentrene i Norge, som er en del av Norges realfagssatsning. Vitensentrene er opplevelses- og læringscentre for å fremme interesse for realfag og teknologi. Aldri har behovet for nye arbeidstakere for realfaglig kompetanse vært større enn den er nå, og det vil være stort behov i mange år fremover. Vitensenteret leverer interaktive tilbud til barnehager og skoler, forankret i læreplaner. Har utstrakt samarbeid med skoler, UiA, lærere, fagmiljøer, bedrifter og organisasjoner for å gi innbyggere gode aktiviteter, arrangementer og utstillinger. Tilbud som skaper mestringfølelse, engasjement, lærelyst, forståelse for realfag og teknologikunnskap. Tilbud som øker kreativitet og skal være morsomme. Bærekraftsmålene er viktig i vår kontinuerlige fornyelse. Etableringen av Besøksenteret Raet nasjonalpark har vært en suksess, og skal videreutvikles. Besøksenteret inngår i den større marine formidlingssatsningen det arbeides med. Innbyggere og tilreisende til kommunen har de siste årene fått et betydelig bredere tilbud. Vitensenteret arbeider med en utvidelse av senteret i Arendal, og vil med den redusere driftskostnader til kommunen, hvis dagens rammetilskudd opprettholdes.

For å sikre flere prosjekter/satsninger til kommunen, finansiert av stat, konsern og større organisasjoner, vil det i økende grad kreve deltakelse i nasjonale prosjekter. Nye statlige tilskudd ser ut til å gå gjennom prosjekter/programmer. Vitensenteret har fått noen års erfaring med nasjonale prosjekter, og har stor tro på vi skal lykkes med det videre. Kommunen er i omstilling, og det er ønskelig fra næringslivet at Vitensenteret skal ta ansvar for formidling av nye fagområder. Aktuelle tema er rekruttering, omskolering, nye fagområder, nye utstillinger, nye samarbeidsformer og økt attraktivitet innen reiselivssatsingen til kommunen. Vi skal være en dynamisk organisasjon som kan være en del av løsningen i samfunnsaktuelle satsninger i vår kommune, region og nasjonalt, for utdanningsinstitusjoner og for allmennheten.

NAV Arendal

NAV Arendal er en enhet med et stort spekter av tjenester og prosjekter. Mye av det NAV utfører kan tilknyttes flere av FNs bærekraftsmål og denne sammenhengen vil tydeliggjøres i enhetens virksomhetsplan for 2023.

Brukerne kommer alltid i første rekke i en tjenestebasert virksomhet som NAV. All utvikling tar derfor utgangspunkt i brukernes behov og de rammene som er tilgjengelige. NAV sin brukerdrevne tjenesteutvikling baserer seg på å lytte til brukerne. Dette kan være via brukerundersøkelser eller via brukerutvalg som ble etablert i ny form i 2021 i samarbeid med NAV Grimstad. Brukernære relasjonelle metoder (SE-Supported Employment) med tett oppfølging er en av hovedsatsingsområdene i NAV Arendal. Nå er det ca. 25 veiledere som jobbet etter denne metoden. Digitalisering og effektiv brukeropfølging fikk en boost under pandemien og medførte at man måtte bruke digitale verktøy i oppfølgingen mer enn tidligere. NAV Arendal var godt forberedt siden digitalisering har vært en hovedsatsing de siste årene. Mennesker lever helhetlige liv og for å kunne gi god veiledning og rådgivning er det viktig å se bruker i denne konteksten. Både, helse, arbeidsliv, utdanning og frivillig sektor utgjør rammene for et godt liv i full jobb. God, relasjonell og helhetlig tilnærming vil bli utviklet videre i 2023.

Arbeidsgivere i privat og offentlig virksomhet er også NAV sine brukere, i forhold til rekruttering, nedbemanning etc. Å skaffe arbeid, spesielt til de som står et stykke fra arbeidslivet er NAV sin hovedmålsetning. Får å få til dette, samarbeider NAV tett med arbeidsgivere. Dette blir ikke mindre viktig når det kommer store bedriftsetableringer som batterifabrikk med tilgrensende virksomheter. NAV samarbeider med næringslivet direkte via sine veiledere og jobbspesialister, samt utvikler en mer helhetlig kontakt med større virksomheter via en KAM rolle (Key Account Manager). Det er også overordnet samarbeid med Næringsforeningen, NHO, og andre arbeidsgiverorganisasjoner. Det er etablert et Næringsutvalg mot NAV på lik linje med brukerutvalget for NAV sine personbrukere.

Byutvikling, plan og byggesak

I kjølvannet av Morrow sin beslutning om å bygge en gigabatterifabrikk i Arendal opplever kommunen en stor økning i antall innsendte arealplansaker.

Areal- og transportplan for Arendalsregionen og Kommuneplanens arealdel har lagt til grunn prinsippet om Nærhet til alt. Dette innebærer å lokalisere hoveddelen av ny bebyggelse i urbane knutepunkt slik at flest mulig kan gå, sykle og ta buss fra bolig til og fra daglige gjøremål. Arendal bystyre har også vedtatt at "Samskaping i Arendal" skal være plattform for å involvere og engasjere i plan- og utviklingsarbeid. Dette innebærer at by- og stedsutvikling skal skje i et godt samspill mellom næringsliv, kommune, akademia, foreninger og ildsjeler.

Kommunen har igangsatt en rekke arealplaner tilknyttet Batterifabrikketablering med tilhørende havne- og vegutbygging. Ut over dette er det store private transformasjonsprosjekter i gang på Tangen, på Pusnes og i Arendal sentrum, samt en rekke andre planinitiativ som alle skal saksbehandles for politisk behandling. Med tanke på en overordnet avklaring av de ulike arealplaninitiativene er kommunen i ferd med å revidere kommuneplanens arealdel.

Planprosessene foregår som en del av aktive samskappingsprosesser og arealpolitiske diskusjoner relatert til by-, steds- og næringsutvikling, arkitektur, kulturminnevern, strandsonopolitikk, natur- og jordvern, grønstruktur, grønn mobilitet og andre miljø/klimafaglige spørsmål.

Næringsutvikling

Morrow Batteries beslutning om å etablere seg i Arendal kommune berører enhet sterkt, og tilrettelegging for batterifabrikken og underleverandørene er enhetens viktigste oppgave. Kommuneplanens arealdel har vært ute til høring, med forslag om å etablere flere nye bolig- og næringsarealer. Industrietableringen kan gi enorme ringvirkninger for næringslivet og vil bety svært mye for arbeidsmarkedet og levekår.

Arbeidet med utvikling av reiselivsbransjen fortsetter, bl.a. med videreutvikling av bookingsystemet GoTo Arendal.

Etablerersenteret IKS ble nedlagt 31.12.2021. Arendal kommune er involvert i arbeidet med etablering av et nytt interkommunalt selskap for hele Agder, men enheten har i tillegg løpende kontakt med eksisterende næringsliv.

Stab samfunnsutvikling

Som følge av at det opprettes to nye enheter under sektor samfunnsutvikling fra januar 2023 blir Stab samfunnsutvikling mindre og spisset inn mot noen få overordnede fagområder, herunder beredskap, miljø og kommunikasjon.

Det er et mål at Stab samfunnsutvikling støtter opp om tverrfaglig arbeid i sektoren og det vil i løpet av 2023 bli naturlig å se på hvilken kompetanse staben må styrkes på.

Stab samfunnsutvikling bidrar også tungt inn i en rekke arrangementer og prosjekter som for eksempel Arendal 300 år, Arendalsuka, rullering av kommuneplanens samfunnsdel, regionalt og internasjonalt samarbeid og arbeidet med oppfølging av boligstrategi for Arendal kommune. I tillegg er Med hjerte for Arendal en overbygning for samarbeidet med frivillige, næringsliv og innbyggere i en rekke ulike prosjekter og satsinger i hele sektoren.

Kommunikasjonsavdelingen er tungt involvert i utviklingen av digitale tjenester og har løpende ansvar for kommunens informasjonsformidling og kommunikasjonsarbeid.

Stab samfunnsutvikling støtter opp ambisjonen om et tverrfaglig arbeid med en helhetlig innsatstrapp for Arendal kommune og er vektlegger betydningen av godt forebyggende folkehelsearbeid for å lykkes med kommunens utfordringer fremover.

Innenfor landbruk oppleves det økt interesse for andelslandbruk, urbant landbruk og skoler/barnehages interesse for landbruk/dyrking. Innenfor skogbruk har økte virkespriser bidratt til økt lønnsomhet, til tross

for at kostnadsnivået også har økt. Økte priser på ved, og dermed økt etterspørsel etter tømmer, gir også økt lønnsomhet for mange skogeiere. Satsingen på biozinfabrikken ved Bergene Holm på Simonstad i Åmli bidrar også til optimisme. Kaia på Eydehavn er svært viktig for skogbruket, både knyttet til råvarer og trelast.

12.3 Utfordringer

Kulturenheten

Økonomi Det er manglende samsvar mellom forventet aktivitet og økonomi. Enheten opplever at det er større vilje til å påta seg ansvar for store investeringer enn å følge opp med nødvendige driftsmidler. Det søkes prosjektmidler i alle avdelinger, men dette løser ikke utfordringene.

Den kulturelle grunnmuren bygges ned Grunnmuren består først og fremst av folkebibliotekene, kulturskolene, fritidsklubbene og de åpne ungdomstilbudene. Dette er tilbud alle bør ha tilgang på, men manglende økonomiske prioriteringer gjør kvaliteten dårligere og dermed vinner kommersielle krefter i kampen om barn og unges oppmerksomhet.

Kulturkammeret har etter gjenåpning av samfunnet hatt en formidabel økning i antall brukere. Vi ser nå et reelt bilde av antall brukere og hvilke ressurser som kreves for å drifte huset. På grunn av postpandemimidler i 2022 har vi kunnet tilby utvidet åpningstid og tettere oppfølging av ungdom. I 2023 er det fare for at vi må gå tilbake til grunnbemanningen i Ung kultur på 4,5 årsverk. Konsekvensene av dette er at blant annet at det åpne ungdomstilbudet kun kan holde åpent 2-3 dager i uken med redusert voksentetthet og antallsbegrensninger. I tillegg til dette vil det bli redusert åpningstid for Kulturkammeret i sin helhet som pr dags dato er åpent 7 dager. Det vil påvirke både ungdomstilbudet, øvrig kulturliv og kulturskolen når Ungkultur ikke har nok ansatte til å drifte Kulturkammeret. Pr nå er tallet på brukere 2000 i uke hvorav 1000 av de er barn og unge. Det vil være meget synd for ungdom og den svært positive utviklingen Kulturkammeret er i, om en må redusere åpningstidene.

Kvalitet Enheten ansetter folk med kompetanse, fordi vi ønsker å levere kvalitet. Vi klarer ikke levere forventet kvalitet når driftsmidlene forsvinner. På biblioteket blir det stadig lengre køer på nye bøker, og vi mangler nødvendig faglitteratur og magasiner/tidsskrifter som folk forventer å finne på et moderne folkebibliotek - med den selvforsterkende konsekvensen med nedgang i utlån og besøk.

Samarbeid på tvers av sektorer Utdanning, helse og samfunnsutvikling henger sammen. Kultur er en naturlig og viktig del av denne sammenhengen og kan være et aktivum på alle områder, men det er vanskelig å få innpass og krevende å finne strukturer som varer over tid.

Kommunalteknikk og geodata

Vei og parkering Tjenestene som skal leveres av avdeling vei og parkering er underfinansiert og underbemannet. Det er utfordrende å holde kvaliteten i tjenestene på et ønsket nivå. Nivå på sommerdrift vei avgjøres av resultat etter endt vintersesong. Det er lagd modeller for kostnader ved vinterdrift der vinteren katalogiseres som "lav", "normal" og "høy". Ved "lav" eller "normal" kategori vil det være lite midler til sommerdrift, og pengene må prioriteres til å gjelde veier med stor trafikkmengde og på trafiksikkerhetstiltak. Ved "høy" kategori må sommerdriften reduseres ytterligere. Redusert sommerdrift som kantklipp, feiing, grøfting, krattrydding, asfaltlapping og sluktømming vil over tid gi oss et enda større etterslep på vedlikehold. Noe som vil være ressurskrevende å ta inn igjen senere.

Ved utarbeidelse og vedtak av nye reguleringsplaner må det vurderes at kravene for kommunal vei skjerpes, i forhold til hvilke veier som skal være kommunale kontra hvilke veier som skal være private. Kommunen sin totale veilengde øker jevnlig uten tilhørende finansieringen av drift. Det må vurderes hvilket kvalitetsnivå tjenestene knyttet til kommunal vei skal ligge på fremover.

Som en konsekvens av bygging av ny fylkesvei er det en forventning fra fylkeskommunen at mindre

trafikkerte fylkesveier overtas til kommunal drift. Dette er ikke mulig innenfor dagens økonomiske rammer.

Vann og avløp Samfunnet er avhengig av gode vann- og avløpstjenester. Det er behov for store investeringer fremover, for å kunne sikre fortsatt rent vann i springen og i naturen.

Klimatilpasning og overvann er en utfordring både på kort og lang sikt. Det er mange hensyn som skal veies når kommunen skal planlegge for en helhetlig overvannshåndtering. Det er vesentlig at det jobbes tverrfaglig for å lykkes med dette.

Østre Agder Brannvesen

Utviklingen av brannvesenet går stadig i større retning av redningstjeneste. På sikt må kommunene regne med at dette krever økende ressurser i årene som kommer. Bistand til andre nødetater er økende. Vår tilstedeværelse i alle våre samarbeidskommuner gjør at vi er stort sett er første nødetat når en hendelse oppstår.

For å møte disse utfordringene kreves et profesjonelt brannvesen med gode stabs- og støttefunksjoner.

Arendal voksenopplæring

Kompetansegap Det er et kompetansegap mellom det som forventes i det norske høykompetansesamfunnet og den kompetansen noen innvandrere og flyktninger har. Særlig blant flyktninger fra landgruppe 3 er mangel på formell kompetanse og grunnleggende ferdigheter en utfordring for å komme inn på arbeidsmarkedet. Noen har sammensatte utfordringer og trenger i større grad tverrfaglig og helhetlig innsats. Innvandrere og flyktninger har dårligere levekår og lavere sosial og demokratisk deltagelse enn befolkningen for øvrig.

Vitensenteret Sørlandet

Arendal kommunes rammetilskudd er avgjørende for det nasjonale tilskuddet og fra fylkeskommunen. Det ligger i føringer for å opprettholde status som regionalt vitensenter at tilskudd fra kommuner/fylkeskommune i regionen ikke må være mindre enn 30 %.

Fra 2014 til 2022 har Vitensenteret gjennom sine leveranser og vekst, skaffet over 50 millioner til barn og unge på Agder. Uten Arendal kommunes langsiktige satsning, og årlige tilskudd ville vi ikke fått dette til. De statlige tildelingene er til å utvikle og drive Agders regionale Vitensenter. Flere millioner i prosjektmidler som har gitt mange gode mestringsopplevelser, fått flere arbeidsplasser i Arendal, gratis utstyr til skolene og flere tilreisende til kommunen. For å lykkes i det videre arbeidet er det helt sentralt at Arendal kommunes rammetilskudd opprettholdes.

Vitensenteret vil utvikle besøkssenteret for Raet nasjonalpark til å bli et nytt positivt tilskudd i Arendal, men et attraktivt årshjul med aktiviteter. Det har vært utfordrende, men vi har fått det til, å starte og drifte besøkssenteret uten at det er tilført årlig kommunalt tilskudd til denne etableringen. Samskaping og bruk av interne ressurser i Vitensenteret Sørlandet sin organisasjon er avgjørende.

Nå vil Vitensenteret utvide i Arendal, og har startet opp den prosessen, ved å overta noen av Eureka kompetanse sine arealer. Den endelige eksterne finansieringen for å kunne ta over alle arealene er ikke på plass per oktober, men det er et pågående arbeid. I den perioden vi nå er i med økte priser på mange områder, er vi nødt til å gjøre grundige økonomiske vurderinger før vi kan beslutte at vi kan overta arealene, og dermed redusere kostnader for Arendal kommune tilsvarende 1,5 millioner. For at vi skal kunne ta over alle arealene i Eureka kompetanse kan det være behov for en økning i tilskuddet fra kommunen.

NAV Arendal

Enheten har hatt innsparinger de siste 8 årene med mellom 1 million og opp til 5 millioner årlig. Konsekvensen av dette er at mye av handlingsrommet for å justere driften for å komme i balanse, utvikle og effektivisere er betydelig redusert. Det gjør at det har vært nødvendig med en rekke innsparinger. Dette gjør det vanskeligere å nå målet om flere i arbeid, og å forebygge sosiale utfordringer.

Bemanningen er redusert, i 2022 er noe redusert i tillegg til reduksjonen på 7 årsverk i 2021. Bemanningen for flyktninger er økt med 4 årsverk i 2022, og vil øke videre i 2023 med 2-3 årsverk alt etter hvor mange som skal bosettes. Reduserte rammer og færre ansatte får konsekvenser, spesielt for sosialfaglig oppfølging. Det er sannsynlig at sosialhjelpsutgiftene vil øke i 2023, men økt rente, økte strømutfgifter, økte matpriser og økt inflasjon. I tillegg kan regjeringens avkjølingstiltak mot næringslivet og utbyggingsprosjekter gi moderat forhøyet arbeidsledighet. Det kan se ut som det blir reduksjoner på det statlige budsjettet for 2023 så denne dobbelteffekten vil bli svært krevende for enheten og kommunens innbyggere!

Tiltak mot tiltaksleverandører som AS3, Podium, Jobbklar, Kirkens Bymisjon etc. er avsluttet. Det siste eksterne tiltaket som er igjen er Ressurscenter for ungdom hos Jobbklar, samt at vi samarbeider med sosiale entreprenører som Wood & Food om aktiviteter som ikke koster noe. Dette kompenserer ikke for ramme reduksjonen. NAV Arendal tar et stort ansvar for at kommunen skal få en bærekraftig økonomi, men det får dessverre konsekvenser. Å spare på et område som har stor forebyggende effekt både mot sosiale problemer og uførhet kan over tid ha en høyere kostnad enn innsparingseffekten.

Byutvikling, plan og byggesak

Regulering av nye arealer til næring og boliger Som følge av Morrow batteries etablering av en gigafabrikk i Arendal er det stort behov for å regulere arealer til næring og boligutvikling. I forbindelse med regulering av kommuneplanens arealdel mottok kommunen svært mange innspill. Det er stor politisk interesse for arbeidet.

Regulering av nye arealer skal skje i henhold til nasjonale retningslinjer og krever et omfattende kunnskapsgrunnlag med tanke på lokale, regionale, nasjonalt, men også globale forhold knyttet til klima og natur. Det er en sentral og viktig oppgave å bidra til ønske om å styrke regionens økonomiske og sosiale bærekraftdisse balanseres mot den økologiske bærekraften i pågående samfunnsutvikling.

Boliger i knutepunktene Blant annet med tanke på at flest mulig eldre kan bo lengst mulig i egen bolig uten kommunal bistand har både ATP-plan for Arendal-Grimstadregionen og kommuneplanens arealdel vedtatt en arealpolitikk som legger opp til bygging av flere boliger i knutepunkt langs hovedkollektivaksene. Dette fordrer en betydelig kommunal arealplaninnsats med et sterkt fokus på gjennomføring og samarbeid med eiendomsutviklere og befolkning.

Ressurser Planavdelingen har en lang liste over kjerneoppgaver som det er krevende å levere på og avdelingen opplever stadig at det bestilles nye planer og utredninger. Høyt tidspress gjør at mindre saker nedprioriteres. Dette gjør det krevende for byggesaksavdelingen å svare ut en del saker og kan også resultere i at kommunen mister gebyrinntekter.

Næringsutvikling

Tilrettelegging for bedrifter i batteriverdikjeden er krevende og tar med dagens system i det offentlige lengre tid enn det kundene forventer, primært grunnet mangel på ferdige regulerte arealer, statlige rammebetingelser og kommunens og grunneieres minimale påvirkningsmulighet over strømleveranser og utbygging av strømmettet.

Den største utfordringen i årene som kommer vil bli mangel på boliger til nyinnflyttere, spesielt utleieboliger. I forslag til statsbudsjett for 2023 er Husbankens rammebetingelser knyttet til utleieboliger redusert. De lokale bankene i regionen viser for liten vilje til å ta risiko. Dersom ikke utbyggingstakt og risikovilje endres må vi forvente at når det store antallet nyansatte i Morrow kommer fra 2025, vil markedet ikke kunne levere det som trengs.

Arendal kommune har basert mye av sin reiselivssatsing på samarbeid gjennom Visit Sørlandet, men opplever at østre del Agder ikke får den oppmerksomheten vi ønsker. Kommunen må derfor ta de fleste initiativ selv.

Stab Samfunnsutvikling

Deltagelse i samfunnsutviklingen Innbyggere, næringsliv og organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for kommunen. God dialog og godt samarbeidsklima kan bidra til mer demokratisk deltagelse og styring, legitimitet og nærhet. Nye modeller for samarbeid kjennetegnes i flere kommuner av at frivillige foreninger, offentlige organisasjoner og private virksomheter arbeider sammen på langt mer likeverdige måter enn hva som har vært vanlig. Dette fordrer at kommunen "inviterer inn" og fasiliterer ulike former for samskapingsprosesser i samfunnsutvikling og planlegging.

Klimautslipp fra transport Arendal Bystyre har vedtatt mål om at vi i 2040 skal ha nådd målet om at innbyggerne i Arendal bare bidrar med et klimagassutslipp som kloden kan tåle - 1 tonn utslipp av klimagasser pr innbygger. Dette innebærer at transportsektoren må være fossilfri i 2030. For å nå dette målet må alt drivstoff være fornybart i 2025. Fram til dette må omfanget av transport med klimagassutslipp reduseres.

Beredskap Utfordringer knyttet til klima, pandemi og krig i Europa setter store krav til kommunens beredskapsarbeid. Bystyret har bedt om en kommunedelplan for beredskap. Dette arbeidet er forsinket som følge av koronaepidemien. Det vil på sikt være behov for å økte ressurser i beredskapsarbeidet.

Landbruk Dårlig lønnsomhet i næringen kombinert med god tilgang på annet arbeid, gjør jordbruksproduksjon mindre interessant. Kommunen opplever stort press på utbygging av jordbruksareal. Små og tungdrevne arealer gror igjen. Mer ekstremvær medfører økt erosjon og avrenning av næringsstoffer fra jordbruksareal. Krav om lausdrift i melke-/storfekjøttproduksjon fra 2034, vil kreve store investeringer. Ny teknologi og strengere miljøkrav, vil kreve investeringer og ny kompetanse. Små bygdenæringsaktører er sårbare pga. liten administrativ kapasitet og kapital. Økt kostnadsnivå knyttet til både strøm, drivstoff, gjødsel m.m. er en stor utfordring.

Skogbruk Avtakende kunnskap og interesse for skog og skogbruk blant skogeiere, medfører lavere skogbruksaktivitet. Særlig gjelder dette kunnskap/interesse knyttet til foryngelse etter hogst og ungskogpleie.

12.4 Prioriteringer

Godt liv for alle

Attraktive boligområder

Arendal kommune ønsker flere gode og fremtidsrettede boliger for barnefamilier, eldre innbyggere med særlige boligbehov og innbyggere/tilflyttere med behov for utleieboliger. Arbeidet er forankret i en helhetlig boligstrategi for kommunen og vil følges opp gjennom en rekke satsinger og prosjekter og gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel.

Kulturkammeret

Kulturkammeret åpnet offisielt dørene september 2020, men det er først fra våren 2022 at vi virkelig har fått mulighet til å invitere åpent inn. Det er stor interesse og engasjement for å bruke huset, både fra kulturliv, kommunalt ansatte og eksterne samarbeidspartnere. Det er etablert flere nye tilbud til ungdom, og det planlegges for en rekke arrangementer og aktiviteter i samarbeid med ungdomsgruppene på huset. De to avdelingene Ung kultur og Kulturskole holder til i bygget og førstnevnte står for driften.

Kulturkammeret har stadig økende besøk. Samlokalisering av Kulturskole og Ung kultur har stor verdi både for ansatte og innhold, og resultatet blir lagt merke til både regionalt og nasjonalt. Aktiviteter og arrangementer engasjerer på tvers av skole og fritid og påvirker utviklingen av ungdomstilbudene i huset da alle har tilgang til åpne gratis arrangementer. Å utvikle det profesjonelle kulturbygget og styrke det tverrfaglige arbeidet med mål om høyere kvalitet og større bredde i både kulturskole og ungdomstilbudet er en viktig prioritering for kulturenheten.

Kulturenheten og BTI

Kulturenheten har mange av sine kjernetilbud i forebyggende arbeid. Alle avdelinger har fokus på å videreutvikle arbeidet rettet mot barn, unge og sårbare grupper som en del av BTI-innsatsen, men de aller fleste tilbudene er åpne for alle og dermed favner vi mange ulike målgrupper med gode lavterskeltilbud. Høy kvalitet, kompetente kulturarbeidere og bredt samarbeid er utviklingsmål også i fremtiden.

Deltakelse og aktive liv

Kulturenheten vil gi innbyggere i Arendal tilgang på kulturtilbud og aktiviteter, også for de som har behov for ulik grad av tilrettelegging for å kunne delta. Fritidskassa har overtatt for fritidskort (pilotprosjektet ble lagt ned på nasjonalt nivå), med oppstart av ordningen i august 2022. De uorganiserte, åpne tilbudene på f. eks Kulturkammeret er åpne for alle ungdommer uten noen kostnader. Det samme gjelder på biblioteket, hvor folk i alle aldre kan benytte tilbudet. Biblioteket vil fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i kommunen.

Møteplasser

Kulturarenaer og kulturaktiviteter er gode møteplasser, og behovet for slike møteplasser er økende. Spesielt gjelder det å skape møteplasser som fører til at folk kan møtes på tvers av alder, kultur, religion og sosioøkonomisk bakgrunn. I Arendal er både biblioteket, Kulturkammeret og Bomuldsfabriken offentlige bygg med gratis inngang og tilbud, hvor man vil invitere til debatt, samtale eller opplevelser, for den enkelte og i grupper. I tillegg er idrettsanlegg og skoler tilgjengelige for lag, foreninger og grupper som gir tilbud til alle aldre, f.eks. idrett, korps mm.

Fra flyktning til innbygger

Gjennom ulike differensierte opplæringsløp skal innvandrere og flyktninger få språkkunnskaper på et godt nivå slik at de lettere og raskere skal komme ut i lønnet arbeid. Flest mulig skal bli kvalifisert til videregående opplæring, universitet eller høyskole. Deltagere med mangelfull grunnskole skal i størst mulig grad gjennomføre et grunnskoleløp. Skolen skal tilrettelegge for tilbud som fanger opp de med særlig svak faglig bakgrunn og sikre at de får grunnleggende ferdigheter. Uteteamet skal jobbe for tett sosialfaglig oppfølging av enslige mindreårige og deres familier. Skolen skal fremme felles møteplasser og forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet gjennom hverdagsintegrasjon og retten til å leve frie liv. Innvandreres muligheter til å oppleve økt tilhørighet og deltagelse i samfunnet skal styrkes.

Vitensenteret - nasjonale virkemidler gir lokale tiltak

Vitensenteret Sørlandet er aktivt med på nasjonale satsninger som gir innbyggere og ansatte i utdanningssektoren nye tilbud. Kommunen får mulighet til å være med å påvirke innholdet i nasjonale og regionale satsninger. Vitensenteret skal gi tilbud som er i tiden sånn at våre unge innbyggere kan få ny kompetanse som gir mestring, gode opplevelser og tilgang på det som er samfunnsaktuelt.

Vitensenteret skal nå ulike generasjoner, selve om barn og unge er vår hovedmålgruppe, har vi gjennom de siste års satsninger også fått et bedre tilbud til voksne. Når vi har gode tilbud til flere aldersgrupper og mennesker med ulike interesser, vil vi bidra til å opprettholde bli-lyst og øke attraktiviteten til kommunen. Arendal trenger flere barnefamilier. Bedrifter som ansetter kan fortelle at Vitensenteret er noe som er lagt merke til av de som vurderer Arendal som nytt bosted, og oppfattes veldig positivt. Helårstilbud med ulike aktiviteter gjennom året. Vitensenteret har det siste året, utvidet tilbudet betydelig, og målsetningen er at det skal økes ytterligere. Det planlegges samarbeid med kreative næringer i arbeidet med fornyelse og utvidelsen av Vitensenteret. Vitensenteret samarbeider blant annet med bedrifter, ulike fond og offentlige støtteordninger om å redusere egenbetalingen, eller kunne gjøre tilbud gratis for noen av våre innbyggere.

Nye arbeidsplasser

Når Morrow Batteries og deres underleverandører er på plass vil vi oppleve økt tilflytting og at flere i befolkningen kommer i arbeid. Dette vil kunne redusere utenforskap og arbeidsledighet. Forutsetning er bla. et godt tverrfaglig arbeid i kommunen.

Ungdomsloser og jobbspesialister

NAV Arendal har et stort fokus på å fange opp grupper med lav, eller ikke fullført utdanning. For unge samarbeider vi tett med fylkeskommunen i prosjektene Ungdomslos og jobbskole, samt at jobbspesialister er knyttet tett opp mot Oppfølgingstjenesten som jobber med «Drop out» utfordringen. Det beste er å fullføre en ordinær utdanning, og til dette finnes det forskjellige støtteordninger. For en enklere kvalifisering så har NAV en rekke tilbud via arbeidsmarkedskurs som kan dreie seg om sertifikater, stillasbygging eller forberedelse til utdanning.

Forebyggende brannsikringsarbeid i risikogrupper

Det forebyggende fokuset mot risikogruppene vil bli spisset og forsterket i handlingsprogramperioden i samarbeid med kommunenes helse og omsorgstjenester. ØABV vil tilby kommunene bistand med opplæring, oppfølging og ikke minst brannsikringsutstyr inn mot de utsatte gruppene. Samarbeid og bruk av beredskapsavdelingen er også en del av dette arbeidet som har gått fra prosjekt til ordinær drift.

Grønt samfunn

Klimabudsjett

Klimagassutslippene i Arendal skal reduseres. Arendal kommune har utviklet et eget klimabudsjett, som er et styringsverktøy for klimaarbeidet i kommunen. Klimabudsjettet viser mål, tiltak som gjennomføres i Arendal for å kutte utslipp innenfor Arendals grenser, og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Kommunedelplan for klima og Energi 2019 -2023.

Redusere klimagassutslipp

Arendal Bystyre har vedtatt mål om at vi i 2040 skal ha nådd målet om at innbyggerne i Arendal bare bidrar med et klimagassutslipp som kloden kan tåle - 1 tonn utslipp av klimagasser pr. innbygger. Dette innebærer at transportsektoren må være fossilfri i 2030. For å nå dette målet må alt drivstoff være fornybart i 2025. Frem til dette må omfanget av transport med klimagassutslipp reduseres. Kommunens leasede kjøretøy skiftes fra fossilt drivstoff til el i perioden 2020-2024.

Det jobbes med en elektrooppgradering av Solborg tekniske driftsstasjon for å kunne møte dagens og morgendagens behov i forhold til ladeinfrastruktur.

Bærekraftig industriutvikling

Dersom vi lykkes med etableringen av en komplett batteriverdikjede vil Arendal kunne bli sentrum i Norge for bærekraftig industriutvikling. Dette vil føre til at andre aktører i det grønne skiftet vil søke til regionen, og forhåpentligvis etablere seg her.

Miljøfyrtårn

Det jobbes kontinuerlig med miljøfyrtårnsertifisering av alle kommunens enheter. Miljøfyrtårnsarbeid hjelper enhetene til å få en mer miljøvennlig og lønnsom drift. Tiltak som tosidig utskrift, miljøkrav i innkjøp, skifte fra fossile kjøretøy til el-biler, etablering av flere ladepunkter for el-biler og oppgradering av bygningsmassen for energieffektivisering er allerede iverksatt, i tillegg til mange andre tiltak. Kommunen legger til rette for at privat næringsliv også sertifiserer seg som Miljøfyrtårn.

Vitensenteret Sørlandet

Miljøsertifisering er en pågående prosess. Vitensenteret holder på med å skifte ut biler med fossilt drivstoff til elbiler. Bærekraftsmålene er grunnlaget for vår utvikling, og det velges aktiviteter gjennom året som belyser forskjellige bærekraftsmål. Når Vitensenteret får bredere tilbud, når flere aldergrupper får vi flere kortreiste opplevelser for innbyggerne, og en reduksjon av reiseomfang for tilreisende/turister.

Besøkssenter Raet nasjonalpark

Besøkssenteret tilbyr friluftslivsaktiviteter, aktiviteter basert på arts mangfold, forsøpling, folkeforskning, kortreist mat og vil videreutvikle tilbudet årene fremover. Bare i 2022 er det omtrent 10 000 mennesker

som har deltatt bare på aktiviteter gjennom besøkssenteret sine aktiviteter. Det vil fremover arbeides med å finne gode løsninger på at vi kan utvide fra 1 til 2 fulltidsstillinger. Det ville gitt stor effekt på tilbudet gjennom hele året.

Bærekraftig reiselivskommune

I samarbeid med Visit Sørlandet ønsker Arendal kommune å oppnå merkevaren «Bærekraftig reiselivskommune». For å nå dette målet må både kommunen og de private aktørene levere på en rekke kriterier.

Kortreiste kulturtilbud

Kortreiste kulturtilbud bidrar til at folk kan søke opplevelser i nærområdet eller egen region. Kunst- og kulturopplevelser som konserter, kunstutstillinger, teater og litteratur kan ha et minimalt klimafotavtrykk, men dette krever også bevisste valg i produksjonen. Kulturenheten vil arbeide videre med dette.

Friluftsliv blir stadig mer populært og bidrar til bedre folkehelse. Kulturenheten vil prioritere å tilrettelegge områder for uorganisert utendørs aktivitet, som kommer alle innbyggere til gode. Dette skal gjøres i form av åpne utendørs idrettsanlegg, turveier i skog og mark og parker med ulike aktivitetsmuligheter.

Forsterke vannforsyningen

Det jobbes med å forsterke hovedvannforsyning fra Rorevann til Arendal, samt at det utredes for samarbeid med kommunene: Grimstad, Lillesand, Kristiansand og Birkenes om sammenkopling av vannverkene for dermed å styrke reservevannforsyningen til de fem kommunene.

Elektrisk drift av kjøretøy - Østre Agder brannvesen

Ved utskifting av biler går vi over på elektrisk fremdrift, der det er praktisk mulig. Krav til beredskap kan si noe annet, men det blir fortløpende vurdert. Fremdeles er det ikke elektrisk drivlinje på store brannbiler, men de er på vei inn i markedet.

Ved trening og øving brukes miljøvennlig slukkemidler eller kun vann. Det er også et stort fokus på å begrense bruken av slukkemidler som kan være til skade for miljøet i reelle hendelser.

Regional vekst

Arbeidsplassutviklingen

Arendal kommune har i Næringspolitisk handlingsplan som målsetting at veksten i antall arbeidsplasser skal være over gjennomsnittet for kommuner i Norge. Etableringen av Morrow batterifabrikk har gjort dette mulig, og det meldes nå om økt tilflytting og nye arbeidsplasser i Arendalsregionen (her definert som Arendal, Grimstad, Froland og Tvedestrand). Menon Analytics har stipulert 4500 nye arbeidsplasser i denne regionen innen få år.

Kompetansebehov i regionen

I forbindelse med batterisatsingen skal Arendal voksenopplæring bidra til at nye arbeidsinnvandrere og deres familier får tilbud om norskopplæring. Arendal voksenopplæring skal også bidra som tilbydere av nye kompetanse+ prosjekter for innbyggere som er i jobb og som trenger å styrke sine grunnleggende ferdigheter.

Blå vekst

Enhet Næring har i flere år arbeidet for en utvidelse av Havforskningsinstituttets forskningsstasjon på Flødevigen, i tett samarbeid med UiA. Det er enighet om romprogram og finansieringsmodell, hvor bl.a. Agder fylkeskommune bidrar med betydelige beløp. Utbyggingen er avhengig av godkjenning i Nærings- og fiskeridepartementet og Havforskningsinstituttets ledelse.

Det er ønskelig å få gjennomført marin grunnkartlegging i kystnære områder i Arendal kommune, som et forprosjekt i samarbeid med Agder fylkeskommune og Kartverket.

Reiseliv

Reiselivsnæringen er nå definert som en ordinær del av næringslivet i Arendal, og ansvaret for den strategiske utvikling er lagt til enhet Næring. Bystyret vedtok våren 2022 ny reiselivsstrategi for Arendal kommune. Denne gir føringer for det videre arbeidet med reiselivsnæringen.

Vitensenteret Sørlandet

Vitensenteret er et regionalt vitensenter, med ansvar for å gi tilbud til hele utdanningsløpet og allmennheten. Vitensenteret er i kontinuerlig vekst, innovasjon og nyutvikling. Arbeidsområdene til vitensenteret defineres innen reiseliv, næringsutvikling, kultur og kreative næring, samt oppvekst.

Det foreligger planer for:

- Utvidelse og fornyelse av Vitensenteret i Arendal
- Flytting av Vitensenteret i Kristiansand til campus UIA
- Etablering av Vitensenter i Kvinesdal, men ansvar for Lister regionen
- Utvidelse av den marine satsningen som besøkssenteret er en del av. Blå vekst.
- Aktiv arbeide for at regionen får et talentsenter for barn/ungdommer med stort læringspotensial
- Aktiv bidra til at det blir et godt rekrutteringsgrunnlag for industrisatsninger i regionene
- Utvikle innhold og finansiere en større satsning innenfor helse relatert tematikk

Dette vil gi flere arbeidsplasser, mer spennende tilbud, økt bostedsattraktivitet og ikke minst vil vi bidra på de områdene som er viktig for Arendal kommune i årene som kommer. Det er etablert samarbeidspartnere på flere områder, og det er ingen satsninger som skal gi behov for økning av rammetilskudd, så lenge dagens nivå opprettholdes.

Østre Agder brannvesen

På bakgrunn av vekst i grønne næringer med nye energibærere på Agder, vil ØABV i 2023 revidere egen ROS. Den er sammen med lovverket styrende for hvordan dimensjoneringen av det kommunale brannvesenet bør være.

NAV Arendal

NAV Arendal er vertskontor for det interkommunale ressurscenteret for økonomi og gjeldsrådgivning. Her gis det tjenester over hele Agder og det er 16 kommuner som er medlemmer.

NAV Arendal tar også på seg rekrutteringsoppdrag utover egen kommune, ved at kvalifisert personell må hentes andre steder i Norge eller i utlandet.

NAV Arendal er best i landet på å tilrettelegge for etableringer for brukere som går på dagpenger eller på arbeidsavklaringspenger.

NAV Arendal posisjoner seg til å være en aktiv partner i arbeidet med å etablere ny batterifabrikk og de ringvirkningene dette vil medføre for blant annet anleggsbransjen og Arendal havn. Spesielt på områdene rekruttering og kvalifisering har NAV mye å bidra med, men tilnærmingen til dette må stå i en regional kontekst.

Arendal som kulturby

Kulturenheten vil arbeide for at Arendal markerer seg som kulturby i en ny region. Det blir viktig å sørge for at kommunen ikke mister viktige institusjoner, kulturarbeidere og kunstnere i en tid hvor regionen endres. Dette er utfordrende når kommunens tilskudd til regionale kulturinstitusjoner reduseres eller kuttes. Tilgang på kulturopplevelser og fritidstilbud er viktig for tilflytting, turisme og for innbyggernes trivsel.

Kulturturisme

Kulturturisme har et stort potensial for regionen og kommunen. Reiseliv og kultur må knyttes tettere sammen, og må kobles opp mot satsingen på kulturell og kreativ næring. Agder og Arendal er områder hvor turister kan oppleve spennende kultur og historie, gode matopplevelser og spennende byopplevelser. Satsningen vil kreve samarbeid mellom kulturektor og næringsliv. Enheten bidrar i arbeidet med reiselivsstrategi og vil også følge opp tiltak når denne vedtas.

Arendal som arrangementsby

Arendals posisjon som arrangementsby er viktig. Arendalsuka, TEDx og Fremtidens kommuner videreutvikles. Det er et mål at Lydløs blir et årlig arrangement fremover. Satsingen på arrangementer i Arendal er en del av Arendal kommunes reiselivsstrategi.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Strategi for samskaping - handlingsdel

I forbindelse med rullering av kommuneplanens samfunnsdel skal det utarbeides en handlingsdel til Strategi for samskaping som ble vedtatt av Arendal bystyre i 2017. Med hjerte for Arendal vil være en sentral samarbeidspartner i dette arbeidet.

Stedsledelse Krøgenes - Europan 17

Gjennom en samskapingsprosess med næringslivet på Krøgenes vil Arendal kommune i 2022 og 2023 delta i Europan 17. Europan er en europeisk idékonkurranse innen arkitektur, landskap og byutvikling for unge arkitektteam og vil gi et betydelig antall nye arkitektoniske og planfaglige ideer til utviklingen av Krøgenes som bydelssenter.

Med hjerte for Arendal

Videreføre ressurser til Med hjerte for Arendal. Samskaping skal ligge til grunn for alt plan- og utviklingsarbeid i kommunen.

Byjubileum

Arendal har byjubileum i 2023. Jubileet skal markere og feire at Arendal er 300 år. Gjennom året skal vi samle, engasjere og stimulere innbyggere, private og offentlige aktører til å benytte Arendal 2023 som momentum for fremtidsrettet verdiskaping. Samarbeid og samskaping vil være nøkkelfaktorer i arbeidet, både internt i kommunen og eksternt.

Kulturplan

Kulturplanen skal rulleres, men arbeidet har blitt utsatt på grunn av pandemi. Det er en målsetting å igangsette arbeidet våren 2023, og det vil bli holdt arbeidsverksted og innspillmøter for å få et godt og bredt grunnlag for kommunens kultur- og kunststrategi. Komite for samfunnsutvikling vil involveres i arbeidet.

Arrangementskompetanse

Arendal kommune har, sammen med private og frivillige aktører, opparbeidet solid kompetanse på gjennomføring av store arrangement. Den profesjonelle håndteringen av Arendalsuka, Fremtidens kommuner og TEDx Arendal bekrefter dette. I 2023 arrangeres i tillegg Final 8 i Sør Amfi og tall Ships Race i sentrum. Arendals varemerke for å tiltrekke seg slike arrangementer er samskaping mellom det offentlig og private aktører.

Samarbeid om kvalifisering til arbeid

En rekke aktører bidrar til samarbeid mellom næringsliv, offentlige, private og frivillige organisasjoner i kvalifiseringsarbeidet. Særlig viktige samarbeidspartnere er NAV, Arendal voksenopplæring, helsestasjonen, PPT, familievernkontoret, ulike bedrifter og frivillige organisasjoner.

Vitensenteret Sørlandet

Vitensenteret Sørlandet har siden oppstarten for 10 år siden, samarbeide med ulike fagmiljøer, bedrifter, organisasjoner, skoler og utdanningsinstitusjoner. Samarbeidet i utvikling av utstillinger, formidlingstilbud, kurs, arrangementer og prosjekter. Omfanget av samarbeid har utviklet seg betydelig de siste årene, og det har resultert i at vi er med i nasjonale prosjekter og satsninger. I løpet av de siste årene, og fremover vil Vitensentre kunne gi innbyggere tilbud som ikke kommunen ville fått uten at Vitensenteret Sørlandet var en del av kommunen. Fordelen at Vitensenteret gir tilbud til alle kommuner på Agder, er at det som

utvikles av tilskudd fra andre, blir et tilbud barnehager, skoler og innbyggere i Arendal kan ta i bruk. Arendal kommune er en god vertskapskommune, og det merkes godt når vi nå står ovenfor en stor omstilling på Agder, innenfor det grønne skiftet, store levekårsutfordringer og rekrutteringsutfordringer, at Arendal kommune har troverdighet som en ledende kommune i samarbeidsprosjekter.

Vitensenteret bidrar med innhold og ressurser ved flere at kommunens større arrangementssatsninger. Det er et nært samarbeid mellom Vitensenteret, næringsavdelingen og oppvekst. Dette samarbeidet vil fremover til å utvides, da det er behov for en betydelig satsning på realfag og teknologi i årene fremover.

Besøksenteret Raet nasjonalpark har bidratt til at vi har fått etablert samarbeid med andre besøkssentre i Norge, tilskudd fra miljødirektoratet til flere prosjekter som det leveres godt på, utvidet samarbeidet med Havforskningsinstituttet, Geitmyra mat og kultursenter og en rekke fagpersoner. I den etablerte styringsgruppen for besøkssenteret er det representanter fra miljø og næring, i alle de tre nasjonalpark kommunene.

Flytting av Vitensenteret i Kristiansand, til campus er det største og mest omfattende samskappingsprosjektet Vitensenteret Sørlandet har vært en del av. Universitetet i Agder har ansatt en i 100 % stilling for å kun arbeide med samskaping av aktiviteter, arrangementer, prosjekter, utstillinger, felles bruk av arealer, forskningsformidling og kurs. Dette er et samskappingsprosjekt som er unikt i Norge, og vi tror i Europa. Vår visjon er at dette skal være et springbrett til mange muligheter for blant annet Arendal kommune.

12.5 Driftsbudsjett med endringer

Samfunnsutvikling	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett 2022 videreført	261 108	261 108	261 108	261 108
Konsekvensjusteringer	32 093	23 195	18 498	15 504
Nye tiltak				
Ny vei fra Neskilen til Arendal havn (tilskudd til fylkeskommunen i 10 år)	0	0	10 000	10 000
Forventet pilotkommunebidrag (Morrow)	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Brann: etterslep kurs og ny kompetanse	300	300	300	300
Åpent hus Kulturkammeret	1 000	1 000	1 000	1 000
By-jubileum	900	0	0	0
By-jubileum - Tall Ship	300	0	0	0
Tilrettelagt fritid (bystyrevedtak)	7 300	7 300	7 300	7 300
Innsparingstiltak				
Elferjer på fjorden utsettes til 2025	0	-3 000	0	0
Reduksjon fritidskontakter	-4 000	-2 000	-1 000	0
Reduksjon sosialhjelp som følge av økt sysselsettingsandel/bedre forebyggende arbeid	0	0	-5 000	-10 000
Redusert ramme stab samfunnsutvikling	-123	-123	-123	-123
Redusert ramme kommunalteknikk og geodata	-509	-509	-509	-509
Redusert ramme kultur	-1 096	-1 096	-1 096	-1 096
Redusert ramme Arendal voksenopplæring	-511	-511	-511	-511
Redusert ramme Byutvikling, plan og byggesak	-121	-121	-121	-121
Redusert ramme næringsutvikling	-55	-55	-55	-55
Redusert ramme NAV	-2 205	-2 205	-2 205	-2 205
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	289 381	278 283	282 586	275 592

12.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

I konsekvensjusteringer inngår bl.a. økte utgifter pga. flere flyktninger fra Ukraina som er estimert til ca. 32 mill. kroner. Dette er innarbeidet i rammene til voksenopplæringen og NAV. Integreringstilskuddet er økt i samsvar med økte utgifter i perioden. I tillegg inngår justering av selvkostrammene som gir et økt positivt bidrag på ca. 24,6 mill. kroner. Dette er i hovedsak økning til dekning av økte renter.

12.5.2 Nye tiltak

Ny vei fra Neskilen til Arendal havn

Tilskudd til fylkeskommunen i 10 år for Arendal kommunes andel.

Forventet pilotkommunebidrag (batterifabrikkommune)

Gjennom Norges batteristrategi sier regjeringen at den vil støtte opp under pilotkommuner som er vertskap for store etableringer i batteriverdikjeden. Arendal kommune har spilt inn behov for ekstra ressurser til dette arbeidet og forventer at regjeringen kommer med midler til dette.

Østre Agder Brannvesen: etterslep kurs og ny kompetanse

Som følge av koronaepidemien har brannvesenet et vesentlig etterslep på nødvendig kurs og kompetanseutvikling. Det er derfor lagt inn en økning i ØABVs budsjett knyttet til dette.

Åpent hus kulturkammeret

Enhet kultur tilføres 1 mill. kroner til videreføring av satsingen på Ung kultur og økte åpningstider i kulturkammeret. En evaluering høsten 2022 viser at rundt 1000 ungdommer nå bruker kulturkammerets tilbud ukentlig. Tiltaket støttes av politiet og næringslivet i sentrum og er en viktig del av arbeidet med venstreforskyving og BTI. Full videreføring av tiltaket krever mer enn 1 mill. Det forventes at kulturenheten på sikt omprioriterer midler for å styrke denne satsingen.

Byjubileum

For byjubileet er det vedtatt en ramme i forrige HØP på 1,9 mill. kroner i 2023. Rammen til byjubileum 2023 forslås økt utover tidligere vedtak med 1,1 mill. kroner. I dette ligger det også 0,3 mill. kroner til gjennomføringen av Tall Ship Race.

Tilrettelagt fritid

Bystyret vedtok i 2022 økte midler til tilrettelagt fritid med 7,3 mill. kroner, hvor 2,3 mill. kroner er økt lønn fritidskontakter og 2,3 mill. kroner er flere fritidskontakter. Det tar tid å rekruttere fritidskontakter og satsingen er derfor redusert (se innsparingstiltak) fra opprinnelig forslag med plan om å øke ressursene til bystyrets vedtatte nivå utover i perioden.

12.5.3 Innsparingstiltak

Elferjer på fjorden utsettes til 2025

Det er i tidligere HØP-vedtak forutsatt kommunalt tilskudd til elferjer f.o.m. 2024. Dette utsettes til 2025, hvor tilskuddet er lagt inn med 3 mill. kroner.

Reduksjon fritidskontakter

Tabellen viser at satsingen på flere fritidskontakter er tatt ned. Dette som følge av at det tar tid å komme opp på bystyrets ønskede nivå og krevende økonomi for kulturenheten. Bystyrets ambisjon oppfylles i løpet av handlingsplanperioden.

Reduksjon sosialhjelp som følge av økt sysselsetting

Som følge av økning i arbeidsplasser knytte til industrietableringer (Morrow Batteries og underleverandører) forventer kommunedirektøren en nedgang i behov for sosialhjelp fra 2025.

Reduserte rammer for enheter samfunnsutvikling

Rammene til enhetene innen samfunnsutvikling er redusert med flatt kutt som vist i tabellen over. Interkommunale ordninger og selvkostområder er holdt utenfor. Totalt sett har enhetene økt sine rammer sammenliknet med 2022.

12.6 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 12, enheter samfunnsutvikling med unntak av selvkost (VA) som vises i egen tabell.

Tall i 1 000	Prosjekt	2023	2024	2025	2026
Brann	Østre Agder Brannvesen - Biler og utstyr	4 500	4 500	4 500	4 500
Kommunalteknikk	Lage strødepoter med tak	1 000	-	-	-
Kommunalteknikk	Trafikksikkerhetstiltak	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Parkeringsautomater	400	200	-	-
Kommunalteknikk	Asfaltering grusveger	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Solborg trafo, beredskap, ladestruktur og garderober (2022)	3 300	3 300	2 000	-
Kommunalteknikk	Opprustning av murer og veisikring	2 000	1 500	1 500	750
Kommunalteknikk	Infrastruktur Kunnskapshavna del 3	-	-	-	54 500
Kommunalteknikk	Innføring av droneteknologi (2022)	330	200	-	200
Kommunalteknikk	Veidatabase	350	100	-	-
Kommunalteknikk	Forsterkning av veikroppen	500	500	500	500
Kommunalteknikk	Etablering hovedplan vei	-	350	-	-
Kommunalteknikk	Infrastruktur/Geodata: biler og maskiner	-	2 000	-	2 000
Kommunalteknikk	Opprustning av bruer	1 500	5 000	4 500	2 000
Kommunalteknikk	Rehabilitering gateløys	8 000	2 700	1 000	1 000
Kommunalteknikk	Utskifting brøyteutstyr og sommerutstyr	500	-	500	-
Kultur, park og idrett	By- og sentrumsutvikling - kunstprosjekt levende lokaler	-	-	-	300
Kultur, park og idrett	Kulturkammeret - teknisk utstyr	-	150	-	150
Kultur, park og idrett	Maskinkjøp park/idrett	-	500	-	500
Kultur, park og idrett	Dagsturhytte - Agder-prosjekt	1 500	-	-	-
Kultur, park og idrett	Tilrettelegging friområder	250	250	250	250
Kultur, park og idrett	Biblioteket - teknisk utstyr	150	200	250	-
Kultur, park og idrett	Nærmiljøanlegg Kloppedalsmyra (2022) - konsekvens av vei	-	3 000	-	-
Kultur, park og idrett	Skilting og nytt kart turveier/stier og byløyper Arendal	200	200	200	-
Kultur, park og idrett	Arendal by - og regionhistorie - bind 3	200	-	-	-
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Turstier nærområder	100	100	100	100
Kultur, park og idrett	Kulturenheten - Rehabilitering underlag skøytebanen	45 000	-	-	-
Kultur, park og idrett	Lekeplassutstyr	-	500	-	500
Kultur, park og idrett	Kulturskolen - fornying instrumenter og teknisk utstyr	-	150	-	150
Sum investeringer		70 780	26 400	16 300	68 400

Figur: Investeringsprosjekter sektor 12, administrative tjenester ekskl. selvkost (VA) 2023-2026

Infrastruktur Kunnskapshavna del 3

Bygging av ny infrastruktur til skytebanen, samt opparbeidelse av næringsareal i området.

Kulturenheten - rehabilitering underlag skøytebanen

Arendal og omegn kunstisbane nærmer seg 20 år og bærer preg av akutt behov for rehabilitering. Dagens asfaltdekke er oppsprukket og ujevnt. Normal drift av skøytebanen er ikke lengre mulig, og dagens bane er uhensiktsmessig og krevende å drifte. Egen politisk sak om rehabiliteringen vil bli utarbeidet.

Østre Agder Brannvesen - biler og utstyr

Hovedprosjekt som viser årlige investeringsbehov i biler og utstyr i henhold til plan for utskiftning og fornyelse hos alle lokasjoner for Østre Agder Brannvesen.

Andre prosjekter

Kommunalteknikk og kultur har mange løpende investeringsprosjekter som dekker behov i kommunen i henhold til planlagt framdrift.

Selvkost

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer på selvkost (VA).

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
Fornyelse ledningsanlegg (VA)	50 000	50 000	50 000	50 000
Forsterkning hovedanlegg/forbedr. renseprosesser (VA)	90 000	130 000	180 000	185 000
Utbygging nye utb.områder (VA)	15 000	15 000	15 000	15 000
Landmålerutstyr (Oppmåling)	700	-	700	-
Sum investeringer	155 700	195 000	245 700	250 000

Figur: Investeringsprosjekter sektor 12, selvkost (VA) 2023-2026

Brutto investeringer i vann og avløp utgjør 845 mill. kroner i planperioden. Den økte satsningen på VA videreføres for at den tidligere vedtatte hovedplanen for VA skal kunne realiseres. Fortsatt høy saneringstakt, store prosjekter tilknyttet ny hovedvannledning og reservevannsløsning, samt utbedringer på hovedanleggene, blant annet for å styrke leveringssikkerheten for vann, medfører store investeringer i årene som kommer.

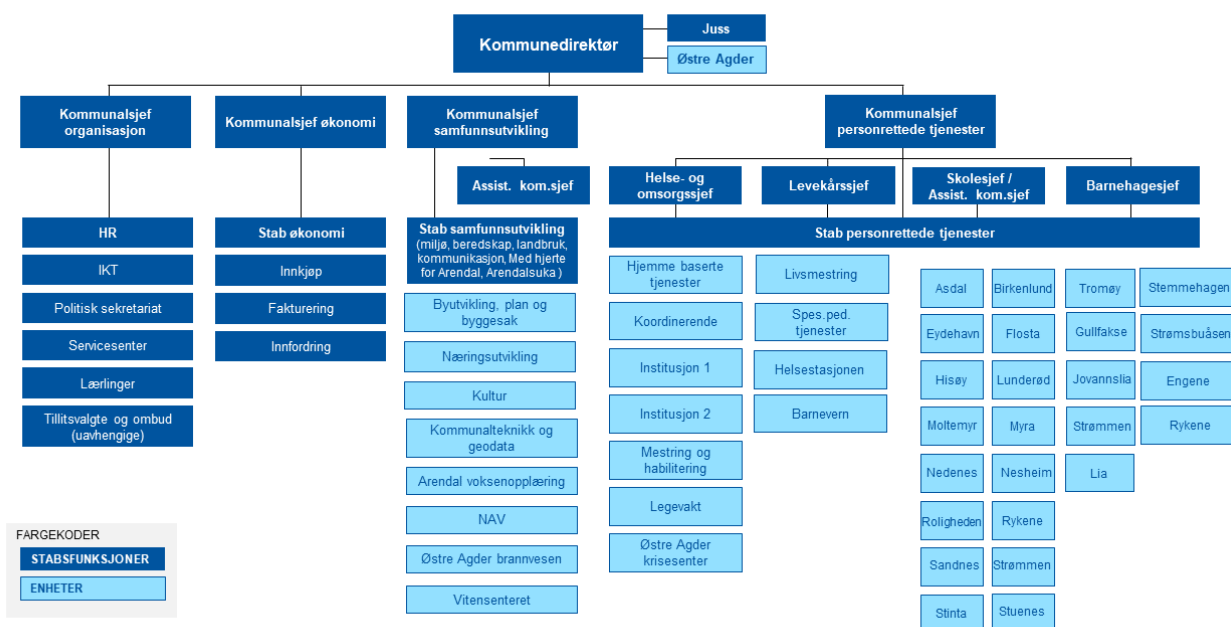
Investeringene i selvkost er selvfinansierende investeringer som holdes utenfor beregning av lånetaket.

13 Personrettede tjenester

13.1 Beskrivelse av området

Kommunen har en plikt til å samordne velferdstjenestene slik at innbyggere får helhetlige og koordinerte tjenester gjennom hele livsløpet. Organiseringen av personrettede tjenester gir rom for å se de fire tjenesteområdene skole, barnehage, levekår samt helse- og omsorg i sammenheng slik at innbyggerne våre får riktige tjenester til riktig tid. Det er viktig at vi jobber godt på tvers av tradisjonelle sektorer slik at laget rundt innbyggerne våre fungerer optimalt. I 2022 ble det iverksatt endringer i 14 lovverk som berører tjenester til barn og unge. Formålet med endringene er å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom økt samarbeid mellom velferdstjenestene. I den forbindelse er BTI (bedre tverrfaglig innsats) arbeidet i Arendal kommune en særdeles viktig og riktig prioritering.

Personrettede tjenester er organisert med 1 kommunalsjef og 4 tjenesteledere. Det er 34 enheter knyttet til personrettede tjenester som rapporterer til tjenesteleder for sitt tjenesteområde. Kommunedirektøren har også en stab med rådgivere og kommuneoverleger som er knyttet til personrettede tjenester.

Personrettede tjenester i antall personer og antall årsverk per 01.10.2022 i faste stillinger:

Organisasjon hierarki	Personer	Kvinner	Menn	Ansattandel
PERSONRETTEDE TJENESTER	*2 653	*2 190	*463	2 279,2
Stab	**35	**19	**16	23
Helse og omsorg	1433	1 242	191	1 154,1
Skole	762	582	180	701,6
Barnehage	142	127	15	134,9
Levekår	293	229	64	265,7

* Raden med totalt antall ansatte i personrettede tjenester viser et mindre tall enn summen av de ansatte i tjenestene. Dette fordi noen jobber i flere tjenester**. Antallet i staben inkluderer leirskoleansatte.

Ledergruppen i personrettede tjenester har som formål å sikre gode og koordinerte tjenester til alle

innbyggerne i kommunen. Resultatene oppnås gjennom de fire tjenesteområdene som er nærmere beskrevet nedenfor. Stabens oppgave er i hovedsak å drive rådgivning, utrede saker, administrere myndighetsoppgaver, svare ut høringsuttalelser, beredskap o.a.

13.2 Status

13.2.1 Helse og omsorg

For at Arendal kommune skal kunne levere gode og forsvarlige tjenester fremover, må fokuset, i mye større grad enn i dag, flyttes fra sykdomsforebygging og behandling til helsefremmende arbeid, forebygging og tidlig innsats. Riktig innsats i innsatstrappa og bevisst satsing for å få til venstreforskyvning vil bidra til å snu en uheldig utvikling i alle faser av livet og vil gi stor gevinst for både den enkelte og for samfunnet.

Ressurs- og aktivitetsbasert finansiering (RAF)

Til tross for at forsøksordningen på statlig finansiering av omsorgstjenester (SIO) ble avsluttet desember 2021, har kommunedirektøren valgt å videreføre SIO-metodikken gjennom et nytt prosjekt kalt ressurs- og aktivitetsbasert finansiering (RAF). Den overordnede målsettingen er minst mulig inngripen i innbyggeres liv.

Målet er å utarbeide en praksis og rutine som legger til grunn et enkeltvedtak som grunnlag for fremtidig ressursinnsats og budsjettvurderinger. Videre skal det opparbeides en kompetanse som gjør at vi kan indentifisere behov for å flytte midler internt i enhetene og mellom enhetene basert på hvor aktiviteten er. Tjenestekontoret vil være svært sentral da det er høye forventninger til at innføringen av de nye rutinene skal gi oss en effektiviseringsgevinst i de berørte tjenestene.

Helhetlig tilnærming innsatstrapp, innbyggerdialog og kunnskapsutvikling

I arbeidet med utvikling av den helhetlige innsatstrappa for Østre Agder er nå de grunnleggende prinsippene fra FNs barnekonvensjon om **Barns beste, bedre tverrfaglig innsats (BTI) og kvalitetsreformen Leve hele livet** innarbeidet. I forlengelsen av en felles helhetlig innsatstrapp, har det blitt utarbeidet en strategi for hvordan tjenestene skal intensivere arbeidet med tverrfaglig tjenesteutvikling, samhandling, innbyggerdialog og brukermedvirkning, samt hvordan iverksette tiltak for å styrke kunnskapsgrunnlaget ute i tjenestene. I tillegg jobbes det med hvordan man kan gjøre ressursmessige prioriteringer utenfor helse- og omsorgstjenestene. For å sikre videreføring og kontinuitet, har Østre Agder etablert et fagutvalg for analyse- og kunnskapsutvikling. Utvalget er bredt tverrfaglig sammensatt med deltakelse fra alle 8 kommuner. Det er opprettet et engasjement på 50 % stilling som analyse- og FOUI rådgiver og en engasjementstilling på 20 % for å styrke samarbeidet mellom Universitet og Østre Agder. Videre skal det satses på et forskningsamarbeid mellom UIA, SSHF og Østre Agder hvor fokuset er rettet mot tidlig innsats og skrøpelige eldre.

Fagutvalget skal bidra med:

- Iverksette og videreutvikle metoden («innsatstrappa») for prioritering av tidlig innsats og helsefremmende arbeid.
- Styrke kompetanseutvikling av medarbeidere i alle berørte sektorer og på de ulike trinnene i «innsatstrappa».
- Tilrettelegge for følgeforskning, evaluering og effektmåling av å innføre «innsatstrappa».

Arbeidet med å samle inn data fra de ulike tjenestene er godt i gang slik at vi i 2023/2024 kan få et objektivt og sammenliknbart data og analysegrunnlag. Analysegrunnlaget vil gi oss fremskrevne kostnadstall per måned mot et gitt måltall. Dette vil bidra til at vi bedre kan analysere hvilke tiltak i innsatstrappen som bør effektiviseres for å få til en venstreforskyvning.

Rekruttere og beholde

Vi opplever stor interesse og høyt engasjement rundt kompetanseheving og videreutdanning blant våre

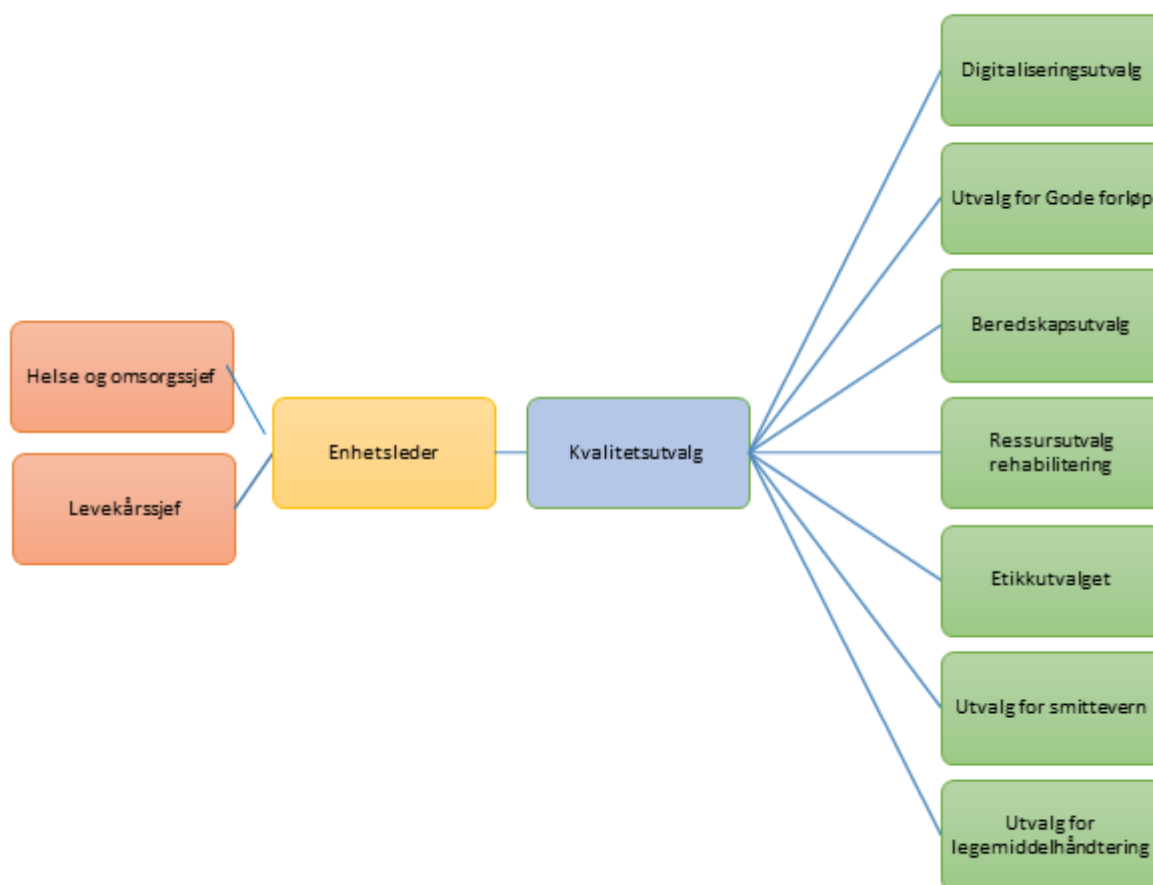
ansatte. Kommunens lønnspolitikk reflekterer arbeidsgivers ønske om å stimulere til kompetanseheving. Rekruttering, tilrettelegging for lærlinger, tilrettelegge for rekrutter fra menn i helse og praksisplasser for studenter er sektorens prioriteringer.

Et av virkemidlene for å sikre rekruttering er å fortsette å tilby hele stillinger. Videreføring av arbeidet med en heltidssatsing er nødvendig fordi det er behov for arbeidskraften og kompetansen. 100 % stillinger vil føre til kontinuitet, kvalitet, bedre utnyttelse av ressursene og bedre helse. Arbeidet må derfor intensiveres.

Bemanningsenheten skal videreutvikles med mål om å dekke større andel fravær med faste ansatte. Arbeidet er startet og intensiveres mot alle tjenesteområdene i personrettede tjenester.

Kvalitetsutvalg

Helse, omsorg og levekår har opprettet et kvalitetsutvalg med representanter fra enheter og fagområder. Det er i tillegg opprettet undergrupper til kvalitetsutvalget som skal ivareta spesifikke fagområder som krever tett oppfølging og utvikling. Her kan eksempelvis nevnes opprettelse av eget etikkutvalg. Dette utvalget ser vi for oss skal ivareta det gode arbeidet rundt etikk-satsingen.

Kvalitetsutvalget har også ansvaret for kompetanseplanen for helse, omsorg og levekår. Kompetanseplanen er under revisjon og skal rulles ut i 2023. Ny læring fra pandemien må bakes inn her. Helseberedskap må prioriteres opp og gis fokus i større grad enn tidligere.

Teamorganisering er noe hjemmebaserte tjenester, koordinerende enhet og mestring og habilitering skal utrede i nærmeste fremtid. Det vises til Grimstad og Risør som har etablert ulike team i hjemmebaserte tjenester. Resultatene fra disse kommunene viser styrking av kompetanse til den enkelte i temaet, effektiv

bruk av ressurser og reduksjon av antall ansatte som den enkelte bruker/pasient møter.

Digitalisering, E-helse og velferdsteknologi

Digitalisering av arbeidsprosesser gjør det mulig å effektivisere driften og samtidig gi kvalitativt bedre tjenester til pasient og bruker. Velferdsteknologi er også et viktig virkemiddel i denne sammenhengen. Kommunen har flere samarbeidsflater lokalt, regionalt og nasjonalt/internasjonalt innen dette feltet. Arendal kommune, sammen med regional koordineringsgruppe for e-helse og velferdsteknologi i Agder, jobber med flere prosjekter. Som eksempel kan kommunedirektøren nevne innovasjonspartnerskap Agder med felles anskaffelse for regionen og SSHF, IKT seniorer Agder som er en viktig satsing i Leve hele livet reformen, EU prosjektet CRANE som skal bli en teknologisk løsning som gjør at innbyggerne kan følges opp av helse- og omsorgstjenesten eller hvor innbyggeren selv kan mestre egen helse hjemme. Videre skal det satses ytterligere på telemedisinsk sentral som er samlokalisert med kommunal øyeblikkelig hjelp i Arendal og digital hjemmeoppfølging.

13.2.2 Barnehage

Øke andelen barn i kommunale barnehager jfr. bystyresak

Fødselstall i 2022 er estimert noe lavere enn 2021. Hvis denne utviklingen fortsetter så vil det totalt være behov for færre barnehageplasser. Kommunaldirektøren håper at veksten i arbeidsplasser i Arendal kan føre til at flere barnefamilier kommer til å bosette seg i Arendal, og vil da ha behov for barnehageplass. Det er vedtatt i bystyret en ønsket fordeling barn i kommunale og private barnehager, 30 % andel i de kommunale og 70 % i private barnehager.

Pr. desember 2022 er det totalt 2041 barn i kommunale og private barnehager. 11 barn færre enn i 2021. Fordelingen av barn er 25,9 % i kommunale barnehager og 74,1 % i private barnehager. Det vil si en økning på 2 % i kommunale barnehager sett i forhold til 2021. Det er krevende konkurranse mellom kommunale og private barnehager, og de enkelte barnehagene seg imellom. Man ser at andelen kommunale plasser har økt og det gir et insitamant for at det blir enda viktigere å fortsette dette gode arbeidet med opplevd god kvalitet på tjenesten, med fokus på barns beste og en bærekraftig drift.

Øke andel barnehagelærere i kommunale og private barnehager

Barnehagene i Arendal har i gjennomsnitt 45,6 % barnehagelærere. I private barnehager er andelen 45,3 % barnehagelærere, og i kommunale barnehager er andelen barnehagelærere 46,7 %. Strategi for barnehagekvalitet 2021 - 2030 - *Barnehager mot 2030* - har som et av mange tiltak at innen 2025 skal 50 % av de ansatte i barnehagen være barnehagelærere. Dette vil følges opp og jobbes inn i den framtidige barnehagedriften både for kommunale og private barnehager.

Psykisk helsefremmende barnehager

Dette er et viktig og nødvendig arbeid som alle kommunale barnehager skal jobbe videre med. Ved å ha en didaktisk tilnærming til å bli en psykisk helsefremmende barnehage, så ivaretar vi rammeplanens intensjoner. Barnehagenes planer må ikke bare bli fine ord, så i arbeidet med vurdering og evaluering av det pedagogiske arbeidet skal det utvikles gode verktøy og gjøre bruk av metodikker som virker. Barnehagene jobber noe ulikt med vurdering og evaluering, men det blir ivarettatt med god delingskultur på de faste møtearenaene barnehagene har. Staben vil fortsatt delta i dette arbeidet og bidra til forbedring og fornying. På den måten ivaretar barnehagen den nordiske barnehagetradisjonen hvor barnehagens innhold bygges på et helhetlig læringssyn.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

Gjennom fellessamling med alle barnehagene vil BTI fortsatt ha et stort fokus. Dette er et krevende implementeringsarbeid og det er mange barnehageansatte som skal føle seg trygge og kompetente i dette arbeidet. Læringseffekten er stor når barnehagene får møte hverandre og dele suksesser og utfordringer. Hvordan gjørekompetansen utvikles i den enkelte barnehage i forhold til BTI, vil bli fulgt opp av stab personrettede tjenester gjennom jevnlig evalueringer av arbeidet i barnehagene. Da kan vi lettere tilby hjelp i arbeidet med implementeringen til barnehagene som trenger det. I det videre arbeidet vil det i

større grad inviteres inn viktige støttespillere i enhet Levekår i samlingene våre. Det vil tilføre en bredere kompetanse inn i arbeidet til barnets beste.

Prosjekt "Matnyttig" - et samarbeid med UiA

Målet med prosjektet Matnyttig er å bedre kosthold og ernæringspraksis i de første 1000 dagene i livet. Dette gjøres ved å iverksette allerede evaluerte kostholdstiltak der folk lever og bor, i kommunene, sammen med kommunene. Et usunt kosthold er en av de viktigste årsakene til ikke-smittsomme sykdommer, og har betydelige negative samfunnsmessige konsekvenser.

I første fase av prosjektet iverksettes tiltakene i Arendal kommune og effekten skal sammenlignes med en kontrollkommune. I siste fase skal tiltakene oppskaleres og iverksettes i hele Agder. Et viktig spørsmål er om tiltakene har større effekt samlet enn hver for seg. 31 barnehager i Arendal er med i dette prosjektet og arbeidet er startet opp.

13.2.3 Skole

Vi har i Arendal:

- 16 kommunale skoler, inkludert:
 - To oppvekstsentre (skole og barnehage)
 - Lunderød skole og ressurscenter
 - Sandum alternative opplæringsarena/ skole på Hove
 - Hovetun alternative opplæringsarena på Hove
- 3 privatskoler (Arendal internasjonale skole, St. Franciskus skole, Steinerskolen)

Det siste året har også vært preget av korona-pandemien i skolene og en omfattende lærerstreik i Arendal kommune høsten 2022. Vintermånedene våren 2022 var særdeles utfordrende med svært stort sykefravær blant de ansatte og elevene. Det har samtidig vært jobbet godt med læringsmiljø og fag. Det har vært et særskilt fokus på læringsmiljø og utenforskap. Et trygt og godt læringsmiljø er helt avgjørende, og Arendalsskolens kvalitetsplan for godt læringsmiljø er nå implementert i alle skoler. BTI i skolene har også fokus på læringsmiljøet og vi blir stadig bedre på kapittel 9A i opplæringsloven som skal sikre alle elever retten til et trygt og godt læringsmiljø. Ny læreplan for alle fag og på alle trinn er nå innført.

Læringsmiljø

Et trygt og godt læringsmiljø er avgjørende for en god skolegang. I skolene har dette over tid vært prioritert høyt og det ser ut til å gi resultater. Dette arbeidet er svært viktig å videreføre.

Videreutdanning

Arendal kommune har satset mye på etter- og videreutdanning av lærere. Siden 2010 har 273 lærere tatt videreutdanning hovedsakelig i norsk, matematikk og engelsk, men også andre fag som skolene har hatt behov for. Satsing på videreutdanning ønsker kommunedirektøren å videreføre, og i skoleåret 2022/2023 tar ytterligere 17 lærere videreutdanning. Dette bør også videreføres for skoleåret 2023/2024.

Etterutdanning

Gjennom de tre statlige ordningene for etterutdanning (REKOMP, DEKOMP og Kompetanseløftet) deltar Arendal kommune gjennom Østre Agder samarbeidet i samarbeid med UiA. Tiltakene skal være barnehage- og skolebaserte og det er gode erfaringer. Fokus fremover vil være på temaene; "vurdering og elevmedvirkning", "analysekompetanse" og "spesialpedagogisk hjelp".

Psykisk helse

Gjennom 2022 og ut i 2023 har Arendal søkt om prosjektmidler til å jobbe med kompetanse på psykisk helse i skolen. Det er utarbeidet et årshjul og arbeidet fortsetter i 2023. Det jobbes også med revisjon av planen for ufrivillig skolefravær.

BTI

Skolene i Arendal har som andre personrettede tjenester jobbet med BTI gjennom flere år. Handlingsveileder og verktøy i BTI-satsingen er godt kjent og til god hjelp melder skolene. Vi har kommet et godt stykke på vei og det jobbes bedre nå enn tidligere. Satsing på BTI må videreføres som en viktig del i å fange opp og tilrettelegge slik at barn og unge har det bra på skolen, hjemme og på fritiden så tidlig som mulig.

13.2.4 Levekår

Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

Enhetene i tjenesteområdet utgjør en viktig del av kommunens BTI-satsning, og har blant annet ansvaret for ledelse av de 4 BTI-teamene.

Implementeringen av BTI-modellen for aldersspennet 0-16 har kommet godt i gang og er i stadig utvikling. Det er lagt gode planer for å arbeide videre med implementering og utvikling i den kommende perioden

Bedre tverrfaglig innsats som grunnholdning og målsetting er en forutsetning for å lykkes på det feltet tjenesteområdet levekår har ansvar for.

Barnevernreformen, som trådte i kraft 01.01.2022, innebærer et større kommunalt ansvar for barnevern, både faglig og økonomisk. Kommunene får økt finansieringsansvar for barnevernstiltak og økt ansvar for fosterhjem. Arbeidet med implementering av reformen er i rute.

Arendalshjelpa

Tjenesteområdet har ansvaret for drift og videreutvikling av Arendalshjelpa. Her er det tverrfaglige samarbeidet satt i system for å optimalisere tjenesteleveransen til innbyggere som har behov for oppfølging knyttet til psykisk helse og rus. Arendalshjelpa er «veien inn», som sammen med innbyggeren, finner løsninger og eventuelt kopler på de aktuelle tjenestene.

Brukermedvirkning

Enhetene i levekår vektlegger brukermedvirkning i all samhandling med brukere. Som et verktøy for å sikre systematisk tilbakemelding anvendes FIT (feedback informerte tjenester). Det jobbes videre med implementering av dette, samt systematisering av resultater som fremkommer i tilbakemeldinger gjennom dette systemet.

Samarbeid/prosjekter

Det er flere eksterne samarbeidsprosjekter i tjenesteområdet, med det felles formål å bidra til forsterkning av det tverrfaglige samarbeidet og tidlig innsats.

Eksempler er "e-helsesykepleie" (fylkeskommunen), etablering av "FACT-team" (SSHF) og "familie for første gang" (kommuner på Agder).

Forebyggende plan og rusplan

Disse to planene er lagt frem for bystyret høsten 2022 og legger tydelige føringer for tjenesteområdets prioriteringer for den kommende perioden.

13.3 Utfordringer

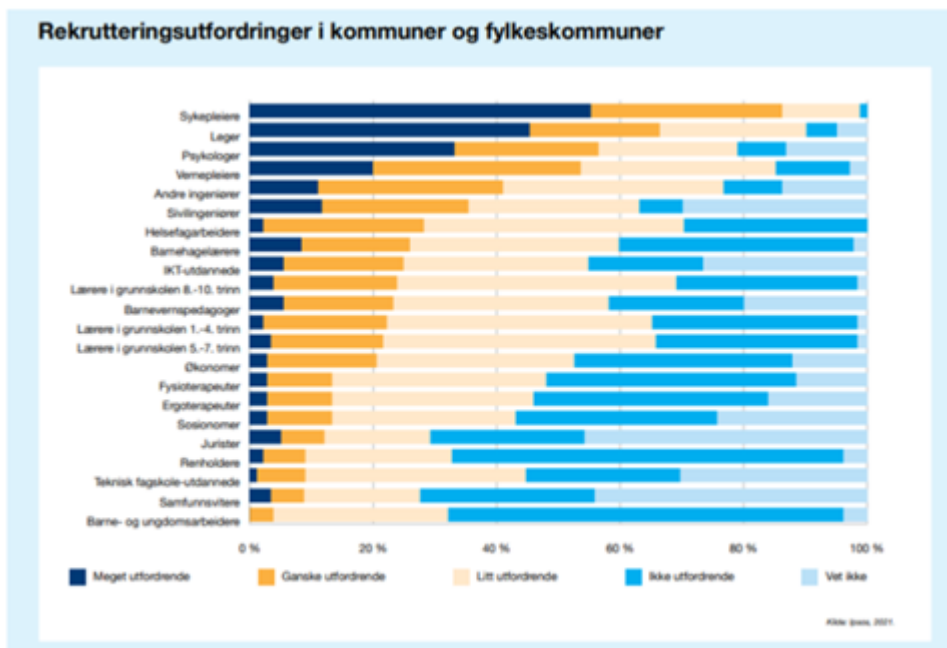
13.3.1 Helse og omsorg

Demografi og fremtidig ressursbehov

Som vist i kapittel 3,4 i handlings- og økonomiplanen, vil vekst i den eldre befolkningen og redusert aldersbæreevne gi helse og omsorg store utfordringer i årene som kommer. Demografien viser at andelen eldre øker kraftig samtidig som sykehuset skriver ut flere og sykere pasienter som helse og omsorgstjenesten får ansvaret for. Kommunene vil få et større ansvar for områder som forebyggende helsetjenester, rehabilitering, lindrende behandling og kroniske lidelser enn tidligere. Dette krever økt fokus på kompetanse for å møte riktig og god behandling innenfor disse områdene.

Helse- og omsorgstjenesten er allerede i en situasjon hvor det i flere avdelinger er mangel på helsefaglig kompetanse. Denne utfordringen vil øke i nær fremtid. Kommunen er nødt til å organisere tjenester på en annen måte enn tidligere for å sikre en forsvarlig helsetjeneste. Helse og omsorg deltar i læringsnettverket til KS som bistår i prosjektet TØRN. Prosjektet har som målsetting å systematisk kartlegge oppgaver i tjenestene slik at man kan organisere helsetjenesten mer optimalt. Det er pasientens behov for kompetanse som skal legges til grunn

SSB har en framskrivning av arbeidsstyrke og sysselsetting som anslår at det i Norge vil mangle ca. 36 000 helsefagarbeiderårsverk og 20 000 sykepleierårsverk om 20 år (Statistisk Sentralbyrå, 2022). Endringer i demografien tilsier at det vil være avgjørende at kommunen klarer å igangsette tiltak som medfører at en "vokser smartere". Om vi fortsetter som nå, uten å gjennomføre strategiske og strukturelle grep, vil ressursbehovet mer enn doble seg de neste 30 årene. Den økonomiske planleggingen må derfor ta hensyn til dette.

Kilde: www.ipsos.com, 2021

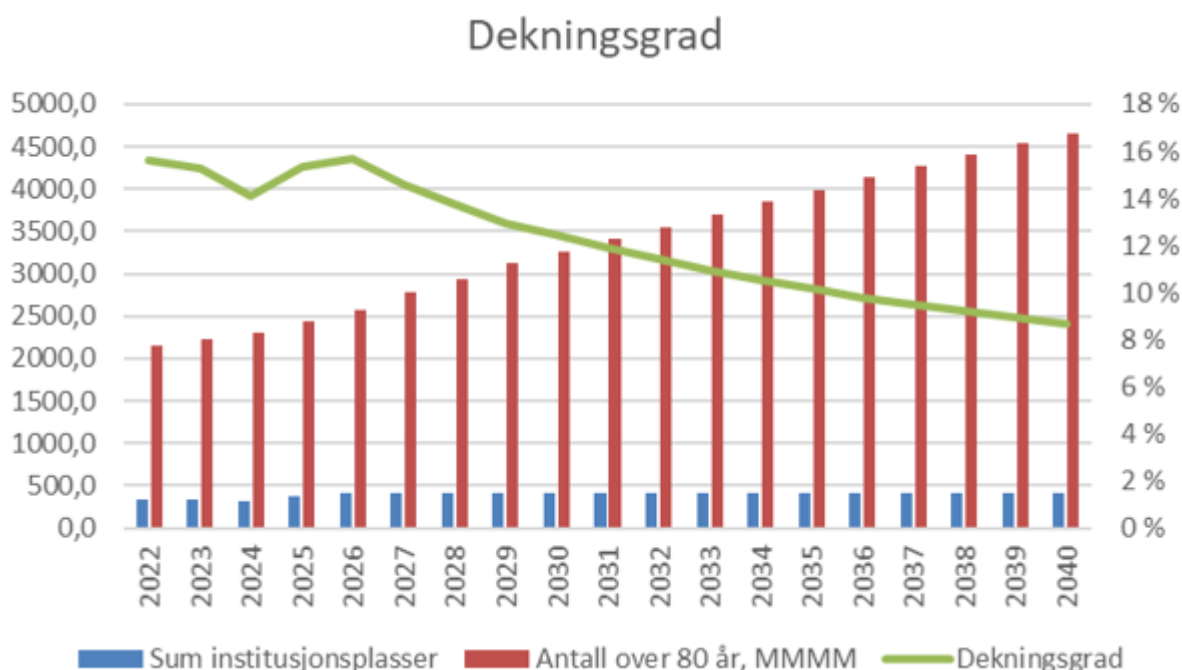
Legetjenesten

Arendal kommune er preget av den nasjonale fastlegekrisen. Dette utfordrer kommunen da vi står foran en demografiutvikling med stor vekst i den eldre befolkningen. Fastlegekrisen utfordrer også beredskapen på legevakten. På grunn av store utfordringer gjennom høy arbeidsmengde, økt overføring av arbeidsoppgaver og ansvar fra spesialisthelsetjenesten til fastlegeordningen, samt fare for ytterligere oppsigelser fra fastleger, har kommunedirektøren gjennom egen arbeidsgruppe utarbeidet en midlertidig tiltaksplan. Den midlertidige tiltaksplanen skal gjelde for 2023. Ut fra erfaringer vi får med disse tiltakene, samt nasjonale løsninger som utredes av en ekspertgruppe nedsatt av regjeringen, vil det forfattes en helhetlig plan for

legetjenesten 2024-27 som skal legges frem for bystyret i august 2023. Fastlegetjenesten utgjør en viktig del av kommunens tjeneste og er en sentral gruppe som bidrar til helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid. Styrking av fastlegetjenesten er derfor en viktig prioritering for å få til venstreforskyvning som videre vil føre til bærekraftige tjenester på sikt.

Dekningsgrad

Selv om det er noe usikkerhet rundt framskrivninger, må vi likevel ta høyde for at vi i 2040 vil ha rundt 2499 flere i gruppen 80+ sammenliknet med dagens tall. Andelen barn og unge reduseres i den samme perioden. Summen av institusjonsplasser er beregnet ut fra antall registrerte plasser per september 2022. I framskrivningen er ny avklaringsavdeling, Røed omsorgssenter og nytt omsorgssenter på Saltrød tatt med i beregningen. Antall plasser kan variere noe, men framskrivningen viser at vi mot 2040 vil ligge på en dekningsgrad på ca. 9 %. Det er derfor viktig at vi satser på de rette tiltakene i den helhetlige innsatstrappa. Tjenesteutviklingen fremover må ses i en tverrsektoriell og bred sammenheng. Ikke bare for helse og omsorg, men for hele kommunen.

Kilde: MMMM alternativet til SSB, september 2022

13.3.2 Barnehage

Balanse mellom antall barnehageplasser og behov

Barnehagesektorens utfordring er fortsatt å få en balanse mellom barnehageplasser og behov. Samlet sett er det overkapasitet i både de kommunale og private barnehagene. Både kommunen som eier og private barnehageeiere må i større grad sammen ta et ansvar for at kommunen totalt leverer et barnehagetilbud av høy kvalitet og at konkurransen mellom barnehagene er sunn.

Barn og familier som trenger oppfølging

Det forventes at mye skal håndteres innenfor det allmenpedagogiske arbeidet og innholdet i barnehagen, men det er fortsatt et økende behov for både tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Noen barn har det veldig vanskelig og det slår ofte ut i adferdsproblematikk. Det handler i veldig mange tilfeller om at barnet får det vanskelig fordi familien har det vanskelig, og dette blir synlig i barnets hverdag i barnehagen. Får vi ikke satt inn hjelp tidlig nok for barnet og familien, så ender dette ofte ut i et spesialpedagogisk vedtak som handler om barnets utvikling og ikke barnets og familiens psykiske helse.

13.3.3 Skole

Kommunedirektøren vil peke tre utfordringsområder som skiller seg særskilt ut for skolene i kommende handlings- og økonomiplanperiode. Alle disse tre utfordrer skolene våre vesentlig i forhold til økonomi, kompetanse og organisering

1. Stor økning i antall vedtak om spesialundervisning
2. Elever med dårlig psykisk helse og sykdom
3. Nedgang i antall elever

Spesialundervisning

Hvert år registrerer skolene en rekke data i grunnskolenes informasjonssystem (GSI) som er en telling av det meste innenfor ressurser i skolen. Også ved årets GSI kom det tydelig frem en økning i forhold til vedtak om spesialundervisning i våre kommunale skoler. Våre kommunale skoler får tildelt rammer av bystyret og må styre innenfor disse rammene i forhold til også å løse vedtak om spesialundervisning for elevene. Slik skolene er innrettet, vil en slik økning gå utover det ordinære tilbudet til elevene, noe også GSI-tallene viser. Tallene i GSI er ikke endelige, da de skal både kontrolleres av Statsforvalteren og Utdanningsdirektoratet, og årets tall vil derfor ikke være endelig klare før i desember 2022. Kommunedirektøren velger likevel å løfte dette frem som en hovedutfordring, da skolene melder dette tydelig i sin kommunikasjon med skolesjefen.

Antall elever med spesialundervisning

2017 - 451 elever (9,2 %)

2018 - 431 elever (8,6 %)

2019 - 428 elever (8,5 %)

2020 - 439 elever (8,8 %)

2021 - 504 elever (10,1 %)

2022 - 537 elever (10,8 %) *

* Tallet for 2022 er foreløpig

Frem til 2020 har antall elever med spesialundervisning ligget forholdsvis stabilt, men i 2021 økte det med 65 elever (14,8 %) og ytterligere 33 elever i 2022 (6,5 %). Samtidig har det økt betraktelig i størrelsen på vedtakene og også bruken av pedagogtimer.

Denne økningen utfordrer både skolenes økonomi, kompetanse og organisering. Kommunedirektøren tilførte skolenes budsjett midler til denne utfordringen i 2021, men finner ikke økonomisk handlingsrom for dette i budsjettet for 2022.

Det er litt for tidlig å si noe om årsakene til denne relativt store og brå økningen. En av hypotesene kan være at det henger sammen med koronapandemien, og at dette er en effekt av at flere tjenester og også foresatte over tid har vært tettere på, noe som igjen kan bety at flere får riktig hjelp og tiltak. Det er også godt mulig at problemstillingen er sammensatt og kan knyttes til den neste utfordringen som kommunedirektøren peker på.

Elever med dårlig psykisk helse og sykdom

Skolene i Arendal og også andre tjenester er bekymret for en økende grad av elever som sliter med psykisk uhelse og med å mestre egne liv. Gjennom 21 måneder med koronatiltak har mange elever kjent på ensomhet, angst og lite sosial omgang med andre barn, både på skolen og på fritiden. Mange fritidsaktiviteter har vært stengt ned og kontakt med annet enn kjernefamilien i hjemmet har for mange vært svært liten. For en del har også det å oppholde seg så mye i eget hjem, ikke vært til det beste, spesielt der hvor hjemmene ikke alltid fungerer til det beste for barna.

Når vi nå har kommet over i en tid hvor vi lever med korona uten tiltak har det vært et nasjonalt fokus på en gruppe elever som sliter med ufrivillig skolefravær. Også i Arendal ser vi dette som en økende problemstilling som er uholdbar for dem det gjelder.

Elevtallsnedgang

Elevtallet totalt sett er relativt stabilt, men noe lavere i 2022. Det er 4967 elever mot 5005 elever i 2021 i de kommunale skolene i Arendal. Altså 38 færre, noe som høres lite ut når kommunedirektøren har sagt at vi har startet på en stor nedgang i antall elever. Dette skyldes at kullet med 10. trinns elever som gikk ut var lite og kullet som startet på 1. trinn også var lite samt noe tilflytting i løpet av sommeren. Men hvis vi ser på siste års utvikling på 1.-7. trinn vil vi se at den varslede nedgangen er godt i gang og vil gjøre seg veldig tydelig også på de totale elevtallene de neste årene.

Elevtall 1.-7. trinn, pr. 1. oktober:

2018 – 3 633 elever

2019 – 3 589 elever

2020 – 3 518 elever

2021 – 3 458 elever

2022 – 3 377 elever

Som tallene viser, er det på barnetrinnet en nedgang på 44 elever, 71 elever, 60 elever og 81 elever; til sammen 256 elever på 4 år (7,1 %). Nedgangen vil forsterkes ytterligere i de kommende årene. Denne nedgangen kommer på tross av en forsterket tilflytting av barn de siste årene.

Heller ikke i årets handlings- og økonomiplan kan kommunedirektøren komme utenom elevtallsnedgangen. Dette vil forsterkes i handlingsplanperioden, noe som påvirker skolene våre på de laveste trinnene. Samtidig er det grunn til å være forsiktig optimist på noen positive trender i forhold til tilflytting. Det kan bli en positiv endring i forbindelse med etableringen av Morrow, og det som den bringer med seg i kjølvannet. På tross av det mener kommunedirektøren, at det er på sin plass å kommentere på at han mener skolestrukturen bør og må endres. Elevtallsnedgangen vil påvirke tjenestetilbudet i skolene i stor grad. Kommunedirektøren kjenner godt bystyrets holdning og uttalte syn på dette punktet. Det gjør ikke utfordringen mindre reell for skolene og enhetslederne. Kommunedirektøren legger ikke frem tiltak til strukturendringer kommende år, men finner heller ikke rom for økte bevilgninger for å utjevne de økonomiske utfordringene som nedgang i antall elever gir enhetene gjennom handlingsplanperioden. Utfordringen får dermed ikke prioritet i første året i handlingsprogrammet, da det ikke er politisk vilje til å se på denne. Utfordringen er likevel så stor og reell at kommunedirektøren signaliserer at det må jobbes nå for å komme med konkrete tiltak for neste handlingsprogram.

13.3.4 Levekår

Levekårsutfordringer

Ifølge tall fra NAV er 450 personer i Arendal i behov av oppfølging, knyttet til rusmiddelavhengighet i Arendal.

Arbeidet med rusplanen har vist at særlig utfordringer knyttet til boligsituasjon for personer i aktiv rus eller i ettervern er utfordrende. I rusplanen er det laget et tentativt løp for å møte denne utfordringen. Satsingen vil innebære krevende økonomiske prioriteringer.

Brukere med store hjelpebehov

I flere av tjenestene gis det tjenester til personer som har behov for stor oppfølging og mye hjelp. Dette kan til tider være krevende for kommunen å tilpasse, da behovene kan oppstå brått og det kan være noe uoversiktlig å planlegge for. Dette kan også gjøre at økonomiske rammer utfordres.

Legetjenesten på helsestasjon

Tjenesten ligger under i forhold til anbefalt bemanningsnorm. Kommunedirektøren har ikke funnet rom for å øke budsjettet for 2023. Det må jobbes videre med i kommende budsjett.

13.4 Prioriteringer

Figuren viser bærekraftmålene systematisert på en annen måte. Det som på figuren viser "Sosiale forhold" kaller vi i Arendal kommune for "Godt liv for alle", "Klima og Miljø" for "Grønt samfunn" og "Økonomi" for "Regional vekst".

Personrettede tjenester er hovedleverandøren av kommunale tjenester til innbyggerne. Vårt hovedområde handler om å tilrettelegge tjenester slik at det blir et godt liv for alle, gjennom hele livsløpet. Samtidig er det i personrettede tjenester at de aller fleste arbeidstakerne i Arendal kommune befinner seg, og vi er også viktige bidragsytere til Grønt samfunn og Regional vekst.

Godt liv for alle

Personrettede tjenester skal være med på å legge til rette for at alle innbyggere mestrer egne liv, og gi tjenester som underbygger dette.

Fra en forestilling om at kommunen *kan* og *skal* løse offentlige oppgaver på egen hånd, må vi dreie fokus til mer holdningsskapende arbeid med forventninger til innbyggere. På denne måten kan kommunen best nå målene i samarbeid med innbyggere og lokalsamfunn, og dermed bevege seg mot kommune 3.0, også kalt samskapskommunen.

Figuren viser prioriteringer i personrettede tjenester. Alle tjenestene kan relatere seg til punkter i denne, og gjennom en prosess vil vi kunne ha dette som utgangspunkt for en helhetlig strategi.

Gjennom det regionale samarbeidet med Østre Agder er det utviklet en felles innsatstrapp:

Trinnene i den helhetlige innsatstrappen viser grad av inngripen i innbyggernes liv

Arendal kommune vil i 2023 utvikle innholdet i innsatstrappen for å tilpasse denne til vår kommune.

Målet med innsatstrappen er å styre aktivitet og omfordele økonomi fra de høyeste trinnene i trappen til

mer egenmestring og forebyggende tiltak på de nedre trinnene. En slik omfordeling skaper også handlingsrom for gode strategiske grep inn mot kultur, næring og oppvekst. Videre skal den gi konkrete tiltak som vil bli presentert som en del av kommunens strategiarbeid til politisk behandling.

Arbeidet som er påbegynt i Østre Agder og som Arendal kommune er en del av, vil være sentralt gjennom hele handlings- og økonomiplanperioden. Personrettede tjenester vil forsøke å se helhetlig på tjenesten, og benytte kunnskap både fra innsatstrappen og arbeidet der, samt kommunens arbeid med BTI og leve hele livet reformen. Det vil igjen henge sammen med kommuneplanens samfunnsdel som nå skal revideres.

God helse

At flest mulig kan leve friske og sunne liv er en forutsetning for å oppnå bærekraftig utvikling. Et godt liv gir bedre helse. Samtidig er god helse, basert på den enkeltes forutsetninger, viktig for å kunne leve gode liv. Opplevelse av å mestre eget liv og av å tilhøre et fellesskap er grunnleggende for god helse.

Vår visjon

Alle innbyggere har:

- en funksjonell og trygg bolig med håndterbar husleie.
- en jobb, aktivitet eller skole-/studieplass hvor de opplever mestring og arbeidsglede.
- en fysisk eller mental aktiv og meningsfull fritid tilpasset den enkeltes forutsetninger.
- et sosialt og inkluderende fellesskap rundt seg i hverdagen.

Alle barn og unge skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden. Innbyggere med helseproblemer har tilpasset oppfølging gjennom offentlige tilrettelagte tjenestetilbud. Innbyggerne bidrar aktivt til egen helse og velferd.

Kommunedirektøren prioriterer følgende innenfor personrettede tjenester under god helse:

- Det innføres en helhetlig innsatstrapp med god vurdering, tildeling og utføring av tjenestene - gjøre de rette tingene. Denne må sees i sammenheng med BTI-arbeidet.
- Brukermedvirkning skal styrkes i alle tjenester. Barnets og elevens rett til å bli hørt i alle saker skal styrkes og brukermedvirkningen i helse og omsorg og tjenesteområdet levekår må styrkes.
- Det må arbeides for en helhetlig boligpolitikk så behov for heldøgns omsorgstjenester reduseres – nye boformer og oppsøkende/ ambulerende tjenester prioriteres.
- Styrke samarbeidet på alle arenaer og tjenesteområder. Sikre bedre samarbeid med hjemmene, og de foresatte til barn og unge samt styrke samarbeidet med de pårørende i helsetjenestene.
- Aktiv og meningsfull hverdag. Sikre at innbyggerne får mulighet til å være aktive og deltagende i eget liv og fortsette å bo i eget hjem så lenge som mulig (på tross av funksjonsnedsettelse og hjelpebehov).
- Videreutvikle og fortsette implementeringen av BTI i alle tjenester for barn og unge.

God utdanning

God utdanning er grunnlaget for å forbedre innbyggernes livskvalitet. Alle skal ha mulighet til livslang læring gjennom barnehage, grunnskole, videregående skole, voksenopplæring, etter- og videreutdanning og læring på arbeidsplassen.

Vår visjon

- Gjennom tidlig innsats og god oppfølging sikrer vi at flest mulig fullfører utdanning og opplever mestring. Alle skal kvalifiseres slik at de kan bidra og delta i fellesskapet med sine ressurser.
- Alle barn og unge skal ha det bra hjemme, i barnehagen, på skolen og i fritiden.
- Sikre gode lese- og skriveferdigheter for alle barn, ungdom og voksne.
- Et supplerende tilbud til høyere utdanning i og for regionen i Arendal.

Kommunedirektøren prioriterer følgende innenfor personrettede tjenester under god utdanning:

- Implementering av temaplan for gode skoler og barnehager i Arendal kommune.

- Implementering av plan for dysleksivennlige skoler.
- Fortsette satsingen på lærlinger.
- Økt fokus på forebyggende arbeid med barn og unges psykiske helse og videreføre arbeidet med psykisk helsefremmende barnehager.
- Mer tilpasset opplæring og bedre spesialundervisning for dem som trenger det. Kompetanseheving og satsing gjennom den desentraliserte kompetansehevingsordningen og kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Hovedformålet for barnehager og skoler i Arendal kommune er å bidra til alle barn og unge er i stand til å mestre eget liv og få utnyttet sitt fulle potensiale.

Grønt samfunn

Bærekraftig utvikling inngår i rammeplan for barnehagen. Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorda. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Bærekraftig utvikling har også kommet inn som et av tre tverrfaglige temaer i de nye læreplanene i skolen fra høsten 2020, og står sentralt i fagfornyelsen. Elevene skal «utvikle kompetanse som gjør dem i stand til å ta ansvarlige valg og handle etisk og miljøbevisst». En bærekraftig utvikling bygger på forståelsen av sammenhengen mellom sosiale, økonomiske og miljømessige forhold. Bærekraftig utvikling som tverrfaglig tema i skolen skal legge til rette for at elevene kan forstå grunnleggende dilemmaer og utviklingstrekk i samfunnet, og hvordan de kan håndteres.

Ulike enheter i personrettede tjenester jobber med:

- Miljøfyrtårnsertifisering
- Livsgledesertifisering
- Økologisk mat, redusert matsvinn og kildesortering
- Hjertesoner rundt skolene
- Bærekraftige anskaffelser

Regional vekst

Arendal kommune deltar sammen med Østre Agder kommunene i et klyngesamarbeid med andre kommuner på Agder, Universitet i Agder og Sørlandet sykehus HF. Aktørene skal bidra til kunnskapsutvikling, nyskaping – og læringsprosesser ved hjelp av fremragende forskning, tjenesteutvikling og tverrfaglig samhandling. Det jobbes med å etablere et utvalg med representasjon fra alle kommunene og tverrfaglig kompetanse knyttet til plan, analyse, det helsefaglige perspektivet og økonomi. Østre Agder blir «en planleggingskommune» innenfor helse - omsorg og levekår, men alle beslutninger forblir i egen kommune.

Personrettede tjenester vil jobbe med:

- Videreutvikle og implementere innsatstrappa
- Fortsette arbeide med å forebygge "drop-out" i videregående skole
- Utarbeide en plan for bærekraftig barnehage- og skolestruktur

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

For å lykkes med enhetenes, kommunens og Agders mål, trengs det sterke partnerskap. Det trengs en god delingskultur for å nå mål på alle plan. Det må være gode arenaer for samhandling.

BTI-arbeidet i Arendal krever godt samarbeid for mange og med mange. Våre barnehager, skoler og andre

tjenester i personrettede tjenester, vil fremdeles prioritere samarbeid med Østre - Agderkommunene og andre kommuner i regionen. Dette for bedre å nå egne mål, men også for å nå regionale og nasjonale mål.

Arbeidet med innsatstrappa krever samhandling mellom alle i kommunen, næringslivet, en tydeligere innbygger- og pårørendestrategi og frivillighet for å kunne nå målsetningene. For å lykkes med dette må vi også samarbeide interkommunalt og på regionsnivå.

13.5 Driftsbudsjett med endringer

Personrettede tjenester	2023	2024	2025	2026
Vedtatt budsjett 2022 videreført	1 946 567	1 946 567	1 946 567	1 946 567
Konsekvensjusteringer	127 163	135 363	135 863	135 863
Nye tiltak				
Administrasjonskostnader bemanningsenhet	1 900	1 900	1 900	1 900
Økte stillinger stab oppvekst	1 700	1 700	1 700	1 700
Heltidssatsing, økt lederstøtte for utøvende tjenester	3 000	3 000	3 000	3 000
Fastlegetjenesten	12 000	12 000	12 000	12 000
Styrke hukommelsesteamet	380	380	380	380
Hjelpemiddelformidling (2 årsverk ergoterapeut og transport)	0	1 520	1 520	1 520
Styrke hverdagsrehabilitering	0	760	760	760
Styrke tjenestekontoret (2 årsverk)	0	3 800	3 800	3 800
Styrke sykepleierbemanning (6,5 årsverk)	1 531	2 297	2 297	2 297
Spesialpedagogiske tjenester videreføring 2022-nivå	2 000	2 000	2 000	2 000
Reversering innsparing Tromøy barnehage	600	600	600	600
Merinntekter oppholdsbetaling etc.	-5 300	-5 300	-5 300	-5 300
Innsparingstiltak				
Redusert ramme Koordinerende enhet	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Redusere støttetjenester helse og omsorg	-900	-900	-900	-900
Legge ned etisk Råd	-500	-500	-500	-500
Nedleggelse mottakskjøkken Solhaug	0	-3 300	-3 300	-3 300
Nedleggelse drift aktivitetssenter på Solhaug	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nedleggelse drift av Solhaug (gradvis)	-3 000	-15 800	-25 700	-25 700
Dempet behov for kommunale tjenester pga. bedre forebyggende arbeid	0	0	-2 500	-7 500
Reduksjon helse- og omsorgsenhetene	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Reduksjon levekårsenhetene	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Barnetall i barnehagene	-1 389	-1 389	-1 389	-1 389
Reduksjon barnehagene	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Barnehagestruktur Tromøy	0	-800	-1 920	-1 920
Nedgang elevtall	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Reduksjon skolene	-10 778	-10 778	-10 778	-10 778
Skolestruktur bygger på PWC	0	-6 500	-15 000	-15 000
Reduksjon skole enhet 1103	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Forslag til budsjett for tjenesteområdet	2 053 474	2 045 120	2 023 600	2 018 600

13.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak. I beløpet inngår også kompensasjon for lønnsoppgjør 2020 og justering mot pensjonssatser 2021, samt flytting av budsjettposter mellom tjenesteområdene (bl.a. som følge av organisasjonsendringer).

I konsekvensjusteringene inngår flere større justeringer:

Tilskudd til private barnehager

Tilskuddet er justert opp med 12,4 mill. kr. i henhold til oppdatert prognose.

Justering rammer kommunale barnehager

Barnehagenes rammer er tilført ca. 6,9 mill. kr. i forhold til endringer i antall barn, spesialpedagoger, tilretteleggingsressurs og kjøkkenressurs.

Gratis barnehage 3. barn

Regjeringa foreslår at foreldre får gratis plass fra og med det tredje barnet for de som har flere barn i barnehagen på samme tid. Det legges inn kr. 250 000 som skal dekke denne ekstra kostnaden i kommunale og private barnehager i Arendal kommune.

Makspris barnehage reduseres fra kr. 3050 til kr. 3000

Dette fører til at kommunale barnehager får ca. kr 281 000 mindre i foreldrebetaling. Dette er lagt til i rammene fordelt pr. barnehage.

Gratis 12 timer SFO for 1. trinn

Regjeringen har innført gratis SFO for førstetrinn. Ordningen ble innført 01.08.2022 og får helårs virkning fra 2023. Ordningen medfører tapt inntekt for skolene på foreldrebetaling ved SFO på til sammen 12 mill. kr. Dette har kommunen fått i rammene fra staten og skolene kompenseres for tapt inntekt.

Skolemodell endringer

Som en konsekvens av ny arbeidstidsavtale for lærere legges det inn 3,85 mill. kr. til økt kontaktlærerressurs. Økt tid til kontaktlærer medfører færre undervisningstimer og behov for flere lærere. Konsekvensen er beregnet til 3,85 mill. kr. Som en konsekvens av nye læreplaner og behov for både digitale og trykte læreverker tilføres skolemodellen 1,5 mill. kr. til dette formål.

Lunderød skole og ressurscenter

Ny avdeling er lagt inn med helårseffekt med 5 mill. kr.

Barnevern (nye midler i statsbudsjett)

Barnevern er tilført 4 mill. kr. som følge av endringer knyttet til barnevernsreformen.

Legetjenester

Basistilskudd fastleger er økt med 3,9 mill. kr. Det er i tillegg avsatt 1,5 mill. kr. til kommunalt legesenter og 1,5 mill. kr. til faste legetjenesten ref. bystyresak.

Avklaringsavdeling

Tilføres 4,2 mill. kr. i 2023 og 10,5 mill. kr. fra og med 2024.

Hjemmebaserte tjenester. Nye vedtak 253 timer pr. uke (BPA)

Tjenesten tilføres 6,5 mill. kr. som følge av nye vedtak.

Tilskudd ressurskrevende tjenester

Ny prognose for 2023 medfører at tilskuddet kan justeres opp med 11 mill. kr.

Forbedre ressursstyring helse og levekår

Innsparingskrav vedtatt i forrige HØP knyttet til forbedring ressursstyring helse og levekår på 6 mill. kr. er reversert i konsekvensjustert budsjett og er erstattet av nye tiltak innen sektoren for kommende handlingsplanperiode.

13.5.2 Nye tiltak

Administrasjonskostnader bemanningsenhet

Bemanningsenheten har gradvis vokst frem gjennom helsesektoren. I løpet av høsten 2022 blir oppvekstsektoren koblet på, og bemanningsenheten vil nå levere tjenester til nesten samtlige av kommunens enheter. Kommunedirektøren ønsker å forenkle organiseringen og finansieringen ved å legge fast administrasjonskostnadene snarere enn å hente disse fra over 30 enheter.

Økte stillinger stab oppvekst

Etter omorganiseringen til personrettede tjenester har kapasiteten og bemanningen i kommunedirektørens stab knyttet til personrettede tjenester blitt redusert og oppgavene har økt. Lovendringen som ble innført 01.01.21 med et tydelig skille mellom barnehagemyndighet og barnehage eier har også utfordret staben betydelig. Kommunedirektøren oppretter to nye stillinger i stab personrettede tjenester som i hovedsak skal jobbe mot skoler og barnehager. Hovedfokus skal være på uløste oppgaver, skole og barnehageutvikling samt ha avlastende effekt på skolesjef slik at vi har riktige forutsetninger for å fylle rollen som assisterende kommunalsjef.

Heltidssatsing lederstøtte helse og omsorgstjenestene

Dette er en konsekvens av bystyresak om heltidssatsingen (21/24652) og rekruttering av sykepleiere (22/3085-1). Ledelse på enhets- og avdelingsledernivå skal sees i sammenheng med heltidssatsningen. Alle ledere med personalansvar bør ha en stedfortreder for å gjøre organisasjonen mindre sårbar.

Fastlegetjenesten

Kommunedirektøren vil legge frem en midlertidig tiltaksplan for fastlegetjenesten gjeldende for 2023 for bystyret 17. november. Tiltakene som tiltenkt å ha en stabiliserende og rekrutterende effekt og går i hovedtrekk ut på driftstilskudd til legesentrene, se på annen organisering ved legevakten som kan gi redusert vaktbelastning, øke den administrative ressursen for å følge opp fastlegetjenesten, kompetanseheving og arbeidsmiljøtiltak, mulighet for fast ansettelse av leger som er i spesialisering, rutiner for kjøp av praksis, fokus på BTI samt en forventningsavklaring mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten. I løpet av 2023 vil en arbeidsgruppe evaluere tiltakene og utarbeide en helhetlig plan for legetjeneste gjeldende for perioden 2024-27.

Styrke hukommelsesteamet

Økning av demens fra personer 70 - over 90 år øker dramatisk. Hukommelsesteamet må i den forbindelse styrkes. Framskrivninger viser en eksponentiell økning med alderen, altså at det vokser med samme prosent over tid. Fra 1 av 20 i gruppen 70-74 år til nesten halvparten av alle i gruppen over 90 år. Antall personer med demens vil øke til 235 000 på landsbasis i 2050. Styrking av hukommelsesteamet er en satsing på venstreforskyvning og eldre hjemmeboende.

Hjelpemiddelformidling

Styrking i form av 2 årsverk ergoterapi og transport som forebyggende tiltak i hjemmebaserte tjenester i 2024. Dette er i tråd med satsing på venstreforskyvning i innsatstrappa med særskilt fokus på eldre hjemmeboende. Tiltaket må sees i sammenheng med nedleggelse av drift på Solhaug bo og omsorgssenter.

Styrke hverdagsrehabilitering

Styrking av hverdagsrehabilitering som forebyggende tiltak i hjemmebaserte tjenester i 2024. Dette er i tråd med satsing på venstreforskyvning i innsatstrappa med særskilt fokus på hjemmeboende. Tiltaket må sees i sammenheng med nedleggelse av drift på Solhaug bo og omsorgssenter.

Styrke tjenestekontoret

Styrking av tjenestekontoret med 2 årsverk i 2024 og jfr. sammenlikningsanalyse på saksbehandling fra Agenda kaupang (desember 2021). Kartlegging- og vurderingsbesøk gjennomføres av tjenestekontoret, men revurderinger av tjenester gjennomføres i liten grad da ressurs situasjonen medfører at man ikke klarer å etterleve disse. Tilstrekkelig ressursbruk i saksbehandling og tildelingen av tjenester er viktig for kommunen for å være a jour i tjenestetildeling. For lavt på ressurser gir oss begrenset kapasitet og feil tildeling av feil type og omfang. Revurderinger av tjenester/vedtak prioriteres ikke. Dette fører til en merkostnad for kommunen, og resulterer i at brukerne ikke får de tjenestene de er i behov for.

Styrket sykepleierbemanning ved legevakten

Styrking av sykepleiertjenesten på legevakt med 6,5 årsverk. Legevakten har over tid hatt for lav grunnbemanning. Det er mange vakanser på helg som følge av stor turnover. I de 8 sommerukene i 2022 har legevakten hatt 890 flere henvendelser (totalt 10 028 henvendelser) sammenliknet med samme periode i 2021. Statistikk viser betraktelig økning etter legevaktstjenester som resulterer i økt responstid på telefon. Akutforskriften § 13d krever responstid 80 % på 2 minutter. Legevakten har 52 % oppnåelse på responstid. Telefoner som ikke blir besvart, er 25 %.

Spesialpedagogiske tjenester videreføre 2022-nivå

Enheten styrkes med 2,0 mil. kr som følge av økte vedtak.

Reversering innsparing Tromøy barnehage

Marisberg barnehage skulle etter de opprinnelige planene vært ferdigstilt. En innsparing i forbindelse med denne ble lagt til stab oppvekst for å skulle fordeles til barnehageenheten ved ferdigstillelse, men premisset er ikke lenger tilstede, og innsparingen må reverseres.

Merinntekter oppholdsbetaling etc.

Økte inntekter på grunn av prisjustering.

13.5.3 Innsparingstiltak

Redusert ramme koordinerende enhet

Redusert ramme på 1 mill. kroner.

Redusere støttetjenester helse og omsorg

Det er foretatt en reduksjon på støttetjenester på 0,9 mill. kroner.

Legge ned etisk Råd

Helse, omsorg og levekår har etablert eget kvalitetsutvalg med undergrupper som eksempelvis etikkutvalg. Ved å styrke, samt systematisere arbeidet i etikkutvalget, vil tjenestene og enhetene kunne følge opp arbeidet rundt etikkstatsingen. Konseptet må endres noe med tanke på eksterne deltakere. Etisk råd legges ned med innsparing på 0,5 mill.kroner.

Nedleggelse Solhaug mottakskjøkken Solhaug

Ved nedleggelse av Solhaug vil det være naturlig å legge ned mottakskjøkkenet 3,3 mill. kroner i 2024. Overflødig personell overføres til andre institusjoner. Det vil være behov for personell i nytt helsebygg ved sykehuset og nytt omsorgssenter på Saltrød.

Nedleggelse drift aktivitetssenter på Solhaug

Nedleggelse drift i 2023 med innsparing på 1,0 mill.kroner. Brukere av senteret og 1 årsverk overføres til eksisterende dagsenter. Dagaktivitetstilbud i kommunen skal utredes høsten 2022. Målsettingen er et bedre utnyttet dagsentertilbud.

Nedleggelse drift av Solhaug (gradvis 2023 - 2025)

Solhaug er en av tre institusjoner som planlegges nedlagt når nytt omsorgssenter på Saltrød er klart til innflytting. I 2023 flytter hjemmebaserte tjenester til Krøgenes og korttidsavdelingen i 7. etasje flytter til Myratunet. I 2023 og 2024 vil arbeidet med å holde rom ledig ved naturlig avgang og overføre enkelte pasientgrupper til høyere kommunalt omsorgsnivå iverksettes. Innsparing i 2023 vil være 3,0 mill. kroner. I 2024 på 12,8 mill. kroner og i 2025 9.9 mill. kroner. Total innsparing er 25,7 mill. kroner.

Dempet behov for kommunale tjenester pga. bedre forebyggende arbeid

Med godt forebyggende arbeid antas det en reduksjon i behov for tjenester med større inngripen i et menneskes liv. Kommunedirektøren forventer en effekt på blant annet spesialundervisning, tjenester rettet mot psykisk helse og rus samt helsetjenestene.

Reduksjon helse- og omsorgsenhetene

Andel gjennom saldering 9,0 mill. kroner er løst gjennom flatt kutt i helse og omsorgstjenestene. Fordeling etter størrelse på enheten: Koordinerende enhet 17 %, mestring og habilitering 24 %, hjemmebaserte tjenester 33 %, institusjon 1 på 18 % og institusjon 2 på 8 %.

Reduksjon levekårstjenestene

Andel gjennom saldering 5 mill. kroner er løst ved kutt på 3 mill. kroner på barnevern og 2 mill. kroner på livsmestring.

Barnetall i barnehagene

Nedgang barn i barnehager.

Reduksjon i barnehagene

Andel gjennom saldering 2,0 mill. kroner er løst ved et flatt kutt på alle kommunale barnehager.

Barnehagestruktur Tromøy

Effekt av ny barnehagestruktur på Tromøy vil ikke gi effekt før eventuelt 2024. Bystyret har vedtatt at det skal vurderes om Fabakken barnehage fortsatt skal være i drift etter barnehageopptak 2023/2024.

Skolemodellen

I skolemodellen for 2023 er det innsparingstiltak for elevtallsnedgang og justering av klassetall på -0,7 mill. kroner, samt et flatt kutt på 10,778 mill. kroner.

Skolestruktur

For perioden 2024-2026 er det lagt inn et større skolestrukturgrep. Kommunedirektøren ønsker mandat til å utrede og legge frem en helhetlig vurdering av en bærekraftig og fremtidsrettet skolestruktur for Arendal kommune, og legger til grunn at større endringer kan tre i kraft allerede fra 01.08.2024. Dette ligger som et premiss i kommunedirektørens budsjett for balanse gjennom handlingsplanperioden. Kommunedirektøren mener hele skolestrukturen må vurderes og sees i lys av ny boligbygging, utvikling og fremtidsutsikter. Det er mer enn 10 år siden sist bystyret fikk slike utredninger som den gang ikke var helhetlig fremstilt. Kommunedirektøren har også redusert investeringsbudsjettet med å ta ut idrettshall både ved Asdal skole og Moltemyr skole i forbindelse med etablering av nytt svømmeanlegg. Dette under forutsetning om skolestrukturendringer som også omfatter disse skolene. Dersom utredning av skolestruktur ikke er aktuelt for bystyret vil disse måtte spilles inn igjen ved 1. tertial 2023.

Reduksjon skole enhet 1103

Ved overføringer og inntekter knyttet til gjesteelever til og fra andre kommuner reduserer kommunedirektøren budsjettet med 2,5 mill. kroner.

13.6 Investeringsbudsjett

Tabellen nedenfor viser brutto investeringer for sektor 13, enheter personrettede tjenester.

Tall i 1 000	2023	2024	2025	2026
CarAdmin hjemmebaserte tjenester	-	-	-	300
Innsatsteam - utskifting biler	850	-	-	850
Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene	3 000	3 000	3 000	3 000
Transporttjenesten - buss	850	-	-	850
Utskifting bil Ellengård	-	300	-	-
Oppvekst - inv. møbler/utstyr	760	780	800	820
Sum investeringer	5 460	4 080	3 800	5 820

Figur: Investeringsprosjekter sektor 13, enheter personrettede tjenester 2023-2026

Innsatsteam

Behov for fornying av biler hvert 4. år.

Medisinteknisk utstyr omsorgsenhetene

Hovedprosjekt for årlige investeringsbehov for utskifting av medisinskteknisk utstyr, senger, madrasser o. l. ved helse og omsorgsenhetene.

Transporttjenesten

Behov for fornying av buss hvert 4. år

Oppvekst - inventar og møbler/utstyr

Hovedprosjekt som ligger under ansvar stab skole og fordeles til investeringsbehov for barnehager og skoler.

Investeringer i biler er i henhold til planlagte utskiftninger.

14 Arendal eiendom KF

14.1 Beskrivelse av området

Budsjettet er satt opp i samsvar med forskrift om særbudsjett, særregnskap og årsberetning for kommunale og fylkeskommunale foretak.

Budsjettet forutsetter en videreføring av hovedaktiviteter fra driften i 2022 budsjettet. Kommunens signaliserte budsjettutfordringer i perioden vil likevel prege både budsjettprosessen og driftsbudsjettet for Arendal eiendom.

Arendal eiendom er kommunens redskap for gjennomføring av kommunens eiendomspolitikk, og skal ivareta Arendal kommunes eieransvar av kommunal eiendom, herunder sikre og opprettholde verdiene i eiendommene og bygningsmassen, samt ivareta andre kommunale oppgaver som bystyret bestemmer.

Foretaket skal samarbeide med kommunale virksomheter og gjennom sine disposisjoner sikre gode fellesløsninger i tråd med kommunale planer og målsettinger.

Foretaket kan gi tilbud, og ta markedsandeler, i det private markedet innenfor sitt virkeområde.

Foretaket kan inngå forpliktende samarbeid med andre organisasjoner dersom det anses som hensiktsmessig. Avtaler om dette bør legges frem for bystyret.

Arendal eiendom skal bidra til at det legges til rette for næringsetablering og næringsutvikling ved å klargjøre næringstomter for salg eller utleie. Foretaket skal delta aktivt i kommunens samarbeid med næringslivet.

Foretaket skal ha en klar klima-, energi- og miljøprofil, tilpasset kommunens til enhver tid gjeldende strategi innenfor dette området.

Arendal eiendom skal arbeide aktivt, og ha egne retningslinjer, for å unngå sosial dumping.

Antall ansatte pr 31.8.2022 157 personer.

Dette er fordelt på følgende grupper:

	Antall	Kvinner	Menn
Eiendomsdrift	135	84	51
Bolig og eiendomsutvikling	11	5	6
Prosjektledere/administrasjon	11	4	7
Hele AEKF	157	93	64

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse er 87 %

Det er felles lønns- og arbeidsgiverpolitikk med Arendal kommune

Vår personalpolitikk bygger på prinsippet om like muligheter uavhengig av kjønn, seksuell orientering, alder og etnisk tilhørighet

14.2 Status

Strategidokumentet er førende for aktiviteten i Arendal eiendom. Viktige fokusområder er:

- Foretaket skal ha et helsefremmende arbeidsmiljø. Trygghet for å unngå fysiske og psykiske skader
- Arendal eiendom skal stå for en bærekraftig miljøpolitikk på alle foretakets arbeidsområder
- Være en aktiv samfunnsaktør innenfor eget ansvarsområde

Det rapporteres på oppfølging av tiltak i tertialrapporter og i årsmeldingen.

14.3 utfordringer

Høye strømpriser

Generelt for Arendal kommune, men også for Arendal eiendom, vil høye strømpriser være en utfordring. Dette må håndteres for kommunen samlet sett og dermed kompenseres i forbindelse med budsjett i handlingsplanperioden. Arendal eiendom vil følge utviklingen og oppdatere tall og prognoser fortløpende. Arbeidet med tiltak for å redusere energiforbruket intensiveres og videreføres.

Seneste prognose fra Ishavskraft til sier at pris på kraft i 2023 vil holde seg tilnærmet på dagens nivå.

Foretakets budsjettforslag for 2023 forutsetter at økte strømutgifter håndteres som en konsernutfordring.

ENØK-tiltak:

Det innarbeides tiltak for kr 6,5 mill. i budsjettet for å redusere kommunens energikostnader. Det blir fremmet en egen sak om enøkprosjekt hvor tiltakene prioriteres ut fra hensiktsmessighet og lønnsomhet. Prosjektoppfølgning og effekter vil bli en del av foretakets rapportering til styret og bystyret. Det vil i tillegg vurderes andre tiltak som redusert temperatur i kommunale formålsbygg.

Konsernbidraget er innarbeidet. Effektiviseringstiltak videreføres.

Arbeidet med effektiviseringer videreføres, og oppfølgingstiltak av prosjekt sammenlignende studier vil bli konkretisert. Stillingsstoppen vil måtte lettes noe for å videreføre normal drift. Nye utlysninger av stillinger må godkjennes av daglig leder. Flere av de tiltakene som er igangsatt i 2022 har innslagspunkt i kommende budsjettår og må følges opp tett.

Konsernbidraget på kr 6 mill. er innarbeidet.

Vedlikeholdsetterslep

Vi rapporterer på vedlikeholdsetterslepet i årsberetninger til styret og til bystyret. Utvendig etterslep på vedlikehold var ved inngangen til 2022 beregnet til kr 90 mill. for alle kommunale formålsbygg. Etterslepet er bygd ned fra om lag kr 125 mill. i 2013. Strategidokumentets målsetting om å redusere vedlikeholdsetterslepet ytterligere blir utfordrende sett i forhold til tilgjengelige ressurser. Det arbeides med å finne gode og kostnadseffektive løsninger.

Høy aktivitet på bolig- og næringsutvikling

Det er et sterkt press på utvikling av nye næringsområder og nye boligprosjekt. Arendal eiendom gir tjenester til næringssselskapet samt utvikler nye boligfelt og boligprosjekt. Det er særdeles viktig å legge til rette for bedriftsetableringer i kommunen og Arendal eiendom må gi dette tilstrekkelig prioritet i budsjettet, samt at besluttede organ gir foretaket anledning til å videreføre aktiviteten på dette området.

Bofellesskap og tilrettelagte boliger

Arbeidet med å etablere bofellesskap, i et tett samarbeid med kommunen, videreføres. Det må gjøres tydelige ansvarsavklaringer i prosjektets ulike faser.

Det er fra NAV og kommunen meldt behov for flere tilrettelagte boliger for rus psykisk helse med lav boevne. Det må fremmes konkrete saker i løpet av budsjettperioden hvor dette er tema.

Sykefravær

Målet er 6,0 % og arbeidet med å redusere fraværet skal fortsatt ha et sterkt fokus i Arendal eiendom. Det settes mål for den enkelte gruppe/avdeling og den enkelte sykemeldte får individuell og rask oppfølging.

14.4 Prioriteringer

Strategidokument for Arendal eiendom KF rulleres høsten 2022 og sak presenteres for bystyret.

Strategi

Følge opp kommunens overordnede målsetninger ved å være en konkurransedyktig og serviceorientert virksomhet som er bevisst vårt samfunnsansvar.

Hovedmål

Bystyrets prioriterte mål om et godt liv for alle, et grønt samfunn og regional vekst i tråd med bærekraftsmålene, skal være førende for mål og tiltak i Arendal eiendom KF. Arendal eiendom skal utføre en effektiv og god forvaltning av kommunale formålsbygg. AEKF skal ha gode kvalitetssikringssystemer for å sikre at byggeprosjektene når sine kvalitetsmål både innen kvalitet, fremdrift og byggekostnad og dette skjer i godt samarbeid og dialog med Arendal kommune.

14.5 Driftsbudsjett med endringer

14.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

- Konsernbidrag på kr 6 mill. til Arendal kommune er innarbeidet i budsjettforslaget.
- Forholdet mellom innkjøp av tjenester og egen utførelse må vurderes
- Rapport etter arbeidet med sammenlignende studier blir lagt frem for styret.
- Salg av tjenester til Arendal Næringsselskap AS må gjennomgås og kapasitet justeres
- Det må foretas en gjennomgang av kommunens leieavtaler
- Arealbruk for kommunale enheter justeres i henhold til faktisk bruk

14.5.2 Nye tiltak

- Driftsform for hele Kulturkammeret, etter kjøp av Kanalgården AS, etableres og iverksettes
- Prosjekt på boligprosjekt og næringsareal legges frem for beslutende organ.
- KØH legevakt. Driftskonsept innarbeides
- Røed avlastningsboliger. Driftskonsept innarbeides.
- Lassens hus, lavterskeltilbud psykisk helse, prosjektet ferdigstilles og driftskonsept utarbeides.
- Marisberg barnehage. Prosjektet ferdigstilles og driftskonsept innarbeides.
- ENØK prosjekt igangsettes i henhold til vedtak i bystyret
- Bofellesskap. Prosjektet videreføres og vedtatte enkeltprosjekt igangsettes.
- Rekruttere og beholde. Plan utarbeides og presenteres for styret.

14.5.3 Innsparingstiltak

Stillingsstoppen vil måtte lettes noe for å videreføre normal drift. Nye utlysninger av stillinger må godkjennes av daglig leder. Flere av de tiltakene som ble igangsatt i 2022 har innslagspunkt i kommende budsjettår og må følges opp tett.

Rapport etter gjennomgang av prosjekt sammenlignende studier på eiendomsdrift vil bli fremmet for styret i og tiltak vurdert. Forventes å videreføres i 2023. Gjennomgang av virksomheten for ytterligere å justere nivå/kvalitet og frekvens på renholdet videreføres.

Salg av tjenester til det nye næringssselskapet vil medføre inntekter til Arendal eiendom. Kapasitet må gjennomgås.

15 Arendal havnevesen KF

15.1 Beskrivelse av området

Arendal havnevesen KF skal sørge for en effektiv, velfungerende og rasjonell drift av havneanlegg og tilhørende eiendommer, og fremstå som et konkurransedyktig havne- og transportknutepunkt for regionen. Arendal havn skal legge til rette for lokal og regional verdiskapning – og rapportere måloppnåelse til Bystyret.

Foretaket skal utøve den myndighet og ivareta de oppgaver som er tillagt kommunen etter havne- og farvannsloven. Foretaket skal samarbeide med andre kommunale virksomheter og gjennom sine disposisjoner sikre gode fellesløsninger i tråd med kommunale planer og målsettinger. Foretaket skal ha en klar klima-, energi- og miljøprofil, tilpasset kommunens til enhver tid gjeldende strategi innenfor dette området.

Arendal havnevesen KF mottar ingen tilskudd, overføringer eller andre økonomiske ytelser fra Arendal kommune. Havnas regnskap er inndelt i 3 ansvarsområder: Havn (ordinær havnedrift) – Småbåthavner og Gjestehavn. Foretakets inntekter kommer fra næringslivet (77 %), leiebetaling for småbåtplasser (15 %) og betaling for tjenester i gjestehavna (8 %). Arendal havnevesen KFs budsjetter utarbeides av Havnestyret og vedtas av Arendal bystyre som garanterer for havnens samlede forpliktelser. Inntektene fra havnevirksomheten skal betjene alle kostnader til drift og investeringer.

Arendal havn har 14 faste ansatte. Havna leier inn maskiner og personell i perioder med høy aktivitet.

15.2 Status

Arendal havnevesen KF har hatt en svært positiv utvikling de siste årene, godsvolumer, kundegrunnlaget og inntekter har alle hatt en svært positiv og god utvikling. Godsmengden som transporteres gjennom Arendal havn forventes å øke i perioden 2023-2026. Havna må investere i egnede kaier, kraner og infrastruktur forutfor forventet økning i godsmengde.

15.3 utfordringer

Arendal Havn er kommersielt drevet, og inntekter avhenger av markedsforhold. Økte drivstoff- og strømpriser er en utfordring for havnas profittmarginer. Det har tidligere vært praksis at havnens priser ble KPI justert en gang i året. Fremover vil prisene justeres flere ganger i året, i takt med prisutvikling i markedet.

Dagens kapasitet på kai og havneareal er ikke tilstrekkelig i forhold til den planlagte industrielle utviklingen i Arendal. Dette medfører behov for investeringer i større kai kapasitet og mer areal som kan håndtere den forventede økte etterspørselen etter havnelogistikk. I tillegg til investeringer i kai og areal vil havna investere i egnet håndteringsutstyr.

Arendal havn legger til grunn at investeringene genererer en fremtidig inntektsstrøm, men dette vil først skje etter at prosjektene er ferdigstilt, og investeringene gjennomført.

15.4 Prioriteringer

Godt liv for alle

Havnen er et verktøy for økt verdiskapning, flere arbeidsplasser, og bidrar til at vedtatte bærekraftsmål kan nås. Dette er vesentlige bidrag til å sikre et godt liv for alle.

Havn er en vesentlig forutsetning for at batterifabrikken og andre nyetableringer skal skje og lykkes i det lange løp.

Havnas ansvar og oppgaver omfatter småbåthavner, fergeleier, av/påstigningsbrygger og gamle offentlige brygger, som er viktige sluser til sjø for folk flest til bading, fiske og rekreasjon.

Havna skal tilrettelegge for at innbyggerne har tilgang til og kan benytte Arendals kanskje fremste attraktive område; Skjærgården (til en pris de fleste kan klare).

Småbåthavn kapasiteten er godt utbygget, og det er mulig å få båt plass på dagen. Havna skal tilrettelegge for lokalt fanget og kortreist sjømat gjennom fiskemottaket i Barbu.

Havna skal tilrettelegge for lokal verdiskapning fra besøk og reiseliv gjennom cruiseanløp og gjestehavn.

Grønt samfunn

All virksomhet i regi av Arendal havnevesen skal være fremtidsrettet og miljømessig bærekraftig.

Landstrøm anlegg i Arendal havn utvides med utbygging av landstrøm på cruisekaia.

Tankanlegget på Sandvikodden benyttes til biodiesel distribusjon til hele landet.

Foretaket deltar i en rekke prosjekter for å sikre en omlegging til nullutslipp innen alle havns virksomhetsområder.

Regional vekst

Arendal havn er et regionalt knutepunkt for vareeiere og fremtidens verdiskapere.

Arendal havn vil sikre:

- At mer gods flyttes fra vei til sjø i tråd med nasjonale og internasjonale miljøavtaler og forpliktelser.
- At næringslivet i regionen får konkurransemessige fortrinn gjennom effektiv sjøtransport, lager og lastehåndtering.
- Utvikling av innovative (autonome) og bærekraftige logistikk-løsninger – helt frem til kunder i vårt nærområde.
- Et totalansvar for bærekraftig mottak, lager og lastehåndtering.

Med båthavner, brygger og ferjeleier tilrettelegger vi også for bostedsattraktivitet gjennom god tilgang til sjø, attraktiv skjærgård og Raet nasjonalpark med fritidsbåt og lokalferje.

Mål 17 - samarbeid for å nå målene

Arendal havn har tett koordinasjon med kommunens administrasjon, spesielt næringsavdelingen. Havna koordinere med havnene på Agder - for å unngå intern konkurranse og overinvesteringer. Havner har også tett samarbeid med eiendomsforetaket om alle vekstprosjekter, og næringsareal.

15.5 Driftsbudsjett med endringer

15.5.1 Konsekvensjusteringer

Omfatter endringer vedtatt i tidligere HP som påvirker økonomiplanperioden og justeringer på bakgrunn av inngåtte avtaler (bl.a. indeksreguleringer) og andre vedtak.

Havna vurderer at det kan bli behov for perioder med avdragsfrihet, men har en klar ambisjon om å dekke havnens løpende utgifter og legger dette til grunn for perioden. Havneinfrastrukturen må bygges og etableres før inntekter fra godset kan forventes. Fremtidige godsmengder forventes på nivåer som kan dekke finanskostnadene, men altså noe senere en utgiftene. Investeringer skal nøye tilpasses utbyggingstakten for batterifabrikken og andre etableringer i Eyde material park. Investeringsplanen viser at Arendal Havn har til hensikt å håndtere finanskostnadene i perioden 2023-2026 uten avdragsfrihet.

15.5.2 Innsparingstiltak

Det videreføres prioritering av prosjekter som har fremtidig inntjening. I tillegg skal investeringene foretas i takt med industrielle etableringer dvs. at prosjektene skal ikke påbegynnes før det er inngått avtaler der det er aktuelt.

Følgende prosjekter flyttes fra perioden:

- Nytt våtbulk/tankanlegg 30 mill. kroner flyttes til 2027
- Økonomisk konsekvenser: reduksjon av finanskostnader i perioden
- Ny havnebåt 10 mill. kroner flyttes til 2027

Økonomisk konsekvenser: reduksjon av finanskostnader i perioden

16 Vedlegg

Vedlegg 1: KOSTRA –handlings- og økonomiplan 2023-2026

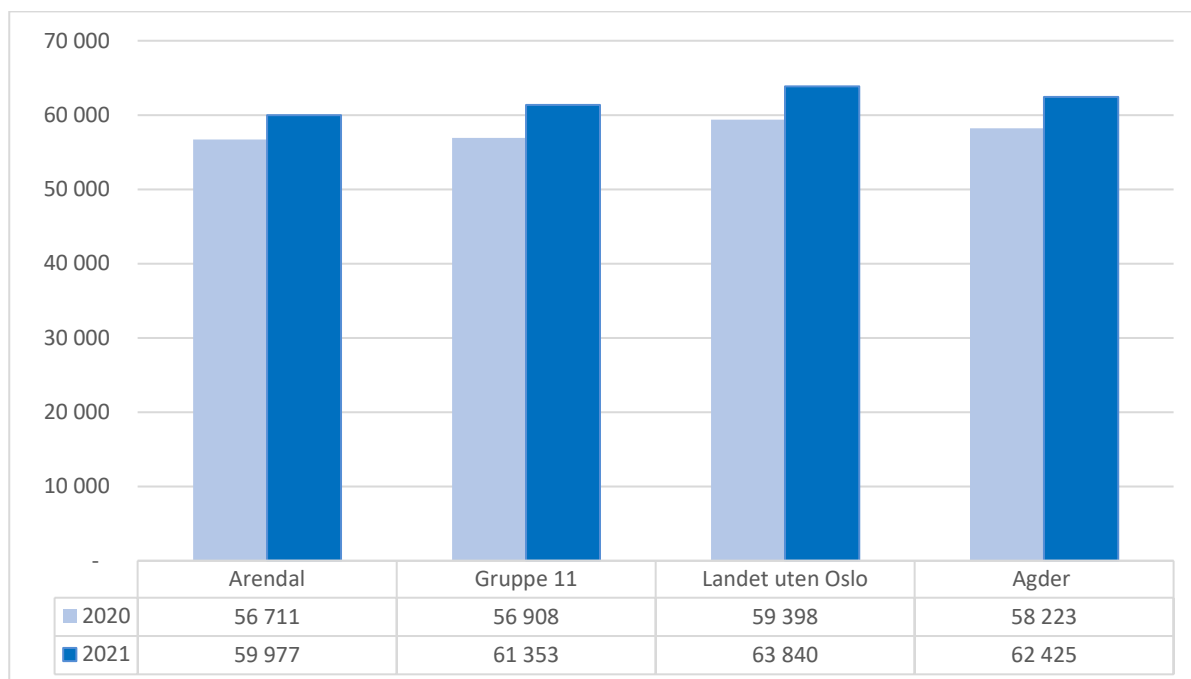
KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering. Dette er en pliktig rapportering som kommunene gjør til staten på tjeneste- og regnskapsdata. Hensikten med denne rapporteringen er å få relevant, pålitelig og sammenlignbar styringsinformasjon fra hver enkelt kommune. Dette gir god styringsinformasjon for staten, og kommunene kan bruke data til vurdering av egenutvikling over tid. Arendal kommune bruker KOSTRA-indikatorene aktivt i planleggingen av egen drift. Dette gir, sammen med utvikling i demografitalle fremover, viktig styringsinformasjon for planlegging av kommunens drift. KOSTRA danner også et godt grunnlag for å sammenlikne driften til andre tilsvarende kommuner/kommunegrupper. Alle data er reviderte KOSTRA-tall publisert juni 2022 dersom ikke annet er eksplisitt kommentert.

I KOSTRA-sammenheng velger Arendal kommune å sammenligne seg med:

- KOSTRA-gruppe 11: Kommuner med folketall mellom 45 000 og 74 999.
- Agder.
- Landet uten Oslo.

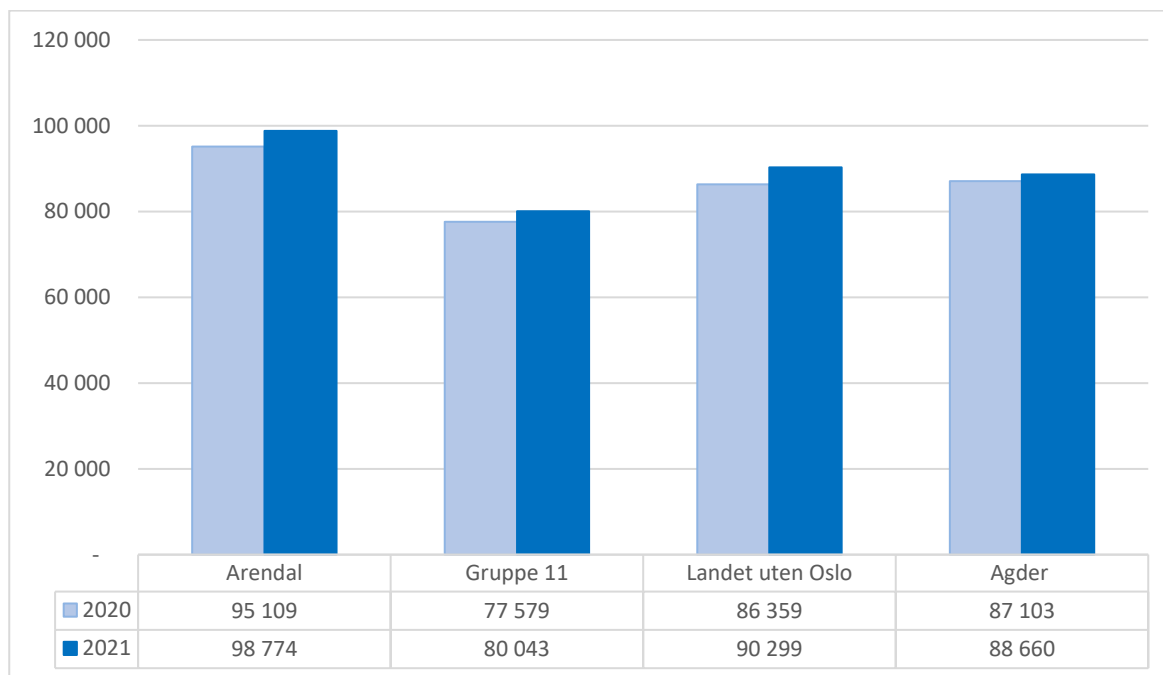
Finansielle nøkkeldata

Frie inntekter i kroner pr. innbygger

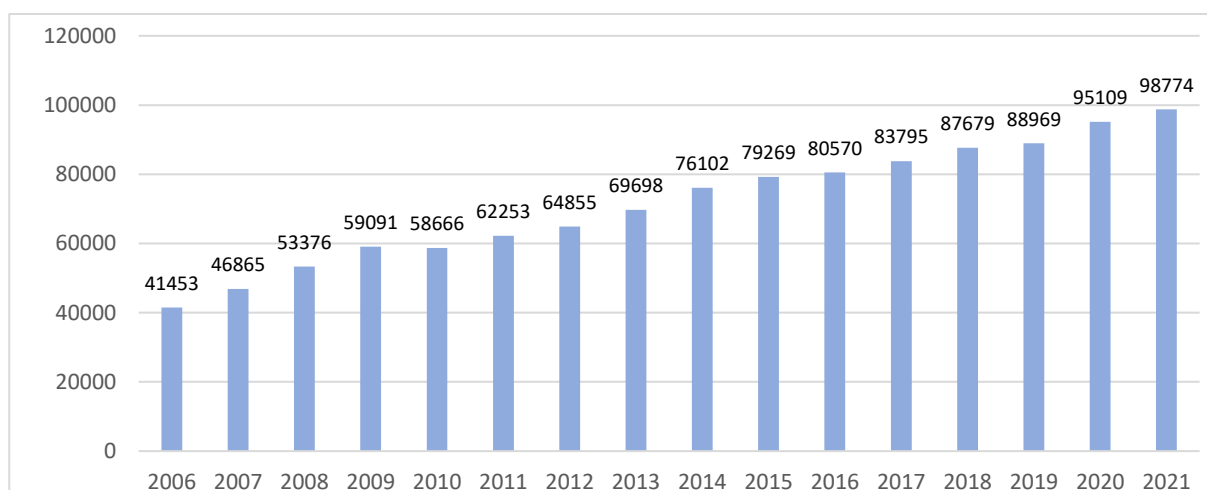
Kommunen har lavere frie inntekter enn samtlige av sammenligningsgruppene, og ligger på ca. 94 % av landsgjennomsnittet. Dette innebærer at kommunen må ha et lavere kostnadsnivå for å oppnå balanse. Dette er svært krevende, for innbyggerne i Arendal har minst like store forventninger til kommunale tjenester som innbyggere i gjennomsnittskommunen. For å levere gode tjenester og samtidig ha økonomisk balanse, må kommunen produsere tjenestene mer effektivt enn gjennomsnittskommunen.

Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger

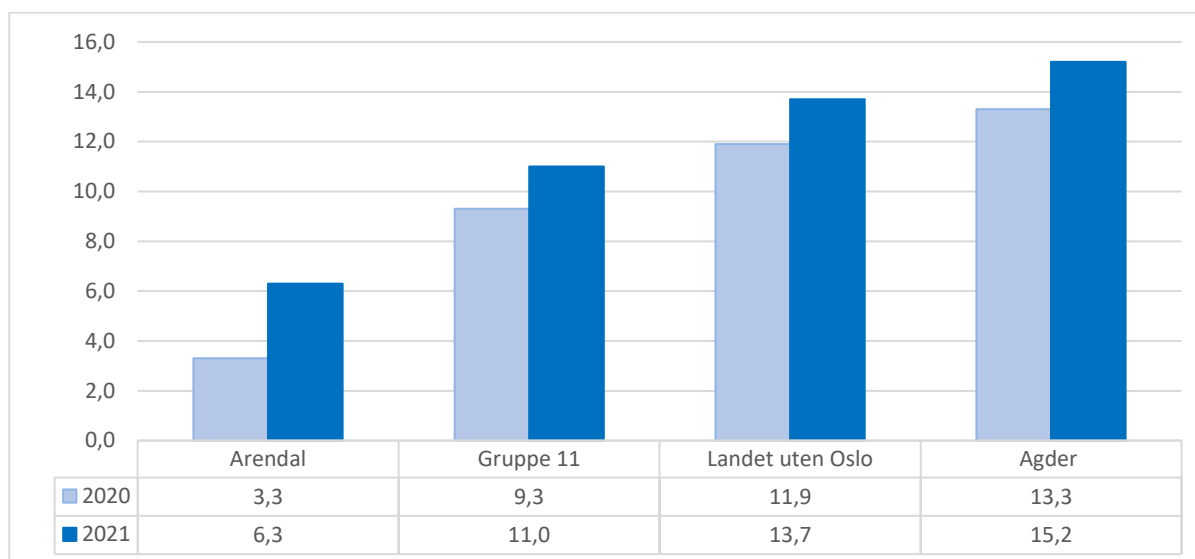
Arendal har klart mer i gjeld pr. innbygger enn sammenligningsgruppene. Netto lånegjeld pr. innbygger økte med 3,9 % i Arendal i 2021. I forhold til gruppe 11 har Arendal 23,4 % høyere netto lånegjeld pr. innbygger. Dette påvirker driftsbudsjettet, fordi høyere lånegjeld kan gi et høyere minimumsavdrag samt høyere rentekostnader. Kommunen får dermed mindre midler til drift av tjenestene.

Netto lånegjeld i kroner pr. innbygger, Arendal 2006-2020

Kommunens gjeld har økt mye fra 2006. Det har vært store investeringsbehov i perioden og finansieringen har i stor grad vært dekket ved bruk av lån.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av både drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunekonsernet har for sin løpende drift. I indikatoren inngår enhetenes disposisjonsfond. Indikatoren viser en positiv utvikling fra 2020 til 2021, men Arendal ligger likevel betydelig lavere enn samtlige av sammenligningsgruppene.

Effektivitetsanalyse fra Telemarksforskning (TMF)

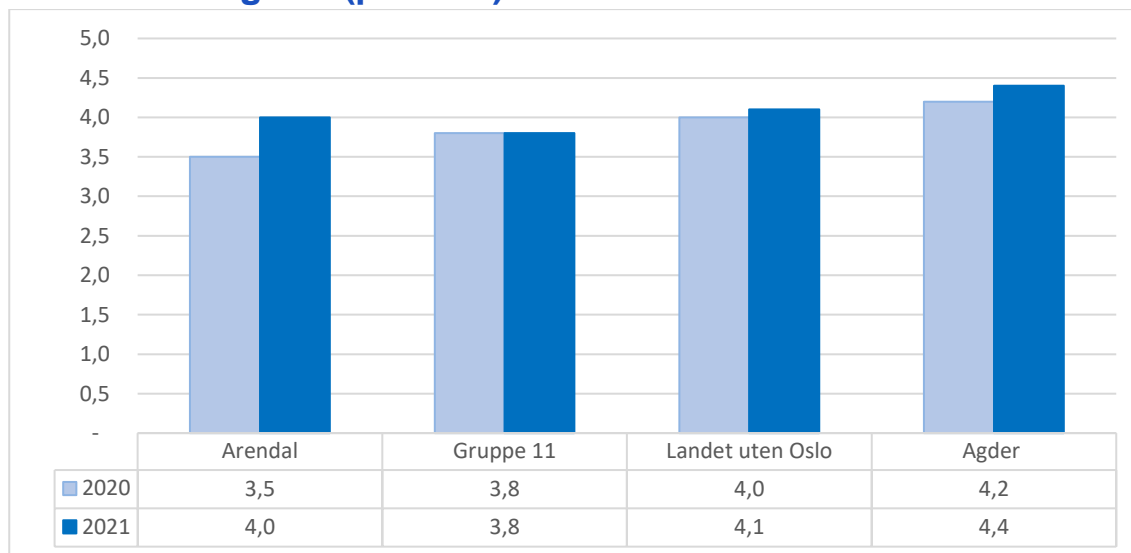
	Beregnet utgiftsbehov 2021	Netto driftsutgifter 2021			Mer-/mindreforbruk sammenlignet med		
		Arendal kommune	Lands-gjennom-snitt	Arendal "normert nivå"	Lands-gjennom-snittet	"Normert nivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9145	9 140	9 694	8 865	-25,2	12,5	50,6
Administrasjon	0,9394	3 991	5 151	4 839	-52,8	-38,6	-19,2
Landbruk	0,3805	37	118	45	-3,7	-0,4	0,2
Grunnskole*	1,0187	13 944	15 125	15 408	-53,8	-11,1	49,5
Pleie og omsorg	1,0323	21 800	21 655	22 355	6,6	-25,2	59,2
Kommunehelse	0,9715	3 100	4 493	4 365	-63,4	-57,6	-44,7
Barnevern	1,0867	2 039	2 212	2 404	-7,9	-16,6	-6,9
Sosialtjeneste	1,1201	2 851	2 740	3 070	5,0	-10,0	3,5
Sum	1,0050				-195,1	-146,9	92,2

Tabellen over er utarbeidet av Telemarksforskning på ureviderte 2021 KOSTRA-tall.

Kommunen hadde mindretutgifter i forhold til landssnittet på 195,1 mill. kroner i 2021. Når man i tillegg tar hensyn til kommunens utgiftsbehov og trekket kommunen får i rammetilskudd som følge av elever i private skoler, så viser oversikten at kommunen har mindretutgifter på 146,9 mill. kroner sett mot landssnittet. Etter justering av et nivå på frie inntekter på ca 92% av landssnittet (2020 data ligger til grunn for dette anslaget) får kommunen et samlet merforbruk på 92,2 mill. kroner. Så selv om kommunen drifter mer effektivt enn landssnittet drifter kommunen fortsatt høyere enn vi har økonomiske forutsetninger til.

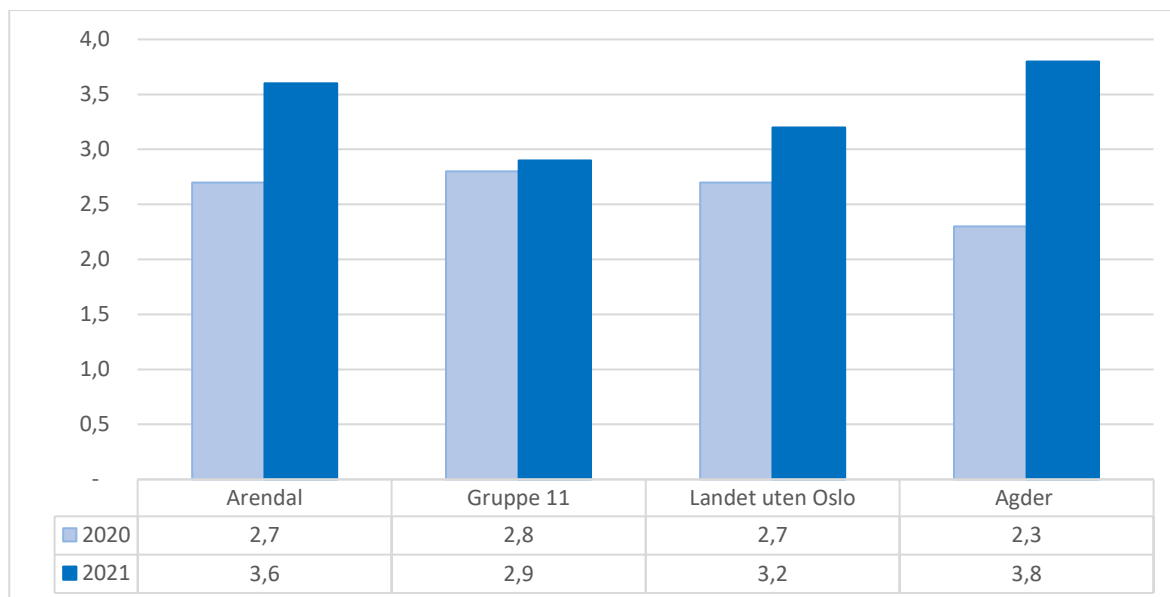
Kultur

Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

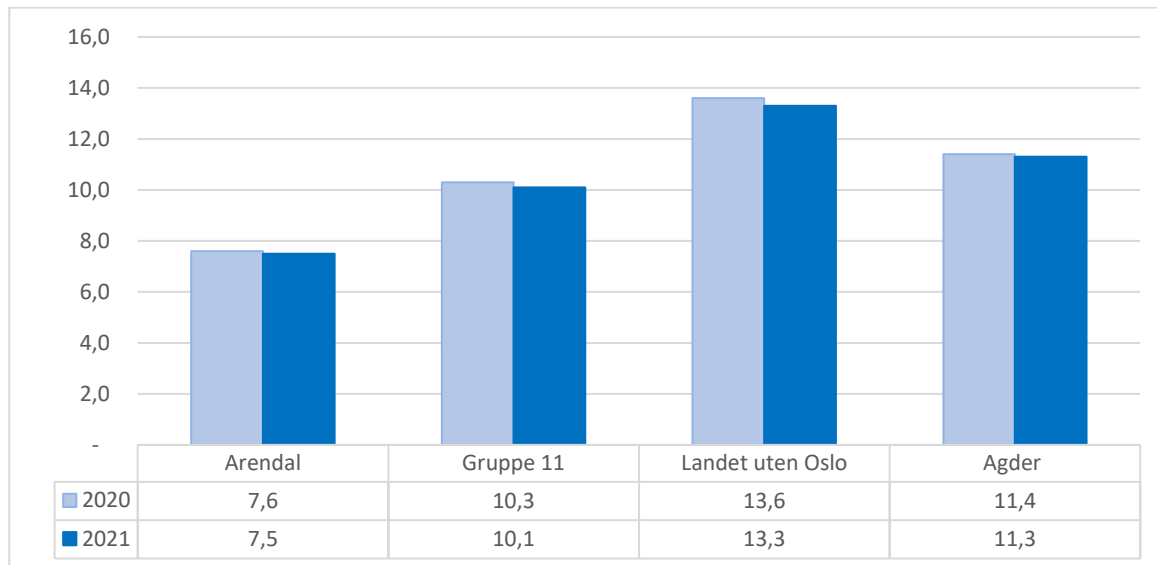
Arendal ligger på nivå de andre sammenligningsgruppene.

Besøk i folkebibliotek pr. innbygger (antall)

Utviklingen i antall besøk i biblioteket i Arendal har økt fra 2020 til 2021.

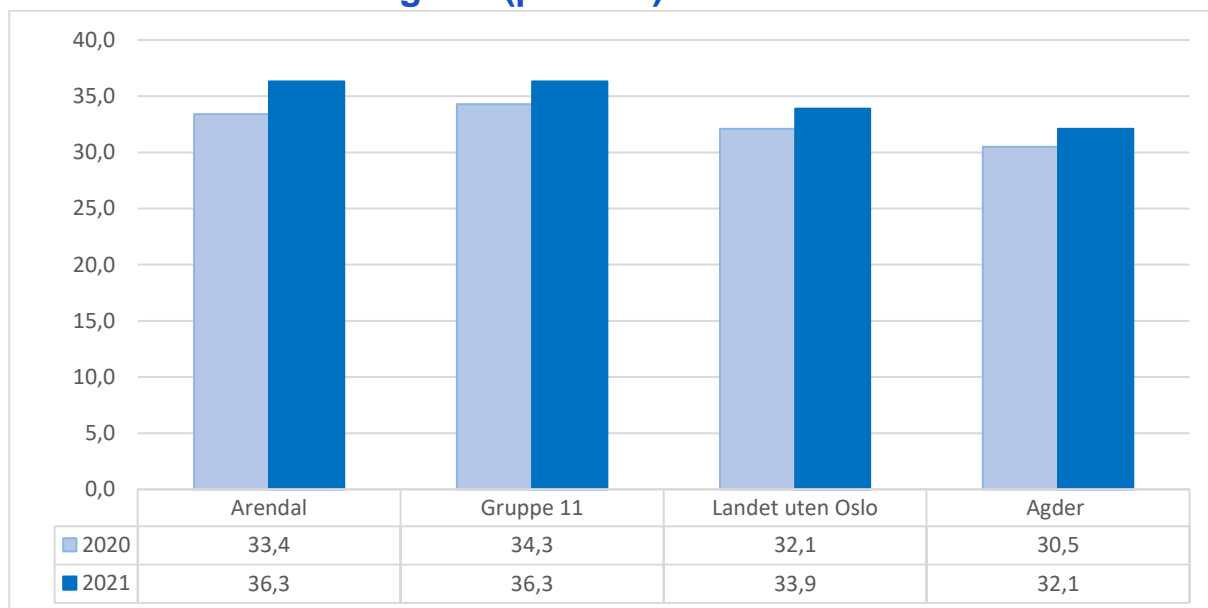
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

Arendal har lavere andel barn i kommunens kulturskole sammenlignet med de andre gruppene.

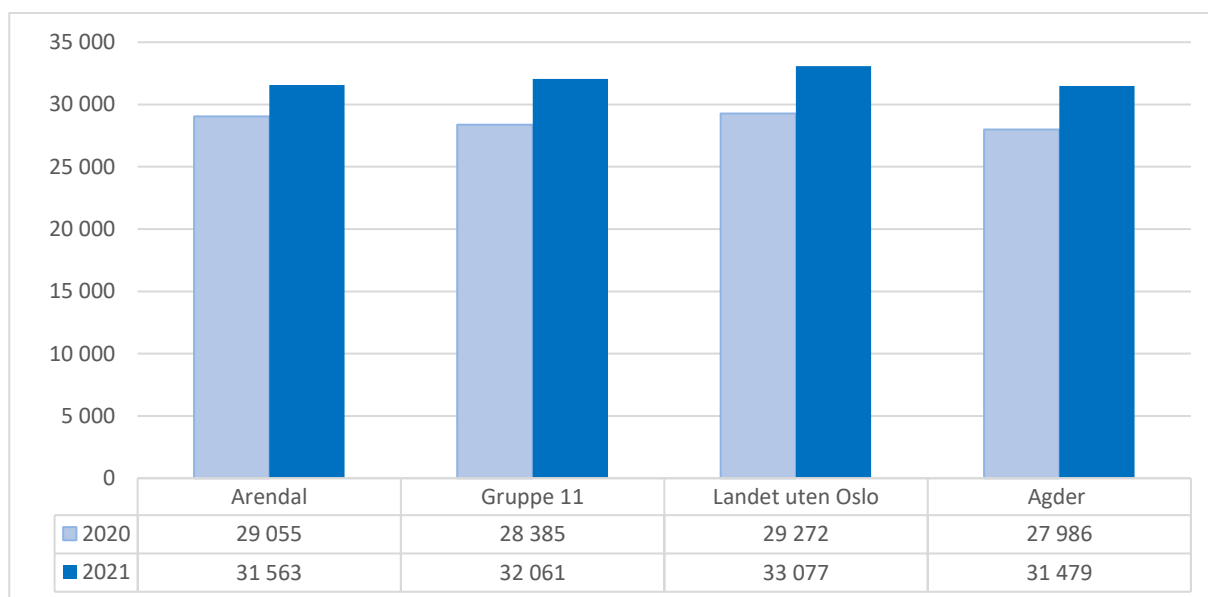
Helse og omsorg

Netto driftsutgifter til omsorgstjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)

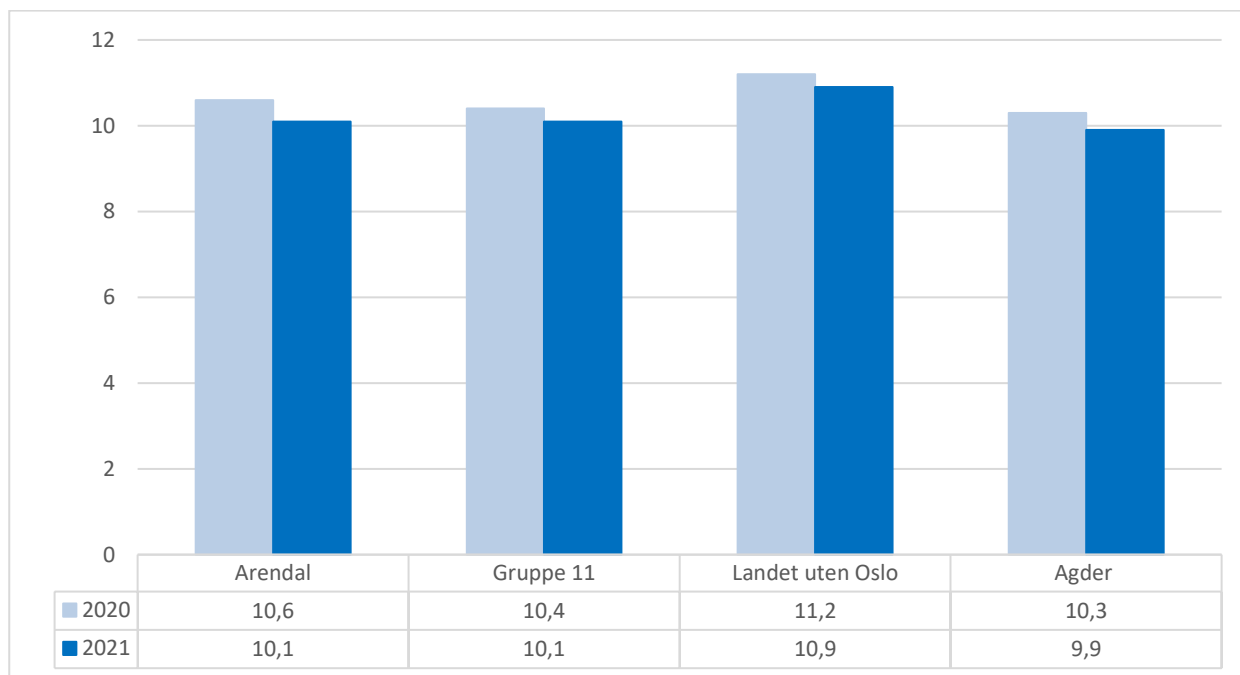
Andelen som brukes på helse- og omsorg er relativt stabil og det er mindre forskjeller sett mot sammenligningsgruppene. Arendal er på samme nivå som gruppe 11, men høyere enn resten. Den demografiske utviklingen tilsier at ressursinnsatsen vil måtte dreies fra barn og unge mot de eldre i årene som kommer.

Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester pr. innbygger (kr)

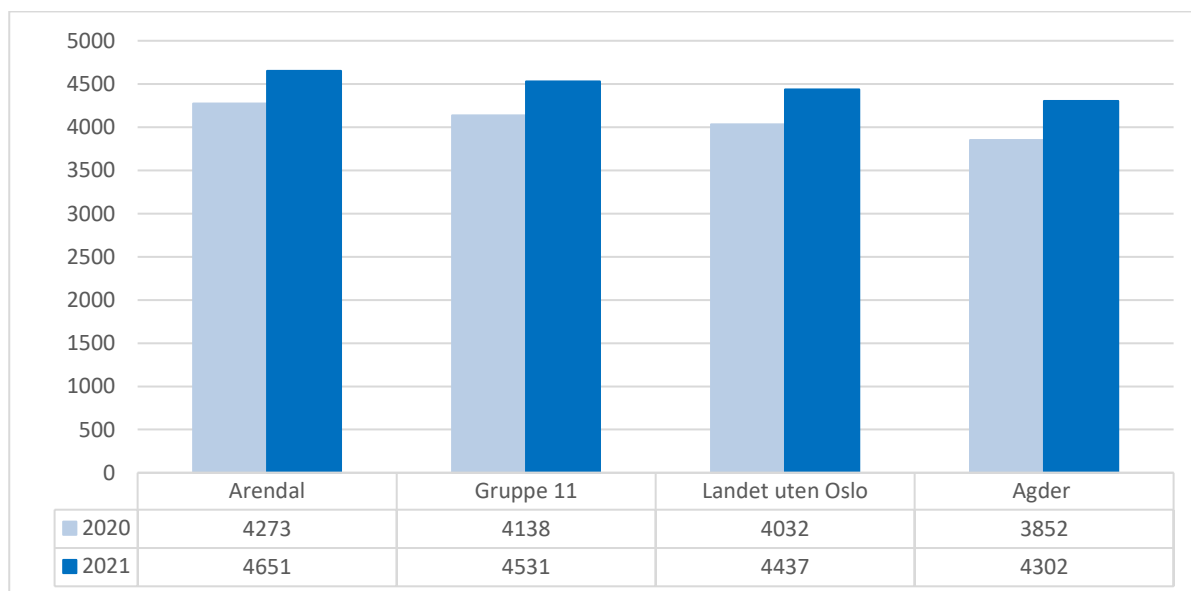
På utgifter til helse- og omsorgstjenester pr. innbygger ligger Arendal lavere enn gruppe 11 og Landet uten Oslo, og marginalt høyere enn Agder. Det er også en økning på 8,6 % fra 2020 til 2021 for Arendal.

Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)

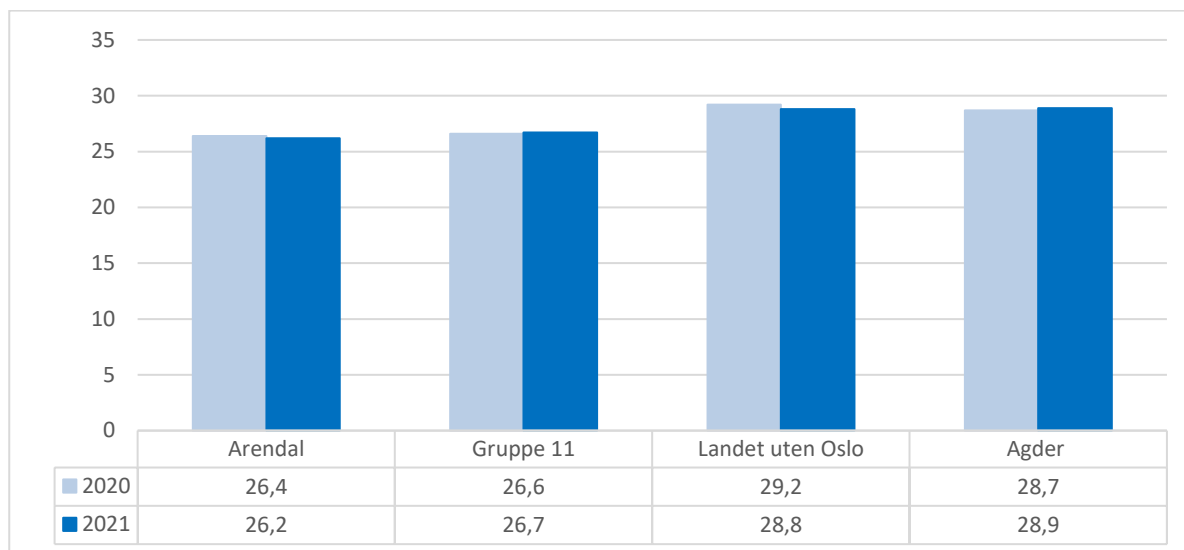
Det er nedgang i andel innbyggere over 80 år som er beboere på institusjon i Arendal. Dette kan forklares ved at antall innbyggere over 80 år har økt, ikke at antall beboere på sykehjem er redusert.

Utgifter pr. oppholdsdøgn i institusjon (kr)

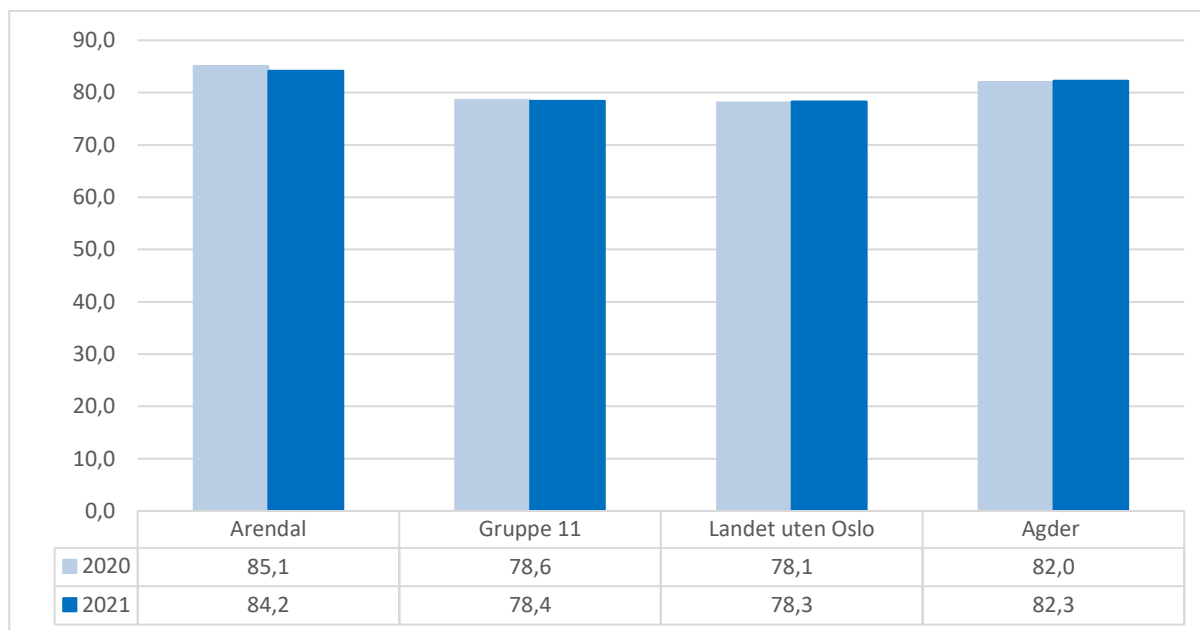
Arendal ligger høyere enn sammenligningsgruppene. Indikatoren forteller hvor dyrt/billig kommunen drifter institusjonsplassene, og er en indikator det er verdt å følge med på. Med en økende andel av befolkningen som vil trenge institusjonsplass som følge av demografiendringer, vil høye døgnpriser gi store økonomiske utslag.

Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)

Tabellen viser nedgang, men det er flere eldre over 80 år fra 2020-2021. Kommunen har i tillegg mange brukere under 80 år som får hjemmetjenester, og arbeider for at flere skal få hjelp i eget hjem.

Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helseutdanning (prosent)

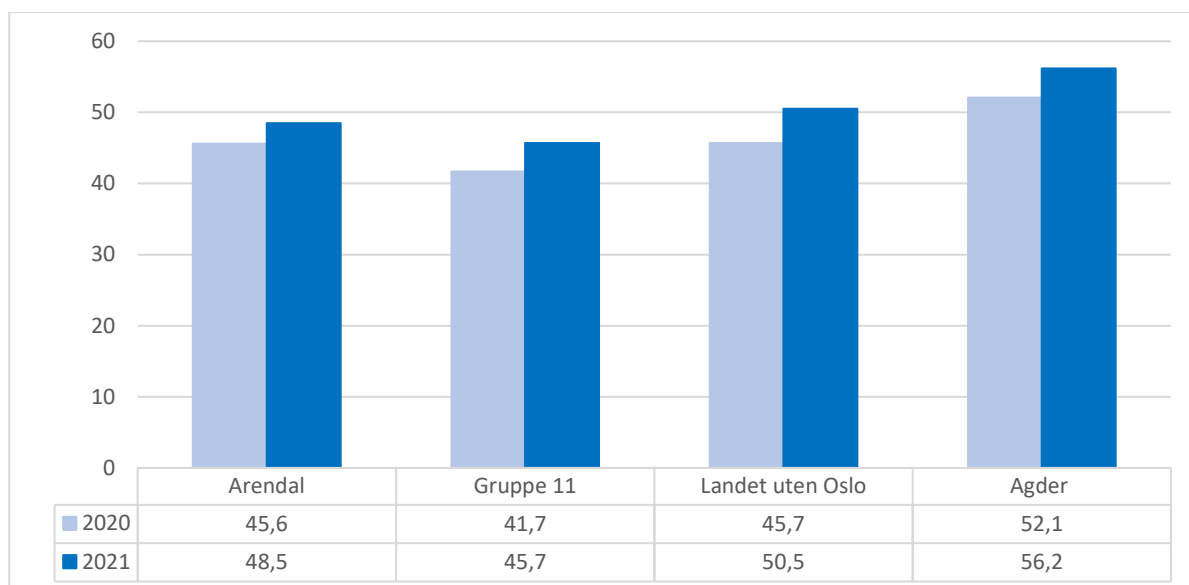
Arendal har en svak nedgang, men ligger over resten av gruppene. Dette sier noe om kvaliteten i tjenesten, men vil nødvendigvis også gjenspeiles i høyere lønnskostnader.

Oppsummering Helse og omsorg

Andelen som brukes på helse og omsorg har vært stabil de siste årene. KOSTRA-indikatorene kan indikere at det ligger et potensial for å øke andelen som får hjelp i hjemmet mot de som er på institusjon. Med demografiutviklingen vil man kunne regne med en økning på driftsutgifter til helse og omsorg fremover.

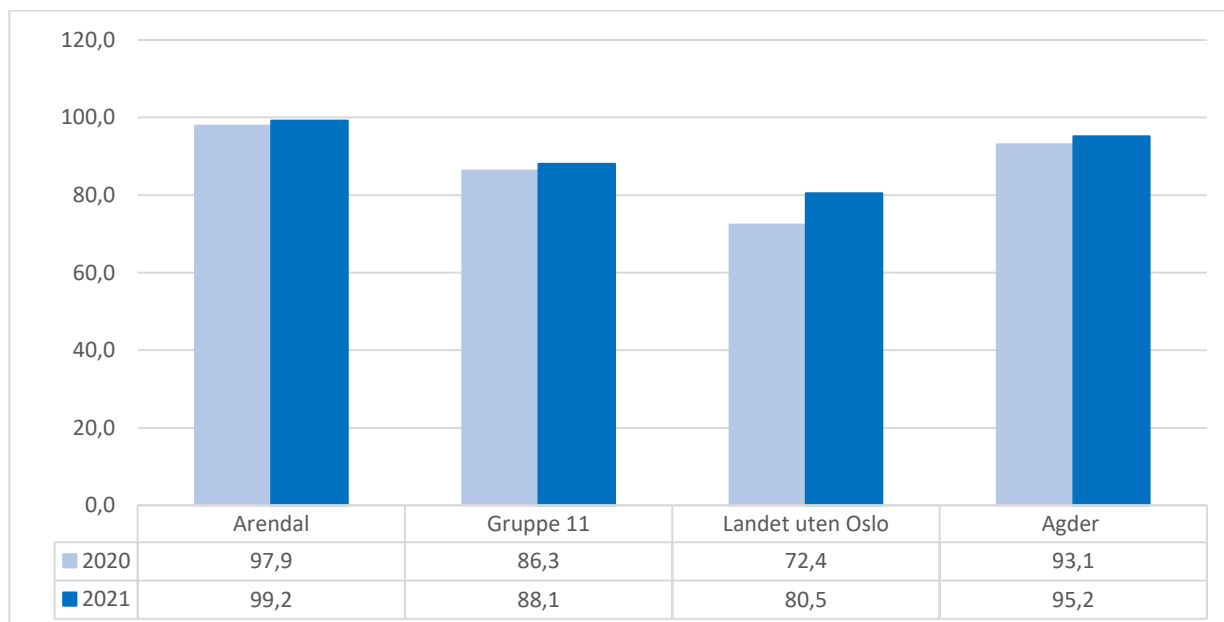
Helsestasjon

Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten pr. 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)

Avtalte årsverk har gått opp de siste årene. Arendal ligger over gruppe 11, men er på et noe lavere nivå enn landet uten Oslo og Agder.

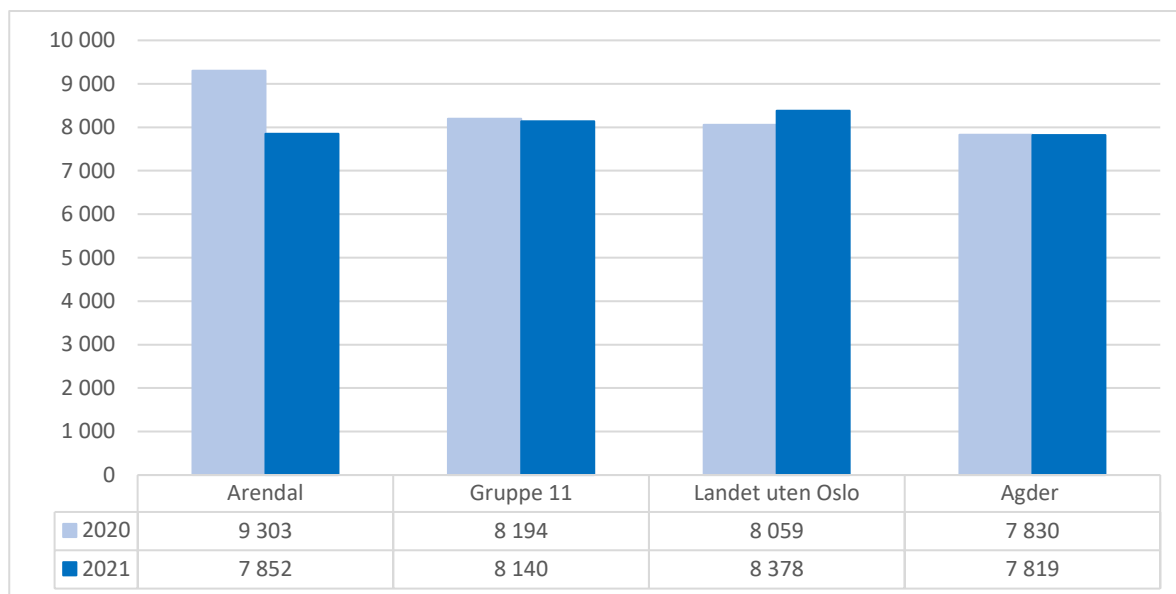
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)

«Alle» i Arendal får besøk i hjemmet etter fødsel, og det er høyt prioritert. Årsaken til at det er litt under 100% kan skyldes forskjell mellom fødeår, og besøksår (fødsler sent i desember). Alle får tilbud om hjemmebesøk, og nærmest alle takker ja til tilbudet.

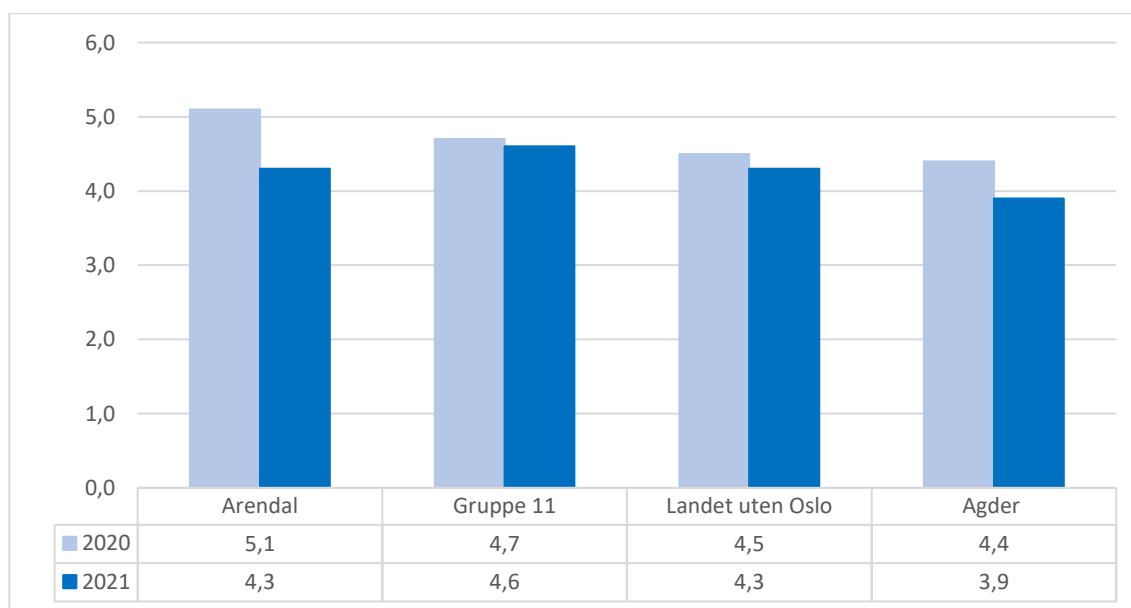
Barnevern

Netto driftsutgifter til barnevernstjenesten pr. innbygger 0-22 år (kr)

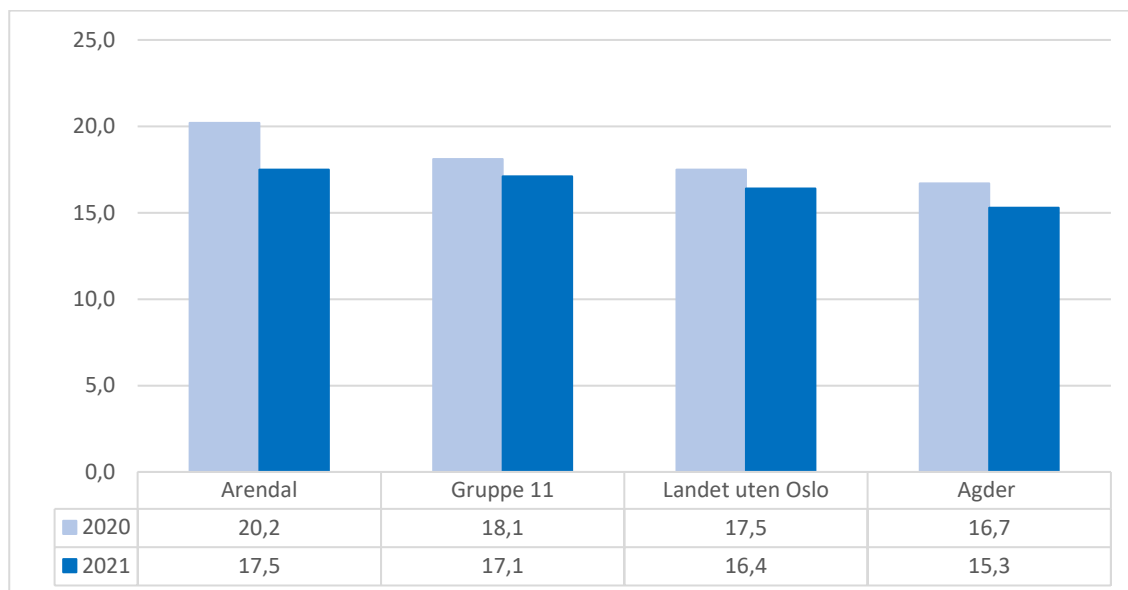
Utgiftene til barnevern pr. innbygger har gått noe ned. Dette skyldes opprydning i regnskapsføring samt en tvistemålsak, som ble utgiftsført i 2020. Det er mange barnevernssaker som behandles årlig i Arendal, og det er en klar sammenheng mellom netto driftsutgifter, barn med melding, tiltak og undersøkelse.

Barn med melding ift. Innbyggere 0-17 år (prosent)

Barn med melding har gått ned i 2021. Indikatoren forteller noe om omfanget av saker til barnevernet.

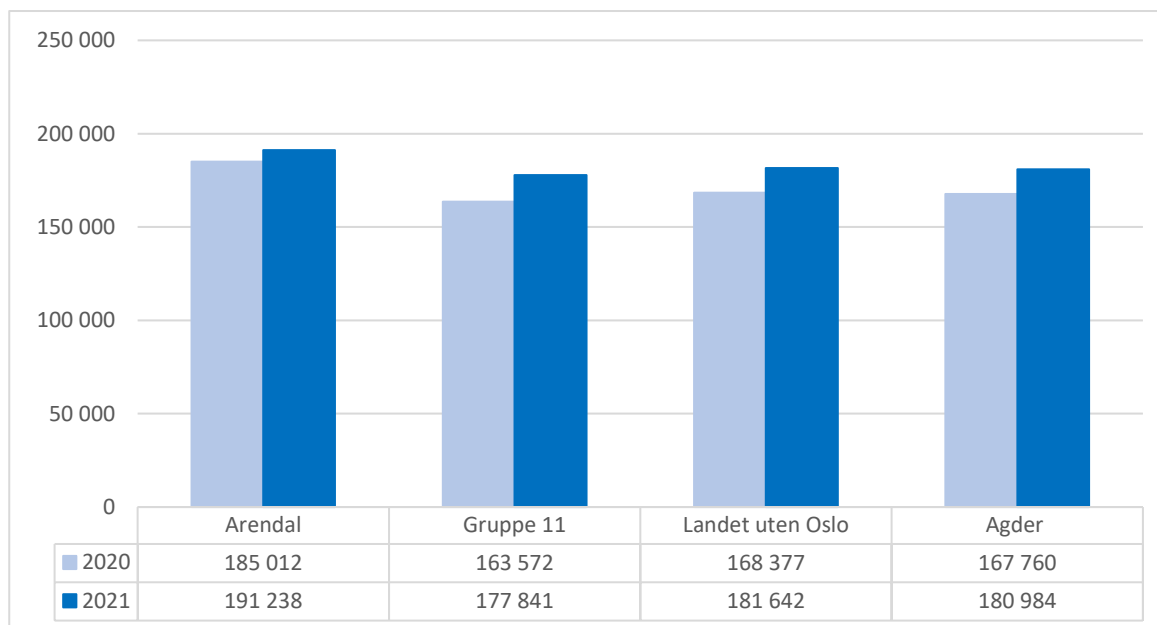
Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk (funksjon 244) (antall)

Barn med undersøkelse eller tiltak pr. årsverk ligger på nivå med sammenligningsgruppene.

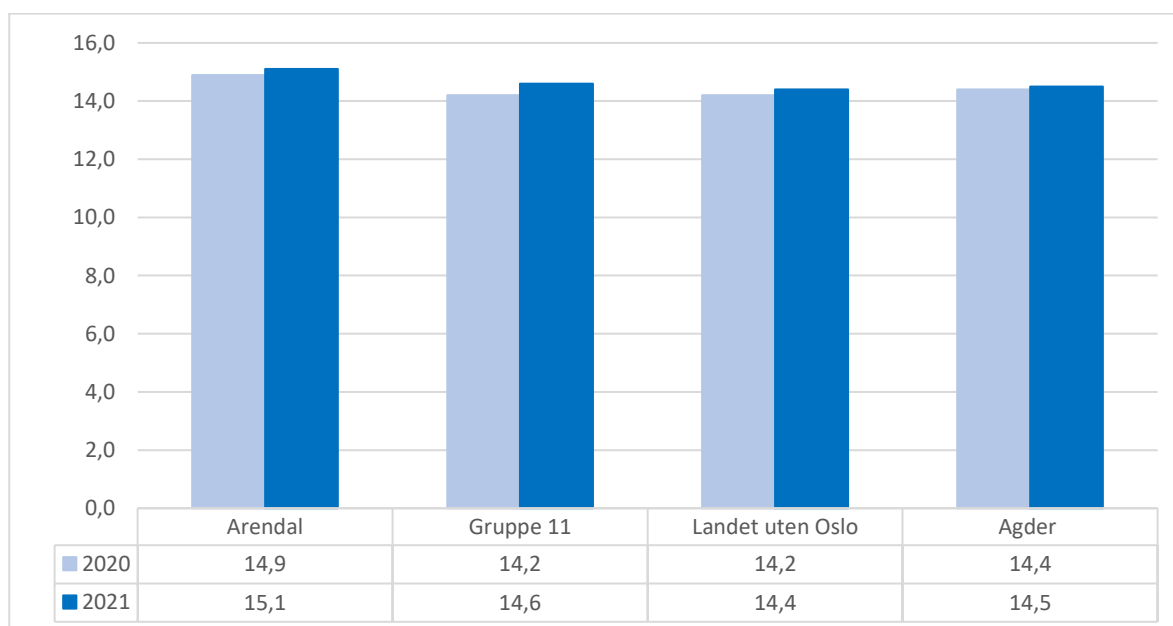
Barnehage

Netto driftsutgifter barnehager, pr. innbygger 1-5 år (kr)

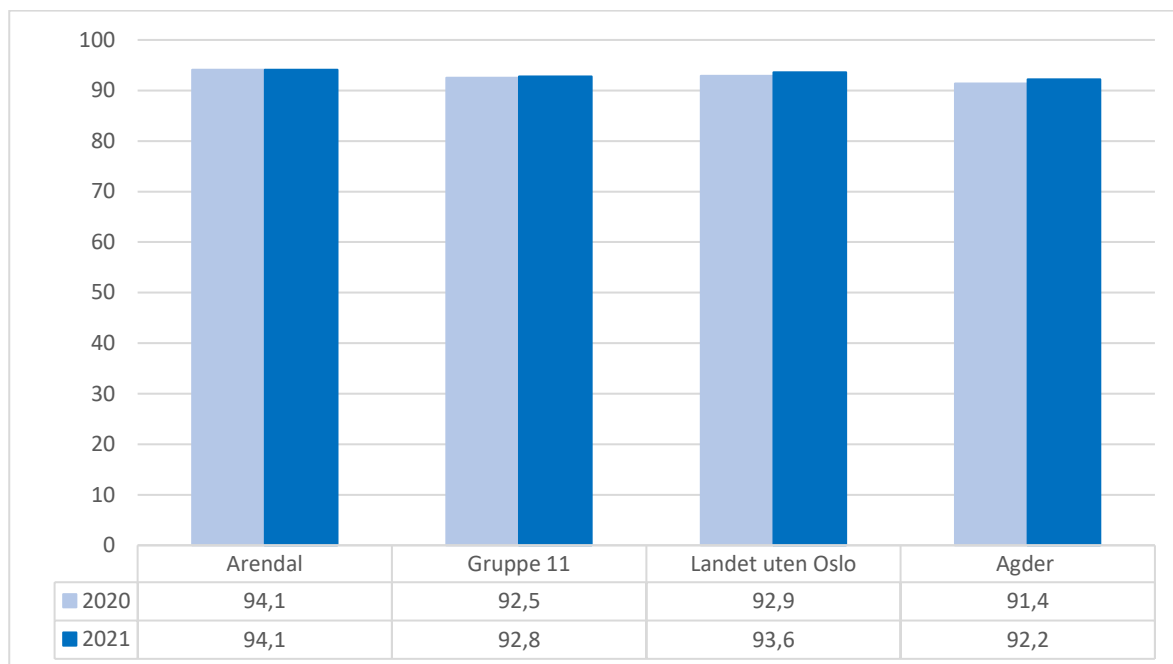
Arendal ligger høyt på netto driftsutgifter til barnehager sammenlignet med de andre gruppene. Arendal øker mindre fra 2020 til 2021 enn de øvrige sammenligningsgruppene. Tilskuddene til de private barnehagene inngår i dette tallet, og de er basert på 2019 regnskapet. I netto driftsutgifter inngår kostnader til barnehage, barnehagelokaler, skyss og styrket tilbud til førskolebarn.

Netto driftsutgifter barnehager i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)

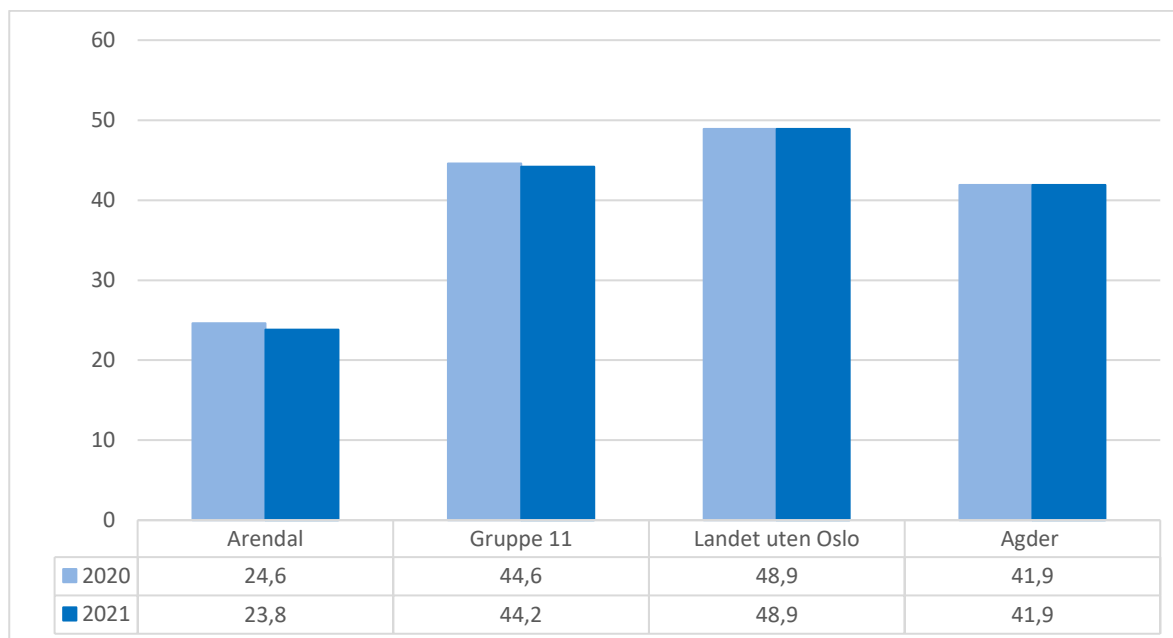
Arendal bruker en større andel av netto driftsutgifter på barnehage enn sammenligningsgruppene. Det underbygger at kommunen driver barnehager noe høyt.

Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)

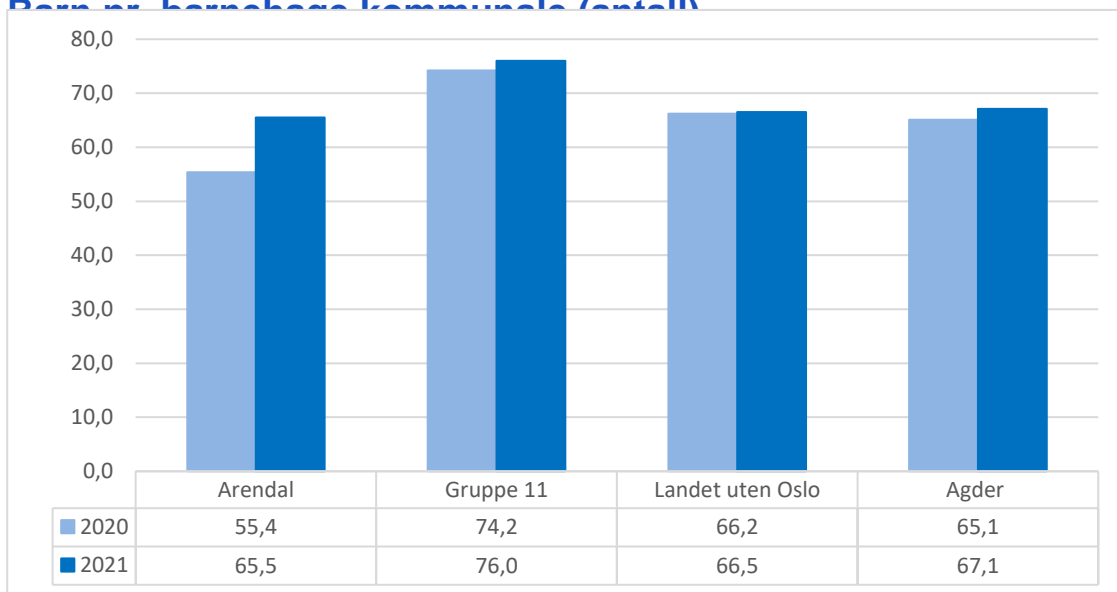
Arendal har den høyeste andelen barn i barnehage sammenlignet med de andre gruppene, noe som er en ønsket politikk. Dette koster, og er en forklaring på at netto driftsutgifter til barnehage er høye. Arendal får et nedtrekk i kostnadsnøkkelen for barnehage i finansieringssystemet fordi det er få unge med høyere utdanning i Arendal. Få med høy utdanning betyr vanligvis en lavere andel i barnehage, men det ser vi ikke i Arendal.

Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (prosent)

Andelen barn i kommunale barnehager har gått ned de siste årene, og Arendal ligger lavere enn alle sammenligningsgruppene. De kommunale barnehagene er få og noen er relativt små, og det gjør det mer utfordrende å drifte barnehagene mer effektivt. Tilskuddene til de private barnehagene bygger på regnskapstall for de kommunale barnehagene to år tilbake.

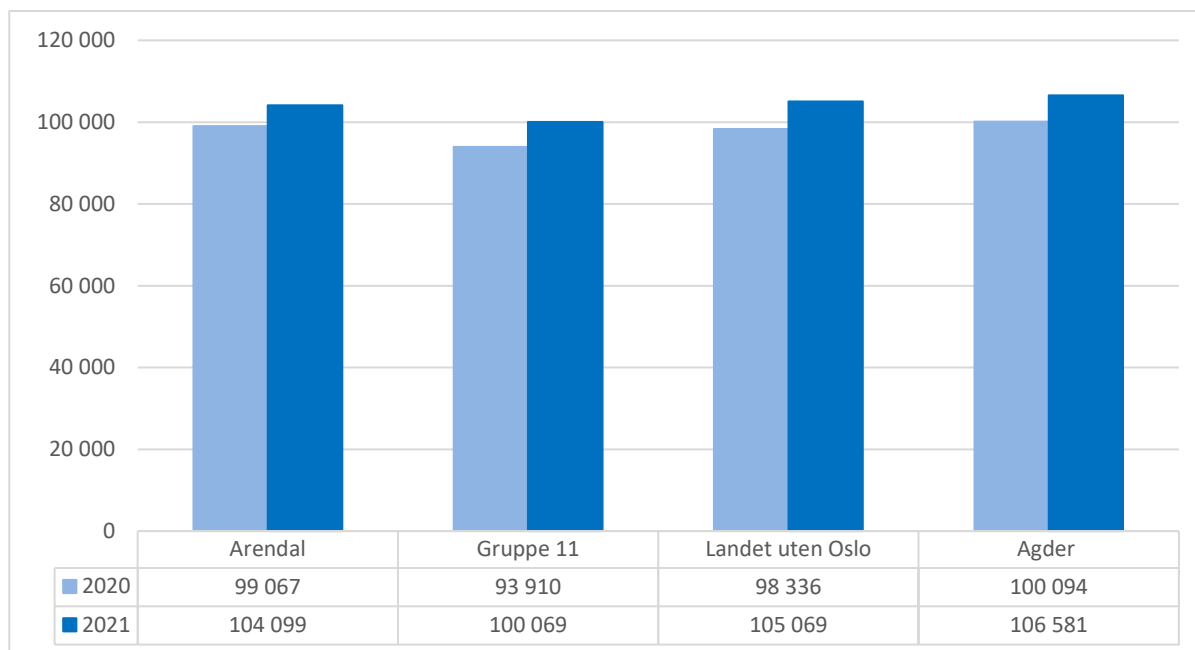
Barn pr. barnehage kommune (antall)

Få barn pr. kommunale barnehage reduserer mulige stordriftsfordeler og er antagelig en årsak til vesentlig høyere driftsutgifter enn gruppe 11. Kommunen arbeider for å få til en så effektiv kommunal drift som mulig. I 2021 ble to barnehager lagt ned og de fleste barn flyttet til annen kommunal barnehage.

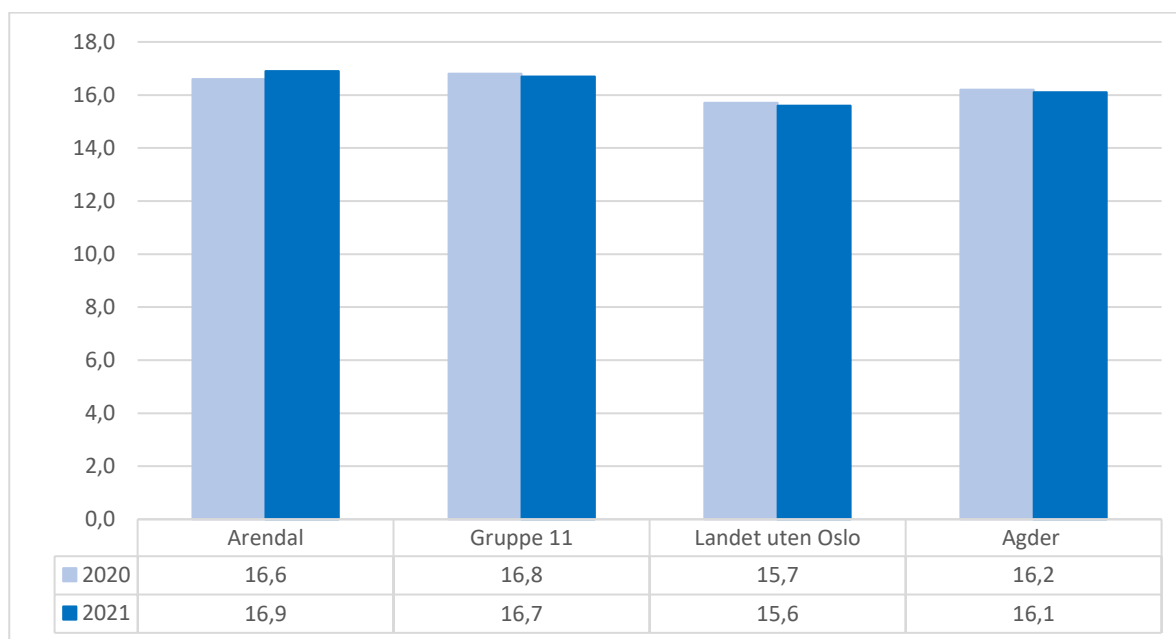
Skole

Netto driftsutgifter skole delt på antall elever i kommunal skole

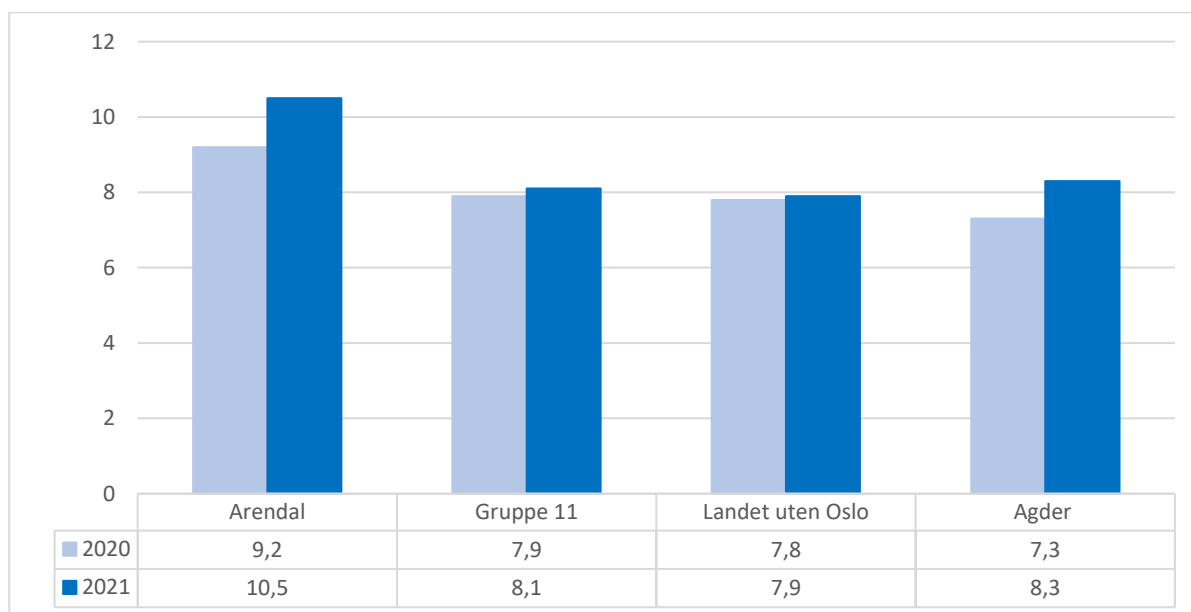
Omtrent 10 % av alle elever i Arendal kommune går på privatskole. Derfor vil det være misvisende å bare ta KOSTRA nøkkeltall for driftsutgifter til skole som deler på innbyggere 6-15 år. For å gjøre indikatoren så sammenliknbar som mulig er derfor netto driftsutgifter til skole delt på antall innbyggere som går i kommunal skole. Dette er gjort for alle gruppene for å få mest mulig sammenlignbare tall. Spesialundervisning i de private skolene betales av kommunen, og dette føres på funksjon 202, skole, og det er ikke mulig å korrigere for dette for alle sammenligningsgruppene. Arendal har høyest andel elever i private skoler i landet og dermed også sannsynligvis høyest kostnad til de private skolene. Indikatoren synliggjør at Arendal ligger over gruppe 11, men lavere enn de to andre gruppene.

Gruppestørrelse pr. lærer

Høyere gruppestørrelser innebærer at det er flere elever pr. lærer i ordinær undervisning. Arendal ligger marginalt høyere enn de andre sammenligningsgruppene.

Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)

Andelen elever i Arendal som får spesialundervisning i grunnskolen er høyere enn sammenligningsgruppene, og har økt mye det siste året. Skolene har arbeidet for å redusere andelen som får spesialundervisning, noe som også er viktig fremover.